

PG 5038
.M58 B56
1931

BLOUDĚNÍ.

ROMÁN.

NAPSAL
BEDŘICH MORAVEC

Nákladem a tiskem Aug. Geringera,
2520 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

BLOUDĚNÍ.

ROMÁN.

NAPSAL

BEDŘICH MORAVEC

Nákladem a tiskem Aug. Geringera,
2520 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

DÍL I.

První paprsky vycházejícího slunce přehoupaly se přes zalesněné chlupy a změnily v několika okamžicích vzhled celé krajiny. Páry, které dosud byly nehybně ležely nad potokem, protékajícím údolím, a šířily se odtud do okolních polí a luk, počaly vlivem slunce stoupati do výše, z oparu vystupovaly pozvolna koruny stromů, potom střechy chalup a domků, potom celé domky a konečně, když slunce vystoupilo až nad okolní chlupy, objevilo se v údolí městečko Blahoušov, prostírající se po obou březích potoka. Bylo jitro v měsíci srpnu, a obraz svítání děl se mezi čtvrtou a pátou hodinou ranní.

Právě když na kostelní věži odbíjela hodina pátá, na nepravidelném náměstí z domku, na němž visela tabule s nadpisem "Jakub Bolina, mistr kolářský", vyšel jinoch a rozhlédl se pátravě po obloze. Obloha byla jako vysmýčená, nikde na ní mráčku. Jinoch patrně se svou obhlídkou spokojený, obrátil teď zrak k domku na protější straně náměstí, kde byl krám, zavřený dosud železnou roletou, nad níž visela tabule s nápisem: "Jan Záhorský, obchod v smíšeném zboží".

Chvíli díval se jinoch na kupecký krám, jako by na něco čekal. Dočkal se po chvíli. Železná

roleta vysunula se do poloviny, pod ní vyklouzla dívka v bělavých šatečkách, chopila roletu oběma rukama, vysunula ji úplně do výše a potom se rozhlédla po náměstí. Spatřivši jinocha před protějším domkem, seskočila hbitě se schodů před krámkem a chvátala k jinochovi. Šel jí hned vstříc a uprostřed náměstí se sešli. Podali si ruce a usmáli se vzájemně na sebe.

Párek hezkých lidí, ozářený teď ranním sluncem. Jinoch byl štíhlé postavy, prostřední velikosti, měl výrazný, trochu pobledlý obličej, v němž velké černé oko dodávalo obličejí vážného výrazu, obličej měl jinoch vyholený a tmavý vlas sčesaný všechen nazad. Dívka byla menší postavy, tvářů plných a pěkně zaokrouhlených. Usměvavému obličejí slušely pěkně modré oči a jemné důlky v tvářích a nad tímto hezkým obličejem vévodila koruna ze dvou bohatých pletenců rusého vlasu.

“Časně jsi vstal, Mírku. Dobrého jitra,” — oslovila dívka jinocha, hledíc mu s úsměvem do obličejí.

“Dobrého jitra, Katuško,” odvětil. “Však i ty jsi časně vzhůru.”

Dívka trochu zvažněla. “U nás to jinak nejde. Mamí vaří snídání, tatí potřebuje mnoho času, než se obleče a umyje, je už stár a nerad časně vstává, musím tedy do krámu sama a zůstat tu, až tatí do krámu přijde.”

Mírek pohlédl na dívku trochu soustrastně.

“Málo se tedy vyspíš, Katuško. Dlouho večer v krámě a časně ráno z postýlky.”

Dívka se srdečně zasmála: “Vždyť se namáhám jen pro sebe. A kam ty hodláš?”

“Do lesa, Katuško,” odvětil jinoch. “Chci užítí posledních prázdnin.”

“A co si neseš s sebou?”

Dívka ukázala na tenkou knížečku, kterou jinoch držel v rukou.

“Jsou to Hálkovy básně “V přírodě”, odvětil jinoch. “Přečtu si je na procházce lesem. Hálek je básníkem přírody.”

Katuše se na chvíli zamyslí.

“Poslyš! Až tatí přijde do krámu, přišla bych za tebou, abys mi něco přečetl z těch básní. Počkal bys na mne? Do osmi bych s tebou mohla zůstat v lese.”

“Ale rád, Kautško,” svoloval ochotně. “Počkám na pokraji lesa, až přijdeš.”

“Počkej tedy! Přijdu jistě!”

Podali si ruce a dívka rozběhla se přes náměstí ke krámu, do něhož právě vešla nějaká žena za příčinou nákupu.

Čestmír Bolina byl syn kolářského mistra a jediné jeho dítě. Starý Bolina chtěl syna zaopatřit na snazším živobytí, než řemeslo kolářské, a proto že hoch ve škole dobře prospíval, dal ho na studie. Letos absolvoval Čestmír čtvrtý ročník učitelského ústavu, složil zkoušku učitelské dospělosti a po prázdninách měl nastoupiti podučitelské místo ve svém rodišti Blahoušově.

Katuše byla dcera kupce Záhorského a také jeho jedinačkou. Bylo jí letos sedmnáct let, tedy o dva roky byla mladší Čestmíra.

Jako děti sousedů vyrostli oba spolu, než odešel Čestmír na studie, býval Katuši věrným druhem při dětských hrách, ale i jako student, když domů zavítal na prázdniny nebo na svátky, byl nerozlučným společníkem družky svých dětských let. Měli se rádi, ale nevěděli o tom. Taková láska, která od milovaného předmětu nic nežádá, oběti schopná, ale nenáročná. Čistá láska, která roste s dětmi, snad později vykrystaluje se a vzplane v mohutný cit, ale po dlouhou řadu let podobá se jen poupěti, které potřebuje velmi dlouhé doby k svému rozvítí.

Na pokraji lesa bylo krásně, když sem Mírek došel a usedl pod krajní smrk. Zapomněv úplně, proč sem přišel, položil svazeček básní vedle sebe a zadíval se do krajiny. Viděl dole městečko, které se vynořilo z mlh a leželo teď jako na obraze. Z komínů chalup a domků vystupoval dým k bezmračné obloze a ozývaly se již i hlasy měšťanů, provozujících rolnictví, kteří chystali se na práci do polí.

“Moje rodiště jest krásné,” řekl Mírek se spokojeným povzdechem. Hodnou chvíli hleděl na obraz jevící se jeho zraku. Potom sáhl po knize a zahloubal se do čtení básní.

Četl dlouho. Když potom zdvihl zrak od knihy, jeho obličej jevil překvapení. Les ozýval se zpěvem ptactva, každý z těch opeřenců pěl hymnu na oslavu nového dne. To bylo jásavých trylků, tonů, přírodní jazz band, ale uchu velmi příjemný. Na travinách před lesem leskly se dosud krůpěje rosy, nesčetné množství bylin otvíralo své květy slunci, aby je zlíbalo, a směsice různých vůní táhla se k lesu, opájejíc jinocha, který tu náladu letního jitra vnímal všemi smysly.

“Vždyť je to všechno takové, jak to líčí Hálek,” pomyslně si, a tuto jeho myšlenku vyjadřoval úsměv na jeho tváři. “Člověk musí čísti básně, aby porozuměl krásám přírody. Ano, Hálek musel prožít taková krásná jitra, jako je dnešní, než napsal tuto sbírku básní.”

Mírek sáhl opět po knize. Převrací listy, hovořil v duchu sám s sebou: “Kterou báseň přečtu Katušce, až sem přijde? Aby jí rozuměla.”

A ta, na kterou myslnil, už přicházela. V úvoze, vedoucím k lesu, zabělal se šat a Mírek pospíšil dívce v ústrety.

“Přece jsi přišla, Katuško,” řekl, podáváje dívce ruku, aby jí pomohl ku kraji lesa, k němuž úvoz táhl po mírném svahu.

“Vždyt jsem ti slíbila,” usmála se. “Co slíbím, splním vždycky.”

“Ovšem, slib dělá muže,” řekl.

“Ale ženu také,” dodala, stále se usmívajíc.

Došli k místu, kde ležela knížka s básněmi a usedli vedle sebe bez pobízení.

“Už jsi to přečetl?” zeptala se.

“Už,” odvětil. “Není toho mnoho. A teď z toho přečtu něco tobě. Přiléhá to pěkně k dnešnímu jitru.”

Čestmír rozevřel knížku a jal se předčítati některé básně. Četl s citem, bylo zřejmo, že verše básníkovy docházejí ozvěny v jeho srdci. Katuše, sedíc vedle Čestmíra, složila ruce v klín, hlavu naklonila dopředu a trochu stranou, aby čtoucímu viděla do obličeje. Hleděla mu do něho upřeně, aby jí ani jedno slůvko neušlo. Předčítání básní trvalo dlouhou dobu. Potom položila dívka ruku na rameno jinochovo, řkouc: “Mírku, dost! Musím domů. Slunce je už vysoko. Kolik je hodin?”

Zavřev knihu, sáhl do kapsy u vesty a vyňav hodinky, podíval se na ně.

“Je osm, Katuško,” řekl.

Vstala. “Musím tedy do krámu,” řekla. “Za chvíli začne živější obchod, tatí by toho sám nezastal.”

“Líbily se ti Hálkovy básně?” zeptal se Čestmír Katušky.

“Líbily,” řekla, “protože ty je hezky přednášíš, ale příznám se ti, kdybych to měla čísti samá, záhy by mne to omrzelo. Teď ovšem nemám na čtení času, ale v zimě, když jsou dlouhé večery, čtu si raději povídku nebo román. Básně se mi nezamlouvají.”

Čestmír pohlédl na dívku se strany. V jeho pohledu byly udivení i mrzutost.

“Tak málo chápeš poesii, Katuško?” řekl s trpkým přízvukem.

Dívka vypukla v srdečný smích.

“Chápu ji dobře,” jala se za stálého smíchu hovořiti. “Ale chápu ji jinak než ty. Nediv se! Jsem dcera obchodníka, vychovaná pro obchod, proto se dívám na všechno jinak než ty. Poesie je krásná věc, to vím, ale myslím, že co v básni stojí, procítil jen básník sám, a sta lidí, kteří jeho básně čtou, neprocítí obsah básně úplně ba ani takový blázínek, jako jsi ty, neprocítí to, co cítil básník, když básně psal.”

Katuše se stále usmívala, Čestmír se zamračil. Slova dívčina uvedla ho v rozpaky, protože nevěděl, co by na ně odpověděl.

Šli tedy chvíli mlčky vedle sebe. Mlčení potom přerušila Katuše: “Studenti budou o prázdninách hráti divadlo.”

“Slyšel jsem, ale bližšího nevím o tom ještě nic,” řekl nedbale.

“Vím tedy více než ty,” řekla a přitulila se k němu, jako by chtěla smazati příkrost své dřívější kritiky o poesii. “Včera mi doručili úlohu.”

“Bez tebe by ovšem divadlo nebylo,” řekl a z jeho hlasu bylo znáti zájem o věc.

“Tobě také přidělili úlohu.”

“No, bodejť by na mne zapomněli.” Čestmír už se usmál.

“Tentokrát bude s námi hráti také pan adjunkt Kalina. — Sehraje se mnou zamilovanou úlohu.”

Katuše pohlédla zpytavě na Čestmíra. Chtěla snad z jeho obličeje vypátrati, jaký dojem na něho učiní zpráva, že bude hráti s ní zamilovanou úlohu někdo jiný, než on, jak tomu bylo o minulých prázdninách a o svátcích vánočních.

Ale Čestmír se jen bez zvláštní účasti zeptal:

“To je ten nový lesní adjunkt, který jest teď v zámku u lesmistra?”

“Týž,” přisvědčila Katuše. “Je prý osvědčeným ochotníkem, a ve svém dřívějším, působišti hrál už bezpočtukráte.”

“To je dobře,” zakýval Čestmír spokojeně hlavou. “Takové síly jsme u nás už dávno potřebovali. Sehrajete tedy spolu úlohu milenců lépe, než jsme to dovedli spolu my dva.”

Na čítku Katuše se objevil lehký mráček.

Hovor teď uvázl. Mladí lidé neměli o čem hovořiti. Vešli po chvíli do města a rozešli se na náměstí.

“Přijdeš večer ven?” zeptal se Čestmír, než se rozešli.

Očka Katušina zazářila. “Přijdu, až zavřeme krám.”

Podali si ruce. Katuše rozběhla se klusem ku krámu svých rodičů. Čestmír kráčel k domku svého otce. Z kolářské dílny ozývalo se svištění soustruhu. Na prahu uvítala Čestmíra matka laskavou výčitkou: “Vyšel jsi bez snídaně a nejdeš tak dlouho.”

“Nehněvejte se, mamičko,” řekl s blaženým úsměvem. “Bude mi káva tím lépe chutnati.”

Uchopiv matku za ruku, vešel s ní do domu.

※

Večer sešel se Čestmír s Katuší dnes podruhé. Bylo v Blahoušově zvykem, že se omladina sešla na náměstí a procházela se tu po kostrbatém chodníku do devíti hodin, v zimě jen do osmi, protože po osmé hodině zhasil lampář těch několik petrolejových lamp, které za tmavých večerů osvětlovaly náměstí. Teď v létě ovšem bylo jinak. Do devíti hodin bylo světlo, tak omladina předržela i nějakou chvíli přes hodinu devátou.

V osm hodin shrnula Katuše roletu v krámu, klíček vpustila do kapsy své zástěrky a rozběhla

se na druhou stranu námětí, kde stálo několik jinochů a dívek. Byli to vesměs zdejší studenti, mladší i starší a dívky byly dcerky měšťanů a zámeckých úředníků. Katuše věděla, že mezi nimi najde Čestmíra a usmála se spokojeně, když ho tu skutečně spatřila.

Mluvílo se o chystaném divadelním představení. Taková věc vyžaduje na venkově vždycky dlouhého domlouvání, než dojde k první zkoušce. Čestmír, který letos k vůli maturitní zkoušce přijel na prázdniny o čtrnáct dní později než ostatní studenti, nebyl zasvěcen, jak daleko přípravy k podniku už dospěly, musel teď vyslechnouti překotné vysvětlování se všech úst, a konečně starší student, který byl převzal úkol režiséra, doručil Čestmírovi úlohu, kterou mu ochotníci přidělili.

Jiná léta hrával Čestmír úlohu milovníka, letos však věděl od Katuše, že tuto úlohu bude tentokráte hráti lesní adjunkt Kalina. Čestmír dostal jen kratší, podřízenou úlohu. Ale necítil proto hořkosti. Za několik neděl nastoupí podučitelské místo a za staré vlády bylo velkou odvahou u učitele, který jako ochotník hrál divadlo. Někde to mladým učitelům přímo zakazovali, odůvodňujíce zákaz tím, že prý učitel poškozujíce svoji autoritu, když se na jevišti stává předmětem zábavy obecnosti. Jinde to sice nezakazovali, ale rádi to neviděli nikde. Čestmír, nevěda, jak se na zdejšímu okresu na věc pohlíží, byl konečně rád, že se své úlohy zhostí méně nápadně.

Právě když svou úlohu zastrčil do náprsní kapsy, došla ke skupině Katuše. Pozdravila se se všemi, pohovořila s děvčaty a celá společnost šla teď procházkou po chodníku k zámku, který stál na dolejší konci náměstí. Majitel zdejšího velkostatku nikdy v zámku v Blahoušově nesídlil, máje ještě tři jiné velkostatky v Čechách a Dol-

ních Rakousích; byly tedy v zdejší zámku jen hospodářské a lesní úřady a byty úředníků.

Když společnost došla k zámku, vyšel z jeho brány adjunkt Kalina a zaměřil přímo k společnosti. Kalina byl zajímavý mladý muž. Byl starší než všichni ostatní mužští členové společnosti, vysoké, statné postavy, jíž pěkně slušel elegantní myslivecký úbor.

Obličej Kalinův měl zvláštní vážný výraz, který se zdál skoro přísným. Příčinou toho bylo, pod směle sklenutým obočím seděly tmavé oči velké a lesklé a pod zahnutým nosem mohutný černý knír. Kdo se poprvé do obličeje Kalinova zahleděl a rozuměl trochu fisiognomii lidských tváří, musel si říci:

“V tomto obličejí neobjeví se úsměv nikdy.”

Ale mladé společnosti na chodníku u zámku ani nenapadlo přemýšlet o takových věcech . . . Kalina pozdravil se se všemi srdečně, hlavně dívky pozdravil velmi uhlazeným způsobem. Když smekl svůj opeřený klobouk, objevila se spousta hustého a tmavého vlasu, který teď spadl adjunktovi přes vysoké čelo ve dvou proudech jako křídla havraní.

Členové společnosti znali Kalinu už všichni, jenom Čestmír Bolina se s ním ještě neznal. Kalina dostal se do Blahoušova v zimě, když Čestmír byl na učitelském ústavě. Byl jako lesní adjunkt přidělen zdejšímu lesmistrovskému úřadu k vedení prací kancelářských.

Mladí lidé seznamují se velmi rychle. Někdo Kalinu upozornil na Čestmíra a Kalina hned k němu přistoupil. Podává mu ruku, řekl: “Lesní adjunkt Václav Kalina.”

“Čestmír Bolina, absolvent ústavu pro vzdělání učitelů,” řekl na to Mírek.

Nepouštěje Mírkovy ruky ze své a tiskna upřímně podávanou pravici, zahovořil Kalina žertovně, ale tvář jeho při tom nezměnila svého jako-

by ztrnulého výrazu: “Trochu dlouhý titul, přáteli, ale ničeho vám nevynáší, a nic neznamená. Po prázdninách získáte jednoduchého titulu “podučitel”, bude to krátké, ale bude to něco znamenat. Mně se dělo právě tak. Měl jsem titul “hraběcí Wertenfelsský lesní praktikant a absolvent lesnické školy v Bělé”. Bylo to delší než vaše, ale nic to neznamenalo a také mi to nic nevynášelo. Ted’ mám jen titul “lesní adjunkt”; je to krátké, ale živí mne to.”

Kalina, pustiv ruku Bolinovu, obrátil se s nějakou otázkou, týkající se chystaného divadelního představení na studenta, který měl na starosti režii.

Jinoši i dívky pohlédli na Kalinu trochu udiveně. Účel jeho poznámky byl všechněm nejasný. Porozuměl jí jen Bolina.

“Zvláštní člověk,” řekl si v duchu. “Upozornil mne na něco, nač jsem dosud nikdy nepomyslel. Dlouhý titul bez praktického významu je vlastně hloupostí. Lepší je krátký titul, který alespoň něco vynáší. Je to nějaký filosof v myslivecké kamizole, který má za sebou životní zkušenosti. Já jich nemám a našim hochům ani nenapadne, že je třeba takové zkušenosti sbírat a strádati pro život.”

Bolina vmísil se ve všeobecný hovor, který se odbýval na chodníku. Smluvena první zkouška na neděli v sále hostince “U koruny”, kde se vždycky divadlo hrálo.

“A stavět jeviště ať přijdete hned zítra všichni,” řekl režisér přísně. “Ať se nikdo neomlouvá, že nemá čas, a potom všechnu práci aby odřeli jen dva anebo tři a ostatní přišli k hotovému.”

“My vám také pomůžeme,” řekla jedna z dívek jménem ostatních.

Studenti se usmáli, ale neříkali nic.

Za to Kalina, obrátiv se k dívkám a galantně se ukloniv, řekl svým klidným hlasem: “Na tu

hrubou práci se stavěním jeviště slečen volati nebudeme.” A otočiv se k studentům, dodal: “Na přibíjení prken na podium a vynášení kulis z kolny pošlu zítra ráno dva nádeníky ze zámku.”

Sdělení jeho bylo přijato s jásotem.

Bolina si zase pomyslel: “Vida, jak on se svým krátkým titulem může nakomandovati nádeníky na práci a někdo jiný ji zaplatí.”

Společnost se rozešla, protože se připozdilo.

Kalina šel do hostince “u koruny” a někteří studenti šli s ním. Dívky rozešly se k domovům a Čestmír doprovodil Katuši k domku jejích rodičů.

“Jak se ti líbí Kalina?” zeptala se Katuše.

“Je to znamenitý člověk,” odpověděl Mírek.

Katuše vyhrnula nosík a sešpulila rty, uštěpačně řekla: “Nafoukaný je. Skoro nic nemluví, nás děvčat málo si všímá, a řekne-li nám něco, je to vždycky jen takové kantorování. Slyšel jsi ho dnes, jak odmítl naší pomoc při stavění jeviště? Pošle za nás dva nádeníky. Panský služebník, myslí o sobě mnoho.”

Čestmír se nepatrně usmál: “Jaká divná stvoření jste vy děvčata! Kdo s vámi žvaní o bezvýznamných věcech, toho považujete za duchaplného, a člověk, který nemluví nic zbytečného, zdá se vám nafoukaným a hrdým. A jste nedůsledny ve svém úsudku. Vzpomeň si! Dnes ráno vysvětloval jsem ti obsah Hálkových básní, a řekla jsi mi, že jsem blázínek. Vidiš! Kdybych ti nebyl vysvětlil, co jsem na své ranní procházce četl, mohla jsi mne také považovati za nafoukance. — Katuško! S úsudkem o muži musí býti dívka opatrná.”

Katuše pohlédla na Čestmíra zaraženě.

“Ale nehněváš se na mne, že jsem tebe nazvala poetickým blázínkem? Nemyslela jsem tím nic zlého, ani urážlivého.”

“Vždyť vím,” usmál se. “Nedovedu se vůbec hněvati, a na tebe dokonce ne.”

Stiskem ruky se rozešli k svým domovům.

II.

Když blahoušovští ochotníci v neděli odpoledne přišli do sálu “u koruny”, shledali jeviště už v pořádku postavené a kulisy pro první jednání už na místě. A za zadní stěnou stály už připravené kulisy pro jednání druhé.

Bolina přišel s Katuší a vyjádřil svůj obdiv režisérovi: “Tentokrát jest všechno rychle na místě.”

“Je to zásluhou Kalinovou,” vysvětloval oslovený. “Poslal sem lidi ze zámku a několikrát denně na práci dohlédl.”

Chvíli po této rozmluvě přišel Kalina, pozdravil se se všemi a hned řekl: “Začneme, přátelé! První zkouška protáhne se vždycky dlouho, abychom slečen zbytečně netrápili.”

Začlo se tedy hned, zkouška byla čtená, ale už při této dosti nudné věci projevil Kalina mnoho znalosti, přes tu chvíli něco režisérovi poradil, tak že to konečně vypadalo tak, že zkoušku řídí vlastně Kalina. Katuše při čtení své úlohy milovnice, podívala se občas na Mírka a zase její očka obrátila se na Kalinu, ale na obou nezpozorovala nic zvláštního . . .

Zkouška protáhla se skoro do večera, ochotníci vyšli potom na náměstí, aby tu vykonali krátkou procházku. Katuše šla jako obyčejně po boku Bolinovu, a tu se stalo, že Kalina, opomenuv ostatní společnost, jejíž členové šli v párech nebo po třech, dle osobní náklonnosti nebo známosti, připojil se k Bolinovi a Katuši tak, že tato šla mezi oběma mladými muži.

“Děj kusu jest pěkný, není-liž pravda, pane Bolino?” zapřádal rozmluvu Kalina. “Myslím, že to sehraje dobře.”

“Nevím, pane adjunkte,” odvětil Čestmír, pokrčiv rameny. “Bývá u nás při představení vždycky trochu obtíží, však to uvidíte.”

Kalina obrátil se ke Katuši: “Ale slečna jistě svou úlohu zmůže. Slyšel jsem, že je výbornou herečkou.”

Katuše se jen rozpačitě usmála. Odpověděl za ni Čestmír: “Na Katušku je spolehnoutí. Má vždycky pro svou úlohu porozumění a proto se do ní dobře vžije.”

Sokolí zrak Kalinův stihl po této větě Čestmírově pátravým pohledem napřed mluvčího, pak Katuši. Podle toho, jak Čestmír dívku oslovil důvěrně jen křestním jménem, soudil Kalina, že jest mu jednati s milenci, a že se tedy zachoval nediskretně, připojiv se k nim po boku dívčinu. Zůstal krok zpět a obešel oba zadem, připojil se na druhé straně k Čestmírovi.

“Ano, to bývá hlavní chybou ochotnických představení, že se jednotlivci nedovedou vmysliti v charaktery svých úloh,” navazoval na slova Čestmírova. Svůj přechod na druhou stranu provedl tak taktně a obratně, že jeho společníci ani zdaleka nemohli tušiti příčinu. Myslili oba, že přistoupil k Čestmírovi jen proto, aby s ním mohl mluvit o divadle, když Katuše se hovoru nesúčastnila.

“Na nějaké chybě konečně nezáleží,” usmál se Čestmír. “Zdejší obecnstvo není kritisujícím a je ochotníkům vděčno už za dobrou vůli, s kterou chtějí mu poskytnouti zábavy. O umělecký požitek se tu ani nejedná.”

“Ale to je chyba,” mínil Kalina. “Obecnstvo mělo by se vychovávat k porozumění umění.”

“A kdo by je měl vychovávat?” řekl Čestmír.

Kalina pohlédl mu zbystra do obličeje.

“Kdo jiný? Vy učitelé!”

Čestmír se na chvíli zarazil, potom sklonil hlavu. Když ji opět zdvihl, řekl smutně: “Pane adjunkte, učitelé mají v tom ohledu podvázaná křídla jako husa, když ji nese selka na trh a bojí se, aby jí husa neuletěla z nůše.”

Katuše se tomu přirovnání usmála a pohlédla na adjunkta. Čekala patrně také jeho úsměv. Ani rys nehnul se v obličeji Kalinově. Řekl klidně: “To je ovšem chyba. Řekl bych docela, hřích na národu.”

Po těch slovech smekl klobouk, uklonil se oběma a řekl: “Poroučím se vám. Musím k večeri. Paní lesmistrová drží na pořádek—a já také.”

Než mohli jeho pozdrav opětovati, kráčel pevným odměřeným krokem k zámku.

Čestmír jako obyčejně doprovázel Katuši k domovu.

“Tak, co říkáš Kalinovi?” zeptala se Katuše Mírka, když poodešli.

“Co jsem ti už řekl,” odvětil. “Obdivuji se mu. Rozumí všemu, má patrně bohaté životní zkušenosti, a to má u muže velikou cenu. Já takových zkušeností dosud nemám, musím tedy přednosti Kalinovy uznávat. Ale zdá se, že tobě není sympatickým.”

Katuše pokrčila rameny, což mělo patrně tvořiti doprovod k jejím slovům: “Proč? Nelíbí se mi jen způsob jak se chová, víš, tak zdrženlivě. Jinak je mi lhostejný.”

Došli za té rozmluvy k domku Záhorských a zde se rozešli, když se byli domluvili, že se zítra sejdou večer na náměstí, protože Katuše nebude moci Čestmíra provázeti na jeho ranní procházce. Předěše jí otec vytýkal, že hned po ránu běhá po lesích a on nestačí v krámu obsluhovati kupující. A ona by také nerada, aby se k vůli ní musel Čest-

mír záhy vraceti z procházky. Tedy večer se sejdou každého dne.

*

Po několika zkouškách došlo za čtrnáct dní k představení. Obecenstva sešlo se hojně, hlavně ze zámku přišli všichni, protože Kalina hrál titulní úlohu. Kus měl tři jednání, Čestmír v prvním jednání nevystoupil, pozoroval tedy hru, stoje za kulisou. — Milostný výstup Kaliny a Katuše ho překvapil. Katuše nehrála s touže živostí jako jindy. Tomu se Čestmír nedivil. Hraje dnes poprvé s cizím člověkem, byla zvyklá hrávati s ním a tu si počínala vždy nenuceně, v druhém jednání bude už hráti jistěji. Za to Kalina hrál jako herec z povolání.

“Ten člověk rozumí všemu důkladně,” pomyslí si Čestmír. “Takového jsme tu potřebovali už dávno.” A ještě s větším zájmem sledoval hru. Po chvíli si zase řekl: “Hraje, jako by byl skutečně do Katuše zamilován.” Při tom pocítil v srdci nějakou hořkost, kterou se snažil zapuditi slovy: “No, ovšem, hraje přirozeně; dovede pochopiti úlohu, jak si ji představoval autor.”

Po divadle se tančilo, jak je na venkově zvykem. Než se ochotníci převlékli a smyli líčidlo s obličejů, některé párky už se točily v kole. Čestmír vešel do sálu s ostatními ochotníky a čekal na Katuši. Dívkách trvalo převlékání vždycky trochu déle, protože k vůli tanci bylo třeba obléci plesové šatečky a upravití účes. Když konečně Katuše vyšla za jevištěm do sálu a Čestmír ji vyzval k tanci, nepozvedla skloněné hlavy a řekla jaksi stísněně: “Promiň mi dnes, Mírku! Jdu hned domů a tančit nebudu. Je mi nevolno.”

“Katuško!” zvolal starostlivě. “Snad nebudeš stonati?”

Zdvihla hlavu a pohlédla mu do obličeje ustrašeným pohledem, potom očima hledala Kalinu.

Stál opodál kola tančících a hleděl upřeně na oba rozmlouvající.

Zakroutila hlavinkou: “To zas přejde.”

“Doprovodím tě domů,” nabízel se Čestmír.

“Ne, ne, jen zůstaň!” odpírala. “Proč bys si k vůli mně kazil zábavu? Vždyť to nic není a doma to přejde. Je mi jen trochu nevolno z toho dusna na jevišti a bolí mě hlava.”

Podíval se na ni s obličejem starostlivým a pozoruje, že její obličej má skutečně bolestivý výraz, řekl pevným hlasem: “Pojd’! Dovedu tě domů.”

A zdráhající uchopil za ruku a vyvedl ji ze sálu. —

Kalina hleděl za nimi a když zmizeli, obrátil se k studentům, kteří u něho stáli, s otázkou: “Pan Bolina má patrně se slečnou Záhorskou známost?”

Pohlédli na něho všichni udiveně, a jeden z nich mu potom odpověděl:

“Myslíte-li tou známostí, že si Bolina Katuši Záhorských namlouvá, musím vám říci, že tomu tak není. Je mezi nimi zvláštní poměr, jež lze nejpříhodněji nazvati přátelstvím. Rádi se mají, to je pravda; nehne se jeden bez druhého, vyrostli spolu, a tento jejich poměr trvá už od útlého dětství. Myslím, že jejich láska je takovou, s jakou se shledáváme u sourozenců. Ale na něco jiného Bolina nepomýšlí.”

Kalina kývl hlavou. To mohlo znamenati, že takový poměr chápe, ale mohlo to také býti poděkováním za vysvětlení.

V té době Čestmír dovedl Katuši k domku jejich rodičů a než od ní odešel, zeptal se jí: “Jak je ti, Katuško?”

“Už lépe,” odvětila tiše. “Zotavila jsem se na čerstvém vzduchu. A ty se vrať ke “koruně”! . . . Připravila jsem tebe o tanec.”

“Už tam nepůjdu,” řekl. “Nic by mne tam

netěšilo, když vím, že ti není dobře. Půjdu spat. Je už dosti pozdě, hra se tentokráte protáhla.”

Podal jí ruku a tu cítil, že se její ruka chvěje, proto řekl: “Máš horečku.”

Vyvinula ruku svou z jeho a řekla: “Tedy s bohem, Mírku! A nemysli na mne, už mi nic není.”

Stihla ho zvláštním, nejistým pohledem, ale pro tmou Mírek toho pohledu viděti nemohl, jinak byl by mu tento podivný pohled byl dal mnoho příčin k přemýšlení.

Opakoval po ní “s bohem”, a šel přes náměstí. V polovině cesty se ohlédl, když zaslechl vrznutí domovních dveří u Záhorských a zaklapnutí závo-ry v zámku. Neviděl už domu, ale řekl si spokojeně: “Je doma. Lehne si a do rána se z toho prospí.”

*

Ode dne divadelního představení účastnil se Kalina každého večera obvyklé procházky omladiny na náměstí. V krátkém čase seznámil se blíže se všemi a byl ve společnosti rád viděn. Jestliže se někdy dlouho neobjevil, byv zadržen nějakou prací, ozvala se hned otázka: “Zdali pak dnes přijde pan adjunkt?” A když přišel, byl srdečně pozdravován a radostně vítán.

Během procházky snažil se každý, jinoši i dívky, aby Kalina s ním několik slov promluvil. Výjimku činila jen Katuše. Nikdy ho sama neoslovila a také on s ní rozmluvy nezačínal. Ale za to ji celý večer pozoroval.

Vzhlédla-li k němu, jistě se setkala s jeho pohledem. Byl to pohled pronikavý a vyzývavý, pohled očí, v nichž se pojednou objevil zvláštní oheň. Katuše musela před tím pohledem vždycky sklopiti oči, a pokaždé se začervenala a u srdce pocítila jakýsi neklid. Chtěla se tomu pohledu vyhýbati, umiňovala si, že se večerních procházek nebude účastňovati, ale přišla každého večera,

říkajíc si, že tam musí jít k vůli Mírkovi. Umiňovala si také, že se na Kalinu ani nepodívá, ale jako magnetickou silou přitahoval ji jeho zrak a musela proti své vůli občas otočiti hlavu k tomuto vážnému člověku.

Tak uplynuly prázdniny, studenti odjeli za svými studii a v Blahoušově zůstali jen Kalina a Čestmír, který prvního září nastoupil podučitelské místo ve svém rodišti.

Večerní procházky omladiny přestaly. To mělo podivnou příčinu. Když Čestmír nastoupil učitelské místo, řekl mu blahoušovský řídící učitel: “Poslyšte, pane kolego! Večery se už značně dlouží, scházíme se tedy večer u “koruny” na sklenici piva nebo na dvě. Sousedé bývají tam všichni, hlavně členové místní školní rady. Měl byste tam také někdy se ukázati, aby sousedé nesoudili, že o sobě moc myslíte. Sousedy, kteří jsou v místní školní radě, budete potřebovati, až složíte druhou zkoušku a budete zde žádati o definitivu.”

Čestmír radil se doma s otcem. Starý kolář chvíli vážně přemýšlel.

“Víš, z chození do hospody nemá mladý člověk žádného užitku,” řekl konečně. “Já do hospody nikdy nechodil a jsem také živ, ale myslí-li řídící, že by to bylo k tvému dobrému, poslechni ho a jdi tam!”

Toho dne procházeli se po náměstí večer jiní, kteří se doma zdržovali stále, vesměs synkové měšťanů, chodil s nimi Čestmír i Kalina, přišlo několik dívek a s nimi jako obyčejně Katuše, když byla zavřela krám. Když se o deváté hodině společnost rozcházela a Čestmír doprovázel Katuši domů, řekl jí při rozchodu: “Zítřka večer na náměstí nepůjdu, půjdu na sklenici piva ke koruně.”

“Ty půjdeš do hospody?” zadivila se. “To zítřka tedy také na náměstí nepůjdu, když ty tam

nebudeš. Ale, Mírku! Jak se hospoda srovnává s tvým poetickým cítěním?"

Z hlasu Katuše vyznívalo trochu ironie.

"No, jsem ted' učitelem," odvětil trochu rozpačitě, "nesmím se stranit sousedům, a vedle poesie svého stavu musím přijmouti též prosu, kterou s sebou přináší."

Druhého dne večer šel Čestmír do hostince u "koruny" a zastihl tu Kalinu, který mu řekl, že sem chodívá každého večera na sklenici piva po procházce na náměstí, a dnes že sem šel hned, když Čestmír na náměstí nepřišel.

Blahoušov měl trojtřídní školu, druhý učitel byl starší, ženatý člověk, seděl ted' s řídícím učitelem mezi sousedy a Čestmír zasedl s Kalinou k postrannímu stolu. Byli u něho sami dva.

Nějakou chvíli se sousedé vyptávali Čestmíra, jak se mu líbí ve škole, je-li s dětmi spokojen, a když jim tyto otázky zodpovídal, už si ho nevšímalí, hovoříce mezi sebou o věcech obecních, o politice a Čestmír mohl nerušeně povídati s Kalinou. Kalina se v hostinci dlouho nezdržel, vypil dvě sklenice piva, zaplatil a zdvihl se k odchodu.

Čestmír šel s ním. Doprovodil ho k zámku a při rozchodu otázal se ho Kalina:

"Přijdete zítra zas?"

"Přijdu," slíbil Čestmír bez rozpakování.

"Přijd'te!" zakýval Kalina hlavou. "Člověk nemusí pít mnoho, ale při sklenici piva se příjemně povídá. A my dva, myslím, že si máme mnoho co povídati. Takový přátelský hovor, upřímný a neškrobený, je po denním namáhání lepším zotavením, než to courání po náměstí a hovor jalový s podprůměrnými mladíky a domýšlivými děvčaty. Tedy přijdete?"

"Přijdu jistě," opětoval Čestmír svůj slib.

Minul sotva týden a večerní návštěva hostince stala se Čestmírovi, když ne zrovna potřebou,

tedy skoro zvykem. Rodiče se s touto změnou způsobu života synova smířili už po několika dnech.

“To víš, je učitelem, už není chlapec, musí mezi lidi,” vysvětloval starý kolář manželce, která projevila svůj podiv nad tím, že syn musí býti každého dne v hospodě.

Mnohdy svede Osud, nebo snad náhoda, jak tomu říkají lidé, kteří za živý svět nechtí býti považováni za fatalisty, dva lidi podivným způsobem, potom se nitky přediva jejich běhu života spletou a proplétají se dlouhou řadu let, mnohdy až ku hrobu a běžné rčení pak praví, že jsou lidé k sobě připoutáni osudem. Proti tomu nic nezmůže zkušenost ani učenost, rozhoduje tu nahodilý běh okolností jež se vynoří bezděčně, mívají ve svých počátcích jen nepatrný význam, ale ve svých následcích určují další běh života.

Zkušený materialista Kalina a nezkušený, poeticky založený snílek Bolina nemohli ani z daleka tušiti, že jejich život půjde dál vedle sebe jako dvě rovnoběžky, když se poprvé na náměstí vzájemně představovali.

Asi za týden po tom, kdy Čestmír poprvé zavítal večer do hostince u “koruny”, oslovil ho Kalina po krátkém rozmýšlení, během jehož nespustil s Čestmíra oči:

“Pane učiteli, rád bych vám řekl něco důležitého, ale nevím, jak o tom budete souditi.”

“Tak, jen mi to řekněte,” usmál se Čestmír. “Svůj úsudek vám potom řeknu nepokrytě. Snad jste mne už poznal, že mám vždy na jazyku, co na srdci.”

“Poznal,” řekl a něco jako úsměv objevilo se na jeho tváři, ale skutečný úsměv to nebyl. “Ano, poznal jsem vás. Studoval jsem vaši povahu důkladně, jsem člověk opatrný, proto jsem se na vás

také vyptával, než jsem se odhodlal říci vám, že jsem vám srdečně nakloněn.”

“Ale já vám také,” Čestmír skoro vybuchl.

“Vím to,” přikývl Kalina vážně. “Přilnul jste k staršímu a zkušenějšímu, jehož zkušenosti vám imponují. Ale těch nabudete také záhy teď, když jste vstoupil samostatně do života. Nechci, abyste se mi obdivoval, ale něco jiného od vás žádám. Ale to vám musím vysvětliti. Jsou okamžiky v životě člověka, kdy je třeba míti někoho, s kým by bylo možno sděliti se o své myšlenky, které někdy naplňují hlavu, hlásí se násilně ven, ale člověk nedovede sám posouditi, jak dalece je možno uvésti myšlenky ve skutek. Šťastní jsou ženatí mužové, jimž je žena současně milenkou i přítelkyní. Ale myslím, že takových mužů je málo. Než míti ženu s polovičatou duší, je lépe míti dobrého přítele. — Hledal jsem ho, co jsem pocítil trpké stránky života, ale nenašel jsem člověka, k němuž byl bych mohl pocítiti tolik náklonnosti, abych mu mohl nabídnouti své přátelství.”

Kalina se na několik okamžiků zamlčel a Čestmír hleděl na něho přes svou sklenici široce rozvřenýma očima a s planoucí tváří. Chápal, jakým směrem slova adjunktova vyznějí.

“Poznal jsem vás,” pokračoval Kalina svým klidným způsobem. “Mám vás rád a nabízím vám své přátelství. Chcete je přijati?”

“Ze srdce rád, pane adjunkte,” — přisvědčil Čestmír rychle. “Uznáváte-li mne za hodna svého přátelství, budu vám přítelem upřímným, ku každé oběti schopným.”

“Obětí od vašeho přátelství žádati nebudu,” řekl Kalina. “Nejsem sobcem. Ale s panem adjunktem je konec. Jako přátelé musíme si tykati, pane učiteli. Na bratrství píti nebudeme, jak je obvyčejem, ie to tuze sprosté a profanuje to svazek srdcí. Podej mi ruku, příteli!”

“Zde je! A s celým srdcem!” zvolal Čestmír, vztáhnuv pravici přes stůl.

“Tedy až do těch konců, Čestmíre!”

“Do hrobu, Václave, nebo chceš-li, až za něj!”
Přátelé stiskli si upřímně pravice.

III.

Když se do krajiny dostaví zima, zima opravdová se svými sněhovými vánicemi, skučícím větrem a tuhými mrazy, změní se znenáhla život obyvatelstva. Tak se stalo i v Blahoušově.

Kostrbaté náměstí naplnilo se záhy sněhem, který sem napadal a který sem odmetli majitelé domků s chodníků. Sníh byl černý od sazí a dýmu, a připadl-li čerstvý, pozbyl své skvělé bělosti za málo dní. Křížem krážem vedly v tom sněhu vydupané pěšinky ku krámům obchodníků, k hospodám a ke škole. Napadl-li přes noc nový sníh, ráno vyšlapovali v něm nové pěšinky. — Pěšinka vedoucí od domku Bolinových ke škole, vedla kolem krámu Záhorských.

Po této pěšině ubíral se Čestmír ráno před osmou hodinou do školy a po dvanácté hodině ze školy. Odpoledne konal tuto cestu opět dvakrát, před jednou hodinou tam a po třetí hodině zpět. S Katuší sešel se na počátku zimy jen jednou denně. Zima nemohla se letos nějak dlouho zabrat do svých povinností. — Sněžilo už od poloviny listopadu, ale nemrzlo. Ráno a v poledne Čestmír s Katuší se nesešel, byla zaměstnána v obchodě, ale když po třetí hodině se vracel ze školy, vyšla vždycky z krámu, když šel Čestmír okolo a tu si chvílku spolu pohovořili. Katuše zdála se Čestmírovi teď nějaká jiná; taková vážná. — Jeho vtipům usmála se jen nepatrně, a bylo mu divným, že dávno už nezaslechl její zvonivý smích.

Jednou svému podivu ulevil otázkou: “Katuško, nestůněš?”

“Já?” řekla, ale hleděla stranou, aby jí neviděl do obličeje. “Proč myslíš?”

“Zdáš se mi jinou, než jsi bývala.”

“Tak se ti jen zdá. Nemí to nic.”

Večerních procházek na náměstí se Čestmír letos nesúčastnil. Chodil večer ke “Koruně” na sklenici piva nebo na dvě a poseděl tu s Kalinou raději, než plouhati se venku sněhem. A Katuše večer také nevycházela.

Týden před vánocemi udeřily mrazy a blahoušovská omladina těšila se na bruslení. Na potoce nebylo možno bruslit; byl nízký a nezamrzal na proudech. Ale za kostelem byl menší rybník — říkali mu farský, protože patřil beneficiu zdejší fary, a na něm bývalo každého roku pěkné kluziště. — Letos bylo bruslení zahájeno o božím hodě vánočním. Zahájili je studentři meškající doma na vánočních prázdninách. Odmetli sníh s ledu a zjednali na odpoledne místního kolovrátkáře, aby při bruslení hrál. Zvláštní pozvání rozeslána nebyla, ale každý o tom věděl. Bývalo tomu tak každého roku o vánocích, jestliže v tu dobu byl rybníček zamrzlý.

Toho svátečního dne hned po poledni hemžil se farský rybníček četnými bruslaři. Přišel sem také Čestmír s Katuší, připjal jí brusle a drže ji za ruku, proháněl se s ní po ledě. O něco později přišel na rybníček Kalina, připjal si brusle u břehu a rozjel se za Čestmírem a Katuší, jež svým orlím zrakem objevil hned mezi přítomnými.

Po obvyklém pozdravu připojil se k Čestmírovi a bruslil vedle něho. Chvíli hovořili oba o obyčejných záležitostech, při čemž Katuše byla jen mlčící posluchačkou. Poněvadž Čestmír vedl Katuši za ruku a teď za hovoru musel se stále obracet ke Kalinovi, stávalo se mu to nepohodlným, proto už po chvíli oslovil Kalinu:

“Jdi, Václave, na druhou stranu a vezmi Ka-

tušku za druhou ruku! Bude lépe, když bude mezi námi!”

Kalina beze slova kývl hlavou, objel oba a podal dívce ruku. Nebylo možno poznati, zdali mu Katuše ruku podala, nebo ji Kalina sám uchopil. Na Kalinu se nepodívala, ale vyslala trochu udivený pohled k Čestmírovi. Ale ten už zas něco povídal Kalinovi a pohledu jejího nepostřehl. Bruslili teď tvoříce společnost pro sebe, hovořili tak, že byla Katuše stále do hovorů jejich zatahována, při tom jí líčka přímo hořela. Snad byl příčinou jejího zardění mrazivý vítr, který k večeru se zdvojnásobil a hnal se zběsile přes zamrzlou hladinu farského rybníčku. Ale byl tento vítr také příčinou, že se pravice Katuščina, kterou držel Kalina ve své levici, chvěla, přes to, že měla na ruce koženou rukavičku s flanelovou podšívku?

Uběhlo rychle krátké zimní odpoledne, a když se ke čtvrté hodině začalo snášeti na krajinu šero, bruslíři ubírali se k svým domovům, neboť rybníček neměl osvětlení a tu také Katuše řekla:

“Půjdeme domů, abychom tu nezůstali poslední.” Zajeli ku břehu. Kalina měl brusle nějaké zvláštní, neboť jediným hmatem shodil je s nohou a než Čestmír odšrouboval své halifaxky, Kalina už poklekl před Katuší, a jal se jí odpínati brusle. Chvillemi vzhlédl od této práce vzhůru a tu setkal se vždycky s pohledem Katuščíným. S hlavou do předu nakloněnou hleděla mu přímo do obličeje, jako by svých zraků od něho odvrátiti nemohla. Oči její byly široce rozevřené, jako by v jeho obličeji po něčem pátraly, ale neviděly tu nic, než ten obličej jako by z mramoru vytesaný, a potom jeho oko pronikající svým podivným ohněm až do hloubi jejího srdce. Konečně byly brusle s nožek dole, Kalina je sepjal k sobě a navlékl je na levici se svými bruslemi. To značilo bez muvení, že jí je ponese.

Zatím také Čestmír vyprostil své nohy ze zajetí halifaxek a naši přátelé vydali se na cestu k městečku. Oba mladí muži doprovodili Katuši k domku jejích rodičů, tu ještě chvilku s ní pohovořili, domlouvajíce se, že se zítra opět sejdou na ledě. Katuše potom vklouzla do dveří, přejíc oběma dobré noci, a oba přátelé šli ke “Koruně” na sklenici piva.

*

Po celé vánoční prázdniny byla zima brusličům přízniva. Mrazy dodržovaly, některé noci připadlo sice na zamrzlou hladinu rybníčku sněhu, ale studenti ho dopoledne odmetli a odpoledne se opět bruslilo vesele. Katuše přicházela sem až před večerem a každého dne čekali tu na ni Čestmír s Kalinou.

Potom uplynulo těch několik dní do nového roku, studenti zmizeli z Blahoušova jako tažní ptáci a odpoledne bruslili tu jen synové a dcery měšťanů. Čestmírovi nastalo opět vyučování, na kluziště přicházel tedy až po třetí hodině, v té době přišla sem také Katuše a chvíli po ní také Kalina. Ale bruslili málo, protože už za hodinu nastala tma. Jenom v neděli sešli se tu hned po poledni. Tento pořad trval do poloviny ledna.

Jednoho dne, když oba přátelé seděli v hostinci, oslovil pojednou Čestmír Kalinu: “Málem bych byl zapomněl. Zítra mne na kluzišti nečekej! Jeddeme ráno všichni na okresní konferenci. Přijde-li Katuše, ujmi se jí tedy sám a doved’ ji potom domů. — Zapomněl jsem jí říci, že zítra nemohu přijíti.” Kalina pohlédl na svého přítele.

“Dobrá. Budeme bruslit ve dvou. Hodí se mi to, poněvadž chci už dávno se slečnou Záhorskou promluvit o vážné záležitosti.”

Čestmír pohlédl na přítele překvapeně.

“A v mé přítomnosti jsi toho učiniti nemohl . . .?”

“Mohl, ovšem,” odvětil Kalina klidně. “Ale bude lépe, nebudeš-li při tom.”

“Tedy nesmím vědět, oč se jedná?” otázal se Čestmír, ještě více překvapený.

“Ale smíš,” se stejným klidem odpovídal Kalina. “Přijdeš přece večer ke “Koruně”?”

“Přijdu jistě,” řekl Čestmír. “Přijedu vlakem o půl páté, v pět budu doma a v půl šesté jsem jistě v hostinci.”

Kalina přisvědčil hlavou: “Večer ti tedy povím, oč se jedná.”

V Blahoušově nebylo železniční stanice. Obchodní dráha šla sousední krajínou, a stanice této dráhy, Blahoušovu nejbližší, byla vzdálená půl hodiny cesty. Na to narážel Čestmír, vysvětluje, že v pět hodin bude doma.

“To jsem zvědav, o čem chceš s Katuší jednat a nechceš mi to říci hned,” usmál se Čestmír.

“Zvědav můžeš býti, ale současně trpěliv. — Zítřka večer se dozvíš všechno.”

“Ale to mne bude v okresním městě trápiti celý den zvědavost a nebudu věnovati náležitou pozornost jednání na učitelské konferenci,” usmál se Čestmír, ale jeho úsměv nezakryl, že míní svá slova vážně.

Kalina vyslal k němu vážně vyčítavý pohled.

“Nemluv zpozdile! Mohl bych ti už teď říci, o čem chci zítřka se slečnou Záhorskou vyjednávat, ale poněvadž nevím, jaký výsledek bude moje vyjednávání míti, proto raději dnes mlčím. A udělím ti při tom dobrou radu. V první řadě jsou přijaté povinnosti. Jedeš zítřka na výroční konferenci, tedy jako mladý učitel nesmíš mysliti na nic jiného, než na to, že jsi v okresním městě proto, abys načerpal poučení pro svůj stav. A co se tvé zvědavosti týče, rozumný člověk, nemůže-li zvědavost svou ukojiti, alespoň ji v sobě krotí a nedává ji na jevo.”

Pohlížeje na svého přítele přes stůl, řekl Čestmír: “Což ty jsi mudrc a dovedeš člověka ve všem poučiti.”

“Mudrc zrovna ne,” řekl Kalina vážně, “ale mám více životních zkušeností než ty, protože jsem starší a životem musel jsem se protřít sám. Až se octneš v mých poměrech, budeš právě takovým, jako jsem já.”

*

Té noci nastala obleva. Taková přechodní, jaká se dostavuje, když se teplá vlna vzduchu rozlije po některé krajině. Taje několik dní, třeba týden, ale potom zas mrzne a chumelí se znovu.

Kalina probudiv se ráno o sedmé hodině, mezi oblékáním přistoupil k oknu a vyhlédl ven. Bylo ještě šero, ale v záři světelných se z osvětlených oken a krámů, blýskaly se na náměstí louže vody. —

“Obleva,” řekl Kalina, odstupuje od okna. Tvářil se mrzutě. Katuše nepříjde na led, a on dávno toužil po tom, aby s ní mohl býti nějakou chvíli sám k vůli důležité rozmluvě.

O osmé hodině vešel Kalina do kanceláře lesní správy a zastihl tu hajného, který přišel s nějakým oznamem. Hajný měl svou hájovnu nad Blahoušovem, ale cest do městečka bylo od hájovny několik.

“Hajný, šel jste okolo farského rybníčka?” zeptal se ho Kalina, když byla služební záležitost vyřízena.

“Šel, pane adjunkt,” odpověděl hajný.

“Bude se dnes na rybníčku ještě moci bruslit?” tázal se opět Kalina.

Hajný se srdečně zasmál: “Kdepak, pane adjunkt! Na ledě je po kotníky vody. Vždyť po půlnoci do toho přšelo. Ze sněhu je dnes hotová břížd’olina.”

Obličej Kalinův nabyl starostlivého výrazu.

Kalina chtěl viděti tu břížd'olinu a přistoupil k oknu kanceláře, by se podíval, jak se budou břížd'olinou brodit děti, až půjdou do školy. Po chvíli si vzpomněl, že dnes není vyučování, když učitelé ráno odjeli na okresní konferenci a vrátí se až večer, a mrzutý odstoupil od okna. Vzpomněl si také, že večer chtěl Čestmírovi oznámiti výsledek své rozmluvy s Katuší, a ted' snad to nebude možným. Byl tedy celý den v mrzuté náladě.

Před třetí hodinou odpolední šel k rybníčku. Brusle s sebou nevzal a čekal tu v naději, že snad Katuše přece přijde. A přišla, nesouc si brusle.

Na jejím obličejí zračilo se překvapení, když tu spatřila Kalinu samotného. Ale vzpamatovala se rychle, a když pozdravil, děkovala mu s úsměvem, ačkoliv trochu rozpačitým.

“Čestmír dnes nepřijde,” zapřádal Kalina hovor. “Zapomněl vám včera říci, že dnes pojedete do okresního města na učitelskou konferenci. Ale beztoho není dnes, slečno, z bruslení nic.”

Kalina ukázal rukou na rybník, kde na ledu byla vrstva zelenavé vody ze sněhu.

“Myslíla jsem si to,” řekla Katuše, “ale netušila jsem, že bude na ledě tolik vody. Byla bych zůstala doma.”

“To by mne bylo velmi mrzelo, slečno Katuško,” řekl Kalina, provázeje svá slova vážným pohledem. “Toužím už dávno, abych mohl s vámi pohovořiti o vážné a důležité věci, proto bylo mi dnes velmi vítáno, že Čestmír nemohl přijíti . . . Smím vás doprovoditi domů?”

“Prosím,” splynulo se rtů dívčiných. Při tom pohlédla se strany na Kalinu, ale nespátřila v jeho obličejí nic zvláštního. Měl týž vážný výraz jako obyčejně. Šli několik kroků mlčky vedle sebe, a tu řekl opět Kalina: “K tomu, co vám chci a musím říci, nestačí krátká doba, které je zapotřebí od rybníčka k vašemu domu. Nebyla byste tak

laskava a podnikla se mnou krátkou procházku ulicí k zámku a potom po náměstí vzhůru k vám?”

Kývla jen mlčky hlavinkou a hledíc na cestu, aby mu nemusela hleděti do obličeje, kráčela po jeho boku.

“Slečno Katuško, co vám chci dnes říci, jest záležitost, která rozhodne o budoucím štěstí mého života,” začal Kalina, ale hlas jeho zněl klidně, jako obyčejně. “Miluji vás, ale nechci si s vámi dělati známost, jak to činí naši mladí lidé. Nabízím vám zcela upřímně manželství. Za rok budu jmenován lesním na druhém panství našeho hraběte, v Chrastavě. Vím to jistě, z úst samotného hraběte, a mohu vám tedy slíbiti věc určitou . . . Prosím vás, abyste mi upřímně řekla, co o mém návrhu soudíte. Nedovedu odříkati vzletné vyznání lásky, nikdy jsem se k děvčatům neblížil, nemaje k tomu času ani příležitosti. Odmítnete-li mne, nebudu se na vás hněvati, nebudu vám nic vyčítati, protože vím, že láska musí v srdci vypučeti sama, a že jí nelze vynutiti.

Odmítnete-li můj návrh, budu se vám vyhýbati, abych zapomněl. Jsem člověk silné vůle a vím tedy, že bych tu bolest dovedl přemoci. Přijmete-li můj návrh, dovolil bych si pak promluvit s vašimi pány rodiči a požádat o vás ve vši počestnosti . . .”

Kalina umkl a pohlížel dlouho na dívku, čekaje, co mu odpoví.

Měla hlavinku hluboko skloněnou, červeň rozlévala se jí po celém obličeji, až po čílko skryté pod kloboučkem, a pohrávala si rozpačitě bruslemi, které nesla přes ruku. Mlčela dlouho, neboť v této chvíli bojovala těžký duševní zápas. Vyznáním Kalinovým nebyla překvapena. Poznala dávno, že se Kalinovi líbí, jeho žádostivé pohledy jí prozradily, že jí má rád, v tom ohledu mají dívky vrozený cit poznávací, ale nečekala, že dojde tak brzy k

rozhodnutí. Také si kolikrát už v duchu řekla, že je Kalina zvláštní, milování hodný muž a sama sobě si přiznávala, že ho má ráda. A kdykoliv se při takové myšlence přistihla, vždycky jí připadalo, že se dopouští zpronevěry na Čestmírovi . . . Vždyť on ji má také rád; nemůže tomu ani býti jinak, vždyť spolu vyrostli. A ona má Čestmíra také ráda. Katuše octla se v hrozném duševním stavu. Neměla odvahy odmítnouti Kalinu, a neměla síly sřící se Čestmíra.

Zdvihla hlavinku a vyslala ke Kalinovi pohled plný úzkosti. Porozuměl mu a řekl svým klidným způsobem :

“Slečno Katuško, přichází-li vám odpověď za těžkou, nemusíte mi odpověděti hned, nejsem nedočkavý. Rozmyslete si moji nabídku, porad'te se s pány rodiči a potom mi odpovězte, nebo mi odpověď po někom vzkazte!”

Katuše oddychla si volněji: “Poskytněte mi nějakého času na rozmyšlenou, pane adjunkte! Naši jistě proti vám nebudou, ale poradila bych se ráda s Čestmírem.”

Nepatrný úsměv mihl se na tváři Kalinově. V několika okamžicích vyrovnala se tvář jeho ve svůj obvyklý klidný výraz a řekl s přízvukem jakési otcovské něžnosti: “Tomu rozumím, slečno Katuško. Čestmír je vašemu srdci bližším než já, člověk vám málo známý, jehož povahu neměla jste ještě ani příležitost zevrubně prozkoumati. Víím, že vás má Čestmír rád, to víím jistě. Je-li tedy jeho láska toho způsobu jako moje, že vás chce později učiniti svou ženou, Čestmírovi ustoupím bez bolesti, neboť jsem mu upřímným přítelem. A pro přítele není mi žádná oběť těžkou.”

Došli za tohoto hovoru do města a kolem zámku zahrnuli po chodníku na náměstí. Zde musel hovor o lásce přestat. Potkávali známé, kteří se tu procházeli po chodnicích pokrytých rozbřed-

lým sněhem, jichž nikdo nezаметl, museli děkovat na pozdravy.

Katuška jdouc s hlavinkou nachýlenou dopředu a plnou podivných, spletitých myšlenek, děkovala jen pokynutím hlavy; Kalina děkoval klidně a právě tak zodpovídal některé otázky známých.

Tak došli spolu k domku Záhorských a na chvíli se tu zastavili před krámem, v němž už svítila petrolejová lampa u stropu. Bylo viděti starého Záhorského za pultem, jak něco váží chlapeci do kornoutu.

“S bohem, pane adjunkte,” zašeptala Katuše, podávajíc mu ruku. “Budu muset za chvíli pomáhati v krámu.”

“S bohem, slečno Katuško. A nezapomeňte, prosím vás, oznámí mi brzy své rozhodnutí. Ať je jakékoliv, pamatujte si jen to, že vás miluji z celé duše, ne láskou bouřlivou, ale takovou, jakou vás žádný jiný muž milovati nebude.”

Spatřil, že chlapec v krámu platí a kupec mu dodává něco drobných. Za chvíli chlapec vyjde z krámu, otec spatří dceru a buď vyjde k ní ven nebo ji zavolá dovnitř.

Kalina shýbl se k ruče, kterou držel ve své pravici a políbil ji vřele. Když mu chtěla ruku vyvinouti, podržel ji pevně, řka jako prosbu: “Nehněvejte se, prosím vás! Snad je to jediné, čeho mi moje láska poskytne.”

Už Katuše své ruky neodtahovala a Kalina ji políbil ještě jednou. V pohledu, který teď k němu vyslala, bylo něco jako soucit.

V tom cinkl zvonek na dveřích krámu a chlapec sestupoval se schodů. Kalina, pustiv ručku dívky, smekl klobouk a kráčel odměřeným krokem po náměstí dolů k zámku. Katuše se za ním ohlédla než vešla do krámu.

“Holka, ty ses při tom klouzání zahřála,”

oslovil ji otec, spatřiv, že je v obličejí celá červená. “Ještě si uženeš kašel.”

Katuše otcí neřekla, že dnes nebruslila a příčinou jejího zardění, že je rozčilení. Dost času je říci otcí pravdu. Až co tomu řekne Čestmír. Ano Čestmír! Vešla mlčky do kuchyně a odložila kabát a klobouk. Matka jí postavila na stůl hrnek kávy a vedle hrnečku položila rohlík.

Katuše ukusovala pomalu rohlík a upíjela kávy. Činila to ve své zamyšlenosti tak pomalu, že se toho matka všimla.

“Katuško, dělej, ať přijdeš do krámu!” oslovila ji, ne sice přísně, ale přece vážně. “To tvoje bruslení je hloupost. Ulítáš a urtíš se při tom a tatínek musí býti kolik hodin sám v krámu. Máte vy mladí ted' podivné zábavy! No, já ti to nevyčítám. Jen dej pozor na své zdraví a pamatuj, že má tatínek píchání v kolenou a že ho musíš ted' v zimě víc zastati než v letě!”

Katuše vzpamatovala se ze svého dumání. Dopila rychle kávu a vešla do krámu.

“Tatí, jděte do kuchyně! Zůstanu tady až do zavření.”

Kupující přicházeli s večerem hojněji do krámu, ale hbité jindy Katušce se dnes vážení a odměřování nějak nedařilo. Často musela se kupujícího dvakrát ptáti, co chce, a peníze musela počítati také dvakrát.

✱

Po večeri šel Kalina jako obyčejně ke “koruně”. Přišel dnes trochu později. Ačkoliv v lesním úřadě odpoledne nebývalo nutné práce a lesmistr odpoledne vůbec do kanceláře nechodil, dnes mimo nadání přišlo něco důležitého poštou, co se muselo vyřídití hned, a zůstalo to tedy na psacím stolku Kalinově, až se vrátil z procházky.

Čestmír už seděl za stolem, za nímž spolu každého večera sedávali. Sotva že si přátelé podali

ruce a Kalina usedl naproti Čestmírovi, tázal se tento: “Tedy o čem jsi jednal s Katuší? Slíbil jsi mi, že mi to dnes povíš.”

“Počkej, zvědavče!” odvětil Kalina. “Napřed mi pověz, jak jsi se měl na schůzi! Víím, že budeš zkrátka se zprávou hotov. Moje zpráva bude delší.”

“To víš, jako mladý zajíc koukal jsem na všechno vážně. Starší kolegové odcházeli do vedlejší místnosti na pivo a na porci guláše, konference odbývala se totiž v sále Měšťanské besedy. Ale já vyslechl všechny ty dlouhé řeči několika přednášečů, a protože to bylo všecko dlouhé, nepamatoval jsem z toho nic. V jednu hodinu byl konec, šli jsme všichni do restaurační místnosti, kde jsme jedli a pili až do odjezdu vlaku.”

Kalina zakýval jen hlavou a pohlížeje příteli upřeně do obličeje, aby hned postřehl, jaký dojem na něho sdělení učiní, řekl: “Nabídl jsem slečně Záhorské svou ruku.”

Čestmír vytřeštil překvapením oči. Vzpamatovav se po chvíli z překvapení, pravil: “Jdi! Ty ji máš rád?”

“Tuze rád. Miluji ji z celé duše,” přisvědčil Kalina.

“A vzal bys si ji?”

“Do roka dostanu místo lesního v Chrastově, vzal bych si potom Katušku, jestli mi ji rodiče dají . . .”

“Jdi, blázínku! Proč by ti ji nedali? Lesní je přece pěkná partie, a ty jsi chlapec jako malovaný, a jak víím, ideálem všech zdejších slečinek. Lepší partie by se Katuše v Blahoušově nedočkala.”

“Snad. Ale je tu ještě jiná věc . . . Má ráda tebe?”

“To ti řekla?”

“Neřekla, ale víím to.”

“No, ovšem. Ráda mne má. Vždyť jsme spolu vyrostli. — Ale já se přece nemohu rovnati k tobě.”

“Ale ty ji máš také rád.” Kalina zabodl svůj orlí zrak do obličeje Čestmírova.

Čestmír chvíli mlčel hledě do sklenice s pivem, jako by chtěl spočítati perličky kyseliny uhličitě, které ubíhaly k povrchu piva, tvoříce tu pěnu. Po chvíli podíval se upřímně na Kalinu: “Víš, příteli, mám ji rád. Není ani jinak možno, když jsme se od dětství stále spolu stýkali. Ale právě proto, že ji mám hodně rád, přál bych jí toho štěstí, aby se s tebou dobře zaopatřila. To víš! Co by měla se mnou? Kdo ví, kdy se budu moci ženiti. A vůbec, na to jsem nikdy ani nepomyslel, že by Katuše mohla se státi někdy mojí ženou. Máme se rádi jen tak, jak to bývá u lidí, kteří se od útlého dětství stále spolu stýkali. A co ti vlastně řekla?”

Kalina pokrčil rameny: “Nic. Vyžádala si lhůtu na rozmyšlenou.”

“Tak vidíš,” zvolal Čestmír skoro radostně. “Rozmyslí si výhody tvého nabídnutí dobře a přijme tvůj návrh.”

Na to Kalina neřekl nic, jen se nějak zamyslel. Čestmír snažil se rozprávati hovor ještě dále o této záležitosti, ale Kalina zavedl hovor o tom dnešním oblevou překaženém bruslení a počínal si vůbec tak obratně, že následkem diplomatického jednání Kalinova nemohl se Čestmír už na nic vyptávati. Také dnes Kalina odešel z hostince dříve než jindy, vymluviv se, že ho doma čeká nedokončená práce. Což byla pravda.

Ve svém pokoji odložil Kalina zimník a klobouk, zapálil si dýmku a vešel do kanceláře a rozsvítil petrolejovou lampu na svém psacím stole. Měl tu ležeti nějaký výkaz o prodaném dříví. Jednalo se o sečítání dlouhých řad číslic a Kalina ne-

chal si tu práci až po návratu z hostince. Taková duchamorná práce koná se nejlépe, když venku panuje úplné ticho a celé městečko spí.

Sečetl první sloupec čísel, pojednou odložil pero, opřel lokte o psací stůl, hlavu vložil do dlaní a zamyslel se. Podivné myšlenky letěly jeho moz- kem, ale u člověka takové ucelené povahy, jako byl Kalina, vybavovaly se logickým postupem a do- spěly konečně k rozumnému závěru.

Opakoval si nejprve v duchu celou rozmluvu s Katuší. Každé její slovo mělo živou ozvěnu v jeho paměti. Neodmítla ho hned, je tedy naděje, že ho vyslyší. Ale stane-li se tak a Katuše přijme jeho nabídnutí, bude to vůbec zárukou nebo svěde- ctvím, že ho miluje? Nebude si ho snad chtít vzít jen k vůli zaopatření? Ale i v tomto případě byl by spokojen. Miluje ji a chce ji mít, aby jí neměl jiný. Ale nebude to zpronevěrou přátelství vzhledem k Čestmírovi? Vždyť se ten mladý učitel přiznal, že ji má také rád. Ovšem, řekl, že na ženění s ní nikdy nemyslel. Ale tací mladí lidé nemají nikdy jasného pojmu o svých citech. Což pozná-li Čestmír pravý stav svých citů až bude pozdě, až bude Katuše vdaná? Není to sobectví, zmocnit se dívky, které snad ani není jasno, koho miluje?

Dlouho seděl Kalina, zabýváje se takovými myšlenkami. Konečně pohodil hlavou a řekl si: “Ať rozhodne sama!”

A vnutiv se násilně do klidu, chopil se pera a jal se sečítati řady číslic výkazu.

IV.

Katuše hledala příležitost, aby mohla pro- mluvit s Čestmírem. Několik dní nechtělo se jí to podařiti. Obleva stále dodržovala, nebylo tedy na bruslení pomyšlení. Hned druhého dne po roz-

mluvě s Kalinou čekala na Čestmíra, až půjde ve tři hodiny kolem krámu, ale nedočkala se ho. Šel patrně k domovu jinudy. Večer vyšla na náměstí, ale také ho tu nezastihla. Tyto její marné pokusy opakovaly se několik dní. Bud' byla zaměstnána v obchodě, když Čestmír kolem krámu proběhl, nebo ubíral se k domovu jinudy. A Katuše byla z toho už skoro zoufalá.

S Čestmírem musela promluvit, aby se dozvěděla, jak soudí o Kalinově nabídce. Měla oba ráda, Čestmíra i Kalinu. Alespoň si to myslela. Byla prvně odhodlána Kalinu odmítnouti, řekne-li jí Čestmír, že ji miluje tak, jako Kalina. Ale v nejbližší chvíli oba porovnávala, a tu se jí zdálo, že má Kalinu přece více ráda.

Ale k Čestmírovi poutala ji starší známost. Zdálo se jí, že Kalina učinil na ni hlubší dojem a připravil jí o klid duše svým sebevědomým vystupováním a svým podmanivým zevnějškem. Čestmír, se svou poeticky založenou povahou, toho ovšem dokázat nemohl. Ale měla ho ráda právě proto, že byl takový snílek a lišil se tím od všech mladých mužů, které dosud byla poznala. Vzpomínala, jak ho několikrát škádlila, vytýkajíc mu jeho ideální nazírání na život, a teď toho skorem litovala. Opravdu jí bylo Čestmíra líto. Jakou by musela býti jeho bolest, kdyby se zasnoubila Kalinovi, nemajíc plné jistoty o citech svého přítele z mládí.

Tento duševní stav působil Katuši nevýslovnou mukou. Celý den chodila jako ve snách, v obchodě byla roztržitá, na otázky rodičů odpovídala jen skoupými slovy, takže jim to bylo nápadným a opětovaně se dcery ptali, není-li nemocná. Matka docela usoudila, že si nějakou nemoc způsobila na ledu. Starosti rodičů snažila se Katuše zaplašiti tvrzením, že jí nic neschází a tvrzení svá provázela úsměvem, ale takovým vynuceným.

Konečně jednoho dne dostavilo se vysvětlení pro všechny. Toho dne vyšla po třetí hodině Katuše před krám, aby se podívala, jde-li Čestmír kolem, a očekávaný přicházel právě z dolejší části náměstí. Pozdravili se s úsměvem jako obyčejně.

“Kolik dní už na tebe čekám, abych ti řekla něco důležitého,” začala Katuše.

“Promiň!” řekl Čestmír stanuv před ní a podáváje jí ruku. “Proč jsi mi nevzkázala?”

“Po kom? A nebylo to vůbec možné.”

“Tuším, cos mi chtěla říci,” usmál se mladý podučitel.

Katuše pohlédla na něho udiveně.

S tímž úsměvem pokračoval Čestmír: “Dostalo se ti nabídnutí k sňatku. Že se nemýlím?”

Katuše vytřeštila oči: “Ty o tom víš?”

“Václav mi o tom pověděl večer hned po rozmluvě s tebou. Jako přítel nemohl mi přece tajiti takové své vážné a důležité rozhodnutí.”

“Co o tom soudíš?” otázala se nedočkavě.

Všecka krev zmizela jí z obličeje. Nadešel okamžik, který měl rozhodnouti o její budoucnosti — okamžik, který měl vnést světlo do tmy její duše, spleť myšlenek uspořádati v logickou řadu a zbaviti ji trapného stavu nejistoty. Čekala na odpověď Čestmírovu jako na vysvobození z hrozné muky, nemohla se jí dočkati — a Čestmír s odpovědí váhal. Chvíli o něčem přemýšlel s hlavou nakloněnou dopředu, proto nepostřehl Katušina zblednutí. Potom zdvihl pomalu hlavu a hledě stranou, jal se hovořiti:

“Ze srdce bych ti přál, aby ses dobře započítala. S Kalinou bys udělala štěstí, jehož by ti všechny zdejší dívky musely záviděti. Kalina je charakter, takových mužů je málo. Řekl mi, že tě miluje, a když to řekne člověk jeho druhu, pak je to jistě pravda nepochybná. A může-li si tě

vzítí do roka, pak je to partie, která se ti v životě víckrát nenaskytne.”

Katuše svésila hlavu a ruce jí klesly bezvládně k bokům.

“Radíš mi tedy, abych nabídnutí pana adjunkta Kaliny přijala?” tázala se tichým hlasem.

Zdvihl hlavu, ale do obličeje Katušina teď viděti nemohl, jenom z jejího držení těla usoudil, že je jí rozhodnutí těžké, proto také jeho odpověď neměla rázu rozhodnosti.

“Raditi ti nemohu k ničemu, Katuško. Nevím, do jaké míry je ti Václav sympatickým, ale ze všech mužů přál bych tě nejraději jemu.”

“Tedy s bohem, Mírku!” Katuše podala mu ruku a otočivši se, vešla rychle do krámu.

“S bohem, Katuško!” Několik okamžiků postál na místě, jako by ji chtěl zavolati zpět, potom zavrtěl hlavou a šel k domovu.

Když Katuše vešla krámem do kuchyně, Záhorský seděl na lavici u kamen, pokouje si z dýmky, matka byla u kamen zaměstnána vařením. Oba nevšimli si vzrušeného výrazu dceřina obličeje. Katuše přistoupila k oknu a dívala se za Čestmírem, jak se ubíral přes náměstí. Když zašel do domku svých rodičů, vzdychla si z hluboka a otočivši se k rodičům, řekla hlasem svědčícím o pevném rozhodnutí: “Uchází se o mne pan adjunkt Kalina!”

Pohlížela střídavě na otce a zase na matku, čekajíc, jak její nenadálou zprávu přijmou. Pan Záhorský vyňal dýmku z úst a pohlédl na dceru, Záhorská se k ní rychle otočila. Překvapení bylo viděti na obou rodičích. Vzpamatoval se nejdříve Záhorský. Stáhl tvář ve vážný výraz a pravil:

“To by, má zlatá, byla tuze dlouhá známost. Než on se bude moci ženiti, byla by z tebe bába.”

“Mýlíte se, tatí,” řekla Katuše vážně. “Do

roka dostane místo lesního v Chrastavě a pak by si mne hned vzal.”

Nové překvapení obou rodičů. Záhorský promluvil za sebe i za ženu.

“Když je to takové, pak by to bylo pro tebe výhodné zaopatření. A má tě rád?”

“Má a hodně.”

“A což ty?”

“Mám ho také ráda!”

Teď se také Záhorská vmísila do rozmluvy.

“A jak jste se, prosím tebe, domluvili, žes se o tom nikdy ani slůvkem nezmínila?”

Katuše se nepatrně usmála. “Nevěděla jsem, že by o mne stál. Teprve před několika dny se vyslovil.”

“A cos mu na to řekla?”

“Dosud nic. Privil, až se rozhodnu, že potom promluví s vámi.”

“No, to je od něho hezké,” řekl Záhorský. “A jak ty to myslíš udělat?”

“Vezmu si ho,” odvětila Katuše pevně.

“Vzkaž mu tedy, ať k nám přijde,” řekl Záhorský. “Ale až v neděli odpoledne, když je obchod zavřený.”

“Budu mu psáti,” řekla.

Ještě téhož večera, když zavřela obchod, napsala krátký lístek a vloživši ho do obálky, tuto pečlivě zalepila. — V uších zněla jí stále slova Kalinova: “Odmítnete-li můj návrh, budu se vám vyhýbati, abych zapomněl. Jsem člověk silné vůle a vím tedy, že bych tu bolest dovedl přemoci.”

Katuše byla rozhodnuta, ale musela se ve svém rozhodnutí stále sama posilovati.

“Je člověk silné vůle. Jeho láska musí býti veliká. Kdybych ho odmítla, byla by jeho bolest tak veliká jako jeho láska.”

Vložila lístek do kapsy zástěrky. Zítra ho po někom pošle. Spala té noci neklidně. Ráno v ob-

chodě nemohla se dočkati, až přijde něco koupit někdo ze zámku. Celé dopoledne nepřišel nikdo, až před samým polednem vešla do krámu šafářka, která Kalinovi posluhovala. Než jí Katuše doručila lístek se žádostí, aby ho odevzdala panu adjunktovi Kalinovi, začala opět její rozhodnost kolísati. Třikrát vyňala lístek ze zástěrky a opět ho vsunula do kapsičky. Ale konečně ho přece šafářce podala. Krok zpět už nebyl možný, když včera všechno oznámila rodičům.

*

Kalina jedl společně s rodinou lesmistrovou. Když po obědě vstoupil do svého pokoje, zastihl tu šafářku, která mu doručila lístek Katušin.

Řekl jen “dobře”, a zastrčil lístek do náprsní kapsy své myslivecké kamizoly. Tím byla zklamána zvědavost šafářky, která tušíc ve svém poslání milostnou záležitost, byla by ráda věděla, co slečna kupcovic panu adjunktovi píše. Teprve po odchodu šafářky rozřízl Kalina obálku a vyndal z ní lístek. Obsahoval jen stručné dvě věty:

“Milý pane adjunkte! Svoluji, přijďte k nám v neděli odpoledne! Katuše.”

Dlouhou chvíli hleděl Kalina na lístek, čta ho opětovaně. Potom zavřel lístek do zásuvky stolu a opřev se pěstmi o desku stolu, zamyslíl se, při čemž znenáhla přibývalo červeně v jeho obličejí. Miluje ho? Opětuje jeho lásku? Či se chce jen vdáti? Tento předpoklad je jistě nesprávný. Je ještě mladičká, nezkušená, přetvarovati se nedoveđe a z jejích pohledů už dávno poznal, že je mu nakloněna. Kývl spokojeně hlavou a šel do kanceláře, aby tu klidně dokončil nějakou práci.

Večer sešel se s Čestmírem v hostinci.

“Včera jsem mluvil o tobě s Katuší,” začal tento.

“Vím o tom,” řekl Kalina.

“Ty jsi s ní také mluvil?” tázal se Čestmír.

“Nikoliv,” odtušil Kalina, “ale psala mi, bych k nim v neděli přišel.”

“Tedy je ruka v rukávě?” zažertoval Čestmír.

“Ještě ne. Zatím jen před rukávem. Až jak to dopadne u rodičů.”

Kalina zavedl obratně hovor na jiný předmět.

Katuše čekala, že Kalina přijde hned po obdržení lístku, ale nedočkala se. — Nepřišel ani následujícího dne.

“Ovšem, je člověk silné vůle a dovede klásti uzdu své nedočkavosti,” říkala si v duchu.

Tak uplynul zbytek týdne a přiblížila se osudná neděle.

Celé dopoledne bylo u Záhorských plno chystání. Záhorský musel býti v obchodě sám, neboť Katuše musela pomáhati matce. Pekly třenou buchtu a ta dá něco práce. Jedná se o to, aby se povedla, kdyby pěkně nevykynula nebo se správně neupekla, bylo by to špatným znamením pro nastávající námluvy. Katuše byla od rána roztržitá, brzy se smála, brzy zase upadala v zamyšlenost, takže ji matka musela stále napomínati, aby nezkazila něco na tom kuchařském umění, kterým se obě zaměstnávaly.

V poledne Záhorský zavřel krám, obědvalo se, ale jen tak zběžně, neboť všem tanulo na mysli: “Přijde? A jak přijde?”

Katuše se pečlivě strojila a česala, při čemž její matka měla stále něco na ní opravovati. Potom se v pokoji za kuchyní prostřel bílý ubrus na stůl a doprostřed něho postavila se třená buchtu a cukřenka. A teď mohl Kalina přijíti. Ale nepřicházel. Katuše i její matka přes tu chvíli docházely k oknu a vyhlížely po náměstí dolů k zámku, ale Kalina stále nešel.

Ve dvě hodiny ozval se Záhorský mrzutě a s trochou ironie: “Poslouchej, holka! Jestli si ten

adjunkt neztropil s tebou žert? Kdo má holku rád, běží za ní hned, když ví, že ona ho má také ráda. Já jsem za tvou matkou běžel, jak jsem měl jen chvílku pokdy, a kolikrát mohl jsem s ní pohovořit jen čtvrt hodiny.”

“Mýlíte se, tatí,” řekla na to Katuše. “Kalina je jiný, než bývají mladíci. Přejde jistě. Ostatně nepřijde-li, nic zvláštního se nestalo.”

Oba rodičové pohlédli na dceru, jako by nechápali jejích slov. A Záhorský, jen aby něco řekl, prohodil: “Holka, ty jsi nějaká divná . . . Očekává ženicha a tváří se, jako by šla na funus. Nemáš-li ho ráda, řekni to raději hned!”

“Mám ho ráda,” řekla Katuše klidně. Ale pojednou ji něco rozčililo a řekla prudce:

“Tatí, až ho poznáte, přesvědčíte se, že ho musím mít ráda!”

Přistoupila zase k oknu, ale rychle od něho odskočila, řkouc: “Už jde!”

Byly právě tři hodiny.

“Vyjdi mu vstříc!” radila jí matka. “To se sluší. Třeba neví, kudy se k nám jde zadem, když je krám zavřený.”

Katuše vyšla dvorem ke vratům a otevřela v nich dvířka. Kalina už stál na chodníku před vraty. Smekl klobouk a podával Katuši ruku.

“Dobrý den, slečno.”

“Dobrý den.” Začervenala se při tom celá. A vkládajíc svou ruku do jeho pravice, zakryla rozpaky slovy: “Tedy jste přišel?”

Pohlédl na ni vyčítavě: “Snad jste naposled pochybovala, že nepřijdu?”

“To ne! To ne!” opravovala se rychle. “Ale nejdete dlouho.”

“Promiňte mi to, slečno Katuško, ale nechtěl jsem přijít záhy po poledni, protože vím, že je po obědě v domácnosti vždycky mnoho uklízení.”

Ted' se Katuše usmála: "Jste jako vždycky plný ohledů. Tak pojd'te dál!"

Protože její ruku už nepustil, vedla ho tak přes dvůr a síní do kuchyně, kde je očekávali Záhorský se svou manželkou.

"Slečna Katuška vám zajisté řekla, proč jsem se dnes osmělil přijít do vašeho bytu," chtěl Kalina začít svou prosbu o ruku Katuše, ale Záhorský ho s úsměvem přerušil: "Řekla. Ovšem všechno nám řekla. Ale jděte dál! Nebudeme to projednávati v kuchyni."

A Záhorská již otvírala dveře do pokoje . . . Vstoupili tam všichni, Katuše trochu rozpačitá, růměná, ale usmívající se. Kalinu usadili na pohovku za stolem, Záhorský usedl vedle něho a Katuše si sedla na židli naproti němu, aby mu viděla do obličeje. Dnes se jeho pohledu nevyhýbala. Kdykoliv se pohledy jejich setkaly, Katuše se na Kalinu milounce usmála. Neklid její duše zmizel, rozpory byly vyrovnány. Rozuměla nyní svému dřívějšímu stavu. Vyhýbala se dříve pohledům Kalinovým, tušíc, že jsou to pohledy lásky, bála se, aby se do toho podivného člověka nezamilovala a nestala se nevěrnou Čestmírovi. Ale od té chvíle, co ze slov Čestmírových poznala, že jeho láska není taková, jako Kalinova, její srdce přiklonilo se ke Kalinovi. Ctítila, že je svobodnou a naplňovalo ji radostí, že si ten zvláštní muž oblíbil ze všech zdejších děvčat právě ji. Budou jí všechny záviděti!

Když Kalina přednesl formálně svou žádost o Katušku, Záhorský řekl bodře:

"No, neměli bychom nic proti vám. Holka se přiznala, že vás má ráda."

Kalina vyslal ke Katuši zářivý pohled. Začervenala se a s rozpačitým úsměvem sklopila hlavičku.

"Ale povídáte, že byste si ji mohl do roka

vzíti. Tomu dobře rozumím. Jste ještě mlád a lesní adjunkt musí čekati dlouhou řadu let, než dostanou místo samostatné, aby se mohli oženiti. Dostanete-li do roka místo lesního, tedy bychom vám Katušku dali, ale jak povídám, jen pod tou podmínkou, že si ji do roka vezmete. K dlouhé známosti bych nesvolil. Konce bývají smutné . . . Snoubenci se za léta omrzí a rozejdou se. Holka zatím zestará, zůstane rodičům na krku a musí potom vzíti za vděk tím, kdo pro takovou starou pannu přijde.”

Záhorský se za své řeči usmíval, pokuřoval si klidně ze své dýmky, přes to bylo znáti, že svá slova míní vážně.

Katuše pohlížela nedočkavě na Kalinu. Zůstal klidným, jako býval vždycky. Patrně byl na tyto námitky připraven.

“Co jsem slečně Katuši řekl, jest pravda,” hovořil svým pevným hlasem, který nepřipouštěl pochybnosti. “Nebyl bych se opovážil blížiti se jí takovým způsobem, jako jsem to učinil, kdybych neměl jistoty, že mohu splniti, co jsem slíbil. Abyste mi rozuměli, musel bych vám vypravovati svůj životopis.”

“Tak nám ho jen vypravujte!” řekl Záhorský.

“Počkejte!” řekla Záhorská. “Katuško, pojď. Přineseme svačinu. — Po kávě nám to všechno povíte.”

Katuše hned vyskočila a spěchala za matkou do kuchyně. Vrátily se ve chvíli, nesouce každá po dvou hrnečkách kávy. Katuše nakrojila obratně třenou buchtu a Záhorská zvala:

“Tak jen si u nás vezměte! — Jako doma, pane adjunkt!”

Kalina se trochu smutně usmál: “Jak to vypadá doma, skoro ani nevím.”

Katuše pohlédla rychle na Kalinu, a vidouc jeho smutný úsměv, kterého na jeho mramorové

tváři dosud nikdy nebyla spatřila, zarazila se, cítila cosi jako soucit a něco jí v srdci šeptalo, že už za tento smutný úsměv musí Kalinu více milovati. Kalina však hned vyrovnal výraz své tváře, bez dalšího pobízení vzal si kus buchty a pil kávu. Zapálil si potom doutník a klidným hlasem jal se vypravovati příběh svého života. Byl jednoduchý, ale zajímavý. Záhorská zas přisedla ke stolu a všichni teď naslouchali se zájmem. — Katuše ovšem s největším.

“Můj otec byl myslivcem ještě ze starého vydání, kdy se myslivectví učilo jako řemeslu,” vypravoval Kalina svým klidným a zvučným hlasem. “Vyučil se u svého otce, který byl městským lesním malého jihočeského městečka, jež však mělo pěkný lesní majetek. Děd můj byl v mladých svých letech střelen pytlákem do nohy, obvodních lékařů tenkrát ještě na venkově nebylo, ránu hojil mu tedy jen venkovský felčar a vyhojil ji tak, že rána musela zůstatí otevřená, aby mohl stále odtékati hnis. Patrně to byl kostižer. Poněvadž můj děd neměl od obce zajištěno zaopatření pro stáří a v pokročilejším věku jeho noha stěžovala mu vykonávání služby, zůstal můj otec po vyučení doma a zastával svého otce ve službě až do dvacátého roku, kdy byl odveden k vojsku.

Tenkrát sloužili vojáci nepřetržitě osm roků a myslivci byli zařad'ováni k mysliveckým praporům. Můj otec dostal se k praporu, u něhož byl praporníkem hrabě z Wertenfelsu, otec nynějšího mého službodárce.

Rakousko vedlo tehdy stálé války v Itálii, kde mělo Lombardsko a Benátsko, a tak můj otec celou svou vojenskou službu odbyl si v Itálii. Ale celých osm roků nedosloužil. Měl odslouženo asi šest, v té době měl hodnost nadmyslivce, při vzetí pevnůstky Monte Arabico zachránil praporníkovi život. Ranění byli při tom oba. V lazaretu ve Veroně vyhojili své rány, ale hrabě z Wertenfelsu stal se

k vojenské službě neschopným. Byl střelen do břicha a po vyhojení nemohl seděti na koni ani mnoho choditi. Vzal si tedy propuštění z vojska a před svým odjezdem z Verony tázal se mého otce, jež si byl zamiloval, zdali by chtěl u něho přijati místo osobního myslivce. Můj otec přijal rád. Rodiče mu za dobu jeho vojančení zemřeli, po propuštění z vojska neměl tedy kam jíti.

Jako osobní myslivec hraběte žil pak dva roky na zámku hraběcího panství v Dolních Rakousích. Zde poznal moji matku. Byla komornou hraběnky, která byla Italka, neboť hrabě byl se před lety oženil na jihu. Moje matka byla už starší, ale neobyčejně krásná a dobrá, nebylo tedy divu, že se můj otec do ní zamiloval, když se s ní denně stýkal a také moje matička si mého otce oblíbila, neboť byl švarným myslivcem.”

Kalina ustal na několik okamžiků ve vypravování, aby oklepl popel z doutníku do popelníčku, který mu Katuše ochotně přistrčila. Usmála se na něho, pomyslivši si, že také on je švarným myslivcem. A bude jejím. Poděkoval jí lehkou úklonou a pokračoval:

“Otec s matkou domluvili se záhy. Matka se přiznala, že má našetřeno tři sta zlatých a otec se jí svěřil, že má také sto zlatých. To bylo na tehdejší doby dosti peněz do začátku. Ale jako osobní myslivec nemohl se můj otec ženiti. Moje matka svěřila se hraběnce a ta slíbila, že promluví s hrabětem, neboť měla moji matku ráda. Jednoho dne potom oslovil hrabě mého otce: “Poslyš! Vezmeš-li si Mary, propůjčím ti místo lesního. Ale upozorňuji tebe, že to není služba tak pohodlná, jako zde u mne.” A otec přijal radostně. V útulné myslivně na pokraji lesů prožili moji rodičové šťastná léta. Ale mnoho jich nebylo. Byl jsem v první reálce, když mi umřela moje dobrá matička. Téhož roku zhoršil se revmatismus mého otce,

který ho trápil už od návratu z Italie, ale stával se stále zarputilejším, protože se k němu družily též bolesti staré rány, utržené ve válce. Byl jsem v páté třídě reálky, když jsem osiřel úplně. — Ale hrabě z Wertenfelsu nezapomněl, že mu otec u Monte Arabico zachránil život. Nařídil, že důchod jeho panství má hraditi výlohy dalších mých studií a určil také jejich směr. Vystudoval jsem reálku a byl jsem potom poslán na lesnické učiliště do Bělé. Hrabě chtěl míti ze mne lesníka. Když jsem vystudoval, stal jsem se lesním adjunktem v Dolních Rakousích.

Za dva roky umřel starý hrabě a jeho syn nastoupil v dědictví po svém otci. Aby zapomněl na ztrátu otce, cestoval mnoho po cizích zemích a na těch cestách musil jsem ho provázeti. Jest jisto, že nebožtík hrabě svému synovi řekl, jakou službu mu můj otec prokázal a mojí budoucnost doporučil jeho starosti. Neboť před rokem mi hrabě řekl: “Půjdeš na dva roky do Blahoušova, abys se tam obeznámil s pracemi kancelářskými a potom nastoupíš v Chrastavě. To je malý statek, lesů je tam málo, lesmistra tam vydržovati nemohu, ale ty to tam zastaneš dobře. Poznal jsem tě důkladně, vím, že se na tebe mohu spolehnouti a že svěřím lesy chrastavské dobrým rukoum.”

Kalina, ukončiv své vypravování, pohlédl na Záhorského řka: “Víte ted’, že jsem slečnu Katušku nepřelhal, a že z úst svého službodárce vím, že do roka budu míti místo samostatné, abych se mohl oženiti. Neboť i tuto podmínku mladý hrabě připojil k svému slibu.”

“No tak,” řekl Záhorský, když Kalina skončil. “Měl jste smutné dětství, ale ted’ budete šťasten. Až vám hrabě dá místo lesního, my vám dáme Katuši, má vás ráda a vy ji také, a to je v manželství nejdůležitější věci. Když se mají oba rádi,

snadněji nesou všelijaké ty starosti, které s sebou přináší život. Já to znám ze zkušenosti.”

Bodry kupec rozprávěl tuto svou samorostlou filosofii, aby zakryl své pohnutí, které u něho vyvolalo Kalinovo vypravování. Byl pohnut tak, že zapomněl kouřiti a dýmka mu vyhasla. Šel ke kamnům vyklepat z ní popel a znovu si ji nacpával. Záhorská oslzelá a utírala si oči zástěrkou. Katuše používši chvíle, kdy otec odstoupil k vůli dýmce ke kamnům, podala Kalinovi přes stůl ruku. Hluboký vzdech vydral se jí při tom z prsou.

Kalina uchopil rychle podávanou ručku a stiskl ji upřímně. Pohlédli si oba do očí. Přes vážný obličej Kalinův přeletěl výraz spokojenosti a blaha. Katuše nepromluvila slova, ale její vzdech a stisk ruky řekly Kalinovi všechno. Byl to slib všeho toho, co její otec před několika okamžiky povídal.

Seděli asi hodinu, při čemž Kalina rozprávěl své plány do budoucnosti. Záhorský se pochlubil, že Katuše má ve spořitelně v okresním městě deset tisíc korun a jednou zdědí dům v Blahoušově a obchod že bude moci výhodně prodati. — Kalina záležitost věna rychle zamluvil. Připadalo mu jako profanace jeho čisté lásky, že mu milovaná žena má také přinést peníze do společné domácnosti. —

Když se večer zdvihl k odchodu, Záhorský ho zadržel: “To, to, abyste odešel! Zůstanete u nás na večeri! Vždyť je to dnes vlastně zasnoubení a musíme je oslaviti.”

Záhorská s dcerou odešly hned do kuchyně a oba muži bavili se zatím spolu. Rozumí se, že předmětem jejich hovoru byly podrobnosti, týkající se ucházení Kalinova o Katuši. Musel Kalina vypravovati, jak se s ní seznámil, jak se do ní zamiloval, a jakým způsobem jí dal na jevo, že ji miluje. Záhorský kýval spokojeně hlavou:

“Měli jste se oba rádi, a řekli jste si to. Je viděti, že si patříte. Budete spolu jistě šťastni.”

Potom přinesly ženské večeři a z krámu dvě láhve vína. Po večeři nalil Záhorský vína do sklenek a všichni si přitukli na to budoucí štěstí.

Katuše se rozveselila a švitořila teď se svým snoubencem nenuceně. Přiznala se, že se jí od prvního seznámení líbil, a že z jeho pohledů poznala, že také ona se mu líbí. Chytrě zamlčela, jaké duševní boje jí stálo, než došla k rozhodnutí mezi ním a Čestmírem. Snad toho v této chvíli už ani nevěděla.

Bylo půl jedenácté, když Kalina zdvihl se k odchodu po druhé. Zdržovali ho opět, ale už se držeti nedal, věda, že musí Záhorských všichni vstávat časně k vůli obchodu. Jak je na venkově zvykem, vyprovodila Katuše svého snoubence před vrata. Když jí na rozchodnou podal ruku, vložila svou pravici rychle do jeho. Její ruka se chvěla . . .

“Katuško, smím políbiti vaší ručku?” tázal se s vřelým přízvukem v hlase.

Zavrtěla hlavinkou: “Ne. Učinil jste to jednou a zdálo se mi to u vás na nepravém místě. Jak bych to řekla? Takové otrocké. Zkrátka, nelíbilo se mi to právě u vás.”

Vyprostila svou ruku z jeho a položila mu obě ruce na ramena. Porozuměl. Přivinul ji k sobě a vtiskl jí dlouhý polibek na ústa.

“Katuško, moje? Opravdu moje?”

“Až do hrobu!” odvětila vzrušeně, oplátila mu polibek a vklouzla do dvířek ve vratech, které zamkla na noc.

Kráčje liduprázdným náměstím k zámku, řekl si Kalina polohlasně: “Katuška jest mojí nevěstou.”

Řekl to klidně, jak bylo jeho obyčejem, ale duše jeho při tom jásala.

V.

Kalina s Katuškou neoznámili veřejnosti své zasnoubení, a přece se to záhy po městečku rozhlásilo. Tajemstvím to zůstalo jen krátký čas. Čím blíže k jaru dloužil se den a krátily večery, a lidé teď viděli, že pan adjunkt každého večera dochází na návštěvu k Záhorským. Domyslili se, proč tam chodí. A ženské, které chtěly věděti jistotu, zeptaly se při nakupování v krámu přímo, a Záhorský neměl příčiny zapírat, že jeho dcera je nevěstou. Něco se vyneslo také od “koruny”, kam teď Kalina večer nepřicházel vůbec.

Čestmír dle pravdy zodpověděl dotazy některých hostů, proč pan adjunkt už nechodí na pivo. První týden musel Čestmír velmi často přemýšlet o Kalinově zasnoubení. Připadalo mu někdy, že přece nejednal dobře, když Katuši schvaloval sňatek s Kalinou. Vzpomínal, jak to bylo hezké, když Katuše bývala jeho společnicí na procházkách, když jí mohl vykládati obsah z předčítaných básní, teď mohl čísti jen sobě sám. A večerní procházky po chodníku na náměstí omrzely ho docela, když ve společnosti omladiny scházela Katuše. Některou chvíli pocítil v srdci takovou trpkost, že by se byl sám peskoval. Ale jeho nezkažené srdce a poctivá povaha kladly mu slova: “Nejsem-li blázen? K vůli tomu, že všechno není tak, jak bych si přál, málem bych svému příteli nepřál jeho štěstí. A stále tak nemohlo zůstat. Poetické blouznění musí přestat, za rok musím se podrobiti zkoušce způsobilosti, na té závisí moje budoucnost. Musím se státi podobným Kalinovi, pevným v zápase se životem. A ovšem, Katuška se musí vdáti. To je předurčením ženy.”

A když si to řekl, že se Katuška musí vdáti, napadlo mu, že se mohla vdáti za něho.

“Nemožno, nemožno,” vrtěl hlavou. “Kdy pak já budu moci se ženiti? Kde pak u mně ženění? Napřed zkouška, potom vojna, potom takové místo, abych mohl uživiti ženu. To jsou ještě léta! Tak dlouho by Katuška na mne čekati nemohla.”

Jeho přátelství ke Kalinovi zvítězilo nad jeho ideální láskou ke Katuši, snad jedině proto, že o stavu svých citů neměl jasného pojmu. Nejvíce ho jen mrzelo, že Kalina teď nechodí do hospody, ale tomu zvykl, našel tu jinou společnost mezi domácimi hosty. Ovšem hovory nebyly toho způsobu, jaké míval s Kalinou, postrádaly duševní hloubky, obyčejné hospodské povídání, ale i tomu Čestmír zvykl tak, jako se mu stala životní potřebou večerní návštěva hospody. A myšlenky na zasnoubení družky jeho mládí pozbývaly znenáhla své jasnosti, ustupovaly všedním zjevům prostého života, jestliže se někdy některá v duši mladého učitele vynořila, neměla už trpké příchuti — podobala se jen vybledlé vzpomínce, kterou člověk sice v paměti vyvolá, ale nic při tom necítí. Sešel-li se někdy s Katuší, pohovořili spolu o obyčejných věcech docela klidně, a zavadil-li hovor o Kalinu, děl se na obou stranách také klidným způsobem.

Jinak oživil Čestmír celý, sešel-li se s Kalinou, což se stávalo dosti často. Potkali se na ulici, pohovořili si a Čestmír odcházel z takové schůzky vždycky spokojený.

“Václav je chlapík. Všechno ví a na všechno ví dobrou radu.”

To bývalo vždycky, když Čestmír, připravuje se k druhé zkoušce, zeptal se Kaliny, jak se něco vypočte, když to z knihy nemohl dobře pochopiti, nebo na jinou takovou vědeckou záhadu, kterou Kalina vždycky hravě rozluštil a dobře mu ji vysvětlil.

Za těch poměrů zima znenáhla ustupovala jaro a v měsíci březnu nastalo po velké oblevě několik teplých dnů. Hned tu byli skřivani, poletovali v hejnech po černých oranicích, jako by tomu teplu ještě nedůvěřovali, ale leckterý z nich rozletěl se už k jasné obloze, s níž pěkně přihřívalo slunečko, a zapěl jarní písničku.

V neděli, jdouc do kostela, měla Katuše nové šaty. Zelený klobouček a kabátek se zelenými výložky. Líbila se v tom mužům i ženám a všichni si pomyslili:

“Je nevěstou myslivce a šatí se už jako budoucí paní fořtová. Ale hezky jí to sluší. Bude z ní hezká paní fořtová.”

Znenáhla hlásilo se jaro stále více k svému právu. Louky oděly se svěží zelenou travou, na stromech nalévaly se pupeny, na pokraji lesa kvetly petrklíče a jaterníků a bílých sasaneček bylo všude, jako by nasil. Z blízkých lesů zněl flétnový zpěv kosů a drozdů — příroda slavila svoje vzkříšení.

Čestmír kráčeje jednoho dne po odpoledním vyučování k domovu, zaslechl ze zahrádky vedle domu Záhorských zpěv linoucí se z dívčího hrdla. To mohla býti jen Katuše. Nahlédl přes plot a spatřil ji skutečně; sázela na záhonek sazenice nějaké zeleniny. Chtěl ji osloviti, říci jí, kolik krásné poesie skrývá v sobě toto jarní probouzení se přírody, ale chtěl počkati, až přespívá, nechtěje si dáti ujíti požitek poslechnouti jejího čistého sopránu. Byl jím překvapen, ještě nikdy neslyšel Katuši zpívati.

Opřev se rukama o dvě tyčky plotu, nahlížel do zahrádky a naslouchal.

Katuše odvrácená od něho a zabraná do své práce, nezpozorovala ho a pěla si známou píseň:

“Na tý louce zelený
pasou se tam jeleni,

pase je tam mysliveček
v kamizole zelený.”

Když dopěla, začala hned jinou:

“Já jsem malý mysliveček
jedva flintu nesu atd.”

Čestmír odstoupil od plotu a se svěřenou hlavou kráčel k domovu.

“Ovšem, je nevěstou myslivcovou, proto píše myslivecké písničky,” mluvil cestou sám s sebou. “V písničkách mysliveckých je poesie a já u Katuše porozumění pro poesii pěstoval léta. Kdyby byla nevěstou učitele, nemohla by takto zpívat při práci, náš stav je bez poesie — učitelských písniček není.” — Toho dne byl v nějaké smutné náladě, ale večer v hospodě přišel opět do své míry.

Měsíc květen byl letos Kalinovi a Katuše skutečným měsícem lásky. Večer po zavření obchodu sedávali spolu v zahrádce na lavičce pod starým keřem šeríku, který rozvíjel právě první své vonné květy. Držíce se za ruce, osnovali plány do budoucnosti a Katuše položila si za rozhovoru vždy hlavu na rameno Kalinovo. Ovšem, nepřišli k nim přisednouti Záhorský nebo jeho manželka. Před rodiči se ostýchala Katuše dáti na jevo, jak má Kalinu ráda.

První neděli v květnu podnikli snoubenci procházku do lesa a Čestmír se připojil k nim. Na této procházce poznal, že jest milencům vlastně překážkou, ačkoliv nikdo z nich nedal mu toho na jevo. Proto, když se večer na náměstí rozcházel, a Kalina se ho ptal, přijde-li příští neděli opět na procházku, odvětil: “Nemohu ti toho, Václave, slíbiti. Nevím, nebudu-li zaměstnán přípravou na vyučování a také musím neděle využít k studování. Na podzim jdu ke zkoušce způsobilosti.”

Dopoledne v sobotu vstoupil lesmistr do kanceláře, drže v ruce dopis, a hned oslovil Kalinu:

“Pane adjunkt, poslouchají, to je novina! Zejtra sem přijde pan hrabě.”

Kalina zdvihl hlavu od práce a stal se pozorným. Lesmistr byl Němec, byl sem před lety dosazen z Rakous, teprve v Blahoušově přiučil se češtině a oslovoval tedy lidi dosud slovem “oni”.

“Chce u nás odstřeliti nějakého srnce, dlouho se tu nezdrží, proto hned v pondělí chce jíti na šoulačku a večer na čekání. Výslovně píše, aby ho na lovu provázeli oni. Tedy se na to připravěj, zavolaj si všechny hajné ještě dopoledne a odpoledne obejdou s nimi všechna místa, kde by mohl býti srnec jistý. Na čerty zvěře tu nemáme, musej tedy hraběte vésti na jisto.”

Kalina vstal hned. “Svolati sem hajné,” řekl, “vyžadovalo by mnoho času. A není ho nazbyt, když pan hrabě přijede už zítra. Je jisto, že by posel málokterého hajného zastihl doma. Bude nejlépe, když se do jednotlivých hájenství podívám sám.”

“Mají pravdu,” souhlasil lesmistr. “Odpoledne mohou jíti zas.”

“Zůstanu v lese do večera,” vysvětloval Kalina. “Oznámím milostpaní, že nepříjdu na oběd.”

“Tak, jen všechno zaříděj, ať pan hrabě od nás neodejde s bžundou,” usmál se lesmistr a usedl za svůj psací stůl.

Kalina odešel do svého pokoje. Vzal si tu ručnici a hůl, nasadil si klobouk a vyšel po několika minutách. Jda dlouhou zámeckou chodbou, zastavil se u otevřených dveří kuchyně, kde paní lesmistrová s kuchařkou připravovaly na oběd.

“Milostpaní, račte prominouti, že nepříjdu dnes na oběd,” oslovil paní. “Milostpaní jistě už ví, že zítra přijede pan hrabě na srnce, budu tedy celý den obeznávati ochozy.”

“Ale o hladu to nepůjde, pane adjunkte.”

Tlustá paní lesmistrová batolila se ke dveřím. “Dejte mi tašku, dám vám s sebou něco k jídlu!” Sama mu sundávala s ramene loveckou tašku, s níž potom odešla do spižírny. Vložila mu do brašny kus uzeného masa, skrojek chleba a láhvičku s vínem, a vracejíc mu ji, zažertovala: “Tak, zde máte něco k zahrnutí hladu a vraťte se večer brzy, abyste mohl jíti k té své slečince! Stýskalo by se jí, kdybyste k ní večer nepřišel.”

“Budu hleděti, abych se před večerem mohl vrátiti,” usmál se Kalina. Uklonil se paní a vyšel ze zámku, zaměřiv rychlým krokem k lesu.

Každého večera vyprovodila Katuše Kalinu před vrata, aby ho tu mohla políbiti. Po jeho polibku toužila celý den, těšila se na něj a věděla ted' už jistě, že Kalinu milovala od prvního spatření, a divila se, jak mohla býti o tom z počátku v pochybnostech. Dnes, když se večer loučili, řekl Kalina zpola žertem, zpola vážně: “Katuško, musíte mi dáti na několik dní dovolenou od večerních návštěv.”

Zarazila se a pohlédla na něho udiveně. Nejistota její netrvala déle než několik okamžiků, neboť Kalina hned pokračoval:

“Přijede sem zítra náš pan hrabě, aby tu odstřelil několik srnců a nařídil, že ho mám na lovu provázeti. Večer budu s ním muset choditi na čekání, dokud tu tedy hrabě bude, nebudu moci přijíti k vám. Ale dlouho to nebude trvati. Hrabě se tu zdrží jen několik dní.”

Katuše oddechuvši si spokojeně, usmála se ted', řkouc: “Když vás nezdrží nic jiného. Povinnost předchází všechno. Bude se mi po vás stýskati a budu se těšiti, až opět přijdete!”

Za toto přiznání, které ho blažilo, vtiskl jí upřímný polibek.

Hrabě přijel v neděli k deváté hodině povozem, který mu ředitel byl poslal vstříc na želez-

niční stanici. Sotva že ho zavedli do pokojů pro něho vyhrazených, volal k sobě Kalinu.

“Tak, kolik máš srnců, Václave?” tázal se ho, podávaje mu s úsměvem ruku.

Hrabě Kalinovi tykal a oslovoval ho jenom křestním jménem, jak tomu byl zvykl na cestách, na nichž byl Kalina jeho průvodčím.

“Tři jsou jistí, osvícenosti,” odvětil Kalina na otázku hraběte, “a o třech nebo čtyřech nejistých hajní vědí, ale těch jsem obeznámiti už nemohl pro krátkost času.”

“To stačí,” přikývl hrabě. “Dovedeš mne odpoledne na některého z těch jistých a potom půjdeme na ty nejisté. Zdržím se tu do středy. Dnes přijď pro mne o druhé hodině.”

Kalina se uklonil a opustil pokoj hraběte. Odebral se do svého pokoje, aby se připravil na odpolední šoulačku. Přesně o druhé hodině zaklepal na dveře hraběcího pokoje, neboť hrabě Wertenfels přijel do Blahoušova bez lokaje a odmítl posluhu zámeckého služebnictva, chtěje býti několik dní úplně volným lovcem, jenom se svým Václavem, jak to bývalo kdysi v cizině, kdy byl ještě neženat a neměl jiných starostí než o lov.

Otevřely se dveře a hrabě maje pušku zavěšenou přes rameno, vyšel na chodbu: “Pojd’! Čekám už na tebe.”

Vyšli ze zámku a kráčeli k lesům.

“Ty, Václave!” oslovil hrabě po několika krocích za městečkem Kalinu. “Jest ten srnec jistý?”

“Je jistý, osvícenosti,” odvětil Kalina vážně. “Neopovážil bych se osvícenosti vésti do lesa, kdybych nevěděl, že se dostane k výstřelu.”

Hrabě se na Kalinu usmál: “Nebruč! Řekl jsem to jen tak. Tebe znám důkladně a vím, že nelžeš. Nevedl bys mne jenom procházkou po lese,

jako to dělají jiní myslivci a řeknou potom, že nahodilé a nepředvídané okolnosti zmařily lov.”

“Osvícenosti, nemohou nastati nepředvídané ani nahodilé okolnosti, jestliže člověk na všechno předem pamatuje a na všechno vzpomene, co by se případně mohlo přihoditi,” řekl Kalina svým klidným způsobem.

Šli právě úzkou pěšinou mezi poli, na nichž se vlnilo vymetané už žito. Hrabě jda napřed, ohlédl se přes rameno na Kalinu: “Vím, ty jsi takový mudrc a myslíš vždycky hodně napřed do budoucnosti, já toho nedovedu. Tolik let měl jsem tebe po svém boku, byl jsi nejen mým sluhou, nýbrž i mým rádcem, ale tomu předstihování událostí do budoucnosti jsem se od tebe nenaučil.”

“Osvícenosti, není to nic než opatrnost, a té se nelze přiučiti, ta musí býti vrozená, tvoříc pak významný rys v povaze člověka,” vysvětloval Kalina.

“Rozumím. Ty ses narodil rozumným člověkem, já jen hrabětem,” řekl hrabě s přízvukem trpkosti.

“Osvícenosti!”

“No, mlč! Je tomu tak,” pokračoval hrabě. “Ale nechme toho! Zašli jsme zase do hovoru, jakých jsme na cestách propovíдали na sta. Tys měl na konec vždycky pravdu. Popřej mi, abych jako tvůj pán také měl pravdu jednou já.”

Kalina mlčel. Došli do lesa a tu se hrabě podíval tázavě na svého myslivce. Kalina rozuměl hned, co hrabě myslí: “Času dost, osvícenosti, Srnec vychází z houštiny, v níž má denní stání, ve čtyry hodiny, a na místo, odkud se k němu začneme šoulati, je sotva půl hodiny cesty. Neračte tedy spěchat!”

Hrabě hned uvolnil krok. Kráčeli průsekem mezi dvěma smrkovými mlazinami, na smrcích svítily v odpoledním slunci májové výhony svou

jasnou zelení a v mlazině pěly červenky a lindušky. Hrabě se zastavil, naslouchaje s rozkoší tomuto lesnímu koncertu.

Potom vydechl z hluboka, a řekl:

“Vid’, Václave, takový májový les dýše nefalšovanou poesíí?”

“Ano, osvícenosti,” přisvědčil Kalina, “ale poesie musí se chápati srdcem, ne jen očima.”

Hrabě se zastavil a pohlédl na myslivce s výrazem udivení. “Václave, tahle slova jsi mi už jednou někde řekl.”

Kalina zavrtěl hlavou. “Nepamatuji se, osvícenosti.”

“Počkej! Vzpomenu si na to! Paměť mám lepší než ty.”

Hrabě položil Kalinovi ruku na rameno a hleděl mu upřeně do obličeje, jakoby oživení svých vzpomínek vyčísti chtěl z jeho očí.

“Už vím,” zvolal po chvíli radostně. “Vzpomeň si! Bylo to na Korsice, když jsem dostal povolení odstřeliti v tamnějších horách divokou kozu v královském revíru. Vraceli jsme se večer do vesnice na pobřeží, kde jsme bydleli ve špinavé osterii. Nad mořem plul měsíc, několik hochů s dívkami pluli po moři na bárce a pěli dvojhlasně nějakou hezkou italskou píseň. Ty jsi šel za mnou, nesa ulovenou kozu na zádech, a když jsi pozoroval, že naslouchám písni, nesoucí se k nám z moře, řekl jsi: “Poesie jihu.” A já ti na to řekl se smíchem: “Ano, ale kdyby ti pěvci a pěvkyně nebyli ve skutečnosti tak špinaví. Poesie jihu je špinavá.” A tys mi na to svým kantorským způsobem řekl: “Osvícenosti, poesie se musí chápati srdcem, ne jen očima. Pamatuješ se na to, Václave?”

Kalina se nepatrně usmál: “Ano, osvícenosti. Na ten večer se pamatuji. Na hovor už ne . . . Osvícenost má skutečně lepší paměť než já. Ale

vykročme, abychom byli na místě, než se srnec hne. Má teď v srdci plno touhy lásky a dlouho se na lesní louce pásti nebude, nýbrž vydá se hned na zálety za některou milostenkou.”

Usmívaje se, pustil hrabě rameno myslivcovo a oba kráčeli dál vzhůru průsekem. Po několika stech kroků oslovil Kalina hraběte:

“Osvícenosti, račte si připraviti pušku! Za chvíli jsme na místě.”

Hrabě sňal pušku s ramene a natáhnuv u ní kohoutek, nesl ji teď pod paží. Srnec skutečně vyšel v hodinu Kalinou naznačenou a po krátkém přišoulání složil ho hrabě dobře mířenou ranou, takže srnec zůstal v ohni.

“Tomu se říká lovecké štěstí,” usmíval se hrabě, když mu dle loveckého obyčeje Kalina podával jedlovou snítku, aby si ji zatkl na klobouk, na znamení šťastného výstřelu. “Hned při první vycházce dobrý úlovek.”

Když Kalina přiklekl k srnci a zavírákem mu otevřel břicho, aby mohly plyny ucházeti a zvěř rychleji vychladla, hrabě přihlížeje této myslivecké práci, prohlížel si srnce zálibně a chválil jeho hezké parůžky. Když potom Kalina chtěl srnci zkřížovati běhy, aby ho mohl vzíti na rameno, hrabě tomu zabránil, řka: “Nech toho! Pošleme pro něho hajného.”

Vraceli se k městečku toutéž cestou, kudy byli přišli. Po několika stech kroků potkali hajného, který zaslechl výstřel a věda, že hrabě jest v lese na lovu, spěchal sem, kdyby ho tu bylo třeba. Kalina mu řekl, kde srnec leží a nařídil mu, by ho hned odnesl do zámku, vyrušil ho a pověsil ve sklepě, aby se zvěrina nezapařila.

Před zámkem řekl hrabě Kalinovi: “Večer mne doprovodíš na čekání. — Po západu slunce vyjdeme!”

Kalina se uklonil.

Večer dovedl hraběte na místo, kde obeznaný srnec každého večera vycházel po průseku na jeteliště před lesem. Oba lovci zasedli na vysokém posedu, když se sešeřilo, srnec skutečně šel průsekem ku kraji lesa, hrabě po něm střelil, ale tentokráte srnec nezůstal v ohni, nýbrž učiniv mocný skok, prchl do houštiny.

“Chybil jsem?” obrátil se hrabě ke Kalinovi.

“Nikoliv, osvícenosti,” odvětil myslivec.

“Srnec dostal střelu trochu vysoko, jak jsem viděl podle jeho značení po výstřelu. Ale daleko neodběhne. V několika stech kroků zalehne a zhasne. Ted’ se nedá nic dělati. Ráno vezmů hajného a se psem srnce dohledáme. Než se osvícenosti nasnídá, bude srnec v zámku.”

Hrabě kývl spokojeně: “Vím, ty bys mne nepřelhal, jako to dělají jiní myslivci. Když pán zvěř chybí, zastřelí jinou zvěř a řeknou, že dohledali tu, po které pán střílel, o které jistě vědí, že byla chybená.”

Když na zámecké chodbě se rozcházeli, řekl hrabě: “Po večeri přijď ke mně! Je mi večer dlouhá chvíle. Pohovoříme si.”

O dvě hodiny později zaklepal Kalina na dveře hraběcího pokoje a po dovolení vstoupil. Hrabě seděl za stolem, na němž hořela petrolejová lampa, před sebou měl dvě láhve vína a kouřil doutník.

Kalina stanul uctivě u dveří.

“Pojd’ dál, Václave, a sedni si!” vyzval ho hrabě jako rozkazem. Popovídáme si o starých časech, když jsme oba byli ještě svobodní a toulali jsme se světem, nevědouce proč, a hledali jsme něco, nevědouce vlastně co.”

Kalina usedl naproti hraběti.

“A tak!” vzpomněl si hrabě a zasmál se srdečně. “Ženatý jsem jenom já. Tys ještě svobodný. Ale oženíš se hned, jak budeš v Chra-

stavě. A poznáš pak, co je vlastně život. Když má člověk po svém boku takovou milovanou bytost, s níž se může dělit o všechny své radosti a také o všechny starosti, tu teprve pozná, jakou cenu má žena pro muže, a proč jsou ženy na světě.

Nu, vždyť to zkusíš na sobě. A nalij si, Václave!”

Hrabě ukázal na láhev s vínem a připravenou tu už prázdnou sklínku. Kalina naplnil sklenku vínem a postavil ji před sebe.

“Jen pij bez ostychu a pověz mi, jak se ti líbí v Blahoušově,” pobízel ho hrabě. “Nemrzí tě, že jsem tě sem poslal?”

Upiv trochu vína, postavil Kalina sklenku opět před sebe.

“Líbí se mi tu, osvícenosti, ačkoliv jsem poznal, že jsem tu zbytečným.”

Hrabě trhl hlavou zpět: “Jak to? Chci tě ustanoviti v Chrastavě. Jest tam lesů málo, časy jsou zlé, nemohu tam vydržovati vyššího úředníka. Lesní správu v Chrastavě povedeš samostatně, je tedy třeba, abys se zdokonalil v těch pracích kancelářských.”

“To se stalo hned v prvních měsících mého zde pobytu,” řekl Kalina. “Nejsou to zázraky.”

Hrabě se usmál: “Vím, ty vnikneš záhy do všeho. Jsi filosof.”

Ted’ usmál se Kalina: “Vždyť vaše osvícenost studovala také filosofii na vídeňské universitě.”

Hrabě vypukl v srdečný smích: “Holečku, na fakultě jsem té filosofie nachytl málo. Vždyť jsi mne znal, když jsi mne provázel na cestách . . . Utíkal jsem z domova, domnívaje se, že uteku bolesti nad ztrátou otce, zapomenuv, že bolesti nelze utéci, protože ji člověk vleče s sebou, jako otrok své ocelové pouto na noze. A tys to byl, který mne učil, že jedině čas zahojí každou bolest. A měl jsi pravdu. Dnes vzpomínám na své rodiče

s úctou a láskou, ale netruchlím pro ně, věda, že smrt jest konečným cílem každého člověka. Vidíš tedy, jakým jsem byl tehdy filosofem.”

Hrabě se na chvíli odmlčel.

“Ale kam jsme v hovoru zaběhli?” řekl pojednou. “Chtěl jsem, abys mi pomohl zahrnouti nudu večera. Jak ty ji večer zaháníš?”

“Nenudím se nikdy, osvícenosti,” odpověděl Kalina. “Najdu si hned nějakou práci. Ta je nejlepším lékem proti dlouhé chvíli.”

“Ale večer si přece musíš odpočinouti.”

“Ovšem,” zase Kalina řekl. “Večer chodíval jsem do hostince, ale teď trávím večery u své nevěsty.”

Hrabě trhl sebou překvapením, potom se nahnul přes stůl k myslivci: “Co? Ty máš nevěstu?”

Kalina odvětil klidně: “Osmělil jsem se zasnoubiti se vzhledem k slibu vaší osvícenosti, že mi bude do roka uděleno samostatné místo.”

“A máš ji rád?”

“Mám, osvícenosti. Mám ji upřímně rád.”

“Ale ona by tě ráda neměla, kdyby nevěděla, že bude do roka paní fořtovou.”

“Byla by mne měla ráda za všech okolností, ale její otec nebyl by dovolil naší známost, kdyby děvče bylo na mě jako na adjunkta muselo čekati několik let. Řekl mi to.”

Hrabě se zamyslíl.

“Vidíš, tohle je nerozluštěný dosud problem,” řekl po chvíli. “Přicházejí na mne žádosti starších adjunktů o povýšení, a jako důvod uvádějí, že mají už několik roků známost. Jak se to stává? Poznává hezkou holku, ta se mu líbí a umíní si, že musí býti jeho. Vemluví se do toho, že ji miluje. Kdyby ji miloval opravdu, nepoutal by ji k sobě, když ví, že se v dohledné době ženiti nemůže a děvče za stálého čekání při něm zestará. Ovšem s tebou je to jiné. Mohl jsi nabídnouti své nevěště

určitou lhůtu, maje můj slib. Ale jak tebe znám, jsem přesvědčen, že sis neoblíbil obyčejnou venkovskou holku.”

“Osvícenost se nemýlí. Moje Katuše je sice zdejší, ale od průměrných venkovských děvčat se liší značně, jsouc dosti vzdělaná. — Jest dcerou kupce.”

“A je hezká, jako paní hraběnka?”

Hrabě pohlédl na myslivce šibalským pohledem. Na obličeji bylo mu znáti, že chce myslivce uvést v rozpaky. Ale Kalina řekl klidně: “Katuše je hezká, ale k její osvícenosti se krásou rovnati nemůže.”

Na tváři hraběte mihl se spokojený úsměv.

“Ty máš vkus, to vím. Když jsem se o svou choť ucházel, tázal jsem se tebe, co soudíš o jejím zevnějšku. Pamatuješ se na to? Bylo to v zimě ve Štýrsku, když jsme na velkostatku jejího otce stříleli kamzíky. Cos mi tenkrát řekl? Pravil jsi: “Komtesa je krásná jako Madona. Krásnější ženy nenajdete tak hned.” A já se s ní potom na jaře oženil. A nemýlil ses. Hraběnka jest nejen krásná jako Madona, ale je tak dobrá. A tu si myslím, že sis oblíbil také jen nejhezčí dívku ve zdejších městečku. Musíš mi ji proto přivést sem do zámku, abych ji poznal. Kdo ví, za kolik let se nebudu moci podívati na vás, až budete v Chraštavě. Přivedeš ji?” Kalina se uklonil na židli: “Jak osvícenostporoučí.”

“Změníme tedy program,” pokračoval hrabě. “Měl jsem původně v úmyslu zůstat tu do středy, ve dne loviti šoulačku a večer choditi na čekání, ale nechci tebe připravovati o večerní návštěvy u tvé nevěsty. Víím z vlastní zkušenosti, jak jsem toužil po přítomnosti své nevěsty. Dostaneme-li zítra toho třetího jistého srnce, odjedu v úterý odpoledne, ale dopoledne v úterý přivedeš mi svou nevěstu.”

“Osvícenosti, k vůli takové hlouposti není třeba měniti loveckého programu,” řekl Kalina s udiveným pohledem na hraběte. “Nezasloužím si takových ohledů.”

“Zasloužíš,” hrabě kývl hlavou. “Prokázal jsi mi mnoho služeb, za které jsem tebe neplatil. Byl jsi nejen mým služebníkem, nýbrž i mým učitelem.”

“Osvícenosti,” přerušil ho Kalina. “Nemohu se přece nikdy odvděčiti za to, co zvěčnělý hrabě a vaše osvícenost jste pro mne učinili.”

“Ty jsi už oplatil věrnými službami,” hovořil hrabě. “Otec tebe určil k lesnictví a mou povinností jest ted’, aby tento stav nebyl překážkou tvému štěstí. Neznáš žen. Jsou nestálé. Kdyby tvoje nevěsta musela na tebe čekati rok, zevšedníš jí a láska její, dnes třeba vroucí, ochladne a změní se ve zvyk. Uděláme to tedy tak: prvního září nastoupíš v Chrastavě a můžeš se hned oženiti. Den svého sňatku mi oznámíš! A zítra dopoledne půjdeme na šoulačku, odpoledne musím běžné záležitosti projednati s lesmistrem a s ředitelem, večer půjdeme na čekání, v úterý dopoledne přijdeš ke mně se svou nevěstou a odpoledne odjedu.”

“Osvícenosti, nevím, jak mám poděkovati za tolik dobroty,” pravil Kalina vřelým hlasem.

“Neděkuj! Jsem rád, že mohu zabezpečiti tvoje štěstí,” pravil hrabě vážně. “Je-li člověk sám šťasten, působí mu blahý pocit, může-li i jiného učiniti šťastným.”

Hovořili potom o zítřejším lovu a Kalina musel hraběti vysvětlovati, kterými lesními oddíly budou se zítra šoulati. Seděli dlouho, až Kalina napomenul hraběte:

“Osvícenosti, račte se odebrati na odpočinek! Musíte ráno brzy vstávati.”

VI.

V pondělí, právě o poledni, vešel Kalina do krámu Záhorských. V krámu nebyl právě nikdo, ale když se ozval zvonek na dveřích, přiběhla sem z kuchyně Katuše. Skoro se ulekla, spatřivši Kalinu, a tázala se kvapně: “Co se stalo, Venouši?” A podávala mu ruku.

“Něco pro nás oba velmi důležitého,” odvětil Kalina, chopiv se podávané mu ručky. “Prvního září nastoupím místo lesního v Chrastavě.”

“Opravdu, Venouši? Je to jisté?” zvolala Katuše a začervenala se radostí.

“Zcela jisté,” řekl Kalina. “Pan hrabě tak včera ustanovil, když jsem mu oznámil, že jsem zasnouben.”

“Tedy se vám ti srnci vyplatili,” usmála se a nespustivši jeho ruku, táhla ho do kuchyně, aby tu radostnou zprávu sdělila rodičům.

Kalina musel vypravovati, jak se všechno přihodilo; když skončil, řekl starý Záhorský: “To byste si tedy na podzim mohl již Katušku vzít?”

“Jedině z té příčiny uspíšil pan hrabě moje povýšení,” vysvětloval Kalina. “Svolíte-li a bude-li Katuška srozuměná, mohli bychom míti svatbu v první polovině října.”

“Ale to se rozumí,” řekl Záhorský. “My svolíme rádi, abyste dlouho po sobě netoužili, a Katuše, myslím, že bude také ráda, že nemusí na vás čekati ještě rok.”

Kalina vyslal tázavý pohled k své nevěstě.

Místo odpovědi vrhla se mu na prsa a celá zardělá ovinula paže kolem jeho krku a teď milenci políbili se ponejprve v přítomnosti rodičů.

Konala se potom rodinná rada, při níž se Kalina zmínil, že si hrabě přeje poznati jeho nevěstu a prosil Katuši, aby s ním zítra šla do zámku.

“Ale musí jítí,” odpověděl za dceru živě Záhorský. “A půjde ráda. Kterépak holce dostane se takové cti, aby byla představena takovému vznešenému pánovi. Jen zítra pro ni přijďte!”

“A ty musíš zítra obléci své nejlepší šaty!” mínila matka. “Aby pan hrabě viděl, že nejsi holka z baráku.”

“Ale, maminko!” Katuše pohlédla káravě na matku.

“Mlč! Já tomu rozumím,” řekla matka vážně. “Člověka posuzují lidé vždycky podle šatu. — A takový pán rozumí dobře, jak se má vzdělané děvče oblékati.”

Smluveno tedy, že Kalina zítra dopoledne pro Katušku přijde a do zámku doprovodí. Potom od Záhorských odešel, vysvětliv, že musí odpoledne s hrabětem do lesa, protože dopoledne srnce nedostali a hrabě si umínil, že musí v Blahoušově odstřeliti srnce tři. Nedostanou-li ho odpoledne šoulačkou, musí hraběte doprovázeti ještě večer na čekání, ale tu bude pak srnec jistý. Na každý pád však musí dnes večer dělati hraběti opětně společníka; to už mu hrabě nařídil ráno.

*

V úterý o deváté hodině dopolední přišel Kalina pro Katušku. Srdečko poskočilo jí radostí, když ho spatřila. Takto Kalinu ještě nikdy neviděla. Měl na sobě parádní úbor, po boku tesák a všechno bylo na něm jako ulité. Katuše si v duchu řekla, že bude mítí muže nejen hezkého, nýbrž i švarného. Také její rodiče usmívali se spokojeně, že bude jejich dcera nejen dobře zaopatřena, ale bude mítí muže, kterého jí všecy blahoušovské holky budou záviděti, a kterého má rád sám pan hrabě.

Matka jenom ještě nějakou radou opravila něco na strůji dceřině, potom si Katuše nasadila

před zrcadlem klobouček, podala s blaženým úsměvem Kalinovi ruku a šli.

Když Kalina zaklepal na dveře hraběcího pokoje a ozvalo se hlučné: “Jen dál!” roztepalo se Katuši srdečko hodně prudčeji a také tvářičky jí hořely jako dvě zralá jablíčka. Podívala se na svého ženicha. Ten klidně smekl klobouk a sáhá na kliku. Nebylo změny v jeho tváři. Ovšem on hraběte provázel na cestách a lovech v cizině, ale ona co živa hraběte neviděla.

To byly její myšlenky, když Kalina otevřel dveře a uchopiv ji za ruku, vešel s ní dovnitř, řka: “Osvícenosti, dovolil jsem si přivésti svoji nevěstu.” Katuše osmělila se zdvihnouti trochu skloněnou hlavinku a spod střechy kloboučku prohlédnouti si hraběte.

Viděla za stolem sedícího mladého pána s takovým knírem, jako měl její Venouš, oděného jednoduchou mysliveckou kamizolou, v krátkých spodcích, zaklesnutých do vlněných punčoch, které mizely v těžkých střevících. Tak si hraběte ovšem nepředstavovala.

A v tom už hrabě vstal, šel jim vstříc, vrhl na Katuši dlouhý pohled a potom řekl: “Vítám vás, slečno. A pojďte dál! Václave, dej slečně židli.”

Kalina vytáhl s pod stolu židličku, a když na ni Katuše s nesmělou úklonou usedla, stoupl si za opěradlo židličky.

Hrabě usedl na druhé straně stolu naproti Katuši a hned jal se hovořiti: “Promiňte, slečno. že jsem vás sem vyzval, chtěje vás poznati! Bylo vlastně slušno, abych vás navštívil v bytu vašich rodičů, ale co vám chci říci, dá se lépe pověděti tak mezi námi, a potom můj pobyt zde je vyměřen jen na hodiny.”

“Osvícenosti, taková čest—”, chtěla Katuše něco povídati, ale hrabě přerušil ji, mávnuv rukou

a hned pokračoval: “Řekl mi Václav, že se máte rádi, a protože já mám Václava také rád, je mojí povinností, abych uspíšil vaše spojení, když on v něm vidí svoje štěstí.”

Hrabě se na chvíli odmlčel, hledě pátravě do obličejů dívky, která tu seděla s nakloněnou hlavou.

“Abyste věděla, proč mám Václava rád a upřímně rád,” ujal se hrabě opět slova. “Když to v mé hlavě vypadalo jako ve vetešnickém krámu, on vytrval při mně věrně, a byl nejen mým služebníkem, nýbrž i mým učitelem, těšitelem a rádčem a činil to nenáročně, nevěda, mám-li úmysl, někdy se mu za to odměniti. Chtěl jsem vás tedy poznati, abych se přesvědčil, že si můj Václav vybral za družku života dívku tak krásnou, jaké zasluhuje a jakou jsem mu vždycky přál. Jsem spokojen, slečno. A mám k vám tedy jen prosbu. Milujte mého Václava, zasluhuje to. Je sice divný pavouk, nerad mnoho mluví, ale co řekne, to má vždycky jádro. Slibte mi tedy, že mu budete milující manželkou, ať se život váš utváří jakkoli.”

Hrabě podal Katuši přes stůl ruku a Katuše vloživši ručku do jeho pravice, řekla jako přísahu: “Osvícenosti, to ráda slibuji!”

Hrabě vstal a obrátil se ke Kalinovi: “A ty mi nezapomeň oznámiti den oddavek!”

Hrabě se lehce Katuši uklonil a tato poznavši, že je rozmluvy konec vstala také a provázena Kalinou, šla ke dveřím, kde se hraběti poroučela, zatím co tento nařizoval Kalinovi něco služebního ohledně odpolední své konference s úředníky velkostatku.

Když se milenci octli na chodbě, Katuše vsunula paži pod loket Kalinův, přitulila se k němu a řekla pohnuta: “Pan hrabě má vás velmi rád. Je pro nás velkou ctí, jak se nás ujal.”

Kalina se nepatrně usmál. “Ctí a také vý-

hodou, Katuško. Že uspíšil naše spojení, jest nejkrásnější odměnou za nepatrné služby, které jsem mu prokázal, a za které jsem byl ostatně placen. Ale náš hrabě je člověk srdečný. Je to také zásluhou paní hraběnky, která je žena zlatého srdce.”

*

V posledních dnech srpna chystal se Kalina k přesídlení do Chrastavy. Dosazovací dekret dostal už v polovině srpna z ústředního ředitelství.

V těch dnech došlo u Záhorských k důležité rozmluvě. Kalina mnoho svých věcí neměl, jenom veliký kufr s prádlem a šatstvem, bednu knih, druhou bednu, do níž uložil své rozložené zbraně a různá myslivecká a lesnická náradí a nástroje, potom zíněnkou a peřiny. Ostatní nábytek v jeho pokoji byl inventární. Do Chrastavy vzdálené od Blahoušova pět hodin cesty dopravil tento jeho majetek panský povoz, a když se Kalina přišel k Záhorským rozloučiti, řekl mu otec Katušin:

“Tak, pane lesní, abychom se domluvili ohledně přínosu Katuše.”

“Chcete-li Katušce něco dáti, dozvím se to, až bude mojí ženou,” řekl Kalina. “Já jí z toho nevezmu nic, protože nechci, aby ona něčím na společnou domácnost přispívala. Ucházím se o Katušku, protože ji miluji, a nebylo by pro mne už životního štěstí, kdyby se byla dostala jinému muži, a neucházel jsem se o vaše peníze. Co si Katušce přinese z domova, je čistě záležitost její osobní.”

Katuše objala Kalinu a řekla vřele: “Vaše vyjádření, Venouši, je novým důkazem vaší lásky. Víím teď, že mne nechcete pro nic jiného, než proto, že mne milujete!”

Záhorská oslzelá, ale Záhorský vrtěl hlavou: “To je všechno pěkné, jak to povídáte, ale nemůžete přece svoji ženu přivést mezi čtyři holé zdi.

Peřiny Katuše dostane z domova, ale nábytek a kuchyňské zařízení musíte koupiti nové, Katuše nepostěhuje žádných starých krámů z domova. Tedy na zařízení bytu bych vám z Katušina věna dal, kolik budete potřebovati.”

Drže nevěstu stále v náruči, řekl Kalina:

“Děkuji, tatínku. Ale byt zařídím ze svého. Mám potřebný obnos našetřený, jinak nemohl bych tvrditi, že od vás nechci nic, než Katušku.”

Rodiče dělali udivené obličejy, Katuše se blaženě usmívala. Konečně nadešla hodina rozloučení. Záhorská plakala, Záhorský loučil se s Kalinou bodře, přeje mu štěstí na novém místě, Katuše, tulíc se do náruče svému ženichovi, zaprosila však: “A nenechte mne tu dlouho! Bude se mi teď tuze po vás stýskati.”

“Dušinko zlatá, nenechám vás tu déle než jen co bude nutně třeba. Jakmile bude všechno zařízení, přijedete se podívat, jaké hnízdečko jsem vám upravit a potom hned obstarám, čeho třeba k našemu spojení pro celý život.”

Když před dům Záhorských přijela bryčka, jež měla Kalinu dovézti na jeho nové působiště, a všichni vyšli z krámu na náměstí, přispěchal sem též Čestmír, aby se s přítelem rozloučil. Spatřil patrně bryčku oknem.

“Přeji ti hojně štěstí,” pravil pohnutě, podávaje příteli ruku. — “A někdy si na mne vzpomeň!”

Kalina pohlédl na něho vyčítavě: “Přece naše přátelství nekončí mým odchodem z Blahoušova? Někdy se přijdeš na mne podívat a někdy já na tebe.” Podal Čestmírovi ruku a upřímně stiskl jeho pravici: “Bud’ zdrav a měj se dobře!”

Když Čestmír viděl, jak se Katuše s Kalinou políbili na rozloučenou, skočily mu slze do očí a pocítil v srdci nějakou bolest, ale myslil si, že je to následkem toho loučení s přítelem.

Poslední “s bohem” a bryčka hrčela po kostrbatém dláždění dolů kolem zámku, z jehož oken kynuli Kalinovi lesmistr a jeho paní. Než bryčka zahнула z náměstí do ulice, Kalina se ohlédl. Katuše s rodiči a Čestmír stáli dosud před krámem. Katuše kynula mu rukou, Čestmír zamával kloboukem.

“Bude se ti po Václavovi stýskati,” pravil Čestmír Katuši, než odešel domů.

“No, nebude to stýskání dlouhé,” řekla, pohlízejíc přes náměstí stále na roh ulice, za nímž byla bryčka s jejím ženichem zmizela. “Svatbu budeme mítí za měsíc. Kdybych byla věděla, že hrabě dá Venoušovi místo tak brzy, mohli jsme se vzítí hned a zatím, než Venouš zařídí náš byt, mohla jsem býti ještě u rodičů. Ale vzpomněla jsem na to pozdě.”

“To by bylo Václava jistě těšilo,” přisvědčil Čestmír jen tak, aby něco řekl. “Tak se tedy měj dobře! Budeš ted’ mítí chystání na svatbu.”

“Ba právě, že mnoho,” podala mu ruku a vešla za rodiči do domu.

Vraceje se domů, pomyslel si Čestmír: “Jsou ta děvčata nedočkavá, když se jedná o vdavky.”

*

Chrastava byla malá vesnice, ze tří stran obklopená lesy a jenom na čtvrté straně souvisela zdejší krajina s ostatním světem. Krajina zdejší byla náhorní rovina vysazená západním a severním větrům, měla tedy podnebí dosti drsné . . . Chrastava byla chudá vesnička. Obyvatelstvo mělo půdy málo; většinu půdy mělo najatou od velkostatku. Když si zdejší lidé obdělali svá políčka, šli na práci do lesa. Uprostřed návsi stála škola, bylo to stavení přízemní a třídu měla jenom jednu. Vedle školy byl kostelíček s nízkou věží a šindelovou střechou, kostelník byl filiální, neboť faráře v Chrastavě nebylo. Mezi školou a kostelí-

kem stál zámeček, neveliká budova jednopatrová, stavěná v rokokovém slohu, se spustlou ovocnou zahradou, všechno ohražené plotem ze železných tyčí, léta již nenatřených, a proto silně zarezavělých. — Lesy, které ves obklopovaly, k zdejšímu statku všechny nenáležely, nýbrž jen široký pruh jich, který Chrastavu obejímal kruhem. Bývala Chrastava součástí velkého velkostatku sousedního, a nebožtík z Wertenfelsu, koupil tento díl levně, když celý rozsáhlý velkostatek pro marnotratnost svého tehdejšího majitele byl prodáván v exekuční dražbě, a na celý velkostatek se kupec nenašel, následkem čehož muselo se přikročiti k jeho rozparcelování a byl rozprodán na části.

Starý hrabě koupil Chrastavu, ačkoli ji nepotřeboval, ale získal ji levně, a pak si myslil, že do velkostatku vloží výhodně své hotové peníze. Ale zmýlil se. Chrastava byla stále pasivní. To mělo svou příčinu. Do Chrastavy byl dosazen správce pro polní hospodářství a lesní ku správě lesů; oba Němci z velkostatku v Dolních Rakousích; bydleli v zámku a hospodařili pro sebe. Chrastava vynášela právě jen tolik, kolik obnášely platy obou úředníků a ostatních zaměstnanců velkostatku.

Bylo třeba pronikavé reformy tohoto velkostatku, ale starý hrabě jí už neprovedl. Zemřel, než si rozmyslil, jak to udělati. Mladý hrabě provedl to hned, jakmile nastoupil v dědictví po otci. Všecka pole pronajal obyvatelům Chrastavským, správce odvolal a lesní správou umínil si pověřiti Kalinu, jsa pevně přesvědčen, že tento věrný služebník bude tu hospodařiti poctivě.

Tento úmysl s Kalinou chtěl provésti po dvou letech, až by starého chrastavského lesního mohl dáti do výslužby, a Kalina by se v té době zdokonalil ve vedení prací účetních. Změnil svůj úmysl, aby se Kalina mohl dříve oženiti.

Kalina přijížděl do Chrastavy odpoledne.

Slunce sice hezky svítilo, ale přes strniště a ornice táhl už chladný větřík. Při silnici stály švestky, zkroucené, porostlé mechem, obklopené houštinou výmladků; všecko svědčilo, že už dávno nikdo si těchto stromů nevšímal. Listí na stromech bylo už notně prožloutlé a také tráva na lukách byla už žlutá a hnědá. Na louce při silnici, rozježděné a zanedbané, poletovalo velké hejno špačků. Patrně ptáci z celé zdejší krajiny, kteří se srazili v hejno a před svým odletem na jih ještě se chtěli napásti lučních kobylek.

Rozhlížeje se po krajině, pomyslně si Kalina:

“Zde začíná podzim brzy. Je tu asi zima dlouhá a tuhá! A práce mne tu čeká také dost, jak vidím. No, smutno mi tu nebude, budu tu mítí Katušku a práci. Katuška je moudrá a pomůže mi snášeti různé ty starosti.”

Ukončil samomluvu, neboť bryčka vjela do vsi. Vpravo i vlevo dřevěné chalupy s doškovými střechami, sešlé a spustlé, před každou chalupou mrviště až k samé silnici, nikde ani ždíbec zahrádky, místo ovocných stromů sem a tam jasan nebo javor.

“Zemský ráj to na pohled, jak pěje naše hymna,” usmál se Kalina trpce. “Chalupy sotva že drží pohromadě a stromy k nim vysázeli jen takové, které nic nestojí, protože se mohou sazenice ukradnouti z lesní školky. Pěkný Zamlátilov. Můj předchůdce zanedbával všecko, jak je viděti. Jestli pak hrabě ví, kam mne poslal, že tohle místo není odměnou, nýbrž spíše trestem. Ale ne. Hrabě je dobrý člověk a jistě zde nikdy nebyl a neví, jak tento jeho majetek vypadá.”

Bryčka vjela na náves a zastavila před zámekem. Kalina seskočil a rozhlédl se při tom po návsi. Bylo okrouhlé a stály tu chalupy trochu lepší, dokonce i zděná hospoda vedle kostela.

Když se Kalina otočil od bryčky, spatřil, že

od vrat zámku jde k němu mladý muž v obleku mysliveckém. Kalina promluvil ještě několik slov s panským čeledínem, který ho sem dovezl a teď obrátil bryčku a jel hned pryč. Několik kroků před vraty zámku sešel se Kalina s myslivcem, který mu šel vstříc.

“Vy jste zdejší hajný?” oslovil ho.

“Ano, prosím, Spáčil,” odvětil tázaný. “Pěkně vítám do Chrastavy a přeji mnoho štěstí. Věci pana fořta uložili jsme zatím v předním pokoji.”

“Dobře. Jeden pokoj mi zatím dostačí. Je to v přízemí nebo v patře?”

Kalina krácel před hajným do průjezdu zámečku.

“V patře, pane fořt,” vysvětloval hajný. “V přízemí jsou dva pokoje na levo. V prvním jest kancelář a v druhém jsou samé spisy a knihy. Na pravo je dole také pokoj, ale v tom jest složeno všelijaké staré haraburdí.”

“Kolik pokojů je v patře?” tázal se Kalina. kráčeje po schodech vzhůru.

“Asi pět, prosím. Ve všech jsme nebyli. Ale je to všechno ve špatném stavu. Někdy snad byly stěny malované, ale později je dávali bíliti, ale špatně nějakým venkovským zedníkem, malba prorazila vápnem a pokoje jsou teď strakaté jako žába. No, vždyť to pan fořt uvidí.”

Došli na chodbu v patře a hajný otevřel Kalinovi dveře do prvního pokoje.

Pohledem, který se tu Kalinovi naskytl, byl tento příjemně překvapen. Kufr a bedny stály při stěnách, v jednom rohu pokoje stála postel už ustlaná a v druhém rohu malý stolek a židle . . . Uprostřed pokoje stála mladá žena, příjemného zevnějšku, uklonila se a řekla trochu rozpačitě:

“Ponížene vítám, pane fořt!”

“To je, prosím, má žena,” vysvětloval rychle hajný. “Když pan fořt neposlal včera nic než

zavazadla a peřiny, vzali jsme sem jednu z našich postelí. Děti dosud nemáme, můžeme tedy se ženou spáti na jedné spolu. Marie sice říká, že ji v noci mačkám ke stěně, ale není to pravda, pane fořt.” Hajný se šibalsky usmíval, hajná se červenala a také Kalina se nepatrně usmál.

“Děkuji vám, hajný,” řekl. “Byl bych několik dní musel spáti na zemi. Jsem totiž dosud svobodný a ožením se teprve za měsíc. Objednal jsem tedy nábytek nový, ale přijde až za několik dní. Na tu dobu mi tedy postel a stůl zapůjčíte!”

“Ale s největší radostí, pane fořt. Povídal jsem hned Marii, že to bude takové, jak pan fořt povídá.”

“Jste tu už dlouho, hajný?” tázal se Kalina.

Spáčil se usmál: “Teprve dva měsíce, pane fořt.”

“V kterém revíru jste byl dříve?”

Spáčil se rozesmál teď opravdu. Také jeho žena se usmívala.

“V žádném, pane fořt,” vysvětloval. “Byl jsem lokajem u pana hraběte. Tuhle Marie sloužila ve Vídni u advokáta, seznámili jsme se v Praze u jedné neděle, potom jsme měli dva roky spolu známost a nahlédl jsem konečně, že by se naše známost protáhla do nekonečna, kdybych zůstal lokajem. Prosil jsem tedy pana hraběte, aby mi propůjčil na některém svém statku místo, na něž bych se mohl oženiti a pan hrabě řekl hned: “Nastoupíš místo hajného v Chrastavě. Dosadím tam lesního, který je člověk dokonalý. Budu mít alespoň v tom Vystrkově dva poctivé lidi, na které se mohu spolehnouti.”

Kalina podal Spáčilovi ruku: “Těší mne, že to pan hrabě tak řekl. Je tu skutečně mnoho práce, aby se dalo alespoň něco do pořádku.”

“Na mou duši, to je, pane fořt,” svědčil Spáčil živě. “Když jsem si Marii vzal a přišli jsme

sem, div, že jsem si oči nevykoulal. Hájovna je na hořejším konci vesnice, barák na hadry, plot leží na silnici. Žádal jsem předešlého pana fořta, aby mi vykázal dříví alespoň na ten plot. Ani slyšeti nechtěl. Byl už na skoku odtud a stále mne odbýval: “Až můj nástupce.” Tak, co jsem tu, jak přijdu ze služby, spravuji stále jen na baráku, abych to dal alespoň trochu do pořádku, a Marie dělá také od rána do večera. Pan hrabě patrně neví, jak to zde vypadá.”

“Jistě to neví,” přisvědčil Kalina. “Ale nelekejte se toho! Po čase dáme všechno do pořádku, a jsem jist, že my dva předěláme celou Chrastavu. A teď o nejdůležitější pro mne věci. Než se ožením, musím se někde stravovati. Jaká je zdejší hospoda?”

Spáčil vypukl v smích: “Jako všechno v Chrastavě; nestojí za nic. Hostinský je víc sedlák než živnostník, jeho žena pracuje s ním na polích, tak že hospoda je to vlastně jen večer. Tam by se pan fořt stravovati nemohl.”

Kalina usedl ke stolu a řekl resignovaně:

“Budu si tedy muset zatím uvařit něco sám.”

Hajný pokročil za Kalinou: “Toho nebude třeba, spokojí-li se pan fořt domácí stravou. Moje žena by uvařila. Nevaří špatně. Tam, co sloužila, musela také dělati kuchařku. Ovšem masa nemáme celý týden; v Chrastavě není řezníka. Ale z bramborů a z mouky dovede Marie ledacos dobrého uvařiti a upéci. Máslo a tvaroh se tu přece koupí; ovšem musí se to sháněti po chalupách. — Špatné je to také s chlebem. Kupujeme domácí od jednoho chalupníka, ale jeho žena peče jenom jednou týdně, tedy třetí den máme chléb už tvrdý. Ale pro pana fořta by Marie upekla ke kávě nějakou buchtu.”

Kalina obrátil se s úsměvem k hajné: “Tak co, hajná? Vzala byste mne na stravu?”

“Ale s radostí, pane fořt,” odvětila. “Přičiním se, aby pan fořt byl spokojen.”

“Dobrá, tedy od zítřka jsem vaším strážníkem. Velkých nároků na vaše kuchařské umění dělati nebudu. A teď, prosím vás, doskočte do hospody a přineste mi z hospody něco k večeři, ať je to cokoliv; zkrátka, co tam mají. A také trochu piva. Džbánek ať vám půjčí. A vy, hajný, pomozte mi otevřít bedny!”

Hajná hned odešla, Spáčil seběhl do přízemí, přinesl odtud kladivo a kleště a jal se odtrhávati víka s beden.

Hajná se vrátila po čtvrté hodině, přinesla dvě uzenice, krajíc chleba a džbánek piva.

“Jiného neměli nic,” vyřizovala, “ale uzenice zdají se býti čerstvé. Pro chléb musela jsem doskočit domů, a také pro skleničku.”

Postavila všechno na stůl a Kalina sedl k jídlu. “Pivo není špatné,” řekl, když ho okusil.

“Teď, když už je chladněji,” usmál se hajný. “Ale když my jsme sem přišli, bylo ještě teplo a pivo nebylo k pití. Bylo jako bramborová polévka teplé, musel jsem je stáčet do láhví a láhve jsem dával do studánky v zahradě, aby to bylo alespoň trochu studené.”

Když byly bedny otevřené a Kalina se navečeřel, hajná mu odestlala postel a odešla potom s mužem.

Kalina rozsvítil svíčku a prohlížel si vedlejší pokoje. “Residenci mám velikou,” usmál se jaksi smutně. “Ale všechno je tu takové neútulné, a ani jediné zprávy veselé nezaslechl jsem od hajného. Jaký život tu povedu? Jistě šťastný, jen co bude u mne Katuška.”

Vrátiv se do předního pokoje, jal se vyndavat věci z beden a umísťovati je po stěnách a po podlaze. Konečně dostavila se únava, odstrojil se a

ulehl na lůžko. “První noc mé samostatnosti!” vzdychl si. “Konečně jsem u cíle!”

Po chvíli usnul zdravým spánkem unaveného člověka.

VII.

Když se Kalina ráno probudil, hajný se ženou už čekali před dveřmi zámečku. Po snídání vydal se Kalina se Spácilem do lesů, aby si prohlédl polesí jeho právě svěřené; hajná jala se uklízetí v pokoji.

Počasí bylo nevlídné. Po obloze válely se temné mraky, nepršelo však z nich a vítr přeháněl je přes zalesněné chlomy. Celá krajina jako by tonula ve smutku. Ani v lese nebylo veseleji. Jehličnaté stromy pozbyly již svěží letní zeleně a halily se v tmavou barvu, jakou mívají v zimě, na bucích viselo listí červené, na břízách žluté a olše podél potoka byly již holé a jejich větve klátěné větrem vztahovaly se k temné obloze jako hnáty kostlivců. Mimo šumění větru v korunách stromů nebylo v lese jiných zvuků; ani ta sýkora nikde nezapískala, skrývajíc se někde v houštině.

“Do zdejší krajiny tlačí se podzim tuze záhy,” oslovil Kalina Spácila, kráčejícího po jeho boku.

Hajný pokrčil rameny: “Jest to viděti na všech stranách, pane fořt.”

Prošli velkou část polesí a Kalina shledal všude mnoho závad, které bylo nutno napravití. Když vysvětloval, kde je třeba provéstí probírku, nebo kde bude třeba vysaditi vichrem způsobenou holinu, hajný přisvědčivě kýval hlavou, ale když už bylo těch poukazů mnoho, Spácil se rozpačitě poškrabal za uchem a řekl nejistým hlasem:

“Račte dovoliti, pane fořt! Těmhle lesnickým věcem nerozumím vůbec. Musíte míti se mnou trpělivost, než se do své nové služby zapracuji. Předešlý pan fořt neukázal a neřekl mi

nic za ten čas, co jsem tu byl s ním. Mám však upřímnou a nejlepší vůli konati své nové povinnosti tak, aby pan fořt byl se mnou spokojen.”

Kalina se zastavil a zabodnuv svůj sokolí hled do obličeje hajného, řekl: “To jsem už ted’, Spá-čile. Kdo se k své nevědomosti a neznalosti poctivě přizná, je lepší člověk, než kdo se chlubí vědomostmi, kterých nemá. Ostatně bude vaší povinností starati se jen, aby bylo přesně provedeno, co nařídím a dozírati, aby se to provedlo do nejmenších podrobností tak, jak jsem to nařídil.”

“V tom se pan fořt může na mne spolehnout,” tvrdil hajný. “Pořádku a plnění rozkazů zvykl jsem ve službě pana hraběte. Ten musel míti přesně všechno tak, jak to nařídil, sice hned hřmělo a blýskalo se.”

Prohlédli dopoledne část polesí, před polednem vrátil se Kalina do zámečku, kam mu po chvíli hajná přinesla oběd. Odpoledne oba lesníci prohlédli jinou část polesí a zase tu Kalina shledal mnoho, co vyžadovalo okamžité nápravy a práce. Velkou výhodou bylo, že bylo ve vsi lidí na práci dost. Když se před večerem vrátili z lesa, Kalina nařídil hajnému, aby objednal zedníka k vybělení pokojů. Musí stěny několik dní schnouti, než přijde objednaný nábytek. K večeři přinesla mu hajná z hospody opět uzence a pivo a kus chleba z domova.

Když Kalina osaměl, dopíjel pomalu pivo a psal při světle lampy, kterou mu k svícení upravila hajná už mezi dnem. — Napsal dva dopisy. Katušce psal, jak se do Chrastavy dostal a vylíčil jí pravdivě, v jakém stavu tu všechno našel, ale prosil jí, aby si z toho nic nedělala, to že dá houževnatou práci všechno napravit. Druhý dopis byl jen krátký. Kalina oznamoval ústřednímu

ředitelství, že nastoupil místo v Chrastavě. Jaké poměry tu shledal, o tom se nezmínil.

Poněvadž na spaní bylo ještě brzy, přinesl si z přízemních místností několik knih a jal se je prohlížeti. Čím dále, tím více se mračil. Nad knihami seděl dlouho, konečně je odložil a řekl:

“Jaká to nesvědomitost! Takhle nedbale vésti úřední knihy! I zde čeká na mne mnoho práce. Ale knihy si nechám na dobu pozdější . . . Budu klidnější, až tu bude Katuška. Ve všem je tu hrozná nedbalost a neomluvitelný nepořádek. Ještě, že mi sem dali takového svědomitého člověka.”

Ráno odevzdal dopisy poslovi, který denně chodil na poštu do městečka Suchořan, vzdáleného hodinu cesty a každého rána se v kanceláři lesní správy stavěl.

Po snídání šel Kalina s hajným opět do lesa. Chtěli prohlédnout zásoby palivového dříví a Kalina dal hajnému zásobník, by ho vzal s sebou. Zase plno nesrovnalostí. Mnoho metrů dříví scházelo a v zásobníku nebylo zanešeno, kam se poděly.

“A, pane fořt!” zvolal Spáčil, když Kalina ztrátu zjistil, “tohle hned oznamte na ředitelství! To je přece darebáctví vyššího stupně.”

Kalina poklepal hajnému na rameno: “Ne, Spáčile, toho neudělám. Proč bych činil nešťastným člověka, který mi nikdy neublížil? Kdo ví, v jakých poměrech tu žil, a co ho přinutilo, že okrádal hraběte. Uděláme to tak, Spáčile! Dáte poraziti všechny souše, které v lese najdete! Dáte je rozdělati na dříví palivové a necháte je vyrovnati na pasece tam, kde něco schází. Schází celkem jedenáct metrů. Tedy práce dost.”

“A za lumpa,” řekl hajný mrzutě. “On užil peněz a já užiji za to práce a starostí. Jest to spravedlivé, pane fořt?”

Kalina stihl hajného přísným pohledem:

“Spravedlivé to není, Spáčile, ale od vás to bude jednání šlechetné.”

Hajný pokrčil rameny: “Jak pan fořt poroučí. Ale já bych zloděje nechránil!”

“Napraviti cizí hřích působí člověku blažený pocit,” řekl Kalina, spíše jako pro sebe.

Hajný se usmál významně: “Těm blaženým pocitům myslím, že se od pana fořta budu přiučovati častěji.” Slova svoje provázel pohledem na svého představeného. Pohled jeho vyjadřoval obdiv a též oddanost. Kalina jeho pohled postřehl.

“Víte, hajný, něco si pamatujte!” řekl na vysvětlenou svého dřívějšího rozkazu: “Pan hrabě pověřil mne samostatnou správou zdejšího statku. Představeného nad sebou nemám, a za své jednání jsem zodpověden jen panu hraběti a svému svědomí.”

Kalina vykročil k další prohlídce polesí a hajný následoval ho zamyšlený.

Když se v poledne vrátili z lesa a hajný donesl knihu zásob do zámku, zastihli tu Spáčilovou, která přinesla Kalinovi oběd.

“Byl tu zedník,” oznamovala Kalinovi. “Vybilil by všechny pokoje, kdyby mu pan fořt dal tři metry dříví.”

“Dříví nedám,” řekl Kalina. “Zaplatím mu hotově.”

Hajný se dal do smíchu: “Jak je viděti, jsou tu lidé zvyklí na placení dřívím. Ale z takových šmouresů nekouká nic dobrého.” — Obrátil se k manželce: “Až sem přijde, vyjednej s ním plat od všeho hromadně a basta!”

“Přijde odpoledne,” pravila hajná. “Nebude-li pan fořt doma, tedy bych prosila o osm korun na vápno a dvě koruny na šmolku. Koupím to u žida, co tu má kupecký krámeček.”

“Odpoledne půjdeme opět do lesa,” řekl Kalina, podáváje hajné dvě pětikoruny.

V lese pobyli oba lesníci celé odpoledne. Večer přinesla Spáčilová Kalinovi večeri a řekla:

“Zedník odpoledne vybílil jeden pokoj. Od všech pokojů smluvila jsem s ním dvacet korun. Vyjednala jsem to dobře?”

“Dobře, hajná,” přisvědčil Kalina. “Jste dobrá hospodyně a taková je pravým pokladem v domácnosti. Spáčil s vámi pochodil dobře.”

Hajná se nad touto pochvalou začervenala a usmála se spokojeně.

*

Kalina čekal s dychtivostí na dopis své nevěsty. Teprve pátého dne obdržel od Katuše odpověď. Z poštovního razítka poznal, že Katuše odeslala dopis už před třemi dny.

“Několik jen hodin jsem od Blahoušova vzdálen, a dopis byl by tu z Paříže dříve než odtamtud. I z toho poštovního spojení je viděti, jak jsme zastrčení.”

Jednoho dne obdržel Kalina konečně vyrozumění, že má objednaný nábytek na nádraží v Suchbárech. Bylo s tím mnoho práce a starostí. Hajný musel objednat pivozy a zavolat lesní dělníky k nakládání a skládání, potom nastalo rozestavování nábytku do pokojů, při čemž Spáčilová projevila mnoho vkusu a praktického smyslu. Konečně bylo všechno v pořádku, kuchyně a dva pokoje byly opatřeny nábytkem, ostatní pokoje zůstaly prázdné.

“Katuše bude zatím spokojená,” řekl si v duchu Kalina, prohlížeje zálibně svůj příbytek, který teď vypadal útulně. “Na ostatní pokoje je dost času, až nastřádám nějaké peníze. Ted’ jsem se svými úsporami hotov. Zatím těch pokojů nepotřebujeme.”

A Spáčil, jako by tyto myšlenky lesního znal, ozval se:

“Paní fořtová bude to tu mít jako v ráji.”

“Bude se jí tu jistě líbiti,” dodala jeho manželka.

Téhož dne psal Kalina své nevěstě, prose ji, aby se přijela podívat na zařízení bytu, kdyby si snad přála nějakou změnu.

Jednoho dne vstoupil do kanceláře Záhorský. Políbil se s Kalinou, a hned vysvětloval: “Přišel jsem sám. Katuše musí býti v krámu, protože žena obchodu nerozumí. Až se vrátím, přijedou sem Katuše s matkou.”

Záhorský přišel pěšky, zdržel se v Chrastavě do druhého dne, chválil všechno a tuze se mu to líbilo. Druhého dne zjednal mu Kalina příležitost a při loučení Kalina pronesl obavu: “Jen jestli se tu Katuše bude líbit!”

“Proč by se jí tu nelíbilo?” pravil Záhorský svým bodrým způsobem. “Ovšem je to trochu vzdálené, ale hlavní věcí je, že tu bude paní a dobře zaopatřená. Co by mohla čekati lepšího? Kdyby se byl někdo přiženil do mého obchodu, musela by do smrti sloužiti lidem za pár krejcarů, od rána do večera, při tom vyslechnouti časté výtky a někdy i hrubosti. A výdělek? Nedáte-li na úvěr, prodáte málo, a dáte-li na úvěr, přijdete často o peníze a část výdělku jest pryč.”

Kalina se jen usmál. Pamatoval si, že se mu Záhorský před časem pochlubil, kolik má pro Katuši nastrádaných peněz. Ostatně každý obchodník tak mluví.

*

Záhorská i Katuše nemohly se dočkati návratu Záhorského. Když přijel, ještě než si oddychl, zahrnuly ho otázkami.

“Jest to všechno jedna radost,” vypravoval živě. “Byt máte v zámku a nikdo tam není mimo vás. Za zámkem zahradu s ovocnými stromy, v zahradě pumpu s kolem, hospodářské budovy všechny v nejlepším pořádku a hlavní věcí je, že jest

Václav nad celým statkem samostatným pánem. A těch krásných lesů kol dokola! Tys přece odbíhala do lesa, kdykoliv jsi měla chvílku volnou a horovala jsi pro přírodu. Tam k tomu budeš mítí pěknou příležitost.”

Katuše si vzpomněla, že do lesa chodívala k vůli Čestmírovi a nikoliv k vůli přírodě a teď pocítila něco jako stud a mrzutost.

Třetího dne potom vyjela Katuše s matkou do Chrastavy. Počasí bylo už podzimní. Obě ženy sedíce na bryčce, halily se do plédů, aby se chránily proti chladnému větru, který vál přes holá pole. Listí se stromů stojících po obou stranách silnice bylo již žluté, vítr je rval, sháněl je do hromádek v silniční příkop, chvílemi hromádku zvadlého listí uchoopil, zatočil jí ve vzduchu a uložil ji na jiné místo do příkopu nebo ji rozmetal po silnici. Katuše mnoho pozornosti krajině nevěnovala, jedinou její myšlenkou bylo radostné rozehvěnění z nastávajícího shledání s Václavem a nedočkavost, jak vypadá její budoucí domov. Více si krajiny všimla Záhorská a chvílemi pravila: “Všecko nasvědčuje, že záhy přijde zima.” Potom zas povídala: “Jak přejde léto, je hned všude smutno a na člověka ten smutek padá jako můra.”

Ale Katuše, myslíc jen na shledání s Václavem, takové poznámky matčiny přeslechla.

Do Chrastavy přijely k deváté hodině dopolední, neboť vyjely záhy zrána, aby Katuše mohla býti u svého ženicha celý den. Snoubenci se objali a políbili s takovou vřelostí, jako by se byli neviděli mnoho let. Když se utišila radost ze shledání, předsevzata prohlídka zámečku. Od půdy až ku sklepu chtěla Katuše všechno viděti, hospodářská stavení i zahradu, všechno se jí tuze líbilo, stále se blaženě usmívala, radostí v ručky tleskala a k matce se obracela: “Je to všechno nádherné, vid’te, mami?”

Záhorská také všechno chválila a byla dojatá skutečností, jak skvostně bude její dcera bydleti, a že tu ve vsi bude se svým mužem jako vrchnost. Myšlenku tuto projevila opětovaně slovy. Kalina se jen spokojeně usmíval. Jeho Katuška je spokojená, všechno se jí líbí, na tom mu nejvíce záleželo a až do dneška měl jen obavu, kdyby tomu tak snad nebylo.

V poledne přinesla hajná oběd v koši. Koupila na dnešní oběd kachnu od selky, přinesla ji pěkně upečenou, k ní knedlíky a zelí a polévku z kachních drůbků. Z hospody přinesla džbáněk piva a hosté, vytřesení jízdou na bryčce a hladoví, pochutnali si na obědě, jak náleží.

Odpoledne projevila Katuše přání, prohlédnouti si vesnici. Záhorská o prohlídku nestála, zůstala v zámečku, bavila se s hajnou a pomáhala jí uvařiti kávu k svačině. Při tom si bedlivě prohlédla, co Kalina zapomněl opatřiti do kuchyně, aby to koupila Katuše a přivezla to, až se sem přistěhuje. Co Katuše venku uvidí, to se Záhorská dozví od hajné.

Kalina si nasadil klobouk, podal Katuši rámě, zavěsila se do něho a snoubenci vyšli na náves. Prohlédli si kostelík a školu, došli vsí až nahoru k hájovně, obešli zámeček kolem plotu zahrady, a byli s prohlídkou hotovi.

“Jak se ti líbí vesnice? otázal se Kalina.

“Je maličká, ale hezká,” odpověděla Katuše, tulíc se k boku ženichovu. “Všechno je tu takové poetické. — A lid jistě dobrý, pozdravuje nás tak přívětivě.”

“Poněvadž všichni vědí, že jsi mojí nevěstou,” usmál se Kalina.

“Jen si pro mne brzy přijď!” řekla prosebně.

“Dám ti s sebou potřebné listiny a poprosíš otce, aby došel na faru objednat ohlášky,” vysvětloval Kalina. “Až projdou tři neděle ohlášek,

můžeme se hned vzítí. Den svatby mi oznam líst-
kem, abych to mohl napsati hraběti. Nařídil
mi to.”

Vrátili se do zámku, kde již byla připravena
svačina. Po svačině Záhorská nutila k odjezdu.
Beztoho se za světla už domů nedostanou; den se
již silně krátí.

Když usedly do bryčky, stiskl Kalina své ne-
věstě ručku, řka: “Děkuji ti, Katuško za návště-
vu. Dnešní den patří k nejkrásnějším mého
života.”

“Budou ted’ všechny následující takové, až
budu trvale u tebe,” řekla a naklonila se z bryčky,
aby ji mohl ještě jednou políbiti. Milenci poprvé
dnes začali si tykati, ani nevěděli, jak se to stalo
a kdo začal první.

*

V lesích, správě Kalinově svěřených, pálil
uhlíř se svým učněm dřevěné uhlí. Na dříví pali-
vové byl jen malý odbyt, předešlá lesní správa
zavedla tedy výrobu dřevěného uhlí a dodávala je
do Suchořan, kde nějaký žid měl vysokou pec a
železárný. Jednoho dne zašel Kalina k uhlíři na
místo, kde právě pálil a uhlíř mu hlásil: “Včera
odvezl kočí do železáren košatinu uhlí, to máme
tři metraky, mám tedy u pana fořta devět korun
dividendy za tenhle měsíc. Za předešlý mi to pan
fořt vyplatil, než se odstěhoval.”

“Jaké dividendy?” divil se lesní. “Máte tři
koruny za každý cent vyrobeného uhlí. Za co
ještě druhé tři koruny?”

Uhlíř pošoupl čepici do týla a poškrabal se v
řídkých vlasech nad čelem rozpačitě: “No, z lesní
správy dostávám platu tři koruny za cent, ale od
žida dostanu také tři koruny za každý cent do-
daný do Suchořan, kolik dostává pan fořt, nevím.”

Pohled, kterým se ted’ uhlíř na lesního po-
díval, byl tak podivný, že mu tento nerozuměl . . .

Odešel tedy od uhlíře přímo domů, a zde rychle vyhledal ve spisech smlouvu se železárnami. Dalo mu to mnoho práce, než ji našel, ale nenašel ji. Ve smlouvě stálo přesně, že železárny v Suchořanech odebírají od lesní správy v Chrastavě dřevěné uhlí cent za osmnáct korun přímo z lesa.

Patrně tedy železářská firma dává uhlíři ty tři koruny jako mimořádnou odměnu, aby se přičinil vyráběti uhlí jen dobré jakosti. Ale tím se Kalina ještě nespokojil. Prohlédl pokladní knihu a byl nesmírně překvapen. V příjmech bylo vykazováno všude cent uhlí po deseti korunách. To nesouhlasilo se smlouvou. Kam se podělo osm korun? Tuto záhadu bylo třeba rozluštit. Kalina tedy sedl a napsal železárnám v Suchořanech, aby mu poslaly za poslední řůru uhlí za tři centy po osmnácti korunách celkový obnos padesát čtyři koruny.

Po odeslání dopisu čekal. Tušil, že svým dopisem píchl do nějakého vosího hnízda, ale byl pevně odhodlán odstraniti každý nešvar, který by mu později mohl působiti starosti nebo nepříjemnosti, chtěl správu svěřeného mu majetku vésti tak, aby měl ruce stále čisté. Proto čekal. Peníze nepřišly, ale druhého dne po odeslání dopisu zastavil před zámečkem kočár a Kalina vyhlédnuv oknem, spatřil obtloustlého pána vystoupiti z kočáru. Rysy obličeje toho pána prozrazovaly původ semitský. Kalina se dovtípil, že k němu přijel majitel železáren, že mu bude za chvíli prokázati schopnosti obchodní diplomacie, ale nelekal se toho. Za chvíli muselo se přirozeně rozluštit tajemství dřevěného uhlí.

Vešed do kanceláře, pozdravil žid úklonem hlavy. “Dobrý den! Mám čest s novým panem lesním?”

Kalina vstal od psacího stolu. “Prosím.”

“Jsem šéf firmy Artur Löwenstern, železár-

ny a vysoká pec v Suchořanech," představoval se cizinec.

Kalina se lehce uklonil. "Těší mne, pane Löwensterne. Jaké náhodě děkuji potěšení z vaší návštěvy? A račte se posaditi!"

Löwenstern usedl na židli, kterou mu Kalina nabídl a začal s jakýmisi okolky: "Žádáte za tři centy uhlí padesát čtyři koruny, není vám známo, jakým způsobem uhlí zdejšímu velkostatku platíme?"

"Ano, to mi není známo, jestli obnosy za odebrané uhlí posíláte poštovní poukázkou nebo je poukazujete šekovým úřadem," řekl Kalina, stavě se, jakoby nechápal, kam Löwenstern míří.

"To nemyslím," kroutil se Löwenstern. "Žádáte osmnáct korun za cent, ale do důchodu lesní správy platíme jen deset korun."

Kalina zabodl oči pronikavým pohledem do obličeje mluvčího. Následující rozmluva konala se pak tonem trochu jizlivým, při čemž Kalina nepozbýval svého železného klidu.

"Ale ve smlouvě stojí, že vaše firma kupuje od nás uhlí cent po osmnácti korunách."

"Ovšem, ovšem, my skutečně osmnáct korun platíme. Ale tři koruny přijdou panu lesnímu a tři mistru uhlíři jako provise."

"Tak? A kam přijdou ještě dvě koruny?"

"To jsou naše manipulační výlohy a dovoz."

"Ale smlouva zní, že firma kupuje od nás uhlí loco les, nemá tedy práva žádati na nás hrazení výloh dovozu."

"Myslím, pane lesní, že to tak i budoucně necháme," řekl Löwenstern, podáváje Kalinovi ruku.

Tento ruky nepřijal: "Ne, budoucně to už tak nenecháme. Firma bude platiti osmnáct korun do důchodu, lesnímu nic a uhlíři také nic. A nestane-li se tak, budu smlouvu považovati za zrušenou a přestanu uhlí páliť."

Továrník sebou škulbl překvapením: “Ale vždyť vy zde palivové dříví neprodáte.”

“Jak dříví zužitkuji, je má věc, ale peněz, které patří do důchodu, nechci.”

Továrník vyhodil posledního trumfa: “Budu si stěžovati u ředitelství, pane lesní. A moje slovo tam něco platí.”

Kalina pokrčil lhostejně rameny. “V tom vám brániti nemohu. Ale nezapomínejte, že vaši stížnost dostanu k vyjádření, a pak bych ovšem musel napsati, jak se prodej uhlí dosud praktikoval. A moje slovo platí u ředitelství také, zvláště, když bych tento způsob prodeje nazval jménem, které mu náleží.”

“Je to vaše poslední slovo, pane lesní?”

“Poslední, pane továrníku. Bud’ osmnáct korun za cent, nebo zastavím dodávku.”

Mužové se chladně uklonili, Löwenstern vyšel z kanceláře, vsedl do kočáru a odejel.

“Znamenitě,” usmál se Kalina zlostně. “Zde se kradlo veřejně.”

Uchopil ručnici a klobouk a šel přímo k uhlíři na paseku.

“Poslyšte, uhlíři!” řekl mu. “Tři koruny z továrny už dostávajíte nebudete. Ty peníze patří do důchodu a musí tam přijíti.”

“A to mám pálení jen za ty tři koruny z lesního úřadu?” ušklíbl se uhlíř.

“Ovšem. A nechcete-li, můžete jíti,” řekl lesní zkrátka.

Uhlíř se drze usmál: “V celém okolí není uhlíře mimo mne.”

“Neškodí,” řekl Kalina. “Bud’ zastavím výrobu uhlí nebo si vycvičím k pálení člověka za vás.”

“Pan fořt tomu rozumí?” divil se uhlíř.

“Rozumím,” odvětil Kalina a odcházel. Po jeho odchodu obrátil se uhlíř k svému učňovi:

“Tondo, tenhle fořt je ostrý jako břitva. Toho sem byl čert dlužen.”

Kalina kráčeje k domovu, hovořil sám sebou: “Pěkné hospodářství tu panovalo! Ale jest to pravda! Když krade jeden, musí pak trpěti, aby na jeho účet kradli také jiní. Ale to musí přestat nadobro! Vyčistím důkladně tento Augyašův chlív.”

VIII.

Po tři neděle od návštěvy Katuščiny v Chrastavě snoubenci stále si dopisovali. Dopisů však nebylo v té době mnoho, protože Katuše na dopis Kalinův neodpověděla nikdy hned, a několik dní trvala vždy doprava poštou. V polovině třetího týdnu oznamovala Katuše, že v neděli bude třetí ohláška, a svatba že je ustanovena na pondělí o jedenácté hodině.

Kalina musel tedy vzhledem k své svatbě učiniti mimořádné opatření. Nejprve tedy odeslal oznámení hraběti z Wertenfelsu, jak měl nařízeno. Potom zavolal hajného Spáčila a měl s ním dlouhou poradu. O dovolenou na svatbu žádati nemohl, nemaje za sebe náhrady. Muselo se vše zařídit jinak. Hajný zjedná některého kladaře, který má potah koní a bryčku. Ten doveze Kalinu do Blahoušova v neděli odpoledne a v úterý dopoledne zas pro něho přijede, aby ho s manželkou dovezl do Chrastavy. Po oba dny bude hajný konati pilné obhlídky v lese, aby zloději dříví, jichž bylo ve vsi víc než dost, nevyužili nepřítomnosti lesního. Hajná musí po oba dni býti v zámku, aby v pondělí a v úterý dopoledne převzala od posla poštu. Snídaně v pondělí a v úterý může vařiti v zámecké kuchyni a také oběd v pondělí. Po obě noci musí Spáčil se ženou spáti v zámku. Hájovnu jim nevykrade nikdo, ale v zámku jsou peníze hraběcí. Konečně musel Spáčil vyčistiti

Kalinovi parádní myslivecký úbor a tesák, ten se žlutou rukojetí a s pochvou z červené kůže a se žlutým kováním. A v neděli odpoledne Kalina odjel na svou svatbu.

Katuška vletěla mu do náruče a líbala ho jako šílená, volajíc: “Můj zlatý Venouši, konečně budu tvojí.”

Kalina neřekl nic, jen svoji nevěstu přivinul v náruč a vřele ji zlíbal.

V noci z neděle na pondělí spustil se déšť a když u Záhorských ráno vstávali, přselo, ne sice hustě, ale celá obloha byla zastřena dešťovými mraky, bylo zřejmo, že déšť bude trvalý.

“Mami, prší,” řekla Katuše matce, která chystala snídání.

“Prší ti štěstí,” řekla matka spokojeně. Ale Katuše byla přece jen v mrzuté náladě, nemohla se lidem nechat obdivovat ve svých svatebních šatech. Záhy po ránu dostavovali se příbuzní a známí, aby nevěstě a ženichovi blahopřáli a dostali za to nějaký zákusek a sklenku vína, jak je na venkově zvykem. Potom přišly tři přítelkyně Katuščiny, aby pomáhaly při oblékání nevěsty.

Před jedenáctou hodinou poslal lesmistr k Záhorským kočár a svatebčané odjeli do kostela. Když se po oddavkách vrátili domů, museli vyslechnouti opět řadu blahopřání, ale oba byli nepříjemně překvapeni, že mezi gratulanty scházel Čestmír. Nepřítomnost jeho vysvětlil po chvíli lístek, který přinesla stará Bolinová. Čestmír v lístku prosil za prominutí, že nepřišel osobně blahopřáti svému milému příteli a družce svých dětských let k nejdůležitějšímu kroku v životě, mešká právě v těchto dnech u zkoušky učitelské způsobilosti v krajském městě.

Katuše si volně oddechla, Kalina měl v obličeji výraz spokojenosti, když staré Bolinové říkal, aby Čestmírovi, až se vrátí od zkoušek, poděko-

vala za přání a řekla mu, že oba novomanželé přejí mu pro celý život z upřímného srdce štěstí a blaho. Katuše k tomu živě přisvědčila.

V úterý dopoledne novomanželé odjeli. Peřiny a jiné ještě věci Katuščiny slíbil Záhorský poslati do Chrastavy povozem.

V Chrastavě čekalo Katuši milé překvapení. Před zámečkem bylo shromážděno snad veškeré obyvatelstvo vesnice, aby si prohlédlo novou paní fořtovou. Starosta obce a přední osoby osady vítali Katuši a nehledanými slovy přáli jí štěstí. Katuše děkujíc, červenala se radostí a hrdotí, jaké vážnosti se její muž v obci těší. Ovšem nevěděla ještě, že její manžel je zástupcem velkostatku v obci a vykonavatelem patronátního pána na místním kostele.

A ještě jedno překvapení očekávalo ji, než vstoupila do bytu. Chodba v patře a dvěře do kuchyně byly ozdobeny klestem a zde stál hajný se svou ženou a za ním několik lesních dělníků. Všichni ve svátečním oděvu a v slavnostní náladě. Hajný pronesl vzletnou uvítací řeč jménem zaměstnanců velkostatku, v níž mladé paní fořtové přál, aby se mezi nimi cítila šťastnou a spokojenou, a ubezpečoval ji naprostou oddaností všech přítomných.

Katuše děkovala plná radosti, všem podala ruku a vděčně pohlížela na svého spokojeně se usmívajícího muže.

Když manželé octli se konečně sami v bytě, Katuše objala muže a ještě rozěchvěná z toho uvítání, hovořila: “Venouši, tak krásným nepředstavovala jsem si svůj příchod sem. Vždyť mne vítali, jako by se sem stěhovala vrchnost.”

Kalina se usmál: “Skutečně tu zastupuji hraběte, a ty ode dneška zastupuješ paní hraběnku. Bude záležití na tobě, pochopíš-li svůj úkol a do-

vedeš-li si zdejší lid nakloniti. Je trochu samorostlý, ale dobrý.”

*

Čestmír vrátil se od zkoušky, obstál při ní dobře a povídal hned po svém návratu otci: “Když jsem panu inspektorovi doručil své vysvědčení o způsobilosti, řekl mi, že v Suchořanech je uprázdňené podučitelské místo, a že bych je dostal definitivně, kdybych o ně žádal. Co mi radíte, tatí?”

Starý Bolina posunul brýle s očí na čelo a řekl přesvědčivě: “Radil bych ti, jen dál z domova. To víš, nikdo není doma prorokem. Ovšem teď jsi živ doma, matce dáš ze své služby jen, co chceš, a v Suchořanech si budeš muset všechno platiti. Ovšem prádlo můžeš posílati domů. Ale je tu jiná věc na pováženou. V Blahoušově se za mnoho let definitivního ustanovení nedočkáš, a potom každý tě tu zná jako malého chlapce, a jako učitele nebudou si tebe nikdy vážiti. Ze Suchořan měl bys také jen skok k panu Kalinovi. Ale dělej podle svého!”

A Čestmír podal žádost o místo v Suchořanech a skutečně je dostal. A sotva toto místo nastoupil, hned první neděli rozběhl se do Chrástavy. Uvítali ho tu radostně. Katuše tonula zpočátku v rozpacích, ale zbavila se jich, když muži odešli, aby si prohlédli budovu a zařízení v zámku.

“Máš to tu všechno krásné,” řekl Čestmír Kalinovi, když se vrátili do bytu, kde Katuše už přichystala hostu občerstvení. “Takové já to nikdy míti nebudu.”

“I budeš,” pravil Kalina. “Až se staneš řídícím učitelem, budeš pánem své školy a můžeš míti všechno třeba lepší než já.”

“Do té doby uplyne ještě mnoho vody,” vzdychl Čestmír.

“Ani ne tolik, kolik uplynulo, než já jsem se

stal samostatným, abych se mohl oženiti,” řekl Kalina s jakýmsi příděchem smutku.

Čestmír zdržel se do večera a při jeho odchodu řekl mu Kalina: “Přijď k nám, kdykoliv budeš mítí prázdno! Bude veseleji tobě i mé ženě, která tu ještě nezvykla.”

A když Čestmír pronesl jakési zdráhání, Katuše dodala: “Jen přijď hodně často! Máš sem blíž než domů, a my tě vždycky rádi uvidíme.”

*

Měsíc už byla Katuše v Chrastavě. Dokud počasí dovolovalo, chodívala odpoledne na procházku do lesa. Někdy šel s ní Kalina, a tu zašli dále do lesa, ale to bývalo málokdy, protože Kalina měl stále moc práce v kanceláři a do lesa šel jen když nutně musel tam jíti v služební záležitosti. Katuši to mrzelo, ale nedala toho na sobě znáti. Záhy podzimní počasí přešlo v zimu, udeřily mrazíky a napadl sníh. Procházky přestaly. Když Kalina meškal v kanceláři, Katuše sedávala nahore v kuchyni, sedávala u okna, hledíc v tu stranu, kde ležel Blahoušov. Měla služku ze zdejší vesnice, ale to byla holka málomuvná, hovor s ní nebyl na delší chvíli možným. Katuši se začínalo v Chrastavě stýskati, ale nepřiznala se k tomu, aby Kalinu nezarmoutila.

A Kalina? Poznával dobře, že je Katuši v Chrastavě smutno, ale jsa přetížen kancelářskou prací, nemohl se své ženě věnovati úplně.

Ted' na počátku zimy, kdy dni byly krátké a večer nastával už o čtvrté hodině odpolední, stávalo se velmi často, že Kalina nedokončil některou důležitou prací, aby se mohl odebrati do svého bytu a Katuše nemohla si stěžovati na osamělost. Za to pak vstával časně ráno, když Katuše i služka ještě spaly, a v nevytopené kanceláři dokončoval práci, které včera nedodělal.

O takových jeho obětech Katuše ani nevěděla.

Čestmíra zval stále, věda, že přítomnost jeho zapudí u Katuše stesk po domově alespoň na půl dne. A v duchu si stále říkal: “Až bude mít dítě, nebude toužiti po domově. Domovem stane se jí Chrastava, kde se jí narodí dítě.”

V prosinci naválo v Chrastavě sněhu, kolik ho Katuše doma nikdy neviděla. Poněvadž krajina byla ve směru stálých větrů otevřená, utvořily se tu každého roku vysoké závěje. Také letos byla silnice vedoucí sem ze Suchořan vysoko zavátá. Vesničaná sice sníh každého dne odhazovali, a tak povstal po obou stranách silnice vysoký val a mezi tímto nakupeným sněhem byla jen úzká ulička, co by vůz projel. Ale nejbližší vánice tuto uličku opět zavála. Trvala-li vánice několik dní, byla vesnice od ostatního světa úplně odříznutá, takže pivovar ze Suchořan neohl hostinskému v Chrastavě ani dovézt pivo. V takových dnech lidé ani nevycházeli z chalup, které byly zaváty až po střechy.

“Zde by člověk nesměl v zimě stonati,” řekla jednou Katuše a pohlédla úzkostlivě na manžela. “Lékař by se sem v té vánici ani nedostal.”

Kalina se ulekl: “Snad mi nechceš stonati? Cítíš nějakou nevolnost?”

Katuše se zasmála: “I kde pak. Povídám to jen tak. Já ti stonati nebudu. To v té smutné zimě napadají člověku všelijaké myšlenky.”

“No, zima nebude trvati stále, za to jaro tu bude krásné,” konejšil ženu Kalina. Ale chápal dobře příčinu smutné nálady ženy.

Návštěvy Čestmírovy ustaly teď nadobro. Cesta ze Suchořan do Chrastavy byla spojena s nebezpečenstvím života.

Blížily se zatím vánoce. Kalina chystal své ženě překvapení. Hajný Spáčil přinesl do zámku nenápadně krásnou jedlici a v místnosti za kancelář upravoval ji na vánoční stromeček. Kalina

objednal Katuši několik dárků, mezi jiným také pěkný prstýnek, neboť na šperky byla Katuše chudá a mimo snubní prsten, jiných prstenů neměla. Katuše překvapila manžela několika užitečnými věcmi a poněvadž měla na svátky také mnoho chystání a uklízení, při čemž pomáhala i hajná, zapomněla v těch dnech na smutnou zimu a vánoční svátky ztrávili manželé ve veselejší náladě.

*

Čestmír Bolina byl o vánočních prázdninách doma. Jednoho dne měl s otcem vážnou rozmluvu, která ve svých následcích měla rozhodující vliv na osud Čestmírův.

“Jak se ti líbí v Suchořanech?” tázal se starý Bolina syna.

“Líbí se mi tam tak dalece dobře,” odpověděl Čestmír. “Místo jest pěkné a také k Václavovi mám blízko, a bývám u něho, když jsou cesty schůdné. Kalina má pěkné místo. Žijí s Katuší jako v nebi. Mně je hůře. Ze služného třicetitří zlatých musím platiti stravu a byt, a co zbude na oděv?”

“Ale tak se ožeň!” radil otec. “Vyženíš peníze a žena s tvou službou vyjde dobře. Svobodný člověk musí platiti za všechno, co žena udělá doma. Tím se mnoho ušetří.”

“Jako podučitel se mám oženiti?” divil se Čestmír.

“Proč ne?” hovořil otec, který patrně tento návrh měl už dávno za lubem. “Což není dost ženatých podučitelů? O nevěstě, která by se k tobě hodila, bych věděl. Soused Malinský mi povídal, že by ti Lidušku dali rádi. Lidušku znáš. Je hezká a také dost pocvičená. Malinský jí dá patnáct tisíc korun hotově, výbavu má holka pěknou a ráda prý tě má, to rodičům řekla. Rozmysli si to přádně! Taková nevěsta se ti tak hned nenaskytne!”

Čestmír se hluboce zamyslíl.

“Ale jako podučitel musím míti k ženění úřední povolení. Musím o tom promluviti s panem inspektorem.”

“Tak s ním promluv!”

“Bude-li mi raditi k tomu, tedy bych to udělal.”

“A věř mi, že bys nechybil,” řekl Bolina spokojeně.

Během vánočních prázdnin radil se Čestmír stále s rodiči o této záležitosti. Několikráte také oslovil Lidušku Malinských na ulici, a pohovořil si s ní. O sylvestrovské zábavě, která se konala “u koruny” a po níž se tančilo, tančil Čestmír stále s Liduškou a k ránu doprovodil ji domů.

Vraceje se k domu svých rodičů, hovořil sám s sebou: “Liduška je hezké děvče, právě tak hezké jako Katuška. Zeptám se inspektora, jestli bych dostal povolení k ženění a v kladném případě řeknu Lidušce, že ji mám rád, a jestli by si mne vzala. Poslední den vánočních prázdnin věnoval Čestmír na cestu do okresního města, aby promluvil s inspektorem. Když tento žádost jeho vyslechl, pravil velmi blahosklonne:

“Máte-li nevěstu, ožeňte se! Rozumí se, že musíte si vzíti děvče zámožné, abyste mohl z jejího přínosu prisazovati na živobytí. Jen si sem podejte písemnou žádost, povolení dostanete jistě, když máte v Suchořanech definitivu. Je to jen forma, kterou vyžaduje zákon, že podučitel musí o povolení k ženění žádati. Jako ženatému povede se vám mnohem lépe. Takhle svobodný jste odkázán se stravou na hospodu, z toho kouká jen katarh žaludku, protože musíte jísti, co vám předloží. Něco přidáte z ženina přínosu a ledacos dostanete od rodičů školních dítek: máslo, vejce, mléko, chléb a všelijaké potraviny. Tak jenom s chutí do toho!”

Podal Čestmírovi ruku a ten celý blažený pouštěl inspektorovu úřadovnu. Ze Suchořan psal otci, aby došel k Malinským, jestli by mu Lidušku dali a oznámil mu, co mu řekl inspektor.

✱

O masopustě byl pořádán v Chrastavě sousedský ples, a týden po něm ples hasičů, na oba byl Kalina pozván aúčastnil se jich s Katuší. Kalina sám netančil. Přetančil jeden kousek s Katuší a zasedl potom mezi sousedy. Připadalo mu, že by poškodil svoji autoritu, kdyby se jako ostatní točil v kole a nechal se okukovati, jak to umí. Za to Katuše neseděla ani jeden kousek. Každý chtěl provést mladou paní fořtovou, pokládaje si tanec s ní za vyznamenání a za čest.

“V Chrastavě je také veselo,” řekla Katuše mužovi, když se k ránu vraceli z plesu.

“Tak vidíš,” usmál se spokojeně. “I ta oškli-vá zima má své radosti. Časem tu zvykneš, jako bys od malička byla vyrůstala v takové malé vesnici.”

Ku konci masopustu byli manželé Kalinovi neobyčejně překvapeni. Psal jim Čestmír, že se žení a zval je na svou svatbu. A Liduška Malinská připsala několik vřelých slov Katuši, prosíc svoji bývalou družku, aby pozvání neodmítla.

“Pojedeme, vid’?” řekl Kalina vesele. “Čestmír je chlapík. Co má jednou býti, ať to je hned! Slečnu Malinskou znám z našich procházek po náměstí v Blahoušově. Myslím, že volil dobře.”

Katuše znatelně pobledla v obličejí a sklonivši hlavu, řekla: “Jed’ sám, Venouši, já nepojedu!”

Kalina pohlédl na manželku udiveně. “Proč bys nejela, Katuško? Čestmíra by jistě trapně se dotklo kdybys pozvání odmítla. Měla jsi ho přece ráda.”

Nepozdvihnuvši hlavy, Katuše skoro zašep-
tala: “Právě proto nepojedu. Ty bys třeba žárlil.”

Obličej Kalinův proměnil se v železnou masku.

“K žárlivosti nemám příčiny,” pronesl ledovým hlasem. “A pamatuj si! Kdyby taková příčina nastala, dovedl bych ji odstraniti. Ale vidím do tvojí duše a povím ti, co tam vidím. Žárlíš na Lidušku Malinskou, že se stane ženou muže, kterého jsi milovala. Ale mně nemůžeš vyčítat nic. O tvém poměru k Čestmírovi jsem věděl, ale věděl jsem také, že on tebe nemiluje, tak jako já. Dal jsem ti na rozmyšlenou, pro koho z nás se chceš rozhodnouti a k sobě jsem tebe nenutil. Jsi teď mojí ženou a chci tě míti celou. I tvoje myšlenky musí mi patřiti celé.”

S výrazem leknutí zdvihla Katuše rychle hlavu, jako magnetisována jeho pohledem, který teď na ni upíral. Byl to pohled vnikající až do hloubi duše. Katuše pojednou přiskočila k muži, chopila ho kolem krku, shýbla jeho hlavu k sobě a líbajíc ho vášnivě, volala: “Ty zlý, Venouši! Jak bych mohla na Lidušku žárliti, když miluji jen tebe. Měla jsem Čestmíra ráda, ale přesvědčila jsem se, že on mne nemá tak rád jako ty, a že moje láska k němu nebyla taková, jako je moje láska k tobě. Abys mi věřil, pojedu s tebou na jeho svatbu.”

Kalina přivinul ženu k sobě: “Teď jsi promluvila rozumné slovo. Ale pamatuj si, že se nikdy nemýlím a že moje přátelství k Čestmírovi je pevnější a upřímnější, než byla tvoje láska k němu. Objednám svatebčanům pěkný dar a ty jim ho doručíš.”

Kalina pohládl ženu něžně po vlasech a odešel do kanceláře.

Chvilí hleděla ztrnule na dveře, které za ním zapadly, potom vypukla v pláč. Ani nevěděla, proč pláče. Manželovým slovům ani dobře nerozuměla, ale připadalo jí, že jí něco vyčetl a co jí vyčetl, že

je pravdou. A z té nejistoty pocítila v srdci podivnou bolest duševní, která jí nutila, uleviti si pláčem. Po chvíli zaslechla, že služka vešla do kuchyně a rychle osušila slzy a vyšla z pokoje, kde se její rozmluva s manželem konala.

Druhého dne radil se Kalina docela klidně s Katuší, co by se Čestmírově nevěstě mělo koupiti jako svatební dar. Zprvu namítala Katuše, že Čestmír jí také nic nedal, ona o svatbě dostala dary jen od hraběte, od hraběnky a od lesmistra blahoušovského, ale Kalina jí řekl vyčítavě:

“Jestliže Čestmír opomenul starodávňý pěkný obyčej, nenásleduje z toho, že ho musíme opomenouti také my. Možná, že neměl ani prostředků, aby ti něco cennějšího koupil. Ale my můžeme ukázati, že k tomu prostředky máme . . . Ostatně dary hraběcích manželů vyváží cenou i hodnotou celou řadu obyčejných dárků, jaké se obyčejně nevěstě dávají. Cos ty o svatbě dostala, nedostala jistě ještě nikdy žádná blahoušovská nevěsta.”

Domluvili se potom ohledně daru a Kalina objednav ho, dal ho zaslati do Blahoušova k Záhorským.

Do Blahoušova jeli manželé na sáních, neboť sníh byl ulehlý a sanice dobrá. Tato jízda byla Katuši něčím novým a tuze se jí líbila. Těšila se také na shledání s rodiči, kterých neviděla od podzimu. Svatba konala se obyčejným na venkově způsobem, potom se zasedlo k obědu. Manželé Kalinovi odešli od stolování záhy, poukazující, že mají dalekou cestu před sebou, ve skutečnosti však chtěla Katuše raději pohovořiti si s rodiči, než seděti za stolem a nechati se nutiti do jídla. Než Kalinovi odešli od Bolinů, pozvali novomanžele, aby je navštívili v Chrastavě až se k jaru udělají schůdné cesty.

Jaro přicházelo do krajiny kolem Chrastavy každého roku velmi nesměle. Tání sněhu trvalo vždycky dlouho, neboť slehlé závěje vzdorovaly dlouho dubnovému slunci. Do lesů vnikalo teplo jen pomalu; po kolik týdnů hrnuly se z lesnatých kopců potoky zelenavé sněhové vody, spěchajíce někam dále do kraje. Jenom na pokrajích lesů vyhříváných sluncem objevovaly se první jarní květiny.

V té době dostal Kalina od hraběte z Rakous telegram: “Táhnou sluky a tokají tetřívci? Přijel bych. Telegrafuj!”

Kalina odpověděl stručně: “Račte přijeti!”

Po odeslání telegramu konala se v zámku dlouhá konference mezi manželi Kalinovými a Spáčilovými. Hajný měl obeznati všecka tokaniště tetřívků a hajná měla sháněti po vsi nákup potravin. Při vaření musí pomáhati Katuši. Zadní pokoj se upraví pro hraběte a musí se tam dáti postel s převlečenými peřinami. Hrabě přiveze patrně svého osobního myslivce, tomu se dá postel do kanceláře. Postel půjčí hajný, peřin má paní fořtová nadbytek. Hajný pošle drvaře do Suchořan, aby tam koupil čerstvého masa. Konečně bylo všechno dobře smluveno a připraveno a příjezd hraběte očekáván s velkou nedočkavostí a s jistým rozechvěním.

Potom hrabě telegrafoval, kdy přijede a Kalina jel mu vstříc na železniční stanici obchodní dráhy do Suchořan. Jel se selskou bryčkou; jiné příležitosti v Chrastavě nebylo. Hrabě přijel bez myslivce.

“Přijel jsem sám,” vysvětloval po uvítání Kalinově. “Chci býti několik dní úplně svobodným lovcem, a ty mne budeš provázeti na odstřel tetřívů a na čekání na sluky. — Máš obojí zvěř opravdu?”

“Osvícenosti, nebyl bych se opovážil vyzvati-

vaši osvícenost do Chrastavy, kdyby tu zvěře nebylo. Spáčil všechno napřed dobře obeznal.”

“Vím, ty nelžeš,” kývl hrabě spokojeně. “A na Spáčila je spolehnutí. Ale teď mi pověz upřímně: Je tvoje manželství šťastné?”

Kalina chvíli váhal s odpovědí, ale pak řekl pevně: “Je šťastné, osvícenosti.”

“Toho ti ze srdce přeji, Václave,” pravil hrabě spokojeně. “Šťastné manželství jest jako výhra z loterie, ale nevydaří-li se, je potom očistcem pro celý život.”

Katuši přinesl hrabě zlatý náramek a řekl, odevzdávaje jí ho: “Posílá vám to paní hraběnka za to, že máte Václava ráda. Važte si, že jste dostala za manžela muže tak dokonalého!”

“Osvícenosti,” řekla Katuše dojatá, “děkuji uctivě za dar. A Václava mám nejen ráda, ale ctím ho také, poněvadž vím, že bych lepšího muže nikde nenašla.”

Hrabě chodil s Kalinou ráno na tetřívky, večer na sluky, zastřelil obou druhů zvěře několik kusů a byl s lovem spokojen. Mezi dnem prohlížel s Kalinou knihy lesní správy a zhrozil se, když seznal, jak v minulých letech na tomto jeho statku se hospodařilo. Opravy Kalinovy schválil všechny a několikrát opakoval:

“Vidíš, tak mne okrádal člověk, jehož rodinu jsem živil. Ale když jsi podvody zjistil, hned jsi to měl oznámiti do ústředního ředitelství!”

Kalina se usmál: “Osvícenosti, vím, co by se stalo. Byl by přijel pan kotrolor, byl by zjistil defraudace, ale tím by ztracené peníze nebyly navráceny. A mně se jednalo hlavně o udržení odběratele na uhlí, jinak bych palivové dříví musel nechat shnít v lese. Ostatní věci napravil jsem dle možnosti.”

“Jsi moudrý a věrný,” řekl hrabě. “Věděl jsem, že bude v Chrastavě mnoho práce, ale že jí

bude tolik, toho jsem netušil. Ale neměl jsem spolehlivějšího nad tebe, proto jsem tě sem poslal. Ale odměním se ti.”

“Důvěra vaší osvícenosti je mi dostatečnou odměnou,” uklonil se Kalina.

Hrabě se usmál: “Ale nepřináší ti nic do kapsy.” Čtvrtého dne odjel nejvýš spokojený.

VIII.

Na stromech, stojících při silnici, vedoucí ze Suchořan do Chrastavy, rozvíjelo se již mladé listí, když silnice byla konečně prosta bláta. Mladí manželé Bolinovi vydali se jednoho čtvrtku, když měl Čestmír prázdnou, na návštěvu manželů Kalinových. Přišli sem brzy odpoledne a Kalina i Katuše uvítali je velmi srdečně. Nějakou chvíli se hovořilo o ledačems, hlavně Liduška musela Katuši podrobně vypravovati všechny novinky z Blahoušova. Potom Katuše chystala svačinu a po svačině prováděla Lidušku po svém hospodářství. Muži zabrali se zatím ve vážný hovor o svých úřadech. Když se obě paničky vrátily z prohlídky, celá společnost sesedla se v pokoji kol stolu, muži zapálili si doutníky a zase se hovořilo zprvu o ledačems, až Čestmír nadhodil, že má Kalina přece jen lepší postavení než on.

“Služba je malá,” povídal mrzutě. “Inspektor mi řekl, co budu dostávat darů do kuchyně, až se ožením, ale dosud nedostal jsem nic.”

“To ti měl také říci, kdo ti ty dary bude dávat,” zažertoval Kalina.

Katuše se manželovu vtipu usmála, také Čestmír se smál, ale Liduška se nesmála. Naopak — tvářila se dosti mrzutě.

“Je pravda, co pan lesní povídá,” ozvala se a z hlasu jejího vyznívala mrzutost, která se zračila na jejím obličejí: “Doufala jsem, že občas dostanu něco do kuchyně od občanů, ale nikdo nám nepo-

šle ani vajíčka. Kdybychom stále nepřisazovali z toho, co mi naši dali, snad bychom se ani do syta nenajedli. A tak si vlastně Čestmír z mého přínosu ještě připlácí na to, aby mohl své učitelské místo zastávat. Než budeme mít děti, projíme můj přínos. A co potom?"

Slova Liduščina vyvolala u všech tísnivou zaraženost. Mlčeli všichni, jedině Kalina ozval se svým klidným způsobem: "Do té doby bude mít Čestmír větší služné. Vždyť, i kdyby nedosáhl v brzku učitelského místa, musí podle zákona dostávat pětileté přídavky."

"Ty daleko nenahradíš to, co jsme už v těch několika měsících přisadili," řekla Liduška, stále tím mrzutým tonem.

Kalina pokusil se odvrátiti hovor od tohoto předmětu jiným směrem, což se mu po chvíli také podařilo.

Před večerem se manželé Bolinovi vydali na cestu k domovu, když je byli Kalinovi upřímně pozvali, aby zase brzy přišli. Kalina je vyprovodil kus cesty, Katuše zůstala doma. Byla už ve vysokém stupni těhotenství.

Proto když ji Liduška zvala, aby se přišla podívat k nim do Suchořan, Katuše jí se šťastným úsměvem řekla: "Kam pak se mnou na cestu! Podívej se na mne!"

Po odchodu Bolinových opřela se Katuše rukou o opěradlo židle a hledíc oknem za odcházejícími, zamyslna se hluboce. Jaké rozdíly jsou v manželstvech! Liduška se vdala, a musí teď ze svého přínosu přispívat na živobytí. Kdyby si Čestmír byl vzal ji, sdílela by teď osud Liduščin. A Čestmír klidně bere ze ženiných peněz. Oženil se, aby byl snadněji živ. — Jak docela jiný jest Václav. Peníze, které dostala jsou dosud uloženy v záložně blahoušovské, vkladní knížku, jak ji od otce dostala, má dosud uloženou dole v prádelní-

ku a Václav od ní nepožádal dosud ani halěře. A všechno opatřil do společné domácnosti sám a dosud nedostatku s ním nepocítila.

Před časem jí řekl: “Hled’, Katuško! Kdybys ze svých peněz koupila krávy, vyneslo by to celé živobytí. Mám dovoleno chovati třeba čtyři krávy. V letě by se pásly v lese, mléko, máslo a tvaroh bys prodávala hokynáři a mohli bychom polovinu mého služného každého roku přiložiti k tvým penězům. Ted’ musím seno ze své deputátní louky levně prodávati, abych se ho zbavil.”

Řekla mu tenkrát na podzim na to, že chovu dobytka nerozumí a on řekl klidně: “Tak toho tedy necháme.” A už se o tom nemluvalo. Teprve, když se mu přiznala, že se cítí matkou, řekl: “Až budeme míti dítě, bude třeba mléka od zdravé krávy. Holka nemá u nás skoro nic na práci, dobytku rozumí, ať tedy poklízí a dojí krávu. Ty si toho všímati nemusíš.” A před jarem krávu koupil. Takový starostlivý muž! Stále nabývala důkazů, že nechtěl nic, než ji. To je láska! Není sice všecko tak, jak si to představovala, než se vdala, ale pro jeho dobrotu musí mít Václava ráda.

Když před spaním dávala jako obyčejně manželé políbení na “dobrou noc”, bylo dnes mnohem vřelejší než jiné dny.

*

Skutečné jaro nastávalo v krajině chrastavské teprve v květnu. Rozvilo se listí stromů úplně, louky zapestřily se nesčetnými květy, na polích zelenaly se jaře a ozimy vymetaly klasy. Všude zazníval zpěv ptáků, kteří se oddávali vyhnízdění nového ptačího pokolení. A na všechnu tu jarní náladu smálo se slunéčko s bezoblačné oblohy, neboť poslední temné mraky zahnal jarní větrík za lesy.

Katuše už nevycházela z domova. Tolič se těšila na jaro, na procházky lesem hýřícím v o-

mládlé kráse, a teď jí to stav její zkazil úplně. Skoro se hněvala, že se tak brzy stane matkou. Na dítě se těšila, ale mrzelo ji, že mu musí od nynějška už obětovati svou svobodu. Proč rodí se děti takovým divným způsobem?

Tuto myšlenku mívala Katuše každého dne, když vyšla do zahrady. Dopoledne musela chystat na oběd, v poledne sešla se s mužem při obědě, pohovořil s ní do jedné hodiny a potom zase spěchal do kanceláře, kde už obyčejně někdo na něho čekal. Odpoledne chodila Katuše do zahrady za zámkem. Kvetly tu jabloně a hrušně, bylo tu krásně, ale všechna ta krása působila na ni jen tak, že v ní budila mrzutou náladu. Musela se tu procházeti sama, neboť Kalina byl stále zaměstnán. Často zastavila se u keře růžového, jichž několik stálo při hlavní cestě zahrady. Byly obsypány poupaty a nad těmi poupaty mívala Katuše ty podivné myšlenky: Proč se děti nerodí z poupat jako květy? Proč se musí matka cele dítěti před narozením i po narození obětovati?

Na trámu, který ze střechy stáje vyčníval do zahrady, vystavěl si hnízdo párek rehků. Samička seděla v hnízdě na vejcích a sameček stále kolem ní poskakoval, nebo usedl na nejbližší větev stromu a zpíval samičce písničku.

“To dělá, aby jeho ženušce nebyla dlouhá chvíle,” povídala si Katuše v duchu, přihlížejíc počínání si ptáků. “Tak jsem si představovala svůj manželský život, a zatím utvářil se docela jinak. Krásná poesie lesa, o které blouzníval Čestmír, a která se mi tolik líbila, když jsem byla svobodná, je mi po boku mého muže cizí. Zdálo se mi tak poetickým, míti za manžela švarného myslivečka, s ním budu se procházeti v zeleném lese, a zatím — můj muž je obyčejným kancelářským úředníkem a mysliveckým není na něm nic, než ten kabát se zeleným límcem. Celý den vysedí v kan-

celáři, do lesa odskočí jen na chvíli, když se jedná o věc, kterou nemůže hajný vyřídit sám, nebo na celý den odjede v služební záležitosti do města. Obchody a stále jen obchody zaujímají celou jeho mysl a myslí, že starosti o domácnost mohou mi nahradit všechno, o čem jsem jako dívka snila. Václav je bezohledný, že mne tak zanedbává.”

Ale když večer seděla se svým manželem a naslouchala jeho hovoru, zapomněla hned, co si myslila v zahradě. Kalina nikdy své ženě si nepostěžoval, kolik starostí působí mu jeho zodpovědný úřad, Katuše tedy ani zdaleka netušila, jak se její muž obětuje, aby jí opatřil bezstarostný život. V jeho práci té oběti neviděla. Za těch večerních hovorů býval k ní svým způsobem něžný a tu si Katuše myslívala, že mu přece jen křivdí, vyčítajíc mu nevšímavost k sobě.

Ale když se samotná procházela v zahradě, zase jí napadaly myšlenky o pochybeném manželství. Alespoň neděli kdyby byl měl pro ni celou, ale ani to ne. Dopoledne v neděli přiházelo do kanceláře lesní správy nejvíce lidí za příčinou nákupu dříví palivového a stavebního a odpoledne přišel hajný pro rozkazy na celý týden, přicházeli si drvaři a lesní dělníci pro mzdu a Kalinovi zbylo volných jen několik hodin před večerem. Na podzim, dokud počasí dovolovalo, chodíval s Katuší procházkou na pokraji lesa, tyto procházky záhy zmařila zima se svým sněhem a severními větry, a teď na jaře zas její stav nedovoloval, aby se vzdálila z domova. Chůze stávala se jí obtížnou, i na procházce zahradou musela chvíli odpočívat. Do lesa nebyla by došla.

O svém stavu neměla jasného ponětí, za to Kalina pozoroval ji starostlivým okem a jednou jí řekl: “Katuško, budu psátí mamince, aby k nám přijela a zůstala několik neděl u nás.”

“Proč jí tu chceš míti?” zadivila se, ale měla radost, že bude míti matku u sebe.

“Záhy nastane doba, kdy bude dobře, když bude matka u tebe a nebudeš míti kolem sebe jen cizí lidi.”

“Tak jí tedy piš, Venouši!” řekla radostně. “Tatínek si na ten čas může vzíti posluhovačku, aby se mohl věnovati obchodu.”

Než stará Záhorská přijela do Chrastavy, přišla jednoho dne ke Katuši starší žena, pozdravila usmívajíc se a hovořila: “Tak paní fořtová, jdu se na vás podívat. Jsem pomocnice ku porodu Součková. Povídal mi pan fořt, že už to hnedle bude, podíváme se, je-li všechno v pořádku.”

Prohlídka trvala dlouho a Katuše byla celá ustrašená.

Kalina přiběhl z kanceláře a spatřiv, že Katuše je celá bledá, zvolal ulekaně: “Co je ti — Katuško?”

“Venouši, mám z toho strach,” odvětila.

“Ale to se každá bojí a potom má radost,” smála Součková. “Všechno v pořádku, poloha je správná!”

“Tak vidíš, proč bys se bála,” hovořil Kalina, hladě ženu po ubledlých lících. “Musíš teď mysleti jen na jednu skutečnost, že budeme míti dítě . . .”

“A co jsem chtěla říci, pane fořt,” ozvala se Součková teď vážně. “Děťátko se narodí už některý den, tedy aby byl u paní fořtové někdo, kdo by pro mne doskočil. Podívám se sem každý den, ale pro případ, že bych měla porod v sousední vesnici.”

“Zavoláme sem hajnou,” řekl Kalina.

Spáčilová byla také těhotná, ale pohlížela vstříc své těžké chvíli s naprostým klidem.

Do zámku přišla hned a když se jí Katuše svěřila se svou úzkostí, dala se do smíchu: “I na

to já ani nemyslím. Až to přijde, tak to tu bude. U mne to bude ještě asi za dva měsíce.”

Druhého dne přivezl Kalina Záhorskou ze stanice a Katuše, majíc ted' matku u sebe, byla klidnější.

Třetího dne po příjezdu matčinu stěžovala si Katuše na bolesti a Součková prohlásila: “Tak, paní fořtová, dnes tu zůstanu. Ono to bude asi v noci.”

*

Byla krásná, tichá noc, jak bývají noci na počátku léta. Obloha posetá hvězdami, z lesů linula se do vsi vůně pryskyřice a z luk právě v minulých dnech posečených, nesla se vůně usychajících trav, hlavně tomky vonné.

V prvním pokoji a v kuchyni bytu Kalinova byla okna dokořán otevřena, neboť služka v kuchyni přikládala pilně do sporáku, na němž hajná ohřívala vodu ve dvou velkých železnácích a Součková v malém hrnku vařila nějaké koření. Vedro z kuchyně táhlo se do pokoje, jehož dvěře byly dokořán, protože ženy stále přebíhaly.

V pokoji pracovala Katuše k porodu. Pot, vynucený bolestmi i vedrem stékal jí po ubledlém čele. Na židli u postele seděl Kalina, stíraje své ženě pot s čela a se skrání a hladě jí vlhký vlas.

“Bud' trpělivá, Katuško!” prosil ji. “Budeme míti dítě a oba z něj budeme míti radost.”

Katuše ho odstrkovala od sebe a stále jen naříkala. Záhorská, stojíc u nohou lůžka, těšila ji láskyplnými slovy. Součková šukajíc po pokoji a chystajíc své věci, ozvala se: “Jen si pobědujte, paní fořtová, tím se vám ulehčí.”

Jednu chvíli dostavily se u Katuše větší bolesti a jala se křičeti: “Pomozte mi někdo! Co jsem to udělala! Co jsem to jen vyvedla?!”

To se bábě Součkové přece jen zdálo nemíst-

ným. Skoro nevrle řekla: “No, co vyvede každá vdaná. Proto jsme na světě. Jen buďte trpělivá! Děťátko se narodí docela hladce. Jiné ženy to mívají horší než vy, a neříkají, co to vyvedly!”

Obrátila se ke Kalinovi: “Pane fořt, tady nám nejste nic platen, jděte si do kanceláře! Vždyť jsme tu čtyři ženské, to je snad dost. Zavoláme vás, až to bude.”

Součková patrně byla přesvědčená, že by se lesního dotklo bolestně, kdyby měl vyslechnouti více takových slov, jakými právě Katuše litovala, že se vdala a stala se matkou.

Kalina sešel do přízemí, ale dveře kanceláře nechal otevřené. Na práci ovšem nebylo pomyslení. Stanuv uprostřed místnosti, zamyslíl se . . . Přemýšlel o slovech své ženy, o slovech, která sice byla vynucena bolestmi, ale přece jenom zasáhla srdce mužovo jako otrávený šíp. Kalina si po chvíli smutně vzdychl: “Katuše lituje, že mne následovala. Kam se poděla její láska?”

Tichými kroky přecházel po kanceláři, chvílemi vyšel na chodbu, došel ke schodům a naslouchal do patra. Neslyšel stále nic, ani kroky žen, neboť hajná a služka byly bosy a Záhorská a Součková měly na nohou měkké přezůvky. Ani Katuši nebylo slyšeti naříkat. Patrně bolesti přestaly a ona snad usnula umdlením.

Dlouho přecházel Kalina neklidně kanceláří. Ponocný ve vsi pískal dvanáctkrát, když Kalina zaslechl nahoře dětský pláč, a vyběhl po schodech do patra.

“Máte holčičku,” zastoupila mu cestu Záhorská, utírajíc si slze z očí zástěrkou. “Ale počkejte, až bude paní babička hotova!”

Kalina, klidný jako vždy, přemáhal svou netrpělivost. Přebíhání ženských, šplýchání vody, odnášení zkrvaveného prádla do kuchyně a stále pláč dítěte.

Potom dítě umlklo a ve dveřích pokoje objevila se Součková, chovajíc dítě zavinuté v bílé peřince: “Tady, pane fořt, tak je vaše dcerka!”

A podala mu dítě. Spalo a neprobudilo se, když Kalina přivinul tu peřinku na svá prsa a dítě políbil na čílko. S dítětem na loktech vešel do pokoje. Katuše ležela na lůžku bledá, rysy obličeje strhané bolestí, oči její však už se na něho usmívaly.

“Podej mi ji!” zašeptala.

Nahnul se s dítětem nad ni, aby je mohla políbiti. Usmála se, líbajíc dítě.

“Je hezká! Vid’?” zašeptala.

“Hezká jako ty,” odpověděl.

“A budeš ji míti rád?” zase šeptem se tázala.

“Obě vás budu míti rád do smrti,” řekl jako přísahu.

*

Následujícího dne oznámil Kalina do ústředního ředitelství, že se mu narodila dcera. O znakování přírůstku v rodině bylo úředníkům velko-
statku nařízeno.

V kostele chrastavském bývala mše jednou za čtrnáct dní, kdy ji sem přicházel odsloužiti farář ze sousední vesnice.

Kalinovi chtěli své dítě křtíti hned příští neděle, kdy měla býti ve filiálním kostelíku mše, ale babička Součková jim to rozhodně rozmluvila:

“Neděle je pozítří, a když se křtí dítě tak brzy, hned lidé povídají, že jest to nějaké nedochůdče, a rodiče že se bojí, aby nezemřelo nekřtěné. Dítě je zdravé, tak počkejte, pane fořt, týden! Potom se může zjednati bryčka a dovezeme dítě do hlavního kostela, kterýkoliv den, třeba odpoledne, až bude hezké počasí. Zatím bude paní fořtová moci také opustiti lůžko, a držeti s námi křtiny. Ted’ by se na nás musela jen dívatí z postele.”

S tím souhlasila Záhorská i Katuše. Křtiny tedy odloženy, a ukázalo se, že Součková radila dobře. Původně chtěl Kalina požádati kostelníka, aby za zpropitné postavil se jeho dítěti za kmotra, jak to na venkově dělají lidé, kteří nemají nikoho, koho by za tuto službu mohli požádati. Ale během týdne přišel dopis od hraběte. Byl stručný, jak bylo zvykem hraběte psáti:

“Václave, dozvěděl jsem se v centrále, že se Ti narodila dcera. Tedy paní hraběnka bude tvému dítěti kmotrou, ale podmínkou je, aby se Tvá dcera jmenovala po paní hraběnce Eva. Paní hraběnka ke křtu ovšem nepřijede, máme také teprve půl roku staré dítě, ale bude ji zastupovati paní obvodního lékaře ze Suchořan, která o to byla už požádána. Dárku nepošlu, ale až se Tvoje dcera bude vdávati, oznámíš mi to.”

Radost z tohoto dopisu byla všeobecná. Katuše zapomněla na všechno, co vytrpěla, a byla teď jen hrdou na to, že její dcera bude míti za kmotru hraběnku.

“No, neradila jsem dobře?” řekla Součková spokojeně. Všichni jí přisvědčili.

Křtiny odbyly se pak za týden způsobem, jak hrabě ve svém dopise naznačil. Několik dní po křtinách dostal Kalina přípis z ústředního ředitelství s oznámením, že pan hrabě mu propůjčuje hodnost nadlesního a zvyšuje současně také jeho služné. Hrabě tedy přece nenechal ujíti křest bez křestního daru.

Když Katuše mohla opustiti lůžko, vrátila se Záhorská domů. V zámečku octl se život v nových kolejích. Trochu obtíží způsobilo Katuši zpočátku kojení malé Evičky, ale ty byly za pomoci a rad Součkové záhy překonány. Potom přestala Součková docházeti do zámečku, kde jí už potřebí nebylo.

Evička rostla a sílila a Katuše i služka měly s ní stále co dělati. Chovaly ji střídavě; Kalina objednal dětský vozík, aby Katuše mohla Evičku voziti na procházku buď po zahradě nebo do lesa. Rádi měli Evičku všichni a láska jejich stoupala, když dítě začalo broukati a usmívati se na otce a na matku. A když Katuše vezla Evičku po vsi, přistupovaly ženy a dívky, aby se podívaly na malou Evičku a říkaly, jaké je to krásné dítě.

Katuše se tím pak pochlubila manželci a ten jen spokojeně příkyvoval a v duchu si říkal:

“Tušil jsem, že se tu bude cítit šťastnou, až bude míti dítě.”

X.

Zase kvetly jabloně a hrušně v zahradě za zámečkem v Chrastavě. Zahrada byla teď vkusně upravená. Kolem prostřední, pískem posypané cesty stály keře růží, angreštu a rybízu. Uprostřed zahrady byl okrouhlý trávník — hřiště pro čtyřletou Evičku. Na tomto trávníce hrála si a dováděla se synkem hajného Spáčila, Jiříkem, jen o několik neděl mladším, než byla ona.

Evička byla sličné děvčátko. Krásnou tvář zdělila po matce, byla však statné postavy po otci. V její baculaté tvářince byl také klidný a vážný výraz obličeje otcova. Evička měla po otci tmavé vlásky, ale měla krásné, jako azur modré oči, které hleděly do světa se zvláštní, jakoby neukojitelnou zvědavostí.

Dnes hrály si obě děti, jako každého odpoledne, co nastalo jaro, na svém oblíbeném trávníku.

Jiřík Spáčilův snášel na trávník dřívka, která sbíral pod stromy, obě děti je pak zapichovaly kruhem do země a ve své obrazotvornosti si říkaly, že stavějí plot zahrádky. Do tohoto kruhu pak zapichovaly květiny, které trhaly ze záhonů.

Neměly svou zahrádku ještě hotovou, když

Evička pojednou zanechala hry a velké její oči obrátily se k budově, z jejíchž otevřených oken zněl hovor a pláč. Evička rozběhla se k stavení, ale než doběhla ke dveřím vedoucím do zahrady, přicházela jí vstříc služka. Zastoupila Evičce cestu, utírajíc si zaslzené oči zástěrkou.

“Nechod'te domů, Evičko!” oslovila maličkou. “Mamička se zase hněvá na tatíčka.”

“A proč mamička pláče?” ptala se maličká.

Služka jen mlčky zavrtěla hlavou a ujavši dívku za ruku, odváděla ji dále do zahrady. Slze, které se nechtěly zastaviti, utírala si stále.

Jiřík Spáčilův hledal čepici, kterou byl při hře někam pohodil; našel ji konečně pod keřem rybízu, ale nedal si ani na čas, aby si ji nasadil na hlavu, nýbrž snažil se, co nejrychleji dostat se na ulici. Když běžel chodbou zámku, pohlédl plaše vzhůru na schody. Otevřenými dveřmi v patře bylo slyšeti vážný hlas Kalinův a plačtivý hlas jeho paní.

Hoch vyklouznuv ze zámku, běžel klusem vsí vzhůru k hájovně. Doběhnuv domů, vrazil do světnice, kde zastihl otce i matku.

“Paní nadlesní se zase hněvá na pana nadlesního,” oznamoval jedním dechem.

Manželé Spáčilovi pohlédli na sebe významně.

“Nešťastná ženská,” zvolala hajná. “Co jí to jen posedlo?”

“Ženská darebnost,” řekl hajný mrzutě.

“Že nepamatuje na své dítě!” zas hajná řekla.

“Taková potřeštěná ženská nepamatuje na nic,” hajný pronesl hněvivě.

“A co vlastně na něm chce?” zase hajná.

“Takové jste vy ženské,” Spáčil pokrčil rameny. “Chcete něco, a nevíte co.”

“Ale ona ho trápí.”

“No, vždyť jiného nic nechce.”

“A takový moudrý pán, jako je pan obrfořt, a neví si s ní rady?”

“Ale, holka, ví, ale nechce to udělat, jak bych to udělal já, kdybys ty mi tak zahrávala.”

“Ale jak to skončí, muži?”

Hajný zase pokrčil rameny. “Jinak ne, než špatně. Opustí ho konečně trpělivost.”

Spáčil prorokoval dobře. Výjev, který se dnes mezi manželi Kalinovými odehrával, skončil skutečně špatně.

*

Domníval-li se Kalina, že Katuše smíří se se životem v zapadlé vesnici, až bude mít dítě, mýlil se. Zdánlivě bylo tomu tak, než Evička vyrostla z peřinek.

Nemohlo se tvrdit, že by Katuše své dítě nemilovala. Kalina viděl, jak se jeho žena se vši něžností věnuje dítěti, nemohouc myslit na nic jiného. A pozorování toto naplňovalo ho spokojeností. Ale když Evička matčiny péče už nepotřebovala a mohla býti svěřena služce, začala Katuše opět se starými výčitkami. Zprvu ojediněle a nasměle, jenom při některých příležitostech. Ale bylo to stále stejné. Posteskla si často na život v opuštěnosti, život bez poesie, jen práce a práce, starosti o domácnost a o dítě. Během času stávala se Katuše i popudlivou.

Dnešní tragické zakončení začalo nevinnou poznámkou Kalinovou: “Evička užije pěkného počasí v zahradě. Jen aby brzy přšelo, aby mi neuschly jarní kultury v lese.”

Katuše na to řekla mrznutě: “Máš starost jen o své kultury a čeho užije Evička. O mne starostí nemáš. Co já vlastně zde užiji? O rána do večera starati se, co budeme jísti, potom se vyspím a ráno to začne od repetice. A tomu se říká manželství.”

“Ale, Katuško, cos vlastně čekala?” tázal se

Kalina klidně, neboť tohle slyšel od ženy už mnohokráte.

Katuše vypukla v nervosní pláč: “Já si představovala žítí s tebou docela jinak. Vdávala jsem se za myslivce, s nímž jsem chtěla choditi ruku v ruce po lesích, který by mi povídal o přírodě . . . vysvětloval mi všechno, čeho nevím, ale ty si hledíš jen své kancelářské práce a mne se hrubě nevšímáš. Nemáš pochopení pro to, co mi v srdci hoří.”

Kalina snažil se násilně zachovati svůj klid:

“Ale, Katuško, tato stále opěťovaná výčitka je nespravedlivá.”

“Mlč!” Katuše plačky už vykřikovala. “Je spravedlivá. Málo času věnuješ své ženě. Vždyť leta ztrávená v Chrastově jsou mi jen dobou stálého utrpení.”

Kalina sáhl si dlaní na čelo, na němž mu vyrazil pot. Snad úzkostí neb násilným se nucením do klidu. “Ale, Katuško, tohle slyším stále, a nevím vlastně, co ode mne chceš.”

“Abys byl jiný!” vykřikla.

“Ale víš, že to není možné,” řekl dosud klidně. “Znáš přece moje povinnosti.”

“Bodejt', že je znám. Napřed jsou povinnosti k ženě, a potom teprve ostatní věci.”

“Ale to není možné, Katuško,” hovořil Kalina stále ještě klidně. “Vidíš přece, že všechno, co dělám, dělám jen pro tebe a pro naše dítě.”

“Lžeš!” křičela. “Pro nás neděláš nic, jenom pro hraběte pracuješ. A nezměníš-li své chování ke mně, uvidíš, co vyvedu.”

“Co míníš vyvésti, nevím,” řekl Kalina. “Ale je jisto, že se od přesného konání převzatých povinností nemohu dáti odvrátiti ohledy na svou rodinu.”

“Dobře!” křičela rozčileně. “Odejdu tedy od tebe. Hled' ty si svého písáření a já se vrátím k

rodičům. Když je ti tvůj úřad milejší než žena, nepotřebuješ mne tu!”

Kalinovi naběhly žíly na čele a oči jeho počaly metati blesky, když mluvil, klidně sice, ale hlasem, který měl zvuk kovu: “Jdi si! Jsi žena povrchní, neschopná hlubšího citu. Nevíš, co je láska skutečná, která má býti v manželském soužití zdrojem blaha. Rozejděme se tedy, jsem-li ti protivným pro své zaměstnání. Ale Evičku ti nedám. Nemiluješ jí tak jako já a vychovala bys z ní takového tvora bez citu, jako jsi sama. Jdi si, chceš-li, ale poznáš, že chybuješ jsi ty, a ne já!”

Kalina sešel dolů do kanceláře.

Když v poledne přišel k obědu, přinesla mu jídlo služka a na jeho otázku, kde je paní, odpověděla: “Odešla na nádraží!”

“Paní jela k rodičům,” řekl Kalina služce, snaže se zakrýti skutečnost, že ho žena opustila.

Služka přikývla, ale chytré děvče vědělo, jak tomu v pravdě asi je. Snad Katuše už dříve se holce svěřila se svým úmyslem opustiti muže a dítě. A služka nemlčela. Ještě téhož dne večer vypravovali si sousedé v hospodě, že paní obrfořtová “vandrovala”. Tím vandrem označuje se na vesnici, když žena uteče od muže.

Jeden ze sousedů vykládal potom rozmarně: “Obyčejně “vandrují” nevěsty po první svatební noci, ale ráno máma přivede holku k muži zpět. Některá rozumná máma přivede holku večer po tmě, aby nikdo ani nevěděl, že vandrovala.”

Jiný zase povídal: “Ale paní nadlesní přece neměla k vandru příčiny. Když už s panem nadlesním vydržela tolik let, tak ho snad už poznala dobře.”

“Však ona se ráda vrátí do Chrastavy, až pozná, že doma to není takové jako u muže,” dodal zase jiný.

Touto nadějí kojil se také Kalina, ale už v nejbližších dnech se přesvědčil, že tato naděje byla klamná.

Přijel za několik dní Záhorský se žebříňákem.

“Nevím, co jste si udělali,” začal se omlouvat, “ale když nám Katuše přišla domů a nechce se k vám za živý svět vrátiti, nemůžeme ji z domova vyhnati.”

“Nestalo se mezi námi nic, co by bylo Katušku vypudilo z domova,” hovořil Kalina klidně . . . “Ale když chce zůstat doma, nebudu jí nutiti, aby se vrátila ke mně a k svému dítěti.”

“Tak, tak, zetičku,” přikyvoval Záhorský. “Nejspíš se jí zastesklo po domově. Až se doma okouká, přijde k vám sama. Takové stýskání padne na člověka jako zimnice, ale zas to přejde.”

Chvilí otálel s další řečí, potom zase řekl: “Poslala mne, abych přivezl, co tu má svého, tak bud’te tedy tak dobrý —”

“Jen si naložte všechno, tatínku!” přerušil ho Kalina. “Je vidět, že se Katuše vrátiti nemíní. S tou myšlenkou se musím smířiti. Peřiny si vezměte všechny, jenom z mé postele ne, ty jsem měl za svobodna, potom peřiny na posteli v kuchyni, kde spí služka a na dětské postýlce jsou mé, ty jsem koupil.”

“Dobře, zetičku,” svoloval Záhorský. “Vezmu jen to, co sem Katuška přinesla.”

Jal se svazovati peřiny do prostěradel a volal blahoušovského souseda, který tu byl s potahem, aby mu to pomohl naložiti. Snesl potom do vozu různé nádoby a podával Kalinovi ruku: “Bud’te tu s bohem, zetičku, a nehněvejte se na mne, já za nic nemohu.”

“Já také ne,” usmál se smutně Kalina. “Nehněvám se proto na vás, ani na Katušku. Dobrovolně šla ke mně, a dobrovolně jde zas ode mne. Je to její vůle!”

Kalina přistoupil k oknu a díval se za odjíždějícím vozem.

“Na Evičku nevzpomněl nikdo, on ani ona,” vzdychl si smutně. Když mu vůz zmizel z očí, odstoupil od okna a tu padl zrak jeho na Evičku. Seděla skrčená v koutku po celou dobu, co její dědeček nakládal na vůz matčinu výbavu.

“Tatíčku, mamička se od nás odstěhovala?” tázala se dívenka, hledíc upřeně na otce.

“Odstěhovala se, Evičko, jsme teď sami,” přisvědčil dítěti.

“A už nepřijde?”

“Ale přijde zas, ale za dlouho.

Evička vypukla v pláč a také Kalinovi se zamhlily oči.

Posadil si dítě na klín a jal se je konejšiti:

“Neplač, Evičko! Tatíček od tebe neodejde a bude tě mít rád!”

Tak je zastihla služka vstoupivši do pokoje. Kalina si všiml, že děvče mešká v pokoji, ačkoliv tu nemělo nic na práci.

“Chtěla jste něco, Bětuško?” tázal se jí.

Děvče chvíli otálelo, potom řeklo: “Paní nadlesní se odstěhovala na vždycky?”

“Ano,” odvětil. “Rozumím vám, Bětuško . . . Chcete také odejít. Pomluvili by vás lidé, že jste teď se mnou sama v zámku.”

Bětuška zavrtěla prudce hlavou: “To nemyšlím. O lidi se mi nejedná. Ať si povídají, co chtějí! Můj Francek ví, že ho mám ráda a jsem mu věrná, a že na něho trpělivě počkám, až vyslouží tři léta na vojně. Chtěla jsem se jen zeptati, jestli mne pan nadlesní teď nepropustí ze služby. Zvykla jsem Evičce a bylo by mi po ní teskno. Vždyť jsem to dítě vychovala.”

Kalina se zamyslel a v zamyšlení smutně pokyvoval hlavou.

“Máte pravdu,” řekl po chvíli. “Evička jest

také zvyklá na vás, a opravdu nevím, co bych si š ní počal, kdybyste od nás odešla. A nerad bych dal dítě z domu. Nemám teď nikoho na světě než ji. Ale změnu v domácnosti musíme přece provésti. Musím míti hospodyni, nějakou starší ženu, která by mi vedla domácnost, protože sám na to času nemám. Kdybyste věděla o takové ženě, neměli by pak lidé příčiny k pomluvám.”

“Vím o takové,” řekla Bětuška. “Je tu ve vsi nějaká paní Bártíková. Je vdovou po soudním kancelistovi, její muž provinil se něčím v úřadě a byv propuštěn, oběsil se. Poněvadž byl zdejší, přišla jeho paní na obec. Bydlí v obecní pastušce, šije pro lidi, a tak se živí. Ta by se panu nadlesnímu hodila za hospodyni.”

“Řeknu tedy Spáčilovi, aby s ní promluvil,” rozhodl Kalina.

S hajným promluvil hned následujícího dne, a třetího dne po tom, přestěhovala se Bártíková z pastušky do zámku.

*

Bylo před vánočními svátky. Katuše pomáhala otcí v krámu, neboť kupujících bylo mnoho, každý činil větší nákup k vůli svátkům. Ted' byl Záhorský rád, že má dceru už půl roku doma. V prvních dnech, když přijela z Chrastavy, bylo Záhorskému dosti trapným odpovídati na otázky těch, kteří Katuši spatřili doma a tázali se, na jak dlouhou návštěvu přijela. Ale když jí tu lidé viděli trvale, povídalo se hnedle po městečku:

“Paní fořtová Kalinová odešla od muže.”

Dohadovali se lidé všelijaké příčiny, ale pravé se nedohádali. Za měsíc však zvykli na její přítomnost v krámě, a soudili, že se mezi manželi muselo státi něco neobyčejného, když šli od sebe. Jsou v manželství všelijaká tajemství, o nichž nikdo cizí nezví. Divné bylo jen to lidem, že nepřivezla s sebou domů své dítě. Bylo přece zná-

mo, že má dcerušku. Koho přítomnost Katušina v Blahoušově zajímala, pomysll si, nebo svou myšlenku projevil také známému:

“Vina je ona, protože jí fořt nedal dítě.”

První dobu čekala Katuše, že Kalina přijede a bude ji prositi, aby se k němu vrátila. Nepřijel. Potom čekala, že bude psáti. Nepsal. Mijely týdny a rostly v měsíce a Kalina nedával ani známky života.

To Katuši zlobilo. “Je uražen,” říkávala si v duchu. “Jest to člověk hrdý, ale zlomím jeho hrdost. Nevrátím se k němu, dokud neuzná své viny. Miluje-li mne, tak jak vždycky tvrdil, přijde s kajícím přiznáním, a napraví se.”

Ale Kalina toho neučinil.

Někdy jí také napadlo, že měla nabídku Kalinovu odmítnouti a čekati, až se Čestmír bude moci ženiti. Vždyť k tomu došlo dosti brzy. Ale když on jí tak hloupě radil sám, aby si vzala Kalinu. A jí se tenkrát zdálo, že je Kalina myslivec opředeny nymbem poesie, jak jí to líčil Čestmír, a zatím se vdala za člověka materialistu, který neměl smyslu pro nic, než pro vydělávání peněz. Všecky její dívčí sny rozplynuly se jako dým a léta s Kalinou ztrávená, byla vlastně dobou duševního utrpení. To mu odpustiti nemohla.

Den před štědrým večerem přišla nakupovat stará Bolinová a povídala Katuši, že Čestmír s rodinou je doma na vánočních prázdninách. Mají dvě dětičky, hošíčka a děvčátko. Pobudou tu do nového roku, ušetří něco, co by doma vydali na živobytí.

Zpráva Bolinové, že je Čestmír doma působila na Katuši příjemně, ale konečná poznámka Čestmírovy matky dotkla se jí nepříjemně. Jdou k rodičům, aby doma nic neutratili. Takové starosti o živobytí ničí veškeru poesii manželství.

Zmínka o přítomnosti Čestmírově vzbudila v

ní zvláštní a podivné myšlenky. Snad by se dalo ještě všechno napravit. Vždyť má snad každý člověk práva korigovati svůj nepříznivý osud . . . Musí mluvit s Čestmírem. Jistě on bude vědět radu. Vždyť ji měl přece tolik rád.

Na štědrý den bylo v obchodě stále ještě živo, ale Katuše přece stále vyhlížela přes náměstí ku protějšímu domku Bolinových. Musela za tou příčinou odbíhati do kuchyně, neboť skla v krámských dveřích byla zamrzlá a neprůhledná. Záhorský vrtěl povážlivě hlavou nad tímto odbíháním a jednou se dcery také zeptal, co má stále v kuchyni. Řekla mu, že se chodí ohřát; není už zvyklá zimě panující v krámě.

V deset hodin spatřila konečně Čestmíra. Vyšel z domku, nesa v levici brusle a mířil k farskému rybníčku. Katuše odhodila na pult váhy, jimiž právě někomu něco odvažovala a vyběhla ven. Spatřila Čestmíra dveřmi, kterými právě někdo vešel a Záhorský spatřil ho také. Měl vysvětleno její podivné chování se; chtěla si pohovořit s přítelem z mládí. To se Záhorskému zdálo pochopitelným. Hleděl si tedy dále klidně obchodu.

Katuše setkala se s Čestmírem několik kroků od krámu. Blížila se mu s obličejem zardělým a z daleka už podávala mu ruku.

Šel k ní a podal jí ruku jaksi nejistě.

“Povídala mi matka, že jsi již delší dobu doma,” řekl jen tak, aby něco řekl.

“Opustila jsem Kalinu, protože se mi život po jeho boku stal nesnesitelným. Povím ti proč.”

Hleděl na ni s výrazem v obličejí, který jevil překvapení a nepochopení. Následující rozmluva proběhla za neobyčejného vzrušení Katuše a stálého překvapení a rozpaků Čestmíra.

“Slyšel jsem od matky, že jsi doma,” řekl Čestmír opět jaksi rozpačitě.

“Odešla jsem od muže,” opakovala.

“Katuško, co se stalo mezi vámi? Přece jest Václav člověk dokonalý.”

“Ale jen ve svém způsobu.” Katuše hleděla k zemi a obličej zalil se jí ruměncem. “Nenašla jsem u něho, v co jsem pro své manželství doufala.”

“Nedoufala jsi snad v nemožnosti?” ozval se Čestmír nesměle.

“V nemožnosti? Ne. Očekávala jsem jen to, čemu tys mne učil, co jsi vkládal v mé srdce . . . Toužila jsem po muži poeticky a ideálně založeném, jako jsi mi ho líčil v básních.”

“Ale, Katuško, vždyť jsi mne proto považovala za snílka a často jsi se mému horování smávala.”

“Pravda. Smávala jsem se ti, ale milovala jsem tě a svými výsměšky jsem tebe jenom škádlila.” Zase chvíle mlčení.

“A to jest příčinou, žes Václava opustila?” Čestmír vypravil tuto otázku ze sebe stísněným hlasem, jako by se přiznával k vině.

“Jen to,” odvětila prudce. “Postava Václavova zdála se mi býti ideálně krásnou a poetickou. Život po boku myslivce malovala jsem si jako nepřetržitou báseň. A co z mé tužby se vyplnilo? Nic. Václav není docela nic poeticky založený. Ani myslivcem není. Obyčejný kancelářský úředník. Léta, která jsem s ním ztrávila, byla mi jen dobou duševního utrpení a stálého zřikání se vytoužených ideálů. Oženil se se mnou jenom proto, že potřeboval někoho, kdo by se staral o jeho domácnost, o jeho pohodlí, aby on se mohl úplně věnovati svým obchodním záležitostem. I ten les, který mi byl tak milý, považoval jen za část svých povinností. Co mi zbylo jiného, než opustiti muže materialistu?”

“Jedině taková hloupost přiměla tebe k opuštění muže a dítěte?” zadivil se Čestmír.

“Nebyla to příčina jediná. Poznala jsem, že

svého muže nemiluji. Když jsem si ho brala, neměla jsem jasného ponětí o svých citech. Oslnil mne svým zevnějškem a svým chováním. Oběma vynikal nad tebe. Ale poznala jsem, že miluji jen tebe a jenom s tebou mohla bych dosíci štěstí. Ostatně sám jsi vinen, že jsem si Kalinu vzala. Kdybys byl moji náklonnost k tobě jen slůvkem posílil, kdybys moji dřímající lásku k tobě byl jen trochu probudil, byla bych Kalinu odmítla a čekala na tebe. Ted' víš, že tě dosud miluji a rozhodni se, co chceš se mnou učiniti!" Čestmír zbledl.

"Katuško! Nevíš, co mluvíš. Taková láska vdané ženy je přece těžkým hříchem."

"Mlč! Mlč!" zvolala rozčileně. "Láska není hříchem. Sám jsi mi jednou povídal, že bůh dovolil prvním lidem, když je vyhnal z ráje, aby si odtud jako jediný statek vzali s sebou lásku . . . Miluji tě, Čestmíre, dej se rozvésti se svou ženou a vezmi si mne! Budu milující ženou tobě a pečlivou matkou tvých dětí."

Pobledlý obličej Čestmírův zalil se pojednou krví. Odpověděl prudce: "Takového podlého činu schopen nejsem. Mám tě rád, jako jsem tě míval za svobodna, ale svou ženu miluji přece víc než tebe. Nejen proto, že je matkou mých dětí, ale také proto, že zkusila se mnou dosti nedostatku, když jsem byl podučitelem s třiceti zlatými měsíčního platu a ani ted' nemá na růžích ustláno, když jsem dosáhl učitelského místa se čtyřiceti pěti zlatými. Snášela se mnou a dosud snáší všechno trpělivě, zůstala mi věrnou a neopustila mne. To je opravdová, obětavá láska. A poesie, ideály? S tím jsem se už dávno rozloučil. To se tak pěkně čte nebo povídá, ale život je jiný. V zápase o živobytí dospěl jsem k náhledu, že básník sám neprocítil toho, co napsal. Radím ti, vrať se k muži! Smiř se s ním! Lepšího, než je Václav, nenajdeš. Já bych ti ho nahraditi nemohl."

Čestmír se rychle obrátil a spěchal odtud, aby mu Katuše nemohla už nic povídati. Dlouhou chvíli stála na témž místě, s hlavou skloněnou a rukama visícíma podle boků. Divoké, nesrovnané myšlenky letěly jí hlavou. V co skládala tolik nadějí, objevilo se býti bláhovým snem. Idealista Čestmír je obyčejný tuctový muž jako Václav.

“Katuško! Co tam stojíš? Nastyďneš!” volal ji otec, vyšed před krám.

Jako ve snách vrátila se do domu. Byla by ráda plakala, ale pláč se nedostavil. Chtěla zuřiti, ale nevěděla proti komu. Kdo je jejím neštěstím vinen? Čestmír mluvil tak, jako by vinu nesla ona. Proti tomu naznačenému provinění vzopuzela se její duše jako bujný kůň nasazovanému chomoutu. Kalina jest všeho vinen, nikdo jiný. Svým chováním donutil ji k opuštění rodiny . . . Sobec. Ženil se, aby měl neplacenou služku.

Snesl se večer na městečko Blahoušov.

Záhorský zavřel krám a rodina zasedla k večeři. Po večeři Záhorská myla nádobí a Záhorský počítal denní tržbu. Katuše usedla k oknu a odhrnuvši záclonu, hleděla ven. Na sněhu odrážela se světla linoucí se z oken. Za všemi okny bylo viděti osvětlený vánoční stromeček. Všude radost, poesie dnešního svatého večera, jen v jejím srdci bylo pusto. Vzpomněla si, jak ještě loni strojila s Václavem krásnou jedlici Evičce, kolik dárků pro všechny nachystal Václav pod stromeček — co bylo radosti — a pojednou pocítila v srdci podivnou touhu. Zdali Václav vystrojil letos stromek její dcerušce? Obrátila se od okna: “Mami, co myslíte, abych se vrátila k Václavovi?”

“V tom ti nemohu nic raditi,” pokrčila Záhorská rameny.

A Záhorský, rovnaje zlatníky na hromádky, řekl klidně: “Dělej, jak rozumíš! Stará jsi na to dost. Abys nedávala viny rodičům!”

DÍL II.

I.

V Chrastavě bylo po žních. Rolníci si libovali, jaká je letos pěkná úroda. Nápadným bylo, že hned po žních ceny obilí nápadně stouply, jiná léta bývalo tomu naopak. Každý si tedy hleděl pospíšiti s výmlatem, aby přebytečné zásoby rychle prodal, dokud se ceny drží ve výši. Židovští agenti, kteří do vsí přicházeli nakupovat, vysvětlovali, že erár kupuje velké zásoby obilí.

Rolníci vrtěli hlavami a říkali: “To je jako před válkou.” A bylo před ní skutečně.

Kalina seděl za psacím stolem, který měl státi u otevřeného okna a rozmlouval s hajným Spáčilem, který seděl stranou, drže mezi koleny svou ručnici, na jejíž hlavně byl nasadil klobouk, aby ho nemusel držet v ruce.

Jednu chvíli přišlo Kalinovi pohlédnouti oknem na náves a spatřil tu zvláštní výjev.

Obecní starosta lepil na vrata školy veliký plakát. Kalina přečetl nadpis: “Mým národům.” Dále čísti nemohl, jednak, že písmeny byly menší, jednak, že k plakátu seběhlo se ve chvíli množství lidí. Někteří živě hovořili se starostou, jiní jako poděšení odbíhali k domovům.

“Hajný, jděte se podívat, co to starosta nalepil!” nařídil Kalina Spáčilovi. “Vypadá to jako nějaký manifest.”

Hajný odloživ ručnici do kouta, nasadil si klobouk a vyšel rychle na náves. Bylo ho viděti, jak se protlačil lidmi seskupenými před plakátem, jak živě rozkládá rukama při pročitání plakátu, po chvíli klusem rozběhl se zpět k zámečku.

“Pane nadlesní, máme vojnu se Srbskem!” s těmi slovy vběhl do kanceláře.

“To se dalo očekávati,” řekl Kalina svým klidným způsobem. “Nepřekvapuje to, protože se to už dávno chystalo. Starosta tedy vylepil mobilisační rozkaz. Ale celá armáda snad proti Srbsku mobilisována není. — Kdo vlastně jest volán do zbraně?”

“Toho jsem si nevšiml, pane nadlesní,” odpověděl Spáčil rozpačitě. “Ale hned se tam podívám.”

“Počkej tu!” nařídil Kalina. “Dojdu si to přečíst sám. Snad se to týče také mne.”

Hajný pohlédl na něho překvapeně, chtěl něco říci, ale Kalina vyšel rychle z kanceláře, nevzav si ani čas nasaditi klobouk na hlavu.

Shromáždění lidé ustoupili mu uctivě, pronášeli nářky a poznámky o té válce, Kalina jenom hlavou přikyvoval a pozorně četl manifest. Dočetl do konce a vracel se odměřeným krokem do zámku. Na Spáčilův tázavý pohled odpověděl:

“Je mobilisovám osmý armádní sbor, musím tedy nastoupiti k svému pluku.”

Hajný trhl sebou překvapením. “Pan nadlesní je vojákem?”

“Jsem záložním poručíkem,” pokrčil Kalina rameny. “Mobilisační rozkaz týká se mne, proto že můj pluk náleží k osmému armádnímu sboru.”

“A jak to bude se správou statku, pane nadlesní?” Spáčil nahnul se zvědavě tělem ku předu.

Kalina zase jen pokrčil rameny.

“To ještě nevím. Až co určí pan hrabě. Tahle válka způsobí mnoho zmatků. Tady máte hned první. Musíte hned teď s telegramy do Suchořan!” Kalina zasedl k psacímu stolu a psal klidně telegramy. Na jednom oznamoval hraběti, že musí nastoupiti k pluku a prosí, jak má upravit správu statku. Druhý telegram obsahoval stručnou žádost na velitelství pluku, aby mu zákonitá lhůta k nastoupení dvacetičtyř hodin byla prodloužena

na pět dní, jichž nutně potřebuje k upravení správy svěřeného mu velkostatku a k zaopatření svého dítěte, které nemá matky.

Doručiv telegramy a potřebné peníze hajnému, řekl: “Jděte hned a na poště počkejte na odpovědi. Do večera přijdou jistě.”

“Doskočím si jen domů, aby žena neměla starosti, kdybych dlouho nepřišel,” řekl hajný a pozdraviv, odkvapil.

Po jeho odchodu chodil Kalina chvíli v zamyšlení po kanceláři. Ale dlouho ne. Pohodil pojednou hlavou: “Ještě to scházelo,” řekl si a zasedl k psacímu stolu. Brał knihu po knize, počítal a uzavíral, přepočítal peníze v pokladně, a do práce byl zabrán tak, že Bětuška musela dvakrát přijít do kanceláře s oznámením, že hospodyně Bártíková má jídlo už připravené.

A po jídle pracoval chvatně dál. Tak uběhlo odpoledne a pozdě večer vrátil se Spáčil. Přinášel odpovědi na oba telegramy.

Kalina roztrhl nejprve telegram plukovního velitelství. — Stála tu jenom stručná dvě slova: “Wird bewilligt.”

Kývl spokojeně hlavou.

Další byl telegram hraběte: “Odcházím též k pluku. Posílám do Chrastavy starého Achtleitnera. Nějaký čas tě tam zastane, vždyť tato válka nemůže dlouho trvati. — Wertenfels.”

Nad telegramem hraběte se Kalina zamyslíl. Potom povídal Spáčilovi: “Tedy nového představeného máte už na cestě.”

“Znám pana lesního Achtleitnera,” řekl hajný. “Je to už starý pán a chtěl už jít do výslužby. No nějaký čas to tu zastane. Vždyť tahle válka nemůže dlouho trvati. Kde pak Srbsko proti Rakousku!”

Kalina pohlédl na hajného se zvláštním úsměvem.

“Myslíte, že se tento spor vyřídí jenom mezi Rakouskem a Srbskem? Mají také jiní na této válce zájem.”

“No, mně je to jedno, nejsem vojákem.”

Spáčil pokrčil rameny a usmál se spokojeně.

“Ale můžete se jím ještě státi,” řekl Kalina neobyčejně vážně. “Přesvědčíte se později, že se tato válka rozvleče a Rakousko hnedle bude nuceno posílati na bojiště všechno, co má doma. Může dojít i na vás. Ovšem, nepřeji vám toho. Ale Rakousko začíná válku chybnou, a těch chyb, soudím, bude následovati více. Posílá proti Srbům osmý armádní sbor, který sestává z českých pluků. Tyto pluky byly se udatně v roce šedesátém šestém a mají odtud dobrou pověst. Ale ve Vídni přehlédli, že se české pluky tehdyž byly s Prusáky. Jak se budou bít se Srby, to se záhy ukáže.”

“To máte pravdu, pane nadlesní,” zvolal Spáčil živě. “Proč pak neposlali na Srby Němce a Maďary? Kdepak Slovany proti Slovanům.”

Kalina zase pokrčil rameny: “Patrně si myslí, že náš člověk zapomene na svou národnost, jakmile oblékne vojenský kabát. To snad někdy bývalo, ale dnes jsou poměry jiné. Tak, hajný, objednejte na zítřek povoz! Odjedu časně ráno, ale na poledne se vrátím.”

“A kam dá pan nadlesní slečinku Evičku?” tázal se Spáčil se zájmem.

“Právě k vůli ní musím zítra vykonati cestu,” odvětil Kalina. “Kdybych neměl to dítě, šel bych do války se srdcem mnohem lehčím.”

Spáčil kýval hlavou s porozuměním.

Kalina se pojednou skoro nevrle obrátil ke Spáčilovi: “Tak ten povoz mi objednejte ještě dnes! A můžete jít hned.”

Hajný pozdravil a odchází, stihl soustrastným pohledem svého představeného, který už opět usedal k psacímu stolu.

Časně ráno Kalina odjel. Cesta ho vedla k příteli Čestmírovi. Vesnice se čtyřtřídní školou, kde byl teď Čestmír Bolina učitelem, byla od Unraslavi dosti vzdálená. Kalina sem přijel v devět hodin, poslal povoz do hostince a šel do bytu Čestmírova. Paní učitelová Bolinová jevila z jeho návštěvy skutečnou radost. Z Lidušky stala se hezká panička. Zesílila trochu za tu dobu, co jí Kalina neviděl.

Povídala, že mužíček je ve škole, ale přijde po jedenácté hodině, bude mít jistě radost, že ho pan nadlesní navštívil. Často o něm povídají, a jak pana nadlesního litují, že ho Katuše opustila. Co jí to jen napadlo? Přece nedostatku neměla? . . . Jiná by si vážila, kdyby byla takovou paní. Což kdyby jako ona musela počítati s každým haléřem, když služné mužovo je přesně vypočítané tak, aby s ním nemohl žít, ale také ne umřít hladem. Její přínos projedli už celý, a teď jsou tu dvě děti. Což až budou dorůstat!

Kalina naslouchal trpělivě výkladům hovorné paní Lidušky, jsa rád, že se nezačala vyptávati, proč on se rozešel se svou manželkou. Několik minut po jedenácté přišel Čestmír. Uvítal přítele s jásotem, políbil se s ním, ale neptal se po příčině jeho nahodilé návštěvy.

Začal o tom po chvíli Kalina sám. Obracel se při tom na oba manžele.

“Mám k vám prosbu,” jal se hovořiti. “Musím se odebrati k pluku a nevím, jak dlouho moje činná služba ve vojště potrvá. Je nejisto, jestli se tato válka nerozvine na delší dobu. Přišel jsem vás tedy požádati, jestli byste nevzali k sobě moji Evičku na dobu, co budu aktivován. Zadarmo bych toho nežádal.”

Čestmír podíval se na manželku. Pohled jeho svědčil o jeho rozpacích, jež se stupňovaly ještě, když postřehl pohled své ženy. Paní Bolinová se

podívala na muže takovým pohledelem, že okamžitě pochopil, že ze žádosti jeho přítele nebude nic . . . Rozmýšlel se, hledal slova odmítnutí, ale než něco vymyslel, ozvala se jeho manželka. Patrně pochopila, že by jejímu muži přišlo odmítnutí za těžko.

“Je nám líto, pane nadlesní,” odpovídala za sebe i za muže, ale jistě více za sebe, “kdybychom neměli malé děti! Ale to uznáte, když já se mám starati o všechno, a na všechno jsem sama, nemohla bych se věnovat cizímu dítěti. Muž jde do školy a já musím obstarati úklid, vaření, prádlo, mytí podlahy, nákup — no zkrátka všechno sama. Když se hnu z domu, musím děti vléci s sebou, nemajíc, komu bych je nechala.”

Kalina tyto nářky vyslechl, nehnuv ani brvou. Když Bolinová skončila, vstal a podáváje Čestmírovi ruku, řekl:

“Tedy promiňte, že jsem vás obtěžoval! Nebyly mi známy vaše poměry. Nahlížím, že svoji Evičku opravdu nemohu k vám dátí.”

Poroučel se a odcházel. Čestmír ho vyprovodil k hospodě, kde na Kalinu čekal jeho povoz.

“Ale nehneváš se na mne, příteli?” řekl Čestmír stísněně. “To víš, já bych —”

“Není třeba, abys se omlouval,” přerušil ho Kalina. “Když se tvá paní nemůže mého dítěte ujmouti, ty sám to učiniti rozhodně nemůžeš.”

Přátelé se rozloučili nikoliv chladně. Hlavně Čestmír přál Kalinovi, aby se z války šťastně navrátil. Kalina pak vsedl do bryčky a odjel. Cestou kolovaly mu hlavou ponuré myšlenky. Tolik spoléhal na přátelství těch lidí a přesvědčil se teď, že pravdivým je přísloví, že věrný přítel pozná se v nouzi. A rozjímaje o dnešní své bezvýsledné cestě, dospěl k smutnému závěru: “Není věrného přátelství na světě. Není ani věrné lásky ženy. Žena se chce vdáti a neshledá-li v manželství všechno tak, jak si to za svobodna představovala —

opustí muže i dítě. O tom jsem se přesvědčil, ale věřil jsem v přátelství. A zatím přítel přestane ti býti přítelem, jakmile od něho požádáš nějakou oběť. Obětavost je jen zvučné slovo do básně nebo do románu, ale ve skutečnosti jsem se s ní neshledal, než sám u sebe. Obětavého člověka nutno hledati, jako to činil v starověku mudrc Diogenes, se svítilnou za bílého dne.”

Za takových neutěšených myšlenek dojel do Chrastavy. Spáčil očekával ho před zámekem, též Bártíková, vedouc Evičku za ruku, vyšla mu vstříc a podávala mu děvčátko k políbení.

“Co nového?” zeptal se Kalina hajného, slézaje s bryčky.

“Nic, než že přišel telegram od pana nadlesního Achtleitnera. Přijede zítra. Máme mu poslati příležitost na nádraží.”

“Ovšem, cestu ze Suchořan nemohl by starý pán konati pěšky. Vyjednáme to hned.”

Kalina promluvil se sousedem, který ho vezl a ta záležitost byla vyřízena v několika minutách.

Když šli všichni po schodech do patra, hajný oslovil Kalinu: “Pan nadlesní se vrátil brzy.”

“Chtěl jsem vyřídit důležitou věc, a odbylo se to zkrátka.” Ukázal na Evičku, kterou vedl za ruku. “Měl jsem v úmyslu umístiti Evičku v rodině svého přítele na dobu, co budu meškati na vojně, ale odmítli mne.”

“Ježíšmarjá, pane obrfořt, snad byste nedal Evičku z domova?” Bártíková zděšeně vykřikla.

“Bodejt’,” řekl Spáčil skoro uražený. “Bylo třeba se někoho doprošovati? Což nás tady není dost, abychom malou slečinku opatřili a uhlídali?”

Kalina se spokojeně usmál a vyslal k hajnému vděčný pohled.

“Promluvíme si o tom, až přijde můj nástupce. Co on tomu bude říkati.”

“Co by mohl říkati?” Spáčil se skoro utrl. “Jak to pro svou nepřítomnost zařídíte, tak to bude dobře a my to tak uděláme. A pan nadlesní Achteitner musí s tím býti spokojen.”

“No, uvidíme zítra,” řekl Kalina. “Paní Bártíková, buďte tak laskava, a přineste mi něco k jídlu! Jsem hladov jako vlk. Od rána ničeho jsem nepožil.”

Posadil si Evičku na klín a jedl s ní, co mu Bártíková s Bětuškou předložily. Dítě tiskl něžně k sobě. Vždyť už je bude míti jen malou řadu hodin, a kdyby se sem už nevrátil? Myšlenku tuto snažil se Kalina zapuditi násilím. — Byla příliš hrozná!

*

Před polednem přijel nadlesní Achteitner. Byl skutečně už hodně starý pán, Němec, nerozumějící slova českého. Hned vyjádřil svou obavu, jak se bude moci dorozuměti se zdejším českým obyvatelstvem, ale v tom ohledu upokojil ho Kalina hned sdělením, že hajný Spáčil je mocen němčiny jako češtiny. Nikterak nebyl starý pán nadšen tím, že má Kalinu ve správě statku zastupovati, ale vyslovil také naději, že válka skončí jistě v několika nedělích jako ta v roce šedesátém šestém, kterou jako hoch pamatoval.

Oba lesníci spolu poobědvali a potom se hned odebrali do kanceláře, kde Kalina svému zástupci odevzdával účetní knihy a peněžní hotovost. Předávání a nutná domluva trvaly celé odpoledne.

Před samým večerem zavolal Kalina do kanceláře Spáčila a paní Bártíkovou, jež oslovil:

“Slyšte, jak jsem vše zařídil pro svou nepřítomnost! Myslím, že to bude tak v pořádku. Můj pan kolega bude bydleti v zadním pokoji a paní Bártíková bude mu vésti domácnost jako mně. Všechno zůstane při starém. Za sebe bude pan kolega paní Bártíkové platiti stravné, ostatní vý-

lohy budou se hraditi z mého služného, které bude vypláceno jako dosud. Bětuška zde zůstane, proto že Evičku nechám v zámku. Pan kolega vyplatí Bětušce na půl roku službu napřed. To jsem vám chtěl říci.”

Obrátil se k hajnému: “Vy, Spáčíle, pojd'te se mnou do mého pokoje! Mám s vámi ještě něco důležitého projednati.”

“Posad'te se!” vyzval Kalina Spáčila, když vstoupil do pokoje, a Kalina zavřel za sebou dvéře. Spáčil zůstal státi a uklonil se: “Pane nadlesní, to by se snad neslušelo.”

Kalina se trpce usmál: “Jen si sedněte! Dnes už nejsem vašim představeným, nýbrž člověk, který vás žádá o laskavost, protože potřebuje vašich služeb.” Spáčil usedl obřadně na židličku, na kterou mu Kalina ukázal.

“Nemám ženy,” jal se Kalina hovořiti, “oznámil jsem Bártíkovou jako svou hospodyní, aby jí bylo vypláceno výživné. Vyzvednete každého měsíce tento obnos od pana nadlesního a doručíte jí ho. Poněvadž všechny výlohy budou se hraditi z mého služného, může si Bártíková tyto peníze ukládati a zahospodaří si něco pro případ, že bych se nevrátil. Myslím, že jsem se o ní postaral dobře, a že je Bártíková jedna z osob, které tato válka prospěje. O své dítě nemohl jsem se tak dobře postarati. Jmění nemám. Evičku svěřuji vám, Spáčíle. Vezměte ji k sobě přes den, aby ve společnosti vašeho Jiříka zvykla mé nepřítomnosti. Musíte jí všichni říci, že jsem na delší dobu odcestoval, ale že se brzy vrátím. Po čase dítě přestane po mně toužiti. Na noc ať ji vaše paní dovede do zámku a svěří ji Bětušce, která jí má ráda, a Evička Bětušku také. A teď záležitost peněžní. Na Evičku budete dostávati výživné, je o ně zadáno. Kdyby to nestačilo, pište mi! Pošlu vám potřebné z fronty.”

“Ale, pane nadlesní, že vám taková věc dělá starosti,” přerušil ho Spáčil živě. “Snad bych malou slečinku uživil, i kdybych na ni nic nedostával. Ostatně, když budou živы obě ženské v zámku, je samozřejmé, že se musí pamatovati v první řadě s živobytím na slečnu Evičku.”

Kalina vyslal k hajnému vděčný pohled. “Vím. Jste poctivý muž, proto svěřuji své dítě vaší ochraně. Kdybych této možnosti neměl, musil bych si zoufati. Tedy ještě dvě důležité věci . . . Spáčile. Obávám se, že budou záhy nařizeny dodatečné odvody a tu by se mohlo státi, že byste byl odveden. Pro ten případ podá pan nadlesní Achtleitner žádost, kterou jsem už připravil, že on pro svůj pokročilý věk nemůže sám správu statku vésti, a vás že je k tomu nutně zapotřebí. Na základě této žádosti budete od vojenské služby osvobozen.”

“Děkuji uctivě, pane nadlesní,” Spáčil se uklonil na židli.

“Za to mi neděkujte! Je to v zájmu pana hraběte a také v mém vlastním, abyste zůstal doma k vůli mé Evičce. Mohlo by se totiž státi, že by si moje žena přijela pro naše dítě. V tom případě vydání Evičky odmítněte rozhodně! Je to trest za to, že mne žena bez příčiny opustila.”

Spáčil vstal a položiv pravici na srdce, řekl jako slavností slib: “Pan nadlesní může se na mne spolehnouti, že slečinka Evička na žádný způsob Chrastavu neopustí.”

Kalina kývl vážně hlavou: “Počkejte! O tom se musíme ještě domluvit. Moje žena mohla by se svého práva na dítě domáhati soudně. I na to jsem pamatoval. Zde máte plnou moc, kterou vás ustanovuji opatrovníkem svého dítěte, a zakazují vám, abyste dítě vydal někomu jinému, než mně, vrátím-li se z vojny.”

Kalina podal Spáčilovi listinu, řádně sepsanou i dvěma svědky ověřenou.

“A teď, Spáčil, poslední službu!” Kalina se trpce usmál. “Dejte do pořádku moji uniformu, šavli, revolver, náboje, obzorku, zkrátka všechnu výstroj a výzbroj. Jako bývalý komorník budete vědět, je-li každý knoflík a každá přeska na svém místě. Ráno odjedu.”

Podával s týmž trpkým úsměvem hajnému ruku. Spáčil stiskl podávanou pravici uctivě, ale neusmíval se jako jeho představený, v očích měl vlhko.

“Bártíková vám to vydá ze skříně.”

Spáčil jen hlavou kývl, mluvit nemohl . . . Kalina sešel dolů do kanceláře, aby s Achtleitnerem dojednal poslední záležitosti.

Když s ním po hodině vystoupil do svého bytu k večeři, zastihl Spáčila v kuchyni, kde hovořil s oběma ženami. Bártíková a Bětuška byly uplakané, Spáčil sotva přemáhal slzy.

“Je všechno v pořádku, pane nadlení,” hlásil Spáčil. “Tak přeji mnoho štěstí a šťastný návrat.”

“Děkuji vám. A nezapomeňte na nic!” Kalina podal hajnému ruku.

“Račte býti bez starosti! Doma bude všechno v pořádku, jen račte pamatovati na sebe!”

Kalina pokrčil rameny a Achtleitner kýval živě hlavou, ačkoliv nerozuměl, co se tu povídá.

Kalina ujal za ruku Evičku, která k němu hned přihopkovala, jak vešel do kuchyně. Byla zvyklá činiti tak každého dne, když tatíček přicházel z kanceláře, ale dnes se jí zdálo všechno velmi divné.

Když Kalina s Evičkou a Achtleitnerem vešli do předního pokoje, kde Bártíková prostřela k večeři, byly po židličkách rozloženy vojenské šaty a zbraně. Evička se na to dívala vytřeštěnými očima.

“Tatíčku, to je všecko tvoje?”

“Všecko, miláčku.”

“A nač to potřebuješ?”

“Na cestu, děvečko.”

“A kam pocestuješ?”

“Daleko, tam, kde lidé nosí takový oblek, jaký tu vidíš.”

“A mne s sebou nevezmeš?”

“Ne, děvečko. Na dalekou cestu nemohu tebe vzít s sebou.”

“Ale přineseš mi něco?”

“Mnoho krásných věcí ti přivezu.”

Maje při večeři Evičku na klíně, jedl Kalina dnes málo, nejlepší sousta předkládal svému dítěti a přes tu chvíli je líbal a chvílemi se také hluboce zamyslíl.

*

Nesvítilo ještě, když před zámkem zahrčela bryčka a zadupala kopyta koní. Bártíková otevřela zticha dvěře předního pokoje. Slzy vyhrkly jí z očí, když spatřila Kalinu v důstojnické uniformě stojícího u okna a vyhlížejícího ven do tmy.

“Snídaní je připraveno,” řekla zajíkajíc se pohnutím. Vešel za Bártíkovou do kuchyně a vypil tu kávu stoje.

Achtleitner spal v zadním pokoji.

“Nechte pana nadlesního spáti,” řekl Kalina. Přistoupil k dětské postýlce. Přiskočila Bětuška, chtějí vzbuditi Evičku. Kalina jí pokynul, aby toho nečinila. Chvíli postál nad postýlkou hledě zamýšleně do obličeje svého dítěte. Pojednou se shýbl a políbil dívku na čelo. Usmála se ze spaní.

“Sneste oba vaky do bryčky!” poručil ženám, obrátiv se náhle a vyšel pevným krokem. Dole u bryčky čekal Spáčil se svou ženou. Plakali všichni při loučení.

Bětuška se shýbla po ruce Kalinově, aby ji políbila. Utrhl ruku a řekl: “Bětuško, hlídejte mi

Evičku jako oko v hlavě! Zanechávám tu, co je mi na světě nejdražší.”

Nový výbuch pláče všech.

”Pane nadlesní,” škytajíc z pláče zaprosila Bětuška, “kdybyste se na té vojně sešel někde s mým Franckem —”

”Ano, Bětuško,” přerušil ji, “povím mu, jak ho máte ráda, jak jste mu věrná, a že jste hodné a poctivé děvče.”

Vyhoupl se do bryčky. Odtud podal ještě všechněm ruku a že teď plakali nahlas, řekl: “Neplačte! Snad všechno skončí dobře, a vrátím se opět k vám.”

Koně zabrali a bryčka zmizela v šeru jitra.

II.

V krámu Záhorských bylo plno lidí. Záhorský s Katuší nestačili prodávati. Lidé kupovali o překot, dělajíce si zásoby. Je válka, hnedle se dostaví nedostatek všeho. Záhorský utvrzoval lidi v tomto přesvědčení, a to nikoliv zúmýslně, neboť některé jeho objednávky skutečně začaly váznouti. A lidé kupovali za poslední peníze potraviny, strach před hladem se zmocnil všech, hlavně ovšem matek, jimž bylo starati se, aby děti měly co jísti.

Kterási blahoušovská sousedka kupovala něco u Záhorských, a když jí Katuše vážila žádané zboží, kupující ji oslovila: “Včera byl můj muž u svého bratra v Chrastavě. Koupil od něho několik pytlů bramborů na zimu. Švagr má v Chrastavě selskou usedlost. A povídal mému muži, že pan nadlesní musel také na vojnu. Je prý oficírem, tak musel jíti hned.”

Katuše pohlížela na mluvčí chvíli zaraženě.

“A neslyšela jste, kde nechal Evičku?” otázala se, když se byla vzpamatovala.

“Povídal švagr mému muži, že holčička jest v zámku u hospodyně,” odvětila sousedka.

Katuše se už nevyptávala nic, ale byla při prodávání zamyšlená, a když v poledne Záhorský zavřel na hodinu obchod, a rodina zasedla k obědu, Katuše oslovila rodiče: “Václav odešel na vojnu a Evičku nechal cizím lidem. Není to od něho bezcitnost?”

Rodiče byli touto zprávou překvapeni. Potom pronesla Záhorská nasmělou otázku: “A kam ji měl dáti?”

“No, ke mně. To se rozumí samo sebou,” řekla Katuše hněvivě. “Přece dítě patří matce!”

Chvíli bylo ticho. Potom Záhorský dojedl polévku a nandavaje si do talíře příkrmu, řekl s trochu přísně vyčítavým přízvukem: “Máš pravdu. Dítě patří k matce. Ale tohle ti nenapadlo až teď, když víš, že je tvoje dítě v cizích rukou. Když jsi šla od muže, tak jsi takhle nemluvila. Nestarala jsi se o dítě a teď ti pojednou starost o ně padá na srdce. Nerozumím ti a nevím jaký máš úmysl.”

“Jela bych si pro Evičku a vzala bych ji k sobě, kdybyste proti tomu nebyli. Vždyť mi to dítě úplně odvykne. Čekala jsem stále, že Václav přijde a se mnou se udobří —”

“To jsi ovšem čekala marně,” řekl Záhorský, pokrčiv rameny. “Sama jsi za svobodna říkávala, že je Kalina jiný muž než ostatní. Tak ti tedy ukázal, že je úplně svůj. Chceš-li si Evičku vzíti sem, proti tomu nejsem. Snadno se takové dítě uživí.”

“Tedy bych si pro ni zítra dojela,” řekla Katuše!

“No, přivez ji,” svolil otec. “Vždyť já svou vnučku skoro ani neznám.”

*

Před zámekem v Chrastavě zastavil venkovský povoz a vystoupila z něho Katuše. Trochu se rozpakovala, když měla vstoupiti dovnitř a postála

proto chvíli v průjezdu. Vzpomínky táhly jí duši. Byly smíšeného obsahu, veselé i smutné. Před lety vkročila do tohoto průjezdu plna radosti a pýchy, a jak se tehdy domnívala, také se srdcem plným lásky. Zde zažila první dobu šťastného manželství a dala život svému dítěti. A pojednou zmocnila se jí nespokojenost a počítala nechuť ku svému muži. Byl k ní dobrý, miloval ji, staral se, aby žila v blahobytu, a přece ho opustila . . . Vzpomínala teď, co bylo toho příčinou. Měla to v mysli všecko nejasné. Bylo to příčinou náhlého poznání, že miluje Čestmíra a zatoužila po jeho lásce. Věděla teď, že jí Čestmír nemiluje. Řekl jí: “Mám tě rád.” Ale to nic neznamená. Láska to není, když se od své ženy odloučiti nechce. Miluje svou ženu, ji ne. Byla by se tenkrát, po tomto poznání vrátila k manželci, kdyby byl jen dosti malý pokus k smíření učinil, ale jeho hrdost byla větší než jeho láska. A Katuše byla také hrdá, bránila se přiznati se k své vině a stále vyčkávala.

To všechno přišlo jí teď na mysl. Potřásla hlavou, jako by se tímto způsobem chtěla zbaviti těch nepříjemných myšlenek a jala se vystupovati po schodech vzhůru.

Zastihla v kuchyni Bártíkovou, která ji sice uvítala, ale pohlížela na ni nedůvěřivě, domnívajíc se, že Katuše vrací se do své domácnosti. Pak by se ovšem Bártíková byla stala v zámku zbytečnou, a bylo by po bezstarostných časech. Než se s Katuší domluvila, vešla sem Bětuška, která dělala něco venku a teď se zrovna zarazila, spatřivši Katuši.

“Ježíšku! Paní nadlesní!” zvolala s nelíčenou radostí. “Zůstanete už doma?”

Katuše se začervenala. “Ne, Bětuško. Přijela jsem si pro Evičku. Odvezu si ji k rodičům.”

Bártíková si spokojeně oddychla; Bětuška udělala smutný obličej.

“Maličká je v hájovně,” řekla. “To víte, nevydržela by celý den bez svého kamaráda Jiříka.”

“Bětuško, buďte tak hodná a dojděte mi pro ni!” požádala Katuše. “Shledám si zatím její prádélko a šatičky.”

Bětuška odešla a Katuše vešla do předního pokoje a otevřela prádelník. Bártíková vešla sem za ní a oslovila ji ostýchavě: “Odpusťte, paní nadlesní, ale já nemohu dovoliti, abyste odtud něco odnášela. Povídal pan nadlesní, že jste si své věci vzala všechny a přísně mi nařídil, že se z jeho bytu nesmí ztratit nic. Nehněvejte se! Ale já jsem tu ve službě a jsem za všechno, co tu je, odpovědná panu lesnímu.”

Katuše vytřeštila na hospodyni oči. Nechavši prádelník otevřený, usedla na židli. Bártíková prádelník hned zavřela a stoupla si před něj.

Katuše zbledla a rozčilením lapala po vzduchu. Tak daleko to s ní tedy došlo, že cizí osoba je paní v jejím bytě, a ona je tu považována za vetřelkyni. Bártíková jí klidně vysvětlovala, co Kalina před svým odchodem nařídil, ale klidný výklad stařenin měl jen ten účinek, že se v Katuši vzbouřil hněv. Platil v první řadě jejímu bezohlednému muži, který se jí tímto způsobem chce pomstít, ale že ho tu nebylo, chtěla si zlost tvrdými slovy vylíti na stařeně.

Než se však rozmyslila, co by měla Bártíkové odpovědět, vešel do kuchyně Spáčil a Katuše pospíšila do kuchyně, chtějí spatřit a zlíbat své dítě. Zmocnila se jí pojednou zžíravá touha po Evičce. Ale Spáčil přišel sám.

Cestou řekla mu Bětuška už, proč má do zámku přijít. Spáčil věděl, že se jedná o záležitost, která může mít soudní dohru, a chtěje mít alespoň svědka, zastavil se v kanceláři a požádal pana

Achtleitnera, aby s ním šel nahoru, oznámiv mu, že je tu paní nadlesní Kalinová pro své dítě.

“Na žádný pád se jí holčička vydati nemůže,” řekl Achtleitner neobyčejně pevně. “Pan kolega Kalina si to nepřeje, a tím je řečeno vše.” Tím je řečeno vše, končil Achtleitner každou svoji řeč. Někdy tohoto rčení užil dosti nemístně, ale vždycky to vypadalo jako veliká vyslovená tečka na konci pronesené věty.

Ted' šel ochotně za Spáčilem a vstoupil současně s ním do kuchyně.

“Hajný, jdu si pro Evičku,” oslovila Katuše Spáčila. “Proč jste ji nepřivedl? Nemohu se jí už dočkat. Vyrostla asi, co jsem ji neviděla.”

“Pěkně vítám, paní nadlesní,” Spáčil se uklonil. “Ale malou slečinku nemůžete odtud odvézti, pan lesní to přísně zakázal. Tuhle je nový pan nadlesní. Zeptejte se ho, že je to pravda.”

Spáčil ustoupil stranou a ukázal na Achtleitnera, který stál za ním.

“Poklona uctívá, paní nadlesní,” Achtleitner se galantně uklonil. “Je tomu tak, jak hajný povídá. Můj pan kolega si nepřeje, aby jeho dceruška přišla z domova, proto vám ji vydati nemůžeme. Tím je řečeno vše.”

“Ale dítě je přece moje,” zvolala Katuše rozčileně. “Nikdo nemá práva mi je zadržovati.”

Achtleitner se jen klidně usmíval. “Přijde na to, paní nadlesní. Rozvedená s mým kolegou nejste, dceruška tedy nebyla soudem přiřknuta nikomu z vás a je tedy dosud vaší společně. Chcete-li své dítě, zůstaňte si tu u něho. Vlastně jste zde dosud paní. Tím je řečeno vše.”

“Ale já tu zůstatí nemohu a nechci,” zvolala Katuše rozčileně. “Nevíte, co mezi mnou a mým mužem se stalo.”

“To ovšem nevím,” stále klidně hovořil Achtleitner. “A také toho věděti nemusím. Vím jen,

že hajný má plnou moc, na základě kteréž nesmí pod vlastní zodpovědností dopustiti, aby holčička byla odvezena z Chrastavy a mne můj kolega požádal, abych hajnému v konání té povinnosti byl nápomocen. Můj kolega je přednostou své domácnosti a jako otec má plné právo rozhodovati o svém dítěti. Tedy nechcete-li tu zůstat, musíte odejít bez holčičky. Tím je řečeno vše.”

Bártíková a Bětuška, které německému hovoru nerozuměly, dívaly se jen z jednoho na druhého a chvěly se nedočkavostí, jak to skončí.

“Budu se dovolávati zakročení soudu!” vyhrkla pojednou Katuše zlostně.

Achtleitner pokrčil klidně rameny: “V tom vám nikdo z nás brániti nemůže a nebude. Ale, milá paní, u soudu nepořídíte proti výslovné vůli otcově nic. Ostatně vám oznamuji, že jakmile podáte k soudu žádost za vydání dcerušky mého kolegy, učiním na vás trestní oznámení, že jste v době jeho meškání na vojně chtěla proti jeho písemně vyslovené vůli unést jeho dítě. A tím se záležitost obrátí na ruby.”

Katuška hleděla na nadlesního s výrazem největšího překvapení. Bledla a zas se červenala, pojednou změnila se její zlost v lítost. Vypukla v pláč a potácěla se ze dveří.

Na schodech dohonili ji Spáčil s Bětuškou. “Paní nadlesní,” oslovil ji hajný, “buďte o Evičku bez starosti! Vždyť my ji chováme jako oko v hlavě, a není třeba, abyste ji brala z domova.”

A Bětuška, líbajíc Katuši ruku, dodala: “Milostpaní, víte přece, jak mám Evičku ráda — vždyť jsem ji vypiplala z plenek.”

Katuše ohlédla se na oba, pojednou oběma podala ruku a stále plačíc, řekla: “Hlídejte mi ji dobře! Vám oběma věřím.”

Všedla do bryčky a odjela.

Když Katuše před domem svých rodičů vystoupila z bryčky, Záhorský se ženou vyběhli z krámu, aby viděli vnučku. Vidouce, že Katuše přijela sama, hleděli na ni tázavě a Záhorský řekl: “Copak to? Tys ji tam nechala?”

Protože se na chodníku zastavilo několik zvědavců, učinila Katuše posuněk, kterým rodičům naznačila, že na ulici nechce nic povídati.

Když vešli do kuchyně za krámem, Katuše už nemohla zadržeti pláč a řekla: “Dítě mi nedali.” Potom vypravovala podrobně, jak v Chrastavě pořídila.

Záhorská se začala rozčilovati, pronesla několik ostrých poznámek o Kalinovi, ale Záhorský kroutil vážně hlavou a řekl dceři: “Máš, co sis udělala. On jako otec je v právu. A ti jeho lidé tam jsou mu oddáni duší i tělem, je viděti, že ho mají rádi. Je s podivem, žes ho přestala mít ráda, přece jsi si ho brala z lásky. Dopustila jsi se nepředloženosti a teď jsi žena bez muže a matka bez dítěte. On ti ukázal, jaké následky tvoje nepředloženost má.”

Ozval se v krámu zvonec a Záhorský odešel do krámu, aby obsloužil vstoupivšího kupujícího. Katuše klesla na židli, zakryla si obličej dlaněmi a plakala dál. Krutá lítost rozrývala jí srdce. Tedy už i otec dává vinu jí. A všichni zastávají se Václava a ona nemůže jim vysvětliti, proč od něho odešla, nikdo by jí nerozuměl; snad by se jí i vysmáli, že pro takovou maličkost zbavila se všeho. Hrozný stav.

Záhorská, které bylo plačící dcery líto, a jejíž mateřské srdce jí pravilo, že musí dceřina bolest býti veliká, chtěla Katuši potěšiti, ale prostá žena zmohla se jen na obyčejnou frázi venkovských žen: “Neplač, Katuško! Pláčem už nic nespravíš.”

V místě, kde řeka Drina tvoří dva veliké záhyby, a dále k severu pak tvořivala hranici mezi Bosnou a Srbskem, leží městečko Rogatica. Železnice vede touto krajinou ze Serajeva přes Rogaticu a Višegrad dále do Srbska. Višegrad leží na samé hranici bývalého starého Srbska, Rogatica je od něho vzdálená jednu železniční stanicí směrem na západ k Serajevu. Rogatica leží v rovině, ale hned za ní zdvihají se kopce a také za řekou Drinou vystupuje pohoří Srbské.

Na počátku podzimu roku 1914 tiché jindy městečko Rogatica podobalo se úlu včel. Včera přijel sem ze Sarajeva pluk pěchoty, a dnes přijel prapor myslivců. Vojsko bylo ubytováno v městečku, ale tábořilo také za městem. Hotovost tato měla přejíti řeku Drinu a přes Višegrad vpadnouti do Srbska. Vyčkávala jen rozkazu k pochodu, až ostatní části bosenské armády překročí Drinu dále severněji. O překot dopravovaly vlaky válečné potřeby do Rogatice. Nálada vojska byla stísněná, nebylo válečného nadšení. Jen o dvou věcech hovořili vojíni, když se sešli dva známí. O nastávajícím přechodu přes řeku, která v dálce hučela a o špatném zásobování potravinami. Vlaky dovážely stále jen válečný materiál, ale potraviny dováženy v množství nedostatečném.

“A to jsme ještě v naší zemi,” říkali vojíni starostlivě, “což až budeme v Srbsku.”

U pěšího pluku, vyčkávajícího v Rogatici rozkazu k překročení srbských hranic, nacházel se Kalina v hodnosti záložního poručíka. Když přijel do Rogatice prapor myslivců a vystupoval z vlaku, Kalina dostavil se na nádraží. U tohoto myslivcekého praporu sloužil hrabě Wertenfels jako záložní poručík. Kalina chtěl svému službodárci nejen složit svou poklonu, ale chtěl se také přesvědčiti, jak se jeho hrabě vpravil ve službu válečnou.

Důstojníci vystoupili ze zvláštního vozu a Kalina spatřil hraběte hned. Také hrabě poznal svého nadlesního mezi důstojníky očekávajícími příjezd vlaku.

“Pozdrav tě bůh, Václave,” podával mu ruku. “Překvapuje mne příjemně, že jsme se sešli na témž bojišti.”

Kalina se usmál: “Bohužel na bojišti. Více by mne těšilo, kdybych se sešel s vaší osvíceností někde jinde a za jiných poměrů.”

Zdalo se, že tento způsob uvítání není hraběti příjemný, neboť chvíli než mužstvo vystoupilo z vozů a začalo se řadit, užil ku krátké rozmluvě s Kalinou, kterou rychle zaváděl jiným směrem.

“Přijď k večeru ke mně!” řekl. “Máme spolu mnoho co mluvit!”

“Kde je vaše osvícenost ubytována?” tážal se Kalina, ukloniv se.

“Nemohu ti ještě říci, kde mne umístí.”

“Však se to dozvím,” řekl Kalina.

“Jak se stravuješ?” zase hrabě.

Kalina pokrčil rameny: “Valné to není.”

“Tak jen přijď ke mně!” vyzval ho opět hrabě. “Mám z domova zásobu dobrých věcí. Zvu tě na večeri a při tom si pohovoříme o svých záležitostech.”

Ozvala se polnice zvouc k seřazení praporu a hrabě podav Kalinovi ruku a vyzvav ho ještě jednou, aby večer jistě k němu přišel, odcházel rychle ku své setnině, aby tu seřadil svůj šik.

Slunce klonilo se k západu, když Kalina se ubíral na onu stranu městečka, kde byl ubytován prapor myslivců. Na poručíka Wertenfelse doptal se záhy. Bydlel v posledním domku krajní ulice. Domek náležel stařené vdově, byl maličký; světnička vyhrazená hraběti byla jako klec; sluha hraběte musel spát na půdě. Za domkem byla zahrádka, hrabě tedy vyzval Kalinu: “Povečeří-

me v zahrádce. V mém bytě bychom se nemohli ani hnouti.”

Vyšli do zahrádky, kam sluha hraběte byl už vynesl stůl a dvě židličky.

Hrabě skutečně nepřeháněl, když tvrdil, že má zásobu dobrých věcí. Sluha jim předložil studenou pečení, různé konzervy a zboží lahůdkářské, potom postavil na stůl několik láhví vína. Po večeři při víně a vonných doutnicích zabrali se oba důstojníci v hovor.

“A teď mi pověz, proč tě tvoje paní opustila?” tázal se hrabě mezi jiným.

“Byl jsem jí málo poetickým,” usmál se Kalina smutně.

Teď vypukl hrabě v srdečný smích, který vyjadřoval současně podivení: “Prosím tebe! Málo poetický? Ty, člověk tak ideálně založený?”

“Nerozuměla mi,” hovořil Kalina. “Žádala nemožnosti. Nedovedla pochopiti, že lze poesii krásně spojití s nahým životem, jen musí míti člověk porozumění pro obé.”

“Takové jsou ženy,” přikývl hrabě. “Mají přemrštěné názory a myslí, že se dají uvéstí ve skutek, když ony si to usmyslí. A konání mužovu nerozumějí. Vydaří se málokterá, aby dovedla plně vnořiti se v duši muže.”

Na chvíli hovor uvázl.

Potom se hrabě znovu otázel: “Co soudíš o této válce?”

Kalina pokrčil rameny: “Nesoudím o ní nic; odsuzuji ji.”

Hrabě pohlédl na Kalinu s překvapením: “Ty jsi pacifista, vid’? Jeden z těch naivních lidí, kteří myslí, že lze malé i velké spory řešiti pouhou domluvou.”

Kalina zavrtěl hlavou: “Osvícenost se mýlí. Dovedu zcela usuzovati, co je možného a co není. Ale dovedu také zrale pozorovati. Tato válka ne-

může pro nás skončiti šťastně, protože byla nešťastně začata.”

“Jak to myslíš? Vpadneme do Srbska, za několik neděl obsadíme Srbsko, které musí kapitulovati a bude konec.”

“Ještě v Srbsku nejsme,” řekl Kalina vážně. “Přesvědčíte se, jak obtížný bude našeho oddílu přechod přes Drinu. Vaší osvícenosti jest přece tato krajina známou. Snad se vaše osvícenost pamatuje, že jsme před lety mezi přítoky Driny, Dráčem a Linem meškali na lovu medvěda.”

“Máš pravdu,” přisvědčil hrabě. “Před šesti lety to bylo, a skolili jsme spolu tenkrát dva medvědy.”

“Osvícenost má dobrou pamět,” řekl Kalina. “Tenkrát, když nám srbští sedláci natlačovali medvědy v horách na Limu, nepomyslili jsme si, že za několik let vpadneme nepřátelsky do jejich země.”

“Je to skutečně podivná hra osudu,” přisvědčil hrabě. “Budeme stříleti na lidi, kteří se tehdáž chovali k nám tak přátelsky.”

“Ale v této válce nebudou se k nám chovati přátelsky ani obyvatelé Bosny.”

“Proč myslíš? V této krajině je obyvatelstvo většinou mohamedánské.”

“Vírou ovšem Mohamedáni, ale národností Srbové. Krev není voda. Také naši lidé jdou do této války s nechutí! Je strategickou chybou, že na Srby jsou posílány české pluky. Nelze od nich očekávati bojovného nadšení.”

Zraky hraběte zabodly se pátravě v obličej Kalinův. “Václave, ty jsi Čech, takový, jak jim říkají vlastenci. Ale teď jsi císařským důstojníkem a na válku musíš pohlížeti jenom z tohoto stanoviska. Rozumíš snad, co myslím?”

“Rozumím,” odvětil Kalina klidně. “Osvícenost mne dostatečně zná, jak dovedu plniti svoje

povinnosti. Splním tedy také své povinnosti jako důstojník, třeba bych je plnil nerad.”

Hrabě se zavrtěl nepokojně na židli.

“Nechme toho, Václave! My jsme válku nevyvolali a třeba teď na ni pohlížíme každý jinak podle svého přesvědčení, nemá to na její výsledek žádného vlivu. Jsme teď jen vojíny, jimž je poslechnouti vyšších rozkazů. Mluvme o svých osobních záležitostech! Co myslíš dělati se svou uprchlou ženou?”

“Nic, osvícenosti. Bud’ se ke mně vrátí nebo se už nikdy nevrátí.”

“A jestliže se nevrátí, zadáš o rozvod?”

“Ne. Budu vychovávatí své dítě, vrátím-li se z války, a budu vzpomínatí na čtyři léta svého manželství.”

“Máš jí rád, vid’?”

“Mám, osvícenosti.”

“Vím, poznal jsem tebe dokonale. Lidé tvého druhu dovedou milovati celou hloubkou své duše. Povrchního není u nich nic. Vždyť jsi tu povrchnost stíral se mne stále svými domluvami. Je ti nevěrná, vid’?”

“Ne, osvícenosti. Špatnosti moje Katuše schopna není. Je to bytost čista. Proto ji miluji a nepřestanu jí milovati.”

“No, teď tomu teprve nerozumím,” zvolal hrabě. “Ty že jsi jí byl málo poetickým? Ty, takový člověk hluboce cítící. Promiň, ale tvoje žena nemá zdravý rozum, že dovede takto blouditi.”

“Osvícenost charakterisovala její počínání správně. Bloudí. Až z bludiště nejasných představ přijde na pravou cestu, pozná svou chybu.”

“A nenajde-li té pravé cesty?”

Kalina zas jen pokrčil rameny: “Nemám možnosti uvéstí ji na ni sám.”

“Poslyš, Václave,” řekl hrabě soucitně. “Tvůj život skutečně není závidění hodný. Děťství a ji-

nošský věk proseděl jsi ve školních lavicích, jako mladý muž toulal jsi se se mnou v cizině, namáhal jsi se bez užitku v cizích službách, jedině k mému prospěchu, a když jsem se ti chtěl za všechno odměniti alespoň tím, že jsem ti na svém majetku opatřil slušnou existenci, minulo tebe štěstí, které jsem se domníval ti připraviti. Není to hloupé, Václave?”

“Nepříznivý osud, osvícenosti,” řekl Kalina bez trpkosti.

“Divím se ti. Jiný na tvém místě byl by takovým osudem zkrúšen, a ty při tom zůstáváš klidným, jakým jsi vždycky býval.”

“Nemohu na svém osudu ničeho změnit.”

“Ovšem, jsi člověk pevné vůle, ale přece se ti divím.”

Ještě asi hodinu spolu rozmlouvali, potom se Kalina hraběti poroučel, řka, že musí prohlédnouti vystavené hlídky.

“Zítřa se dozvíme něco nového,” řekl hrabě podávaje při rozchodu Kalinovi ruku.

A dozvěděli se. Přišel ráno telegram, aby se celá kolona vydala na nohod k Višegradu. Ještě dopoledne dorazila kolona k řece Drině a jala se ji přecházeti.

Poněvadž železniční most byl zničen, byl učiněn pokus řeku přebrodit. Mnoho vojska zahynulo při tom v dravém proudu, ale jádro vojska dostalo se přece na druhý břeh, protože také severněji přešly řeku jiné kolony. Za první přestřelky byl hrabě Wertenfels raněn do stehna.

Když ho přinesli na obvaziště, sešel se tu s ním Kalina.

“Hled’, Václave, mám po vojně. Hned na jejím začátku.”

Kalina se trpce usmál. “Osvícenosti, přál bych si býti na vašem místě. Byl bych dříve doma u svého dítěte.”

III.

Litice válečná rozběsnila se v míře, jaké jistě netušil Kalina, když pronášel svou předtuchu, že válka nezůstane obmezena jen na Srbsko, nýbrž že i jiní mají zájem na ni, a že nebude skončena záhy, nýbrž rozvleče se na dlouhou dobu. Nové fronty rostly jako houby po dešti, bylo stále třeba doplňovati pluky prořídlé ztrátami, proto byly nařizovány stále nové odvody, později už jen prohlídky. A všechno to nebylo nic platné. Válka jako Moloch pohlcovala lidi, peníze a potraviny.

Bylo v třetím roce války.

Už druhým rokem byl k vojsku povolán Spáčil, poněvadž však lesní správa v Chrastavě dodávala dříví jisté továrně pro výrobu ekrasitu, byl Spáčil ponechán doma. Také Čestmír Bolina byl hned druhého roku po vypuknutí války odveden k vojsku a poslán k výcviku někam do Uher. To povídala tenkrát stará Bolinová v krámu u Záhorských. Od těch dob dovídala se od ní Katuše, že je Čestmír stále v Uhrách a do fronty ještě poslán nebyl. Posílá ženě i rodičům dosti často lístek polní pošty a oznamuje stále, že je zdrav a dobře se mu vede.

O Kalinovi nevěděla Katuše nic. Jí nepsal nic, tušila, že do Chrastavy píše asi jistě, aby se pozeptal, jak se vede Evičce, to by ani nebyl otec, kdyby toho neučinil, věděla, že v chrastavském zámku by se jí dostalo o muži spolehlivých zpráv, ale styděla se a netroufala si do Chrastavy jeti. Skoro se bála Achtleitnera, pamatujíc se dobře, jak přísně a bezohledně se k ní choval. Kdyby se tam teď jela zeptat na muže, snad by jí řekl, že mu po něm nic není, a proč ji jeho osud zajímá, když od něho dobrovolně odešla. Ano, tak by jí to řekl jistě.

Ostatně kdyby Václav padl, to by se jistě dozvěděla. Při myšlence na tuto možnost sevřelo se Katuši srdce nepoznanou dosud bolestí. Kdyby padl! To by bylo hrozné. Evička by pak byla sirotou a ona vdovou. Pak by jí Evičku jistě museli vydati ti bezohlední lidé v Chrastavě.

Jenom na několik okamžiků pomyslíla Katuše na tuto možnost a hned opět dostala vrch v jejím srdci lítost. Nemilovala Václava, ne, ale smrt by mu přece nepřála. Ostatně je důstojníkem a hrozí mu nebezpečí méně než prostému vojínu. O válce měla pranepatrné pojmy, ale byla přesvědčena, že je tomu tak, jak si to představuje. Nikoliv, smrt mu nepřaje, ať je živ, a Evička ať zůstane v Chrastavě, může se na ni občas podívat. V tom jí nikdo nemůže bránit, vždyť je matka.

Následkem těchto myšlenek rozjela se do Chrastavy: Vezla s sebou z krámu cukrovinky pro Evičku a cukr i kávu, o které věci byla už veliká nouze. Nechtěla, aby její dítě trpělo nedostatkem.

V zámku přivítali ji všichni přívětivě, jen když se nezmíňovala o tom, že by Evičku chtěla odvézt. To jí naplnilo spokojeností, že všichni ti cizí lidé mají její dítě tolik rádi. A když prohlásila, že chce své dítě vidět a potěšit se s ním, přivedli Evičku ochotně od Spáčila a Katuše mohla se se svým dítětem bavit, až do svého odjezdu. Přesvědčila se, že nedostatku v zámku není. Achleitner dovedl zaopatřit všechno, co se vůbec zaopatřit dalo.

Návštěvy Katušiny v Chrastavě opakovaly se pak dosti často. Výjev při jejím odjezdu byl vždycky stejný. Když přijela, přinesla Evičce nějaké mlsky a dívčinka měla z návštěvy matčinou velikou radost. A když odjížděla a líbala dítě na rozloučenou, Evička se tázala: “Přijedeš zas brzv. mamičko?”

“Přijedu zas, moje zlato.”

“A přivezeš mi zas něco?”

“Přivezu,” slibovala Katuše.

“A vezmeš mne k sobě?” tázala se Evička, když v druhém roce války dospěla šesti let a začala chodit do školy.

Tenkrát na tu otázku dítěte nevěděla Katuše, co by odpověděla, ale odpověděla za ni Bětuška:

“Evička musí zůstat doma a čekat, až se tatíček vrátí domů. Tatíček tak poručil a tatíčka musí každá hodná holčička poslouchati.”

Jak čas letěl, dítě nabývalo rozumu a začalo chápat pravý stav věcí alespoň přibližně. Ve škole se Evička dozvěděla, že je válka, že je tatíček na vojně, mamička u svých rodičů, jimž pomáhá v obchodě, a ve svém rozumku si Evička srovnala, proč je vlastně opuštěná. Příčinou její opuštěnosti je ta nešťastná válka. Tatíček musí bojovati a mamička musí pomahati dědečkovi a babičce, kteří jsou staří.

Snad to děvčátku vysvětlili takto buď Spáčil nebo Bětuška.

Při jedné návštěvě Katuše zeptala se jí Evička: “Mamíčko, až bude po válce, a tatíček se vrátí, potom sem přijedeš a už tu zůstaneš, vid’?”

“Ano, zlatíčko, potom už u vás zůstanu,” odvětila Katuše přemáhajíc své pohnutí.

Když toho dne odjížděla z Chrastavy, po celé cestě pronásledovala ji podivná myšlenka. Při každé své návštěvě v Chrastavě čekala, že jí řeknou něco o jejím muži. Jezdila sem k vůli dítěti, ale také k vůli tomu, aby se dozvěděla něco o Václavovi. Trnula vždy úzkostí, nebude-li to něco hrozného. Řekli jí vždy ochotně všechno, co sami věděli.

Ukazovali jí lístky polní pošty, které posílal. Byly z různých front: ze Srbska, z Haliče, potom

z Rumunska a zase ze Srbska, dle toho, jak byl pluk Kalinův přemístován.. Na každém lístku psal jen o Evičce, posílal pozdravy všem v Chrastavě, o ní nebylo na žádném lístku zmínky.

Toho dne, kdy se jí Evička zeptala zůstane-li v zámku, až se tatíček vrátí z vojny, nemohla se Katuše zbaviti té podivné myšlenky. Smrt Kalinovi nepřála, ale kdyby byl raněn jen lehce to by chtěla. Řekli by jí, v kterém lazaretu leží, jela by tam, vstoupila by mezi ošetřovatelky a ošetřovala by svého muže jím nepoznána. Dala by se mu poznati, až by se uzdravil. Musel by pak uznati, že ona je obětavější pro něho, než on pro ni, nahlédl by svou dosavadní chybu, odprosil by ji a ona by viděla toho hrdého člověka před sebou pokořeného. To by bylo tak poeticky romantické. Zlomiti železnou hrdost mužovu.

Při každé své návštěvě v Chrastavě čekala, že jí řeknou, že je Václav raněn, ale nedočkala se toho. Naopak jednou jí řekl Achtleitner:

“Pan kolega se nám jistě vrátí. Jen aby už to bylo, než pro mne přijde ta zubatá. Na pana kolegu nemá smrt moci; jemu se kulky vyhýbají.”

Konečně přišel od Kaliny lístek s oznámením, že je na italské frontě.

Nepatrná událost přehodila celé smýšlení Katuščino, že zájem o manžela značně pobledl.

Stála jednou před krámem a spatřila, že od Bolinů vyšel vojín. Poznala v něm hned Čestmíra a pospíšila k němu.

“Ty jsi doma?” zvolala překvapená, když mu podávala ruku.

Usmál se jaksi spokojeně. “Mám čtrnáctidenní dovolenou. Užil jsem ji tedy k tomu, že jsem ženu s dětmi přestěhoval k rodičům. Nemusí žena platiti nájemné z bytu a zde sežene živobytí snadněji, protože v Blahoušově se tolik nerekviruje, když je to stranou, jako dále v kraji.”

Katuše podívala se na Čestmíra udiveně. Bylo viděti, že jeho slovům dobře nerozumí.

“Máš dovolenou? Myslíla jsem, že z fronty nikdo dovolené nedostane. Václav slouží od počátku, je důstojníkem a v Chrastavě nebyl ještě ani na den.”

Čestmír se usmál sebevědomě: “Vždyť já ve frontě nejsem. A také už do ní nepůjdu, kdyby válka trvala třeba ještě deset let. Bylo by mi to ostatně jedno. Žena dostává výživné a přídatek na děti, dělá to víc než moje učitelské služné, a mně na vojně není zle. Povídám, pro mne mohla by válka trvati třeba ještě deset let, já bych se nehněval.”

Katuše hleděla na Čestmíra vytřeštěným zrakem. Jeho řeči nechápala. Kde kdo naříkal na válku a prosil boha, aby už byla ukončena, a tenhle člověk si přál, aby trvala ještě deset let.

“Tobě se válka tedy neprotiví?” tázala se nejistě.

Pokřčil rameny: “To víš, kdyby něbyla, byl bych radši, ale když není vyhnutí, jsem rád, že to se mnou dopadlo tak dobře.”

“A co vlastně na vojně děláš?” tázala se s nevšedním zájmem.

“Mnoho ne,” usmál se, “ a mám se při tom dobře.”

Rozesmál se na celé kolo a vida udivené zraky Katušiny vysvětloval hned. “Máš to tak. Na frontě je zle, ale v zázemí žije se dobře. Důstojníci v Budapešti, kteří mají na starosti doplňování front čerstvými bojovníky, trpí často dlouhou chvílí, protože doplňování front není práce taková, aby se jí potrhali. Nováčkové se naučí zacházeti s puškou, více jim třeba není. Tento výcvik obstarají poddůstojníci, a činí se při tom, aby nemuseli do fronty. Za čtrnáct dní sestaví se pochodová setnina a pošle se na někte-

rou frontu, kde právě koudel nevíce hoří. K zaplašení dlouhé chvíle musí se důstojníci starati o svou zábavu. To je přece samozřejmé. Sestavili si tedy smyčcový orchestr. Kdo dovede hráti na nějaký nástroj, nemusí do fronty. To štěstí také potkalo mne, když jsem prohlásil, že hraji na housle. Pořádáme koncerty a čistý výtěžek odvádí se k účelům válečným. Lid se na naše koncerty přímo hrne, neboť v dnešní době snaží se každý dáti všemožným způsobem na jevo svoji loyaltitu. Hraji v orchestru druhé housle, a mám se při tom dobře. Peněz je dost a na živobytí si stýskati nemohu. Mám pevnou naději, že se v té Maďarii dočkám konce války a dostanu se bez úrazu domů, až to šílenství válečné přestane.”

Čestmír zasalutoval a odměřeným vojenským krokem odcházel.

Chvíli se za ním Katuše dívala, a když zašel do nejbližší ulice ústící do náměstí, volným krokem vracela se k domu svých rodičů. V myšlenkách, které jí teď hlavou letěly, stoupl u ní Čestmír značně v ceně.

Hrou na housle zachová si život. Kdo něco umí, nemusí se státi potravou pro děla. Umění dojde ocenění i ve válce. A jak malicherným proti Čestmírovi je Václav! Neumí nic, než bojovati, proto je už léta na frontě, a neví se, je-li živ nebo už mrtev v tomto okamžiku.

Všecek krásný romantismus, který do dneška měla v hlavince, jak by ošetřovala svého muže, kdyby byl raněn, zmizel teď, jako když se zhasne plamen svíčky a kolem zavládne úplná tma. Ano tma rozhostila se v duši této ženy neucelené povahy. Kdyby teď byla ženou Čestmírovou, nemusela by se o svého muže strachovati, mohla by se s ním těšiti, když je na dovolené. Václav za celé trvání války nedostal dovolenou ani, aby se mohl podívati na své dítě. Snad o to ani nesto-

jí. Ovšem, u toho hrdého muže je jen hrubá síla, snaha zabíjeti lidi z povinnosti, ale u Čestmíra je jemnost, poesie a umění.

S tímto přesvědčením vešla do bytu rodičů, a tu by byl otec málem zvyklal její krásné představy a uplatňování se hudební zběhlosti za války.

“Co ti povídal pan učitel Bolina?” tázal se jí otec.

Vypravovala stručně všechno, co se od Čestmíra byla dozvěděla. Činila to s jakýmsi zadosti-
učiněním, kterým myslila postavití svého manžela do stínu, s jakousi hrdostí, kterou cítila vzhledem k osudu Čestmíra.

Záhorský vyslechl ji stále se usmívaje, a když skončila, řekl: “Tedy se ulil. No je chytrý a je mu to přáno.”

”Jak to myslíte, tatí?” Katuše pohlédla na otce s překvapením, jehož příčinu v tom okamžiku nedovedla si vysvětliti.

Záhorský usmíval se stále šíbalsky: “Inu, kdo se dovede šikovým způsobem vyhnouti svým povinnostem, tomu se říká ulejevák. Bolina jest tedy ulejevák.”

Záhorský pojednou zvážněl a mluvil jako pro sebe: “Je to na pováženou. Polovina vojáků se uleje, polovina padne do zajetí nebo padne nebo je raněná a tak se válka vleče do nekonečna. Kdyby každý konal svou povinnost, mohlo už býti po válce. Ale kde pak! V zámezí povaluje se ulejeváků, jako ten Bolina, a doma se stále asentuje na doplnění front. Hnedle tam budou muset posílati dědky a holobradé chlapece, a ti to nevytrhnou. Ovšem ulejeváci by to také nevyhráli.”

Záhorská svědčila mužovi kývajíc hlavou, Katuše se zamyslíla. Na nějakou chvíli viděla Čestmíra ve světle, do kterého ho chtěl otec postavití svými poznámkami, ale potom pohodila hrdě hlavou a pomyslíla si: “Z otce mluví pře-

svědčení starého rakouského vlastence. Nerozumí dnešním poměrům. Válka je hrozná věc, tuze prosaická a člověk s jemným cítěním musí se jí vyhnouti. Čestmír by nedovedl zabíjeti lidi, proto se tomu vyhnul. Václav je surovec.”

*

Slunce zapadalo za alpské velikány na sočské frontě. Po úbočích hor táhl studený větrík dolů do údolí a úžlabin. Po svahu takového údolí táhla se dlouhá čára zásek z ostnatého drátu a za ní okopy. Asi sto kroků od okopů byla ve skále vytesaná jeskyně s vchodem na straně od nepřítele odvráceným. Vojíni rakouští přijali pro takové jeskyně italský název kaverna. Měly chrániti před granáty vojíny, kteří neměli právě službu v okopecích, některé sloužily za příbytek důstojníkům. V jedné z těchto kavern seděli při západu slunce čtyři důstojníci: setník, nadporučík a dva poručíci. Setník byl starý muž s mohutným šedivým knírem, na bradě a lících měl šedivé strniště jako důkaz, že už dávno se nedostal k holení. Seděl na kameně, v jedné ruce držel skrojek černého chleba a v druhé kus salámu. Jedl s chutí a přes tu chvíli opakoval německy: “Prahanebné žrádlo. Takové věci jsem kdysi kupoval u řezníka jen pro svého psa. Zásobování mělo by se důkladně zreformovati. Víím, že ti, kteří jsou vzadu u záloh, mají všeho dost.”

Nikdo jeho řečí neposlouchal, vypadalo to, jako by setník své věty pronášel sám pro sebe. Nadporučík seděl na zemi, na houni několikrát přeložené, před sebou měl veliký, plochý kámen, na němž měl otevřený zápisník, do něhož rychle něco zapisoval. Chvilími pohlédl ke vchodu kaverny a pokaždé mrzutě svažtil obočí, neboť vchodem vnikalo do vnitřní prostory čím dále tím méně světla a nadporučík patrně chtěl své zápisky dokončiti, dokud je ještě viděti na psaní. V koutě

kaverny leželi oba poručíci na rozprostřených houních a bavili se potichu.

Starší poručík byl Němec, mluvil úsečně, patrně důstojník z povolání; druhý poručík s hladce vyholeným obličejem, odpovídal špatnou němčinou a vždy po delší chvíli, až si odpověď v duchu přeložil z češtiny. Nějaký český učitel nebo profesor, kterého nechali absolvovati důstojnický kurs, povýšili ho po několika nedělích na poručíka a poslali ho na frontu.

Venku se ukládal soumrak na hory, v údolích byl hustší, jenom vrcholy posněžených hor vynikaly svojí bělostí. Da kaverny tlačila se tma. Nadporučík zavřel zápisník, zastrčil ho do kapsy pláště, který měl na sobě a pokročiv ku vchodu kaverny, zavolal nějaké jméno. V nejbližším okamžiku přiběhl ze sousední kaverny důstojnický sluha a nadporučík mu nařídil: “Rozdělte u nás oheň! V kaverně jest citelná zima a noc bude studená!” Nadporučík zašel do pozadí kaverny, přinesl odtamtud kus chleba a kus salámu, a chodě po kaverně, jedl. Za chvíli zaplanul uprostřed kaverny oheň živěný chrastím a ozářil černé stěny do ruda.

“Uvaříte nám čaj!” obrátil se setník k sluhovi. “Abychom alespoň večer dostali něco teplého do žaludku, když nám dnes celý len neposlali nic vařeného. Ovšem na takové exponované oddíly se rádo zapomene, ale mělo by se na ně pamatovati v první řadě. Je to hospodářství. Rád bych věděl nač máme intendance a etapní komanda? Co asi za frontou dělají? Jedí a pijí to, co by měli poslat nám!”

Zase nikdo jeho slov si nevšímal. Nejspíše se tyto setníkovy nářky opakovaly denně. Sluha odběhl do vedlejší kaverny, kde bylo ubytováno mužstvo, přinesl polní kotlík s vodou a přistavil ho k ohni.

Venku setmělo se úplně. Vnitřek kaverny byl osvětlován pouze plameny ohně, na němž se vařila voda k čaji, a který měl prohráti též vlhký vzduch kaverny. Venku dýchal kraj podzimním tichem, do něhož harmonicky zaléhalo šumění řeky v neveliké vzdálenosti. Nic nenasvědčovalo tomu, že zde proti sobě stojí lidé, kteří se chtějí vzájemně vraždit. Smrt na obou březích řeky Soči hověla si po jistou dobu v odpočinku.

Starý setník v kaverně vstal, přistoupil k ohni a podíval se na své hodinky. Potom se rozhlédl kolem sebe, delším pohledem utkvěl na obou poručících šuškačích si na svých houacích, a řekl: “Dozor v okopech má teď, myslím, pan nadporučík Kalina.”

“K službám,” odpověděl tento. Přistoupil ke stěně, opásal se šavlí a zavěsil si na opasek pouzdro s opakovací bambitkou. Po té vyšel z kaverny.

Útrapy válečné změnily Kalinu jen nepatrně. Železné jeho zdraví odolávalo vlivům povětrnosti, namáhání a pevná jeho vůle dovedla zachovati klid, jaký býval přízračným jeho povaze. Jenom obličej jeho vykazoval jistou změnu; byl teď zarostlý hustým, černým plnovousem.

Po tmě prolétal se teď Kalina mezi skalními balvany, pevným krokem šel po úzké skalní stezce, drže šavli levicí, aby nikde nenarazila o skálu a nezpůsobila hluk, který by snad nepřítel za řekou mohl považovati za chystání k nočnímu útoku. Z jisté chůze Kalinovy bylo zřejmo, že tuto cestu konal často za denního světla a zná ji tedy i po tmě.

Po chvíli došel k okopům a seskočil do příkopu na místě, které mu bylo dobře známo. V několika krocích přišel ke skupině vojáků. Seděli stuleni kolem plechových kamínek, v nichž topili dřevěným uhlím, aby nepřítel neviděl kouře ani

plamene a u nichž se zahřívají, neboť s hor táhl sem vzduch mrazivý. Vojíni hovořili potichu, jak bylo nařízeno.

Kalina se jich zeptal, je-li pozorovati něco nového, hlavně pohyb v nepřátelských okopech, a když mu řekli, že nic, šel dál. Tak minul několik podobných skupin vojáků, až došel na konec okopů, které měla obsazená jeho setnina. Zde zaslechl hlasitější hovor už na větší vzdálenost.

“O čem povídáte?” zeptal se vojáků, když byl přijal hlášení desátníka, který byl této skupiny velitelem.

“Tak o ledačems,” řekl jeden z vojáků.

Jiný z vojáků pronesl jaksi zlostně: “Povídali jsme, že jsou Talijáni chytřejší než my. Před večerem jich přešlo deset přes sousední úsek a maširovali klidně do zadu. Dnes už budou spát bez strachu. A my neuvídíme slunce vycházeti, kdyby Talijánovi napadlo poslati nám pozdrav z dále v podobě granátu nebo šrapnelu.”

Kalina pohlédl pronikavým pohledem na mluvčího, ale tento pro tmou výrazu jeho obličeje neviděl, jinak nebyl by snad pokračoval v rozmluvě směrem, jakého bezděčně nabývala.

“Povídáte, že přešli přes vedlejší úsek? Jak je to možno?” tázal se Kalina.

“Ale snadno,” řekl voják s jistou škodolibostí. “Sousední úsek je prázdný. Byli tam nějací Poláci, ale už předvířem přešli na druhou stranu a vzadu o tom asi nevědí, protože sem nikoho neposílají.”

“Na druhou stranu?” opakoval po něm Kalina se zvláštní zvědavostí. “Jak se dostali přes řeku?”

“Pan kaprál Pozděna povídá, že lze přejíti řeku po pas, tam kde tvoří záhyb,” vysvětloval zase jiný z vojáků.

“Já že to povídal?” rozkřikl se desátník na mluvčího. “Naposledy řekneš, že jsem vás přemlouval, abyste se dali chytit? Ne?”

“No, to ne,” odvětil vojín nejistě. “Ani by toho nebylo třeba, a nikdo by se tomu také nemohl diviti. Jídla málo a špatné, druhým rokem v zákopech, každý den smrt za patami a na vystřídání není naděje.”

Vojíni umkli. Myslili si patrně, že už řekli dost, a ostatně nebylo radno mluvit o takových věcech s důstojníkem. Může zítra udati, že je u setniny nespokojenost a pošlou je zítra útočit na italské okopy a byl by všemu konec.

Kalina dlouho o něčem přemýšlel. Potom pohodiv hlavou, řekl temným hlasem:

“Rozumím vám. Také já mám doma dítě, které nemá matky a bylo by úplně osiřelé, kdybych zde nechal život. Slibte mi, že neodejdete dříve, dokud sem k vám nepřijdu.”

A nečekaje na jejich slib, vrátil se do kaverny.

“Nic nového,” hlásil setníkovi, který už dřímá. “Na nepřátelské straně je klid a tma.”

Vypil čaj, který mu schovali, a usedl potom na kámen a zadumal se s hlavou opřenou v dlaně.

V devět hodin šel na obhlídku starší poručík, vrátil se s oznámením, že neshledal v zákopech nic zvláštního, ale setník spal už tvrdě a neslyšel ho. V deset hodin šel do zákopů mladší poručík, vrátiv se, nehlásil už spícímu setníkovi nic a hned ulehl.

V jedenáct hodin Kalina vstal, v pozadí kaverny nacpal si různé věci do kapes pláště a blůzy a odešel do zákopů. Vojíni spali sedíce kolem vyhaslých kamínek, jenom hlídky přecházely okopy a hlásily se nadporučíkovi. Došed na konec úseku své setniny, našel tu osm vojínů seskupených kolem desátníka Pozděny. Na chvíli se Kalina za-

stavil, ale pojednou pohodil vzdorovitě hlavou, a oslovil vojíny: “Pojd’te! Půjdu s vámi. Pozděna ať jde napřed a dovede nás ku brodu! Pušky vezměte s sebou, kdyby se to nepovedlo, řeknu, že jsem s vámi podnikl obhlídku před zákopy, proto že se tu někdo blížil. Kdo má nůžky, ať jde přestříhati dráty.”

Od skupiny oddělil se stín, potom bylo slyšeti skřípavé zvuky u zásek. Pozděna vylezl ze zákopu, za ním Kalina, pak ostatní vojíni. V několika krocích pohltila je tma. Chvillemi bylo slyšeti harašení kamene, který se uvolnil pod nohou některého. Po chvíli i tyto zvuky umlkly.

IV.

V kasárnách města Paduy sedělo kolem stolu uprostřed rozlehlé jizby několik rakouských důstojníků. Obědvali. Na talířích měli sušenou rybu, které Italové říkají bakalár, a na rybě řídkou omáčku. Vedle talíře každého důstojníka stál hliněný koflík s čajem. Důstojníci hovořili o posledních událostech válečných a přísně kritisovali některé strategické chyby, jichž se dopustilo vrchní velení.

“Italové starají se, abychom tu nestloustli,” pronesl pojednou jeden z důstojníků ironicky.

“Každý druhý den toho hnusného bakalára!” řekl jiný. “Z toho kouká chronický katarh žaludku.”

“Alespoň čaj kdyby byl k něčemu,” posteskl si třetí. “Kdo ví, z čeho to vaří. Vypadá to spíše jako černá káva, ale chuti po čaji to rozhodně nemá. Co se týče nápojů, na to jsem odborníkem.”

Všichni se trpce usmáli.

V čele stolu seděl Kalina. Jedl pomalu a do hovoru se dosud nevmísil. Když byl oné noci přešel se svými lidmi řeku Soču, dopravili ho do Vi-

demu, ale zde zůstali zajatci jen několik dní; byltě Videm příliš blízko fronty a zajatců přibývalo denně. Jak přebíhali Italové na stranu rakouskou, tak přebíhali Rakušané na stranu italskou. Přesycenost války byla na obou stranách. Z Videmu dopraven byl Kalina do Trevisa, ale po několika dnech poslali ho do Paduy. Bylo jisto, že ani Padua nezůstane stálým bydlíštěm zajatců a že budou dopravováni stále dál od bojiště.

Když se hovor důstojníků stočil na stravování, ozval se Kalina vážně: “Naše mužstvo v zákopech nedostávalo o nic lepší stravu, než je tato naše. Každý den guláš, který mnohdy nebyl k jídlu, a někdy kolik dní po sobě nepřišlo do zákopů nic teplého. A co se týče čaje, vařil se na naší straně jen z lupení ostružinkového. Jestli pak někomu z vás napadlo vzpomenouti si, jak je živeno zajaté mužstvo, když zde zajaté důstojníky odbývají tak ledabyle?”

Na to nikdo neměl odpovědi.

Teprve po chvíli ozval se poručík, jeden z takových, jaké Rakousko v poslední době dělalo z inteligentů: “Tomu se musí rozuměti. Ve způsobu našeho stravování je chytrost. Každý, kdo má peníze, může si přilepšiti na stravě. Jedná se jen o tom, aby tu každý z nás hodně utratil, peněz z domova zasílaných a tak Italie na zajatcích vlastně vydělává. Já už psal domů ženě o peníze.”

“Jestli je cestou nikdo neukradne,” podotkl kdosi jizlivě.

Hovor byl přerušěn vstoupením poddůstojníka, který pozdraviv, tázal se: “Který z pánů je pan nadporučík Kalina?”

“Já,” řekl Kalina a vstal. “Co je?”

Lekl se, že snad přišla z domova zpráva týkající se Evičky. Byl hned v prvních dnech svého zajetí poslal do Chrastavy lístek prostřednictvím zvýcarského Červeného kříže.

“Pan nadporučík má se odebrati do kanceláře k panu kapitánovi,” oznamoval poddůstojník.

Kalina následoval poddůstojníka pln tísnivých myšlenek. V kanceláři čekalo ho však příjemné překvapení.

Kapitán, který byl velitelem zajatců v zdejším městě, ztratil na počátku války levou nohu a pověřen tedy starostí o zajatce.

Když Kalina vstoupil do kanceláře, kapitán vstal a dupaje dřevěnou nohou o podlahu, šel Kalinovi vstříc. Pozdravil ho přívětivě a tázal se ho:

“Vy jste lesníkem, pane soudruhu?”

“Ano, pane kapitáne,” odvětil Kalina. “Důstojníkem jsem záložním a v občanském životě jsem nadlesním.”

“Italštiny jste mocen?” tázal se kapitán s trochou podivu.

“Alespoň na tolik, že se mohu dobře domluvit,” odpověděl Kalina.

”Jistě jste z našeho pohraničí, buď Furlán nebo Dalmatínek?”

“Nikoliv, pane kapitáne, jsem Čech.”

“A kde jste se přiučil italštině?”

“Před lety doprovázel jsem pana hraběte, v jehož službách jsem, na loveckých výpravách v cizině a v Itálii meškali jsme skoro rok, za takovou dobu přiučí se člověk snadno cizímu jazyku, když je nucen jím mluvit.”

Kapitán kývl přisvědčivě: “Tak, tak. Škodit vám to teď nebude. Tedy oč se jedná. Dovedl byste vésti správu většího polesí, myslím totiž řídit výtěž z lesa?”

“To bych ovšem dovedl,” řekl Kalina. “Spravuji doma samostatně lesní velkostatek.”

“Výborně!” zvolal kapitán s výrazem spokojenosti. “Z velkostatku Montebello dodává se dříví do našich muničních továren, ale ředitelství

továren si stále stěžuje, že dostává mnoho dříví bezcenného. Bylo nařízeno, aby se vyšetřila toho příčina. Věc má se takto: lesní z Montebello byl na počátku války povolán k vojsku a padl hned v prvních srážkách. Hrabě Montebello slouží jako major ve vojště a správu statku vede hraběnka. Nemá tam patrně odborníka a pasečí se tam bez výběru. Kdybyste se tedy chtěl ujati správy tamního polesí, dostal byste k celému zaopatření ještě nějaký plat, a myslím, že by to bylo lepší než býti obyčejným zajatcem.”

“Přijímám s radostí,” řekl Kalina s radostí.

“Dobře. Potřebné listiny vyhotovím vám ještě dnes a ráno odjed’te! Věc spěchá, aby byl odborník už na místě a přestaly věčné stížnosti muničních továren.”

Kapitán podal Kalinovi ruku a propustil ho.

*

Zase jednou zmocnila se Katuše touha spatřiti své dítě a rozjela se do Chrastavy. Jako obyčejně přivítali ji všichni přívětivě, Evička měla z mamčininy návštěvy velkou radost. Za této návštěvy dozvěděla se Katuše, že Kalina psal ze zajetí.

“Pan kolega je moudrý muž a dovede si osud upravit podle svého,” povídal Achtleitner Katuši. “Dal se zajmouti, aby zachoval život. Ví ted’, že se jistě vrátí k svému dítěti.”

Docela jiného náhledu byla Katuše. Když večer odjížděla z Chrastavy, přemýšlela o tom, co se v zámku dozvěděla. Václav se dal zajmouti. Pěkný je to důstojník! Jak stavěl vždycky na odív svou hrdost a jak se honosil svou pevnou vůlí! A ted’ volil raději bídny život zajatce než čestný život bojujícího důstojníka. A už se těšila, až přijde domů a oznámí to otcí, že tím značně zmírní příkrý výrok, který otec pronesl o Čestmírovi, nazvav ho ulejšvákem. Ted’ je ulejšvákem též Václav. Katuše pocítila v srdci jakýsi druh zadostiučinění.

Ale to trvalo jenom, než došla domů.

Starý Záhorský po jejím sdělení mluvil jako Achtleitner.

“Jednal moudře,” řekl, míně Kalinu. “Celou válku prodělal čestně, co bylo jeho povinností jako důstojníka, vykonala a bylo by velkou zpozdilostí, aby se dal teď rozsekati nebo rozstřílet, když má ještě povinnosti oproti svému dítěti. Jiní hleděli se ulíti od počátku a nikdo jim toho vyčítati nebude. Ostatně nikdo neví, za jakých okolností se Kalina dostal do zajetí.”

Katuše hleděla na otce překvapeně. Otec patrně stranil Václavovi. Záležitost tato se potom zamluvila, ale slova otcova vyvolala v duši Katušině podivný zmatek.

*

V té době ten, o němž se u Záhorských a také v zámečku chrastavském hovořilo a naň se vzpomínalo, byl vlakem unášen vstříc neznámému osudu. Kalina vyjel ráno z Paduy, dopoledne projel Feraru a Bolognu a na poledne byl v Pistoji. Zde zdržel se vlak delší dobu a Kalina mohl se pohodlně naobědvati. Vlak vyjel pozdě a byla již skoro noc, když Kalina projel Florencií. Jak rád byl by si prohlédl toto staroslavné město, které znal ze svých cest s hrabětem z Wertenfelsu . . . Ovšem tenkrát bylo jeho cestování veselejší a bezstarostnější než dnes. Tenkrát byl svobodný, všechny výlohy hradil z hraběcí peněženky — a dnes? Bídny zajatec, otrok spoutaný předpisy, jež lidé vymysleli pro válku, je ženat a otcem dítěte a nesmí se vrátiti k nim, neboť na listině, s kterou jede je napsáno, že se má hlásiti v Montebello a jinde že z vlaku vystoupiti nesmí. Za to je zodpovědným průvodčí vlaku.

Nesvítalo ještě, když průvodčí vlaku hlásil stanici Perugia a přišed do vozu ke Kalinovi řekl mu: “Zde vystoupíte, pane nadporučíku.”

To Kalina věděl, stálo přece v jeho cestovním rozkaze, že z Perugia má cestu do Montebella vykonati pěšky. Řekl mu také kapitán v Padue, že Montebello leží od Perugia na jih. Vzav svá zavazadla, vystoupil Kalina z vozu a vydal se na cestu jižním směrem. Šero leželo ještě na krajině a celé město bylo pohříženo v spánku.

Vyšel za město a stanul v rozpacích. Koho se zeptá, kudy má jíti? V té chvíli začalo se jasnit. Na východní obloze objevil se světlý pruh a hned bylo možno rozeznati předměty, které nabývaly určitých tvarů, ale neměly ještě svých barev.

Kalina spatřil při cestě člověka, který tu motykou skopával svah vysoké meze.

Než k tomu muži došel, zpozoroval Kalina, že krajina sklání se od města v údolí, z něhož vystupovala mlha. Napadlo mu, že mu bude přejíti přes nějakou řeku a došed k muži, zeptal se ho, jaká je to voda tam dole.

Muž ustav na chvíli v práci, prohlížel si zvědavě cizince oděného uniformou, které patrně nikdy nebyl viděl, potom pozdravil uctivě a řekl:

“Lago Trasimeno.”

“Trasimenské jezero,” pomyslně si Kalina . . . “Jsem tedy ve střední Itálii. Až sem jsme s hrabětem nepřišli”

Ještě se toho člověka zeptal, kudy vede cesta do Montebella a dozvěděl se, že vede silnice kolem jezera až k cíli Kalinovy cesty.

Svívalo již, když Kalina vykročil po silnici. Bylo už možno dohlédnouti dosti daleko. Modravě fialový nádech ležel na zemi, jako by zamlklá noc chtěla svůj temný plášť ještě déle rozprostírat na toto posvátné ticho. Opojná symfonie barev zaplavovala zvolna oblohu, a náhle prorazily zlaté paprsky vzduch. V purpurové barvě za ozlacenými teď obláčky vycházelo slunce vrhající své oži-

vující paprsky na krajinu a zaplašujíc i rozptýlujíc mlhy vystupující z jezera, takže se zaleskla jeho hladina jako mísa roztaveného stříbra.

Kalina vítal slunce odlehčujícím povzdechem. Vždyť je to totéž slunce, které svítí na jeho vlast, které za chvíli probudí ze spánku jeho milovanou Katušku a milou jeho Evičku. Pozdravil je radostně. Nebude v cizině úplně opuštěn; bude tu s ním slunce vlasti.

Kráčaje statně vpřed, rozhlížel se po krajině. Za jezerem zdvihala se kopečnatina přecházející znenáhla ve vysoké horstvo. V pozadí odrážela se na obzoru zřícenina nějakého hradu. V popředí před horami běhala se na kopci vesnice Montebello, cíl jeho cesty.

V paprscích vycházejícího slunce, zdála se osada býti dosti blízko, ale Kalina šel už hodinu a nezdálo se mu, že by se byl o něco k ní přiblížil. Také nikoho nepotkal, koho by se byl mohl zeptat, jak daleko je do Montebella. Prve na to zapomněl, když mluvil s tím člověkem u města.

Chvíli potom viděl, že proti němu jde člověk. Když přišel blíž, bylo rozeznati, že muž má na rameně pušku a na hlavě klobouk s chocholem.

Karabinier na ranní obhlídce. Karabinier spatřiv rakouského důstojníka, myslil patrně, že má před sebou prchajícího zajatce, proto Kalinu zastavil a přísným hlasem se ho tázal, kde se tu vzal. Když mu Kalina vysvětlil, kam se ubírá a za jakým účelem, zavrtěl nedůvěřivě hlavou a stejně přísně mu poručil: "Dokumenty!"

Kalina mu podal listiny, které byl od kapitána obdržel. Sňav pušku s ramene a postaviv si jí k noze, jal se karabinier čísti, tvář jeho se při tom jasnila a když Kalinovi listiny vracel, tvářil se už přívětivě a řekl zdvořile:

"La prego, signor. Mi permette Ela." A docela se i uklonil. Ochotně také Kalinovi odpo-

vídal na jeho otázky týkající se cesty a sdělil s ním, že je mu jít ještě skoro dvě hodiny, že ves Montebello je na svahu kopce, že musí projít celou vesnicí, aby přišel do zámku, který stojí na vrcholu kopce uprostřed zahrady. V zámku bydlí hraběnka sama, protože hrabě je na vojně. Statek spravuje starý správce pan Pasagnoli, hraběnka, že není Italka, ale mluví italsky plyně. Lesy hraběcí prostírají se západně od vsi až za horu Monte Amianta a pracuje v nich deset militarizovaných dělníků, na něž on, jako seržant karabinierů, dozírá. Práce v lesích řídí starý hajný, proto musí on často do lesů docházeti, aby udržel mezi dělníky pořádek. Jsou to vesměs lidé k vůli té lesní práci osvobození od služby na frontě a tací se tuze prací nepotrhlí. Proto se stížnosti na špatné dříví množí. No teď pan nadporučík uvede jistě všechno do správných kolejí a kdyby potřeboval jeho pomoci nebo zakročení, ať jen pošle posla do Perugia, kde je stanice karabinierů.

Kalina byl takto informován už předem o poměrech v Montebellu a poděkoval proto karabinierovi srdečně. Se zdvořilým pozdravem se rozešli. S jakýmsi vnitřním uspokojením nastoupil teď Kalina další cestu.

Silnice běžela stále po břehu jezera. Na straně od jezera odvrácené prostíraly se stále jenom pastviny, na nichž však dobytka viděti nebylo, patrně už všechn dobytek pohltila válka. Na některých místech objevila se při silnici houština z nízkých zkřovinatělých buků a habrů. Kalina soudil, že jsou to zbytky bývalých lesů před lety zpustošených a houština tyto zmladily se z pařezů. Jednotlivé keře byly ohlodány od koz.

“Poušť, jenom poušť,” řekl si Kalina. “Špatně tu lidé hospodařili. Čeká mne tu mnoho práce.”

K deváté hodině dorazil Kalina ke vsi Monte-

bello. Krajina měla zde docela jiný ráz. Po mírných svazích kopců táhla se pole a vinice, při úpatí kopců byly bujné lučiny a v neveliké vzdálenosti temněly se lesy. Domky zdejších obyvatelů byly kamenné, před každým z nich stály buď košaté stromy morušové nebo štíhlé ořešáky . . . Domky stály po obou stranách silnice tvoříce tak širokou ulici. Kalina krácel toto ulicí vzhůru do kopce, na němž bylo viděti zámek ozářený ted' sluncem tak, že zdaleka už skvěl se svou bělostí. Lidé vybíhali z domků a prohlíželi si zvědavě cizince. Někdo, který se snad vrátil z fronty a poznal ted' v Kalinovi rakouského důstojníka, řekl to svému okolí, a ted' si lidé po Kalinovi ukazovali a hovořili živě.

Po několika minutách stanul Kalina před mřížkovými vraty zahrady ohraničující zámek. Stanul pohlížeje chvíli skrz mříže na zámek. Byla to budova stavěná v rokokovém slohu, z bílých, tvrdých vápencových kamenů, s neomítnutými stěnami a v průčelí nad vraty měla okrouhlý balkon, zdobený ted' květinami.

“Můj nový domov!” vzdychl si Kalina a chopiv se kliky, otevřel vrata.

Vstříc přiběhl mu veliký pes bernardýn, ale neštěkal, jenom si Kalinu očichal a následoval ho pak klidně k hlavnímu vchodu.

Než Kalina ku vchodu došel, vystoupil z něho starší muž a usmívaje se, podával Kalinovi zdaleka ruku: “Signor Kalina? Felice arivato?”

Kalina poznal, že je tu už očekáván a vítající ho, že je nejspíše zdejší správce. Chtěje nabýti jistoty, otázal se: “Signor Pasagnoli?”

“Si, si!” svědčil stařík radostně a uváděje Kalinu do chodby, hned se rozhovořil: “Vy znáte moje jméno? To jste se dozvěděl cestou, vid'te? Tak jen pojd'te dál! Musel jste z Perugie vyjítí časně. Opatřím vám snídani. Paní hraběnka ještě

nevstala. Až přijde komorná dolů, nechám vás paní hraběnce ohlásiti. Pojd'te si zatím prohlédnouti svůj byt! Myslím, že budete spokojen, jak jsem ho dal upravití."

Otevřel dvěře v přízemní chodbě a uvedl Kalinu do pokoje. Příjemné překvapení očekávalo zde Kalinu. Pokoj byl prostranný, opatřený nábytkem z černě leštěného dřeva a dvě okna vedla do zahrady. Okna byla opatřena mřížemi a Kalina musel se v duchu usmáti: "Snad se neobávají, že odtud uteku." Ale potom si všiml, že všechna okna v přízemí mají mříže.

"Je tu asi málo bezpečnosti," pomyslnil si Kalina a nahlas obrátil se k Pasagnolimu: "Děkuji srdečně, signor Pasagnoli! Pokoj je zařízen se vším pohodlím. Jsem velmi spokojen."

"Těší mne, pane nadporučíku," usmál se správce. "Odložte si teď, obstarám zatím pro vás snídani."

Odešel. Kalina svlékl plášť, umyl se a učesal, obul jiné boty za své zaprášené a skartáčoval prach se svého odvěvu. Když s tím byl hotov, vešel správce provázený starou hospodyní, která na podnosu přinášela kávu a bílé pečivo. Přivítala Kalinu srdečně, a mezi tím co jedl, chvíli s ním hovořila, a když se nasnídal, odnesla nádobí, přejíc mu štěstí k pobytu ve zdejším zámku.

"Společnou kancelář máme vedle," řekl správce, když hospodyně odešla. "Mohli bychom se tam podívati, než vás paní hraběnka zavolá."

Odebrali se spolu do kanceláře. Zde byly dva psací stoly a správce ukazuje na jeden, řekl: "Ten jsem dal sem postaviti pro vás, a dal jsem vám tam všechny knihy týkající se lesní výtěže a do- dávek do továren."

Zase Kalina správci děkoval. Domluvili se, že dnes odpoledne uloží si Kalina věci a prohlédne se správcem knihy a zítra, že ho správce dovede

do lesa, aby ho představil dělníkům a vysvětlil mu na místě, čeho třeba. Ještě spolu o tom hovořili, ozvalo se zaklepání a vešla komorná, mladé, hezké černovlasé a černooké děvče, oznamujíc Kalinovi, že paní hraběnka dává pana nadporučíka prositi, aby přišel nahoru.

Kalina byl trochu překvapen. Hraběnka, v jejíchž službách se za poměrů válečných bezděčně octl, dává ho prositi? To bylo trochu neobvyklé. Následoval tedy plný zvědavosti komornou.

Vedla ho po širokých, koberci pokrytých schodech a na koridoru ho vyzvala, aby sečkal, že ho jde ohlásiti. Koridor byl plný květin a kvetoucích keřů v kbelících. Paní hraběnka byla dle toho velkou milovnicí květin. Dlouho Kalina nečekal. Komorná objevila se v otevřených dveřích a pokynula mu, aby vstoupil.

Kalina octl se v útulném salonku. Četnými okny padalo sem sluneční světlo, ozařujíc množství květin na oknech i na květinových stolicích před okny. A v pozadí uprostřed květin v plném světle slunečním seděla na nízké lenošce hraběnka Elena do Montebello.

Kalina, ukloniv se, stanul u dveří a zahleděl se na nádherný zjev, který se jevil jeho zraku. V záplavě bílého hedvábí a krajek, které obepínaly štíhlou a přece plnotvarou postavu, jevila se hlava antické bohyně. Pod vysokým účesem alabastrové čelo a pod krásně sklenutým, jemným obočím velké černé oko, zastíněné dlouhými řasami, pod bezvadně modelovaným nosíkem malá ústka jako polorozvité poupě rudé růže. To byl zjev hraběnky Montebello, vdané ženy s dětským obličejem.

“Vítám vás, pane nadporučíku,” ozvala se zvonivým hláskem. “A posad’te se!” Ukázala na taburet, který stál před její lenoškou, a když Kalina uctivě usedl proti ní, podala mu malou, úzkou ručku, kterou Kalina galantně políbil.

“Jste dostatečnou měrou mocen italštiny?” zapřádala hraběnka rozmluvu.

“Dostatečně, osvícenosti,” odvětil Kalina.

“Kdyby vám italština dělala obtíže v hovoru se mnou, mluvím také chorvatsky. Jsem rodilá Dalmatinka. U nás v Dalmacii mluví se oběma jazyky, italským i chorvatským.”

“Rozuměl bych i chorvatštině,” řekl Kalina s lehkou úklonou. “Jsem Čech a rozuměl bych tedy dobře chorvatsky, ale neračte se k vůli mně nikterak namáhati a prosím, abyste užívala jazyka, v němž je vám vyjadřování pohodlnější.”

Kalina musel ted' vypravovati o svém úřadě doma, o tom jak před lety cestoval s hrabětem, v kterých bitvách bojoval a jak se dostal do zajetí a jak konečně jako zajatec byl poslán do Montebello . . .

“Jsem vám velmi vděčná, že jste se ujal správy našich lesů,” hovořila potom hraběnka. “Můj manžel je majorem ve vojště, lesní nám padl hned na počátku války a jiného jsme už nedostali. Jak vám známo, je v Itálii lesů po skrovnu a nám nařídilo vrchní velitelství, abychom dodávali dříví do muničních továren. Pasagnoli lesnímu hospodářství nerozumí a hajný je obyčejný člověk beze všeho vzdělání. Nejelná se jen o stížnosti, které mne donutily žádati vrchní velitelství o ustanovení odborné síly k vedení správy lesů, ale přiznám se, že mám také strach, aby naše lesy nebyly za této války úplně zpustošeny.”

“To by se jistě stalo, osvícenosti,” řekl Kalina, “když je těžba z lesa svěřena neodborníku.”

“Vid'te?” řekla hraběnka živě. “Zbavíte mě ted' obav. Pasagnoli vám ukáže naše hranice a vy pak zaved'te, co za dobré uznáte. Když jste už samostatně spravoval lesní majetek, nebude vám za těžko poznati, kde se u nás chybuje. Schvaluji

už předem všechno, co ustanovíte a reformy, které zde zavedete.”

“Osvícenost může mi úplně důvěřovati,” sliboval Kalina. “Přičiním se, aby k stížnostem na dodávky nebylo příčin, a z polesí aby zůstalo zachováno, co se zachovati dá.”

Hraběnka podala mu ruku. To bylo znamením, že je propuštěn.

V.

Rozmluva s hraběnkou protáhla se do pole dne, neboť chvíli potom, když Kalina vešel do svého pokoje, přinesla mu sem služka oběd . . . Úprava jídel byla po způsobu italské kuchyně, ale Kalinovi, který už po dlouhou dobu musel se na frontě spokojiti ledačím, chutnalo znamenitě. Služka postavila na stůl také láhev vína a krabici cigaret. Kalina se najedl a zapáliv si cigaretu, popíjel vína a v duchu si liboval:

“Zase jednou jsem jedl jako kulturní člověk. Začátek je dobrý. Snad mne tu nebude trápiti nic, než touha po mých drahých. Moje zlatá Evička bude už velké děvčátko, až se vrátím. Ale kdy se vrátím domů? Snad už se toho dočkám. Válka nemůže už dlouho trvati. Každý napíná své poslední síly a vyčerpání jsou už všichni . . . Vždyť se vyčerpá i hluboká studnice, když se z ní stále bere. A moje drahá Katuše? Co asi dělá, zdaž netrpí nedostatkem? Nic se nedozvím, jaké poměry teď v Čechách panují. Co mi Achtleitner a Spáčil píší, je vždycky z většiny přetřháno a učiněno nečitelným. Censura je přísná. Že Katuše občas navštěvuje Evičku, to mi psali. Podivná žena! Ví, jak ji miluji a jsempřesvědčen, že i ona mne miluje, a přece opustila mne i dítě pro takovou maličkost, jako je její představa o mně, že jsem člověk příliš prosiacký. Za čtyři léta nedovedla pochopiti moji duši. Přece jsem snad ne-

měl svolovati k jejímu odchodu? Nikoliv. Nesměl jsem se ukázat slabochem. Jestli snad vychladla její láska ke mně, vážiti si mne nesmí přestati. Slabocha by si nevážila. Nebo jsem jí měl dátidítě. U matky by mu bylo přece jen lépe než u cizích lidí.”

Kalina se na chvíli zamyslí.

“Ne,” řekl si. “Dítě je celé moje. Je jediným prostředkem, který snad někdy moji bloudící ženu opět se mnou sblíží, až pozná, že na mne nelze změnit nic, a že jsem pevně odhodlán obětovati své mužné hrdosti i pozemské štěstí a blaho, a že mnou neotřese žádná rána osudu. A Katuše k tomu poznání jednou přijíti musí. Ale kdy to bude?”

Z těchto myšlenek vyrušil Kalinu správce Pasagnoli, vstoupiv usmívaje se do pokoje.

“Tak, signore, jak jste pořídil u hraběnky?”

“Dobře, signor Pasagnoli,” odvětil Kalina. “Nastoupil jsem službu s neobmezenou plnomocí.”

“To je tak dobře,” přikývl správce. “Člověk zařídí si všechno podle svého, jak tomu nejlépe rozumí, jen když mu do toho se nikdo neplete.” Stařík tvářil se pojednou mrzutě. “Vám ovšem nemůže se nikdo do vašeho odboru míchat, ale já musím často poslechnouti rozkazů, kterých nelze provésti bez škody. Ale člověk musí poslechnouti i proti své vůli. To víte, ženská vláda. A jak se vám líbí hraběnka?”

Kalina usmál se povídavému starci a mlčky pokrčil rameny.

“Hezká, vidíte? Je vdaná čtyři roky a hrabě s ní vyženil mnoho peněz. Přivezl ji krátce před vypuknutím války, ale dlouhých líbánek nebylo jim popřáno, zkazila jim je válka. Od těch dob byl hrabě dvakrát na dovolené doma, ale vždy jen na čtrnáct dní. Kdo ví, jak by to se statkem dopadlo, kdyby hrabě nevrátil se z vojny. Je po-

slední z rodu Montebello a nemá ani vzdálených příbuzných.”

Ačkoliv hovor starcův Kalinu zajímal, zdálo se mu přece, že takové povídání jest zbytečným mařením času, proto přetrhl proud starcovy výmluvnosti, řka: “Signore Pasagnoli, pojďme do kanceláře! Rád bych dnešního odpoledne dokončil prohlídku knih a zítra mne doprovodíte laskavě do lesů.”

“Ano, dám zítra zapřáhnouti do kabrioletu,” řekl správce.

“Proč?” tázal se Kalina. “Což jsou lesy tak vzdálené?”

“Začínají čtvrt hodiny cesty za vsí,” sděloval správce, “ale táhnou se potom kolik hodin cesty až za horu Monte Amianta. Pěšky trvala by obchůzka příliš dlouho.”

“A cesty jsou v lesích dobré a sjízdné?”

Pasagnoli tvářil se rozpačitě: “Totiž v pokrajních oddílech, odkud se vyvází dříví. Vnitřek lesů je asi dosud takový, jak si ho vytvořila příroda. O tom vám zprávy podati nemohu, nebyl jsem nikdy dále, než kde se pracuje. Tedy kabriolet s párem zdejších koníků bude pro vás každého rána připraven.”

Kalina učinil rukou odmítavý posunek: “Povoz byl by mi málo platen, když bych s ním nemohl dále než na pokraj. Budu muset přece jen spoléhati na své nohy. Ovšem, kdybych měl jezdeckého koně.”

“Ale máme, máme,” zvolal správce ochotně. “Stojí v stáji několik dobrých klusáků. Nařídím tedy, aby pro vás byl denně osedlán kůň, který se vám bude nejlépe zamlouvati.”

“Dobře, pane správče. Potřebuji však také pušky. Myslím, že se člověk bez zbraně nemůže vydati do zdejších lesů?”

“Ovšem, ovšem. Pravda. Není u nás tuze

bezpečno. Je mnoho ladronů doma, kteří uklouzli vojně a skrývají se v lesích. A potom válka zplodila bídu a hlad. Já se ovšem dále do lesů nikdy neodvážil, nevím tedy, co tam je, ale vy budete muset míti zbraň. Večer vyberte si tedy ze zbraní pana hraběte, čeho potřebujete. A ještě něco, nač jsem vás chtěl upozorniti. Byl byste ve své důstojnické uniformě stále předmětem pozornosti zdejšího obyvatelstva a to by vám za jistých okolností mohlo býti nepříjemné.”

“Ale to lze snadno napravití,” usmál se Kalina. “Je snad v obci krejčí?”

“To je.”

“Tedy! Ať mi s blůzy odpáře hvězdy a přišije mi na ni zelený límec a důstojnická uniforma změní se v myslivecký úbor.”

“To obstarám hned,” slíbil Pasagnoli.

✱

Následující den ztrávil Kalina v lese celý. Správce dovezl ho do lesa, ukázal mu na mapě hranice vekostatku a vrátil se domů. Kalina už před odjezdem z domova prohlásil, že zůstane v lese celý den a správce tedy dal do kočárku uložití pro něho studený oběd. Do zámku vrátil se Kalina pozdě večer, služka mu přinesla do jeho pokoje večeři a jako včera opět láhev vína a krabičku cigaret. Kalina se najedl a vzav láhev s vínem a cigarety, odebral se do kanceláře, rozžehl tu lampu a dal se do práce. Porovnával zápisy v knihách se zásobami dříví v lese, spočítal obnosy za dodané dříví a shledal ve všem hrozný zmatek.

“Podivně se tu hospodařilo,” opakoval si stále.

Pracoval dlouho do noci, a když se konečně ubíral do svého pokoje, aby ulehl, všude v oknech už byla tma. I v protějším domku, kde bydlil správce Pasagnoli se svou starou chotí, nebylo světla. Kráčeje chodbou, zaslechl zvuky piana.

Zastaviv se, naslouchal. Piano ozývalo se v hraběcích pokojích.

“Hraběnka ovládá nástroj dokonale,” řekl si Kalina a ještě chvíli naslouchal hře. “Vede tu ta mladá žena poustevnický život,” pokračoval ve své samomluvě. “Nešťastná válka!”

Než došel ke dveřím svého pokoje, sestoupil se schodů hraběččin bernardýn a klátě chvostnatým ohonem, podal Kalinovi přední nohu.

“Tak dobrou noc, Lorde,” řekl Kalina psovi a pohládl ho po hlavě.

Několik dní docházel už Kalina do lesa, po každé na celý den. Seznamoval se s põesím sobě svěřeným a také se služebnictvem v zámku. Hraběnky v té době neviděl. Odcházel časně ráno a domů se vracel pozdě večer. Teprve v neděli večer volala hoh hraběnka po komorné k sobě.

Byl vlahý večer podzimní, jeden z těch krásných podzimních večerů na italském jihu, kdy vzduch není už naplněn dusnem parného dne, který večeru předcházel, a přece je ještě příjemné teplo. Kalina zastihl hraběnkou v salonku jako při své první návštěvě. Seděla v lenošce, hlavu v dlani, loket opřený o postranní opěradlo lenošky. Široký rukáv květovaného županu byl shrnutý a obnažoval oblé předloktí bezvadného tvaru.

“Posad'te se, pane nadporučíku!” vyzvala po obvyklém pozdravu hraběnka Kalinu.

Usedl proti ní jako předešle. Chvíli bylo ticho. Kalina ostýchal se zeptati se, proč ho k sobě volala. Zdálo se mu, že by to bylo neslušností . . . Mlčel tedy, čekaje, až ona začne o tom sama. Hraběnka pozorovala ho chvíli v myšlenkách. Byla to zvláštní chvíle, taková tajemná. Otevřenými skleněnými dveřmi vedoucími na balkon, táhla sem vůně květin, lampa u stropu zakrytá stínidlem z růžového skla šířila po salonku tlumené světlo, hraběnka nespouštěla s Kaliny oči a on sedě vzpří-

meně, musel vydržeti její pohled, aby se nezdál nejapným, kdyby se jejímu pohledu hleděl vyhnouti. Hraběnka pojednou trhla prudce hlavou, jako by se byla na něčem určitěm ustanovila, a oslovila Kalinu chorvatsky:

“Što radite večer? Jeste-li meni rozunico?”

“Si,” odvětil italsky. “Cosa io faro sta sera.”

“Tedy rozumíte chorvatštině?” tázala se opět s úsměvem.

“Osvícenosti, řekl jsem už při svém představení se, abyste ráčila užívati jazyka, který jest vám pohodlnější, že chorvatštině dobře porozumím, protože se jen málo liší od mého mateřského jazyka českého. Myslím, bude-li vaše osvícenost se mnou hovořiti chorvatsky, že po několika hovorách budu moci opustiti svou chybnou italštinu a budu moci odpovídati také chorvatsky.”

Hraběnka poskočila v lenošce a tleskala radostně ručkama. Radost vyznívala i z jejích slov: “Skutečně? Vidíte, to by mne těšilo. Jsem vychována italsky, ačkoli moje rodina je už snad od praděda chorvatsky vlastenecká. Ale v Dalmacii neměli jsme pro dívky jiných škol než klášterních s vyučovacím jazykem italským. Snad ani nepochopíte, jak je milé, může-li člověk v cizině mluvit řečí, s jakou s ním mluvila jeho matka.”

“To chápu, osvícenosti. Byl bych šťasten, kdybych v Montebello zaslechl české slovo. Ale na to není naděje. Jsem však dlužen odpověd' na první otázku vaší osvícenosti, co dělám večer . . . Osvícenosti, večer pracuji, co nelze zpracovati v lese.”

Rozmluva vedla se stále týmž způsobem, že hraběnka mluvila chorvatsky a Kalina italsky.

Ted' hraběnka opřela zase hlavu o ruku.

“Vy muži jste šťastnější než my ženy. Zaháníte dlouhou chvíli prací, a čím ji máme zaháněti my ženy? Hled'te! Já ku příkladu. Hrabě

je na vojně a já jsem tu sama, abych spravovala jeho majetek. V čem záleží moje správa? V ničem, leda že někdy podepíše některou listinu, kterou mi Pasagnola předloží a schválím některé jeho zavedení v hospodářství. Někdy si vyjedu, ale to časem také omrzí.”

“Osvícenost je přece nadanou hudebnicí, a hudba je velmi dobrým prostředkem k ukrácení dlouhé chvíle.”

“Vy jste mne slyšel hráti?”

Kalina se jen uklonil.

“Jste snad také hudebníkem?” tázala se živě.

“Bohužel nikoliv. Jak vaše osvícenost seznala z mého běhu života, který jsem se osmělil vylíčiti při svém představení se, neměl jsem nikdy příležitost přiučiti se tomuto božskému umění.”

“Božskému. To jste řekl dobře. Škoda. Už jsem se těšila, že mi někdy něco zahrajete. Já hraji jen pro sebe a tu se mi vždycky zdá, že je moje umění velmi nedostatečné.”

“To je skromnost, osvícenosti. Je vždycky dobře, myslí-li si člověk o sobě méně než více.”

Hraběnka spustila ruce do klína a nahnula se hořejší částí těla do předu: “Pane nadlesní, vy jste filosof.”

Kalina se nepatrně usmál: “Na takový vznešený titul nemohu si činit nároků. Jsem jen prostý člověk, který však dovede zrale usuzovati. K filosofii, soudím, že patří ještě něco víc.”

Hraběnka stihla ho pronikavým pohledem.

“Když dovedete zrale usuzovati, pak jste jistě člověk pravdomluvný?”

“Zajisté, osvícenosti,” uklonil se. “Pravda je jen jedna a dovedu ji říci třeba k vlastní škodě.”

“Tedy v jakém stavu shledal jste naše lesní hospodářství?”

Kalina odvětil klidně: “Osvícenosti, v stavu pode vší kritiku bídném. Je nepořádek v lese a

nepořádek v knihách a všechno to v neprospěch pana hraběte.”

“To mi musíte všechno vysvětliti a říci, jak to chcete napravit. A zapalte si!”

Ukázala na kuřácký stůl, stojící vedle le-
nošky a sama si zapálila cigaretu.

Kalina nezměnil výrazu svého obličeje, řekl klidně: “Uctivě děkuji, osvícenosti. V přítomnosti dámy nekouřím.”

“To se vám pak ve společnosti dámy stýská po kouření a není vám pak taková společnost vítanou,” usmála se, ale stihla Kalinu tázavým pohledem.

“Nikoliv, osvícenosti. U mně není kouření náruživostí a mohu se ho tedy zříci, kdykoliv chci a na jak dlouho chci.”

“Vy tedy nemáte náruživostí?” tázala se s jistou nedočkavostí.

“Bez náruživostí nejsem, jako každý smrtelný člověk, ale dovedu své náruživosti ovládati a držeti je na uzdě.”

“To mi vysvěte na příkladu!”

“Ku příkladu, jsem náruživým lovcem a po celou dobu trvání války jsem na zvěř nevystřelil, ne že bych k tomu nebyl měl příležitost, nýbrž že jsem provozování lovu v době vraždění lidí považoval za profanování ušlechtilého lovectví.”

Usmála se významně: “Jste příliš citlivý. Také dobře. Ale odbočili jsme od původního předmětu.” Hraběnka opřela si opět bradičku rukou a tázala se vážně: “Co jste učinil na prospěch zlepšení lesního hospodářství?”

“Dosud nic, osvícenosti,” odvětil. “Potřeboval bych pro začátek svolení.”

“Tedy?”

“V první řadě prosil bych, abych směl všechny dělníky vyhnati z lesa.”

“A kdo bude potom v lese pracovati?”

“Vysvětlím hned všechno,” pokračoval Kalina. “Militarisovaní dělníci pracují neradi a špatně, jedině proto, aby nemuseli do fronty. Jimi vyrobené dříví neodpovídá požadavkům továren, v lese povaluje se mnoho dříví méněcenného, kterého lze dobře zpeněžit na palivové dříví zdejšímu obyvatelstvu. Na zpeněžení tohoto dříví nebylo dosud pamatováno. Čtyři zruční dělníci dostali by mi úplně k práci v lese místo dosavadních desíti lenochů.”

“Ale kde vzít takové zručné dělníky? — V zdejší krajině takových lidí není,” namítala hraběnka starostlivě.

“Navrhuji, aby se vrchní velitelství zajateckých táborů požádalo, aby sem poslalo čtyři zajatce, bývalé lesní dělníky, ale rozhodně Čechy. Nepochybuji, že se tací lidé mezi zajatci najdou.”

Hraběnka usmála se s porozuměním: “Přejete si, abyste tu měl své krajany?”

“Rozhodně. Naši lesní dělníci rozumějí dřevařské práci a jsou poctiví. Dostane-li se jim zaopatření a nějakého platu, budou pracovat s chutí a na jejich práci je spolehnutí.”

“S tím bych tedy souhlasila,” svolovala hraběnka. “Promlute o tom s Pasagnolim!”

Kalina se uklonil: “Uctivé díky.”

Hraběnka zavedla hovor opět jiným směrem.

“Když tedy nejste hudebníkem, nezbyvá nám než hovor. Chci vás totiž požádati, abyste večer byl vždy mým společníkem. Večery se dlouží a dlouhá chvíle trápí mne večer nejvíce. I hudba přestává mne už těšiti. Co o tom soudíte? Nebudete mne považovati za neskromnou, když vás žádám, abyste mne po večeři vždy navštívil a několik hodin ztrávil hovorem se mnou, pomáhaje mi zaháněti nudu zdejšího života. Když jste večer unaven svou prací, nebude vám obtížno ztráviti večer se mnou?”

“Osvícenosti, večer nebývám unaven, práce mne nenamáhá a nepovažuji práci za oběť, nýbrž za prostředek, který mi pomáhá zapomínati, že jsem zajatcem.”

“A současně zapomínáte, že vás vaše paní opustila? Vid’te?”

“Na to nelze zapomenouti, osvícenosti.” Hlas Kalinův byl obestřen smutkem.

“Tedy svou paní dosud milujete?”

Čekala dychtivě na jeho odpověď.

Skloniv hlavu, zamyslel se na několik okamžiků. Když opět hlavu zdvihl, odpověděl přesvědčivě: “Kdo jednou opravdu někoho miloval, nemůže už svou lásku ze srdce vyrvat.”

Ted’ zase hraběnka se zamyslela. Po nějaké chvíli vytrhla se z dumání a obrátila se k němu s otázkou: “Což kdybyste večerel vždy se mnou, místo ve svém pokoji?”

Odpověděl bez rozpaků: “Uctivě děkuji. To by se jednak neslušelo, jednak byl bych vaší osvícenosti nepříjemným společníkem při jídle, protože jím svým způsobem.”

Pohlédla na něho zvědavě: “Jak to?”

“Považuji jídlo jen za nutnost a nikoliv za požitek, proto se snažím, aby mi jídlo neubrало mnoho času.”

“Jste divný člověk, pane nadporučíku. Jak bych to řekla? Takový originál muže.”

Pokrčil rameny: “Osvícenosti, každý muž je do jisté míry originálem.”

Hleděla na něho zvláštním pohledem, pojednou vstala a podávajíc mu ruku, řekla: “Je pozdě, pane nadporučíku. Zdržela jsem vás dnes dlouho a přinravila vás o odnočinek.”

Kalina vstal také, políbil podávanou učku a ukloniv se řekl: “Přeji dobré noci.”

“Tedy na shledanou zítra večer,” řekla, hledíc za ním, až vyšel ze salonu.

VI.

V následujícím týdnu měl už Kalina rozměřený čas. Programově. Přesně o sedmé hodině předvedl mu jezdcík na dvůr osedlaného koně, a Kalina odjel do lesa. Do zámku vrátil se ve dvě hodiny, na kteroužto hodinu objednal si oběd. S jídlem nezdržoval se dlouho a odešel pak do kanceláře, kde pracoval do večera, pak se rychle navečeřel a čekal, až přijde komorná Nina se vzkazem: "Paní hraběnka dává prositi."

Služebnictvo už zvyklo na Kalinovy večerní návštěvy u hraběnky. A nedivilo se tomu. Ten cizí důstojník byl sem poslán vojenským velitelstvím, zaujímal na velkostatku výlučné postavení, nejsou ani správci podřízen, a paní hraběnka našla v něm vítaného společníka pro dlouhé podzimní večery.

Den ke dni stávala se hraběnka sdílnější a důvěrnější. Napřed vyzpívala Kalinu ze všeho. Co jí při svém příchodu sem pověděl ze svého života jen v hrubých rysech, musel teď vypravovati se všemi podrobnostmi.

Katušino jednání odsoudila, divíc se, jak mohla Kalinu opustiti, když si ho vzala z lásky? Že se po čtyřech letech manželství domnívala býti zklamána, pokud se týče jeho povahy, neuznávala hraběnka za důvod k rozluce. Každá žena zklame se ve svém muži více nebo méně, ale proto muže opustiti nesmí, vždyť mu přece u oltáře slibuje, že s ním do smrti vytrvá v dobrém a zlém.

Po takové rozmluvě, Kalina odcházející od hraběnky, dlouho o jejích slovech přemýšlel.

"Je to obdivuhodná žena pevné povahy. Žije na osamělé vesnici, stará se o majetek svého trvale nepřítomného muže, a přece netouží po osvobození ze svého nynějšího jednotvárného života. Proč jeho Katuše neměla takové povahy?"

Obdivoval se hraběnce ještě více, když mu jednoho večera vypravovala svůj životopis. Otec má obchod v Dubrovnicé a několik jeho lodí brázdí vlny Středozemního moře. Vyrostla se svým bratrem v přepychu a nadbytku všeho. Ve svém čtrnáctém roce, když vyšla z klášterní školy, byla uvedena do společnosti. O této době svého života mluvila vždy s nadšením. Byla to nejkrásnější doba jejího života. Navštěvovala s rodiči plesy a zábavy, v neděli hrávala na náměstí městská hudba a tu se hraběnka procházela se svými přítelkyněmi. Podnikala procházky do blízké Gruže, často s bratrem a se svými družkami podnikala výlety po moři. Když si ve svém vypravování vzpomněla na moře, pokryla se její krásná tvář vždycky smutkem, jako by ho náhle zastřel temný závoj. V osmnácti letech jí rodiče vyhledali ženi-cha. Hraběte Montebello neznala, nikdy ho neviděla, věděli o něm příbuzní. A když přijel, aby se o ni ucházel, svolila. Líbil se jí, bylo jí řečeno, že má velký statek, na němž ona bude paní. — V Montebello se jí líbilo, dokud tu s ní byl hrabě. Ale to trvalo jen krátký čas a ta hrozná válka jí ho odvedla. A teď už tu léta vede život plný odříkání, život v osamělosti a nemůže odtud odejít, aby statek nespustl. Je to oběť od ní, které nikdo neocení. A když takovou nebo podobnou svou řeč skončila, řekla vždycky: “Kdyby tu bylo alespoň moje krásné moře! Ale zde není nic krásného.”

Když tento náрек pronesla podruhé, pokusil se Kalina ji potěšiti.

“Osvícenosti,” řekl vřele, “neprávem tvrdíte, že zde není nic krásného. Krajina zdejší je skutečným rájem. Jsou zde úrodná pole, bujné lučiny a vinice a vaše krásné lesy, které reprezentují ohromné jmění.”

Tenkrát se hraběnka na něho skoro mrzutě utrhla: “Vám mužům zdá se býti všecko krásné,

když z toho tekou peníze. Jestliže jste se svou paní mluvil tímto způsobem, spojuje vždy krásu s užitečným, ba co více, čině krásu závislou na užitečnosti a prospěchu, pak se ovšem nedivím, že vás považovala za materialistu.”

Od té doby nepokusil se Kalina již nikdy hraběnce odmouvat nebo ji chtít přesvědčovat.

Večerní rozmluva začínala každého dne zprávou o lesním hospodářství, ale trvala jenom krátce, protože hraběnka zavedla hovor záhy na jiný předmět. Kalina se z jejích hovorů přesvědčil, že je žena neobyčejně vzdělaná a hluboce cítící, ale do jisté míry výstřední. Ovšem výstředky její výstřednosti měly zvláštní formu lišící se od výstřednosti obyčejných žen, které tímto způsobem snaží se na sebe upozorniti. Takových prostředků nepotřebovala se hraběnka chápati, už její krása byla více než dostatečným prostředkem, aby vzbudila nejen pozornost, nýbrž i obdiv každého, kdo ji spatřil.

*

Jednoho dne přelo od rána. Déšť nebyl sice hustý, ale studený. Kalina vracel se dnes z lesa dříve. Byl promoklý a prostydlý, hleděl tedy, aby na poledne dorazil do zámku a ohřál se. Když vjel do dvora, spatřil tu čtyři rakouské vojíny. Stáli na dvoře v dešti a správce Pasagnoli snažil se domluvit se s nimi, což se mu však nepodařilo.

“Signore, máte tu své české dělníky, ale žádný nezná italského slova,” volal správce na Kalinu, který odevzdával koně jezdčíkovi.

“Neškodí, signor Pasagnoli,” řekl Kalina, směje se. “Neznalost italštiny nebude jim brániti v podřezávání a oklešťování italských stromů.”

Přistoupil k vojínům. Byli vesměs od pionýrského praporu, desátník a tři prostí.

“Vítám vás hoši!” oslovil je. “Máte nějaké listiny?”

Desátník sáhl do kapsy blůzy a podal Kalinovi obálku.

“Pojd’te zatím do průjezdu, ať zbytečně nemoknete!” vyzval je.

Vešli všichni do zámku, správce s nimi.

“Kdy jste přijeli?” tázal se Kalina.

“Ale hned ráno,” odpovídal desátník za sebe a ostatní tři. “Ale nahledali jsme se toho hnízda, když se nedovedeme nikoho zeptati. Myslili jsme, že už jsme někde v Americe.”

Kalina se usmál: “Do Ameriky je odtud ještě daleko. Víte, proč vás sem poslali?”

“Víme. Budeme v lese zdělávati dříví,” odvětil zase desátník.

Kalina obrátil se k správci: “Signor Pasa-noli, ty lidi bych měl rád ubytované a stravované v zámku.”

“Nevím, signore, jak by se to dalo provésti. O tom by musela rozhodnouti paní hraběnka,” řekl oslovený.

“Tedy se jí hned zeptám,” řekl Kalina a kráčel po schodech do patra.

Přišla mu do koridoru vstříc Mina.

“Prosím vás, ohlašte mně paní hraběnce!” požádal ji.

Usmála se na něho přívětivě. To činila vždy, když se s ním setkala. Zmizela ted’ za dveřmi, vrátila se v malé chvíli a oznámila mu: “Paní hraběnka vás očekává, pane nadporučíku.”

Kalina šel za komornou a hraběnku zastihl v jednom z pokojů. Chodila po pokoji a něco četla. Pohlédla na něho s výrazem zvědavosti a popošla mu několik kroků vstříc, když zůstal státi u dveří.

“Prosím za prominutí, že obtěžuji v nevhodnou dobu. Potřebuji zvláštního svolení vaší osvícenosti.”

“Co se stalo?” tázala se s nepokrytou zvědavostí . . .

“Přišli čeští zajatci na lesní práci a prosím o dovolení, abych je směl ubytovati v zámku, a aby se tu také stravovali.”

“V zámku? Proč právě v zámku? Máte k tomu zvláštní příčinu?” tázala se se zájmem.

“Mám, osvícenosti,” vysvětloval klidně. “Dám rozbořiti srub v lese, kde byli dosavadní dělníci ubytováni.”

“Což není výhodou, když jsou dělníci stále v lese, přespávají tu, aby se mohli časné ráno dáti hned do práce a sami si tu také vaří.”

Kalina usmál se svým způsobem. “Osvícenosti, vaši lidé nedají se do práce dokud je do ní nepobídnu já nebo hajný. A toho mají už tak okoukaného, že si z něho nedělají nic. A co se vaření týče, to je hotová neplecha. Ti lidé v noci pytláci, lapají zvěř do ok, bud’ ji snědí nebo ji dobře zpeněží ve vsi, kde je nedostatek masa.”

Hraběnka udělala udivený obličej: “Pytláci? To by tedy záhy les vyplenili?”

“Ovšem. Stav zvěře je dosti slabý a co tu je, zmizí záhy, neučiní-li se tomu přítrž. Proto aby už byli z lesa venku.”

“Dejte je, lotry, zavřít!” horlila.

Kalina se zase jen usmál: “Myslím, že v Itálii jako všude jinde vyžaduje se k usvědčení zloděje, aby byl přistížen při činu a to je v přítomném případě nemožno. Oka nacházím, ale přistihnouti nemohu nikoho, protože v noci v lese nejsem. Prosím tedy, aby moji lidé byli ubytováni v zámku, jídlo aby dostávali ze zámecké kuchyně a oběd aby se za nimi dopravoval do lesa. Snídati a večereti budou doma. Srub v lese dám rozbourat a dříví zpeněžím.”

“Učiňte, co za dobré uznáte,” svolovala hraběnka, podávajíc Kalinovi ruku. “Domluvte se s Pasagnolim!” Kalina se uklonil a vyšel.

Poněvadž venku ještě pršelo, stáli vojíni v přízemní chodbě a správce byl u nich, čekaje, jak Kalina pořídí u hraběnky.

“Signor Pasagnoli, vojáci budou bydlet v zámku,” oslovil Kalina správce. “Oběd se za nimi bude dopravovati do lesa. Snídati a večereti budou v zámku.”

“V zadním traktu jest v přízemí prázdný pokoj,” řekl správce. “Řekněte jim, ať jdou za mnou! Ostatně budete muset býti tak laskav a jíti s námi, protože se s vašimi lidmi nedomluví. Oběd za nimi dopraví vždy jezdcík. Nemá teď beztoho nic na práci, než obsloužení koní a sedláni koně pro vás. Dá dva koše na mezka a doveze jídlo každého dne do lesa. Promluví s hospodyní a s kuchařkou. Bude to lepší než dovážeti do lesa potraviny pro dělníky. Račte tedy se mnou!”

Kalina obrátil se k vojínům: “Tak hoši! Dnes máte volno. Dáte si do pořádku byt, osušíte promoklý oděv a zítra ráno vás zavedu do lesa na práci. Plat vám vyměřím, až uvidím, co umíte. A vy desátníku ručíte za pořádek. Kázeň musí býti jako na vojně.”

Šli kolem zámku a v zadní jeho části otevřel jim správce prázdný pokoj. Složili tu své bačochy a snesli potom s půdy čtyři železné postele. Chvilí potom nacpávali slamníky kukuřičnou slamou a upravovali pokrývky na lůžka. Dvě služky jim přinesly jídlo a ačkoliv českým vojínům nerozuměly, bavily se přece s nimi a žertovaly delší dobu.

“Poslali nás na nějakou dobrou štaci,” poliboval si jeden z vojínů.

“Tak se jen držte v pořádku, aby nás nadporučík neposlal pryč,” řekl desátník vážně. “Musíme se přičiňovati, abychom tu vydrželi do konce války. Zle nám tu, jak vidím, nebude.”

V noci ustal déšť. Ráno vyšlo slunce, ale nemohlo hned zapuditi mlhu, která se v dlouhých, šedých cárech táhla z lesů a válela se po krajině. Podzimní slunce sice svítilo, ale jeho paprsky už valně pozbyly své hřejivé síly, jakou mívaly v létě. Když jezdčík vyvedl na zámecký dvůr osedlaného koně pro Kalinu, vypadali oba, muž i kůň, jako zhruba nahozené modely sochařské.

Kalina vyšed po snídání ze svého pokoje na dvůr, musel se teprve řádně rozhlédnouti, kde stojí jeho kůň.

“Doskočte pro vojenské dělníky do zadního traktu! Ať už jdou!” nařídil jezdčíkovi.

Nemusel jezdčík oběhnouti celý zámek. Na rohu budovy potkal již pionýry, které v pořádku přiváděl desátník.

Kalina poděkovav na pozdrav vojínů, vyšinul se do sedla, vojíni seřadili se za koněm a výprava ubírala se bystrým krokem k lesům. Kalina cestou nemluvil, ale vojíni bavili se nahlas. Povídali si, co zkusili cestou, než se dostali až sem. — Z Paduy poslali je bez jídla, dali jim na cestu každému několik centesimů, ale cestou nebylo možno nic k jídlu koupiti. Itálie je vyjeděná do posledního krajíce kukuřičného chleba. Je-li tomu také tak doma v Čechách?

Kalina naslouchaje hovoru vojínů, sesmutněl. Hladoví-li doma jeho Evička? To zlaté dítě jeho lásky? Zatím co on tu má všeho sdostatek a nemůže švému dítěti poskytnouti ničeho ze svého přebytku. O Katuši se nebál. Starý Záhorský je zkušený obchodník; jistě předvídal, že za války dostaví se ve vnitrozemí nedostatek a opatřil si zavčas zásoby. Ale Evička, tam v zapadlé vesnici? Kalina tísnivé myšlenky zapuzoval. Sedláci jsou chytrí. Pamatují na sebe a ani nejpršnější rekvisice nevyždímá z nich všechno. A Spáčil jest věrný a chytrý. Dovede od své rodiny i od Evičky

zapuditi hlad. Nesežene-li potravin ve vsi od se-
dláků, má zvěř v lese. Spáčil nenechá Evičku
hladověti. Vždyť mu to slíbil. Má ji rád, už k
vůli svému Jiříkovi. A Bětuška by raději sama
nejedla, kdyby viděla, že Evička hladoví. Také
Bártíková je žena srdečná a nedopustila by, aby
jeho dítě strádalo. Jenom matka. — Ovšem matka
Evičky měla by býti jiná. Žena bez srdce. Ale
o Evičku strachuje se zbytečně.

Výprava dospěla kraje lesa. Kalina zastavil
koně a obrátiv se k vojínům, otázel se: “Máte
některý nůž?”

Přihlásili se dva, že mají zavíráky.

“Uřízněte si každý notný obušek,” nařídil
Kalina.

“Snad nebudeme někoho vypláceti, pane
nadporučíku?” usmál se desátník.

“Nevím. Jenom se všichni opatřte obušky!”
řekl Kalina.

Na pokraji lesa rostly habrové keře a vojíni
nařezali si tu obušků. Kalina čekal, až s tím
byli hotovi.

“Je to tvrdé dřevo,” řekl desátník rozmarně,
zamávav habrovou větví nad hlavou. “Kdybych
tím přetáhl někoho přes hřbet, narostl by mu
hrb.”

Ostatní se smáli. Kalina pobídnuv koně, vy-
zval k dalšímu pochodu. Trval zase čtvrt hodiny.

✱

Na větší holině, hodně daleko od kraje lesa,
stál dřevěný srub. Toho podzimního jitra, kdy
Kalina vedl nové dělníky do lesa, deset mužů se-
dělo v srubu a na ohni, který hořel na podlaze
mezi narovnanými kameny, vařili si v kotlíku
černou kávu. Zevnějšek mužů činil dojem spust-
losti. Vojenský jejich stejnokroj byl rozedraný,
ledabyly zalátovaný, pomaštěný a špinavý. Patrně

si tito dělníci hleděli více přípravy jídel než práce, neboť pryskyřice bylo na jejich oděvu málo . . . Kolem stěn srubu byly opřeny pily a sekery.

Když sem Kalina vstoupil se svými pionýry, zraky přítomných dělníků obrátily se zvědavě na příchozí. Kalinu pozdravili sedíce kolem kotle, ale nevstali.

”Proč nejste už v práci?” otázal se jich Kalina.

”Však nám práce neuteče,” odpověděl starší muž, jehož celý obličej byl zarostlý černým vousem. Z houštiny této hledělo dvě oči černých a potměšilých. Jmenoval se Rosano a byl jaksi předním dělníkem mezi ostatními.

”Slyšte, Rosano, práce v lese vám skutečně již utekla,” řekl Kalina vážně. ”Přivádím nové dělníky, kteří vás v Montebello vystřídají.”

Rosano vyskočil od ohně: ”A co bude s námi?”

Kalina pokrčil rameny: ”Nevím. Mám vám jen naříditi, abyste se ihned odebrali do Perugia a přihlásili se tam na stanici karabinierů. Tam se dozvíte, kam budete posláni.”

”To jste nám způsobil vy!” křičel Rosano a postoupil o krok ke Kalinovi.

”Já ne, ale vrchní velitelství,” řekl Kalina klidně. ”Dříví, které správa zdejšího velkostatku odváděla, nevyhovovalo ani jakostí ani množstvím, a vrchní velitelství, aby nemuselo stále vyšetřovat stížnosti muničních továren, odvolalo vás jako neschopné a posílá sem schopné lesní dělníky ze zajatců. Nechte tu tedy nástroje a odejděte hned, protože srub dám hned rozebrati.”

”A to byla pěkná spravedlnost, aby cizinci tu dostali práci a my museli snad do fronty?” křičel Rosano.

”Mlčte!” okřikl ho Kalina. ”Vy Italové říkáte, že bojujete za zcelení své vlasti, je tedy vaší

svatou povinností, abyste šli tam, kam vás vlast volá. My takové vlasti nemáme a tudíž také ne takových povinností jako vy.”

“Figlio d'un can'!” vzkřikl Rosano skrze zuby. Přikrčil se jako kočka a skočil ke Kalinovi. V jeho ruce zaleskla se dýka.

Napřáhl k bodnutí, ale nebodl. Desátník stojící vedle Kaliny, byl rychlejší. Co měl síly udeřil obuškem Rosana přes ruku. Dýka padla na zem a zabodla se do hliněné podlahy. Mžikem strhl Kalina ručnici s ramene a natáhl kohoutky. Pod hlavními ručnice proklouzl Rosano kolem Kaliny a vyskočil ze srubu. Pionýři chtěli za ním běžeti, ale Kalina je zastavil: “Nechte ho běžeti! Ví, kam se má dostaviti a dále nám není po něm nic.”

Kalina měl ručnici namířenou proti ostatním Italům, kteří teď vyskočili od ohně a stáli tu, jako by se nemohli rozhodnouti, co teď počíti.

“Radím vám, abyste se hned odebrali do Perugia a tam se přihlásili,” pravil Kalina přísně, míře ručnicí proti nim. “Odporem nic nezměníte a budou-li vás muset odvésti karabinieři, dovtipíte se, co vás pak očekává. Odejděte tedy klidně! Jste vystřídáni a proti tomu se nedá dělati nic.”

Chvíli stáli Italové nerozhodně, potom se jeden z nich ozval: “Ale kávu nám dovolíte ještě vypíti?”

Kalina se usmál. “Jen si vypijte, co jste si uvařili. Nedělali jste tu o mnoho víc, než jste stále vařili. Alespoň zastihl jsem vás při vaření častěji než při práci.”

Scedili si z kotlíku kávu, vypili ji stojíce a potom odcházeli. A Kalinu pozdravovali smutně: “Adio, signor!”

Po jejich odchodu obrátil se Kalina k svým lidem: “Tak, hoši, teď se do toho dáte! Musíte ukázati, že si poctivou prací zasloužíte živobytí, kterého vám Italie poskytuje. Vy dva rozeberete

sруб. Trámce zachovalé dáte stranou, co je natlelé rozřezete na dříví palivové. Desátník označí všechny potlačené a křivé kmeny, druzí dva je porazí a vyřezí z nich podle udaných rozměrů dříví pro muniční továrny. Všecky odřezky a suky, vůbec všechno dříví, které se tu povaluje, srovnáte do hranic. To se prodá na palivo. V Itálii jest o dříví nouze. A vy, desátníku, ručíte mi za to, že se všechno provede tak, jak nařizují. Vybírejte kmeny, které nemají budoucnost, aby les nebyl zpusťošěn! Vy tomu rozumíte.”

“Račte býti bez starosti!” řekl desátník. “Vždyť to neděláme poprvé. Provedeme jen důkladnou probírku a dost.”

“Ano, tak si to myslím,” přisvědčil Kalina.

Vyšel před sруб, odvázal svého koně od stromu a vrátil se do zámku.

VII.

Kalina dojel do zámku po čtvrt hodině a zašel do kanceláře, chtěje pracovati. Ale sotva zasedl ke stolu, Pasagnoli, který seděl u vedlejšího psacího stolu, chtěje zapřísti rozhovor, oslovil Kalinu: “Už zase prší! Tyhle podzimní přepršky bývají u nás bez konce.”

Kalina pohlédnuv k oknu, spatřil skutečně, že po okeních tabulích stékaly praménky vody. Vstal rychle a spěchal ke dveřím.

“Kam pak, pane nadporučíku?” volal za ním Pasagnoli.

“Do lesa,” odpověděl Kalina.

“Stalo se něco?”

“I nic. Jenom na něco jsem zapomněl,” odvětil Kalina a odkvapil.

V stáji osedlal si sám koně, vyvedl ho na dvůr a vyhoupnuv se do sedla, vyjel klusem ze zámku. Déšť padal dosti hustě. Když Kalina dorazil na

holinu v lese, kde stál srub dřevařů, spatřil, že dva vojíni odtrhují prkna se střechy. Nesesednův s koně, zavolal na ně: “Nechte toho, hoši! Srub musí zůstat neporušený. Zapomněli jsme na déšť a sníh. Dejte tedy střechu opět do pořádku. Kam byste se ukryli před nepohodou?”

Vojíni dívali se několik okamžiků udiveně na Kalinu, potom jeden z nich řekl: “Je pravda. Nějakou schovávačku tu musíme mít. Pan nadporučík pamatuje na všechno.”

A obrátiv se k druhému, řekl: “Tak ta prkna zase přibijeme.”

Mezitím přišel ke srubu desátník s druhým vojínem a Kalina mu vysvětlil, že nechává srub státi pro jejich ochranu, odvolává tedy svůj rozkaz k jeho stržení, ale dodal: “Srub večer vždycky zavřete, aby se v něm v noci nevyspal někdo nepovolaný! Jak jsem slyšel, potuluje se v zdejší krajině několik vojenských zběhů, aby se jim srub snad nestal vítaným útulkem, až se počasí ještě více zhorší.”

“Pan nadporučík může býti bez starosti,” řekl desátník. “Uložíme si každého večera nástroje do srubu a před odchodem z lesa srub dobře zavřeme. Vyprovodil bych každého nepěkně, kdo by se nám chtěl ve srubu usadit.”

Kalina kývl souhlasně, obrátil koně a jel domů.

“Už zpět?” uvítal ho v kanceláři správce. “Bylo to tak důležité, že jste musel k vůli tomu zmoknouti?”

“Ano,” odvětil Kalina. “Zapomněl jsem prve něco důležitého naříditi svým vojínům.”

A zasedl ku práci.

Zvědavý stařec vida, že se Kalina k dalšímu hovoru nemá, pustil se také do psaní. Před polednem vstal a odcházeje z kanceláře, řekl: “Jdu obstarat zaslání oběda drvařům do lesa. Dnes to

musím obstarati osobně, ale od zítřka už hospodyně a jezdcík mohou to obstarávat sami.”

“Díky, signor Pasagnoli,” obrátil se Kalina k starci. “Promiňte, že jsem vám přidělal starostí.”

“Ale vždyť to nic není,” odmítal stařec. “Obstarám tuto záležitost cestou k domovu.”

Po jeho odchodu vstal Kalina také a odebral se do svého pokoje, kam mu služka po chvíli přinesla oběd. Odpoledne opět pracoval v kanceláři. Správce přišel sem později na chvíli, jenom aby Kalinovi oznámil, že se jezdcík s mezkem už vrátil z lesa, vojíni že obědvali ve srubu, že jim jídlo chutnalo, a hned po jídle že se vzdor dešti pustili opět do práce. Kalina přikývl spokojeně a správce odešel z kanceláře, maje co činiti ve dvoře za zámkem. Pršelo celé odpoledne nepřetržitě.

Dnes sešerilo se velmi brzy. Se šerem vrátili se vojíni z lesa. Kalina slyše je dupati a hovořiti v průjezdě, vyšel k nim z kanceláře a prohlížel je. Crčela z nich voda.

“Vy jste pracovali celý den?” tázal se Kalina.

“Ano, pane nadporučíku,” odvětil desátník.

“V dešti jste přece nemuseli pracovat,” řekl Kalina.

Desátník se usmál: “Na chvíli jsme se vždy ohřáli ve srubu, kde jsme si rozdělali oheň, potom jsme zase hodinu pracovali. Za ten dobrý oběd chtěli jsme hned prvního dne udělati kus řádné práce.”

“Také dobře.” pokynul Kalina. “Ale šetřte svého zdraví! Těšíte se přece všichni na návrat domů.”

“Kdyby už to dnes bylo, pane nadporučíku,” ozval se jeden z vojínů. “Mám doma ženu a dvě děti, vím, že se nemohou dočkat, až se k nim navrátím.”

“Tak vidíte,” přisvědčil Kalina. “Všichni toužíme vrátiti se domů zdraví, proto nesmíme se

potrhnati práci v cizích službách. Pracujte poctivě, ale nikoliv nad své síly. To stačí. Zbytečně vás do práce honiti nebudu a nemožných věcí od vás také nebudu žádati.”

Vojíni odcházejíce do své světnice, povídali si: “Pan nadporučík je hodný člověk. Takových důstojníků bylo v naší armádě málo.”

Kalina hleděl za odcházejícími, až zašli, potom se odebral do svého pokoje. Za chvíli přinesla mu sem služka večeři. Jen se navečeřel, klepala na dveře komorná Nina a vstoupivši, pronesla své obvyklé: “Paní hraběnka dává prositi.”

“Půjdu hned, slečno Nino, jen co dokouřím,” usmál se Kalina, který si právě zapálil cigaretu.

Nina se také usmála. “Počkám tedy na vás.”

“Tedy si sedněte!” nabídl jí Kalina židli.

Usedla bez zdráhání. Černé oči Nininy zasvítily zvláštním ohněm, když je teď upřela na Kalinu.

“Jste už dlouho ve službách paní hraběnky?” zapřádal hovor, kouře cigaretu a dopíjeje víno, které byl dostal k večeři.

“Jak dlouho je paní hraběnka vdaná,” odpověděla Nina a usmála se na Kalinu milounce, vyslavši při tom k němu žhavý pohled svých tmavých očí. “Přijela jsem s hraběnkou z Dubrovníka . . .”

“Vy tedy nejste Italka?” podivil se Kalina.

“Nikoliv, jsem Dalmatinka,” odvětila.

“To tedy znáte srbsky nebo chorvatsky, jako paní hraběnka. Ale dosud neslyšel jsem vás mluvíti jinak než italsky.”

“Paní hraběnka mluví slovansky ráda, ale jen s vámi.”

Hlas Ninin zněl trochu uštěpačně. “U nás v Dalmacii mluví se slovansky jen se sedláky, kteří italsky neznají, v lepších rodinách mluví se jen italsky.”

Kalina pohlédl na dívku udiveně. Měla to snad býti narážka, že hraběnka hází ho do stejného pytle s dalmatskými sedláky? Kalinovi hrnula se krev do obličeje. Ale uklidnil se hned, když pohlédl Nině do obličeje. Usmívala se na něho, v jejích slovech jistě tedy nebylo zlomyslnosti, patrně v Dalmacii panovaly skutečně poměry, jak je vylíčila. Aby zakryl své pohnutí, otázal se: “A není vám smutno v Montebello?”

“Oh, velmi smutno,” odvětila a zase k němu vyslala takový žhoucí pohled. “Není tu nikoho, kdo by mne měl rád.”

“No, paní hraběnka vás přece má ráda,” řekl Kalina klidně.

Nina sklopila oči: “To není to. Chtěla bych, aby mne měl rád také muž. Jak se tomu říká far amore.”

Kalina se usmál: “Ale, slečno Nino, vždyť je v zámku mnoho mladých mužů a žádný se do vás dosud nezamiloval?”

Nina rychle zdvihla hlavu a zasmála se srdečně: “Všichni, signor, všichni jsou do mne inamorati, ale ten, kterého bych já chtěla, dosud si mne málo všímá.”

“Jděte! Musí to býti nějaký mrzout nebo samotář, když nechává bez povšímnutí takové hezké děvče, jako jste vy.”

Kalina to povídal jen tak, aby vůbec něco odpověděl, ale v nejbližším okamžiku zalekl se svých vlastních slov. Nina hleděla na něho široce rozevřenýma očima a tvářičky jí jen hořely . . . O tomto výrazu obličeje nemohl býti Kalina v pochybnostech.

“Naposledy se to děvče zamilovalo do mne?” pomyslně si a ulekl se této myšlenky tak, že rychle vstal, uhasil zbytek cigarety v popelníčku a vyzval dívku: “Půjdeme, slečno Nino! Aby se paní hraběnka nemrzela, že ji nechávám dlouho čekati.”

Nina zbledla, zamračila se a sklonila hlavu.

Mlčky vstala se židle a obrátila se ke dvěřím. Kráčeje vedle ní po schodech do patra, pomyslí si Kalina: “Není pochyby. Ještě chvíli, a byla by mi učinila vyznání lásky. Ubohé děvče.”

Hraběnku zastihl Kalina v pokoji. Držela na klíně měděnou nádobu s vysokým obloukovým držadlem, v nádobě doutnalo dřevěné uhlí.

Po obvyklém pozdravu ukázala mu na židli a vidouc, že se zvědavě dívá na nádobu s dřevěným uhlím, porozuměla hned jeho zvědavosti a usmívajíc se, vysvětlovala mu: “Je dnes už citelná zima, křehnou mi ruce a ohřívám si je tedy na maštilu.”

Kalina pohlédl k starodávnému otevřenému krbu s ozdobnou římsou; nebylo na něm ohně.

“Nedala jsem zatopiti v krbu, protože vítr vždy choulí dým do pokoje,” vysvětlovala hraběnka, postřehnuvši jeho pohled. “Jak ve vaší studené vlasti se ohříváte, když jest v příbytku zima?”

Kalina se usmál: “Je-li venku zima, i za třeskutých mrazů, vytopíme teple příbytek, protože v každém pokoji máme kamna.”

“Ano, takové zařízení jsem viděla také doma v Dubrovníce,” pravila hraběnka, přisvědčivši hlavou. “V celním úřadě, kde byli úředníci Němci, měli taková kamna v kanceláři a v zimě hořel v nich oheň od rána do večera. Ale u nás v Dalmácii ani zde v Itálii není takových kamen třeba. V severní Itálii mají je v hotelích.” A pojednou obrátila směr hovoru: “Zavedl jste už své lidi na lesní práci?”

“Ano, osvícenosti,” odvětil, “a nezklamal jsem se v nich, pracovali poctivě v dnešním dešti.”

“A co tomu říkali Italové?”

“Odešli všichni do Perugia, aby se tu přihlásili, až na jednoho, jistého Rosana, který revoltoval a chtěl se na mne vrhnouti se štíletem,

ale po nezdařeném útoku prchl.”

“Madonna mia!” zvolala hraběnka uleknutá.

“Mohl jste pro naše dříví býti poraněn!”

Líčka panina trochu pobledla.

“To se mi mohlo státi už kolikrát v četných bitvách,” pokrčil rameny. “A nestalo se to. Co na koho čeká, to ho nemine.”

“Vy jste fatalistcu, pane nadporučíku?” tázala se vážně.

“Tak trochu, osvícenosti.”

“Vidíte, já také věřím v osud člověka,” řekla a sklonivši hlavu trochu se zamyslela. Po chvíli zdvihla rychle hlavu a zeptala se ho: “Soudíte tedy, že se k vám vaše paní vrátí, je-li tak určeno ve vašem osudu?”

Kalina pohlédl na hraběnku udiveně. Jak přišla pojednou na tuto otázku? A co měl na to odpovědět?

“Osvícenosti,” řekl po chvíli. “Vrátí-li se, nevím, ale nevzdávám se naděje, že se tak přece někdy stane.”

“Ovšem naděje je to poslední, co člověku zbývá,” řekla s příděchem melancholie.

Nějakou chvíli mlčeli oba, potom zase hraběnka překvapila Kalinu otázkou: “Pane nadporučíku, milujete dosud svou paní?”

“Neměl jsem dosud příčiny, pro kterou bych ji musel přestat milovati.”

“Ale když vás i vaše dítě opustila?”

“Má svobodnou vůli a já nemám práva její vůli obmezovati.”

“Žena přece slibuje muži před oltářem, že bude snášeti s mužem dobré i zlé.”

“To slibuje každá, když se chce vdáti, ale později může pocítiti proti muži odpor a muž nemá práva nutiti ji k spolužití proti její vůli.”

“A vy víte, jaký odpor vaše paní pocítila proti vám? A řekla vám to?”

“Řekla, osvícenosti, a vím, až pozná, že její odpor proti mně zakládal se na liché představě, na špatném pochopení, pak se moje žena ke mně navrátí kajícím, nebo má-li tolik hrlosti jako já a nebude se chtít k své chybě přiznati, tedy se už vůbec nevrátí. — Na obě eventualy jsem připraven.”

“A co to bylo?” tázala se hraběnka dychtivě.

Kalina zahleděl se na podlahu před sebou. Měl teď tazatelce líčiti všechny ty trapné výstupy s Katuší? Měl vypočítávati všechno, co mu Katuše vyčítala jako nedostatky jeho povahy a jako povahové chyby a vypravovati jak porovnávajíc ho s Čestmírem znenáhla se od něho odvracela ochládajíc ve své lásce a jak on proti tomuto duševnímu pochodu své ženy byl bezmocným a bezděky musel mu nechávati volný průchod. Vždyť už o té záležitosti řekl hraběnce dost v předešlých rozmluvách. Ale něco přece musel na její otázku odpověděti. Řekl tedy vyhýbavě: “Osvícenosti, prosím, abyste mi odpověď prominula.”

Hraběnka se zarazila: “Moje zvědavost vám působí bolest, vidíte?”

“Nikoliv, osvícenosti,” usmál se klidně. “Nerad bych jen odhaloval chyby a poblouzení duše své ženy. Je přec dosud mojí ženou a má odpověď by vypadala jako obžaloba.”

Hraběnka stihla ho zářícím pohledem.

“Jak jste ohleduplným i oproti vzdálené ženě! Všichni muži tací nejsou. Pane nadporučíku, pro tato slova vážím si vás velmi.”

Podala mu ruku, držíc maštil levicí.

“Díky uctivé,” řekla a skloniv se nad její teplou ruku, políbil ji vřele.

Hovor stočil se potom zase na záležitosti hospodářské. Kalina podával hraběnce zprávu kolik dříví odvedl do muničních továren, kolik má v zásobě dříví palivového, a že Pasagnoli zítra

odjede do Perugia a do Arezza, aby tu smluvil ceny s odběrateli palivového dříví, zabezpečil stálý odběr a také způsob dopravy. Hovor o této záležitosti, o níž hraběnka jevila živý zájem, protáhl se přes celý večer.

Pokoj, v němž Kalina hovořil s hraběnkou, byl od chodby třetí. Za dveřmi tohoto pokoje stála komorná Nina, ucho přitisknuté ku dveřím, aby slyšela, co se ve vedlejší pokoji povídá, chvílemi nahlížela klíčovou dirkou dovnitř. Pokoj, v němž stála, byl neosvětlený, bylo tedy klíčovou dirkou dobře viděti Kalinu i hraběnku. Když Kalina políbil hraběnce ruku, Nina sebou trhla, vztyčila se a chvíli stála zamyšlená. Když se po chvíli opět shýbla ku klíčové dirce, spatřila, že se Kalina zdvihl k odchodu. Po špičkách proběhla oběma předními pokoji a stanula na chodbě.

Zde se s ní setkal Kalina, odcházejce.

“Buona notte, signor!” přála mu tichým hlasem, jakoby smutkem obestřeným.

“Buona notte, signorina Nina,” poděkoval, sestupuje se schodů.

Hleděla za ním do osvětleného schodiště, až zašel do svého pokoje, potom si vzdychla a šla k hraběnce, aby ji odstrojila k odpočinku a upravila jí lůžko v ložnici.

VIII.

Každého dne dojížděl Kalina do lesa, aby přijal vyrobené zásoby dříví, vykázal drvařům práci a nařídil hajnému Strinimu, které dříví má odeslati do muničních továren a které obchodníkům dřívím. Dojížděl do lesa dvakrát denně, ale záhy se zase vracel do zámku, aby pracoval v kanceláři. Přes to, že zavedl si účtování co nejjednodušší a přijímání a vydávání peněz přenechal Pasagnolimu, měl stále co dělati, protože prodejem

palivového a nárad'ového dříví zvětšila se agenda a provoz v značné míře.

Podzimní počasí se změnilo. Přepršky přestaly, ale za to dostavily se noční mrazíky. Byly dni, že slunce celý den svítilo, ale nehrálo stojíc nízko nad horami a od moře vanul východní vítr suchý a studený. Stromy a keře v parku kolem zámku pozbyly svého zeleného šatu a park teď vypadal spustlý a smutný.

Hraběnka teď ze svých komnat ani nevycházela. Jindy procházela se nějakou hodinu v parku, některého dne dojela také do Perugia, ale teď to přestalo.

“Vede tu skutečně život poustevnicc,” často si Kalina pomyslíl.

A když se záhy po svém příchodu do Montebella zeptal Pasagnoliho, proč hraběnka nepodnikne nikdy vycházky do svých lesů, správce mu vysvětlil, že krajina zdejší není dosti bezpečnou. Nebyla jí nikdy a teď za války se nebezpečí ještě zvětšilo. Všelijací lotři ukrývají se v horách.

“Je tu ve vězení,” řekl si Kalina, mysle hraběnku. “Má nádherné vězení, ale přece jenom vězení. Je mi té krásné ženy líto, že ztráví svůj mladý věk v takové osamělosti.”

I proto musel Kalina stále pracovati, protože hraběnka volala ho teď k sobě i po obědě. Večery musel trávit v její společnosti; to se stalo v zámku už denním pořádkem. Ale stávalo se teď také dosti často, že trápena dlouhou chvílí, sešla hraběnka dolů a vešla do kanceláře, když jí Nina oznámila, že pan nadporučík se vrátil z lesa a pracuje v kanceláři. Byl-li tu Kalina sám, a to bývalo nejčastěji, usedla hraběnka u stolu správceva a zabrala se v hovor s Kalinou. Když sem přišla poprvé, tázala se ho, zdali mu nepřekáží při práci. Řekl jí tentkrát, že může dobře zanášeti do knihy a sečítati řady číslic, i když odpovídá na její otáz-

ky. Při druhé návštěvě v kanceláři i při pozdějších se už neomlouvala.

Kalina se nedivil, že hraběnka touží po jeho společnosti. Vždyť je odsouzena k takovému osamělému životu. Sám se však těšil na večerní hodiny, které ztrávil v zábavném hovoru s tou krásnou ženou a svou touhu sám si vysvětloval: "Je zde jedinou bytostí, s kterou si mohu pohovořiti, a která se mi vyrovná vzděláním."

A za tohoto způsobu života uplynulo Kalinovi čtvrt léta v Montebellu a přiblížila se zima, aniž se v té době nejmenšího dozvěděl o válce, protože s nikým se nestýkal a do zámku zprávy nepřicházely. Z časopisů, které hraběnka odebírala, nebylo možno vyčísti nic určitého.

"Až bude konec, dozvím se to jistě," říkával si, když někdy přemýšlel o své budoucnosti.

*

Smutného podzimního dne jela Katuše navštívit svou dceru. Mžilo drobně, ale deštík byl studený. Sedíc na bryčce, tažené jedním koníkem, držela Katuše deštník nad sebou a rozhlížela se po krajině. Stromy při silnici byly už holé a na černých polích ležely v rozhorech louže tmavé vody, které se neleskly. Katuše si vzpomněla, že právě takového podzimního dne jela poprvé do Chrastavy; tenkrát s matkou. Blahoušovský soused, který ji dnes vezl, sedě na kozlíku oblečený v lodenový kalmuk, jehož límec měl vyhrnutý až přes uši, obrátil se pojednou dozadu:

"Smutný kraj, paní nadlesní, není-li pravda? Nedivím se vám, že jste tu nemohla vydržet. Já bych tu nechtěl býti ani po smrti."

Katuše na to neodpověděla a soused pobídl koníka, aby už z toho deště byl pod střechem.

Smutek, který se rozkládal po krajině, měla Katuše také v srdci. Před vsí jeli kousek cesty jehličnatým lesem. Se všech větví stromů kanuly

na zem krůpěje vody; vypadalo to, jakoby celý les plakal. Při tomto pomyslení zalily se také Katuši oči slzami. Nelitovala, že muže svého opustila, ale přece cítila se nešťastnou. Ovšem přišlo všechno jinak, než očekávala. Václav pro ni nepřišel, nepřemlouval ji k návratu, nepokořil se a neuznal své viny na odloučení. A teď? Jak to s nimi skončí. Čestmíra skoro nenáviděla. Vždyť byl vlastně on příčinou, že opustila muže i dítě; mohl změnit její smutný stav a podruhé už odmítl její lásku tak lhostejně. Nemiloval ji nikdy, a Václav také ne.

Katuše dala se do tichého pláče, když si teď na všechno vzpomněla. Vždyť ani nevěděla, kterého z obou milovala víc, milovala je oba, ale teď je oba stejně nenávidí. Ale Čestmír zdál se jí přece lepším. Nemstil se jí, ale Václav se jí pomstil tím, že zakázal, aby jí bylo vydáno její dítě. Alespoň Evičku kdyby měla u sebe!

A zase si vzpomněla na poslední rozmluvu s otcem, a zdálo se jí pojednou, že by Václavovi přece jen nepřála nic zlého. Včera když rodičům oznámila, že pojedje navštívit Evičku, starý Záhorský tvářil se mrzutě.

“Jak to s tebou, holka, konečně dopadne . . . Nejsi ani vdaná, ani vdova a čas nečeká. Měla bys přemýšlet, abys udělala nějaký prostředek. Kdyby byl Kalina padl ve válce, byla bys vdovou a mohla bys se vdáti znovu, ale takhle, když je v zajetí, nestane se mu už nic.”

Katuše zbledla leknutím. “Tatí, snad jste nečekal na jeho smrt?”

Záhorský pohlédl na dceru překvapený a odvětil nejistě: “No, čekal a nečekal. Ale bylo by to bývalo rozumné skoncování tvého nejistého stavu. My tu věčně nebudeme, a co si pak počneš? Kdybys se dala s Kalinou rozvésti, mohla bys se opět vdáti a možná, že by ti soud přiřkl i Evičku.”

Katuše chvíli přemýšlela.

“A to by se Václav pak mohl oženiti?” otázala se náhle.

“Jestliže by se oženil, nemůže nikdo věděti, ale kdyby chtěl, mohl by,” odvětil jí otec.

Zase se Katuše na chvíli zamyslíla.

“Ale, tatí, takový rozvod snad není ani možný!” zvolala jako uděšeně.

“No, nebývalo to, ale teď za války se to dá provésti. Je už několik případů.”

Na to řekla Katuše rozhodným tonem: “Když o rozvod nežádal Václav, já o něj žádati nebudu.”

Když se v tom ozval zvonek v krámu a Katuše tam odskočila, aby kupující obsloužila, řekl Záhorský ženě: “Ta holka má Kalnu ještě ráda, a buď o tom neví, nebo se k tomu nechce přiznati.”

“Nediv se,” pravila Záhorská, “vždyť jest otcem jejího dítěte.”

“Ale že mu dítě nechala a odešla od svého dítěte?” namítl Záhorský.

“Kdo pak ví, co se mezi nimi stalo,” pokrčila Záhorská rameny.

Na to už nedovedl Záhorský říci nic.

Na tuto rozmluvu s otcem vzpomněla si Katuše teď jedouc plačícím lesem a rozplakala se lítostí, že z jejího stavu není jiného východiska, než aby Václav umřel nebo dal se s ní rozvésti a potom se znovu oženil. Ne, smrti jeho si nepřála, ale také jiné ženě ho přátí nemohla. Nemohla dále rozprávati své myšlenky, neboť bryčka vjela do vsi a lidé přistupovali k oknům, aby se podívali, kdo do jejich vsi přijíždí, a poznavše Katuši, pozdravovali ji.

V nejbližší chvíli zastavil povoz před zámkem.

Do deště vyběhla Katuši vstříc Evička s radostným zvoláním: “Mamičko! Přišla jsi zase ke mně?”

Evička vyvinula se v hezkou děvušku.

“Zlatíčko, jak jsi vyrostla za ty dva měsíce, co jsem tebe neviděla,” hovořila Katuše, líbajíc své dítě. V tomto okamžiku nemyslela na Kalinu ani na Čestmíra, v tomto okamžiku ustoupily všechny nemilé vzpomínky jedině citům mateřského srdce, v tomto okamžiku byly vyrovnány všechny nesrovnalosti v duši této podivné ženy, která nikdy nemohla své city uvést v klidnou rovnováhu.

Vedouce se za ruce, vešly matka s dcerou do zámku.

Nahoře uvítala je Bártíková, klidně, jako činívala při každé návštěvě Katušině. Odejmula Katuši plášť a deštník a odnesla to do kuchyně k usušení. Katuše usednuvši v předním pokoji, posadila si Evičku na klín, dala jí mlisky, které jí byla přinesla a vyptávala se jí na školu. Jiným záležitostí se vyhýbala. Začala o tom Bártíková sama, když se vrátila z kuchyně. Povíдалa, že přišlo zase několik lístků od pana nadlesního; má je pan Achtleitner v kanceláři. Chystala se pro ně dojít, když do pokoje vběhla Bětuška, dozvěděvši se dole od kočího, že jest tu paní nadlesní návštěvou. Bětuška po uvítání Katuše vypukla v pláč. Sdělovala, že dostala zprávu o smrti svého milého. Byl na italské frontě raněn a někde tam dole zemřel v lazaretu. Ani si jména toho města nepamatovala. Vzlykajíc a osušujíc oči zástěrkou, končila Bětuška svou naříkavou zprávu: “Jsem nešťastnější než vy. Pan nadlesní se vrátí a bude zase všechno dobře, ale můj Francek se mi už nikdy nevrátí. Nešťastná vojna, co ta už způsobila bolestí mezi lidem.”

Trapný výjev ukončila Bártíková, poslavši Bětušku pro Achtleitnera, aby paní nadlesní přinesl lístky od Kaliny.

Katuše se zamyslí. Vráť se a bude zase všechno dobře. Jak to ta holka myslí? Bude snad Václav jiný, až se vrátí? Nebude. Je to člověk

železné vůle, jak se chlubil, ale ona má vůli právě takovou. Co se mezi nimi stalo, je zápas těch dvou pevných vůlí. A zase jí napadlo, že tomu tak není. Něco se vsunulo mezi ni a muže, ale ona neví, co vlastně to bylo. Nedostatek poesie u Václava. Tak si to říkala dříve, ale tento nedostatek shledala i u Čestmíra, kterého kdysi považovala za ideál poeticky cítícího muže.

Dále zase nedomyslíla. Vešel Achtleitner nesa lístky. Měl jich plnou hrst. Kalina psal domů často. Katuše jala se pročítati lístek po lístku. V každém byla otázka, je-li Evička zdráva a jak prospívá ve škole. Potom psal o sobě. Ale o Katuši nikde ani slůvka.

Když lístky vrátila Achtleitnerovi, tento se rozplýval chválou o Kalinovi: “Pan kolega jest chlapík. Spravuje samostatně lesní hospodářství. I v cizině poznali, že má hluboké odborné vědomosti a dovedou je oceniti.”

Tato chvála dotkla se Katuše nepříjemně; nepříjemné byly myšlenky, které se jí teď vyrojily v hlavě. Odborné vědomosti jeho byly příčinou, že ho opustila. Myslivce představovala si jinak; zatím jen píše a počítá, les, ten krásný, básníky opěvovaný les není pro něho zdrojem poetického nadšení, nýbrž jen pramenem příjmů. Václav má odborné vědomosti, ale manželských vědomostí nemá. Následkem těchto myšlenek odpověděla na Achtleitnerovu chválu dosti příkře: “Užívá svých odborných vědomostí ve službách ciziny a proti našim lidem.”

Achtleitner se zamračil: “Tomu, paní nadlesní, nerozumíte. Nejedná se o lidi, ale o ideu. Tuto válku hroznou a při tom bezúčelnou musí odsouditi každý rozumný člověk a pan kolega jistě ví, co činí a proč to činí. Ted' je těžko posuzovati počínání jednotlivců, teprve po skončení války to bude možným.”

Předmět této rozmluvy zdál se Achtleitnerovi snad pro ženu nevhodným, neboť zakončil ji diplomaticky, obrátiv se k Bártíkové: “Něco jste chtěla paní nadlesní, až sem přijede.”

Achtleitner věděl dobře, co chce Bártíková Katuši, mohl jí to říci sám, ale tvářil se schválně, jako by si na to nemohl vzpomenouti, aby zavedl rozmluvu do jiných kolejí.

“Ano,” řekla Bártíková, “Evička musí mítí na zimu teplý kabátek. Roste jako z vody a všemu uroste.”

Ted’ se zase tvářil Achtleitner, jako by se byl upamatoval: “Skutečně! Ten kabátek. Víte, koupil bych ho zde, ale zdejší žid neprodává nic takového. Peníze bych vám na něj dal.”

Katuši vhrnula se krev do obličeje. Ozvala se v ní matka pečlivá o své dítě. Všichni ti cizí lidé mají její dítě rádi a starají se o ně. A to způsobil Václav! I o péči o dítě ji rafinovaným způsobem chtěl připravití, ale to se mu nepodařilo.

“To, to!” zvolala odmítavě. “Kabátek koupím a pošlu ho Evičce poštou.”

K dívence, sedící dosud na jejím klíně a usmívající se radostně, řekla: “Jaké barvy přeješ si kabátek, moje zlatíčko?”

Všecky tři ženy se ted’ radily, jaká barva by Evičce nejlépe slušela; kabátek musí mítí límeček kožešinový, a musí býti hodně volný, aby mu Evička brzy neurostla.

Dnes když Katuše odjížděla z Chrastavy měla příjemný pocit spokojenosti, že se může nějakým způsobem starati o své dítě, že její dítě potřebuje také jejich služeb a ne jen lidí cizích.

Kalina vrátil se před polednem do zámku. Jeho pozornost upoutal zástup zámecké čeledi ob-
stupující automobil, který stál uprostřed nádvoří.

“Pane nadporučíku, pan hrabě jest doma!”
S touto zprávou přistoupil ku Kalinovi Pasagnoli.
“Přijel dopoledne autem a už se po vás ptal.”

“Kdyby se ptal znovu, tedy že jsem mu k služ-
bám,” řekl Kalina. “Zůstanu odpoledne doma.”

Služka, která Kalinovi přinesla oběd, povídala,
že hrabě má šoféra černocho, který má hlavu jako
by porostlou černou vlnou, stále se směje a špatně
mluví italsky. Po obědě přiběhla Nina vyřizujíc,
že by pan hrabě rád mluvil s panem nadporučíkem.
Okouněla v pokoji, čekajíc patrně, že se Kalina dá
s ní do řeči, ale nasadil si čapku a řekl: “Půjdeme,
slečno Nino!”

Vyhrnula mrzutě nosík a běžela před ním,
aby ho ohlásila. Ozámila mu potom, že hrabě ho
očekává v salonu, a Kalina sem vstoupil nemálo
zvědav, jak vypadá muž té krásné ženy. V očeká-
vání svém byl zklamán. Hrabě byl už hodně přes
čtyřicet, byl prostřední postavy, spíše štíhlý než
statný, měl černé oči pronikavého pohledu, pro-
šedivělý vlas, ale knír měl dosud jako uhel černý.

Kalina ho zastihl v salonu ve společnosti hra-
běnky. Samozřejmě, že oba mužové prohlédli se
vzájemně zběžným sice, ale pátravým pohledem.

Kalina se uklonil: “Mám čest představití se
nadporučík . . .”

“Nechte komplimentů, vždyť jsme vojáci!”
přerušil ho hrabě. A popošed k němu a podáváje
mu ruku, pokračoval: “Paní hraběnka už mi
ozámila, s jakým úspěchem jste se ujal našeho
dřevařského podniku. Pozval jsem vás k sobě,
abyste mně podrobně pověděl, jak ta záležitost
ted' vypadá. Paní hraběnka všechno neví. A po-
sad'te se, pane nadporučíku!”

“Děkuji, pane majore,” řekl Kalina usedaje.

Hrabě byl oděn v šedou polní uniformu a měl distinkci majora od jízdy.

Následující rozmluva týkala se záležitosti pasečení, dodávek dříví pro válečné potřeby a odprodeje dříví palivového. Trvala dlouho, neboť Kalina vysvětloval podrobně, jak si při výtěži lesní počíná a jednu chvíli ho hrabě přerušil: “Řekněte mi upřímně: Nebude mé polesí úplně vypleněno?”

Kalina se usmál: “Mohlo se tak státi, pane majore, kdyby se bylo pokračovalo tím způsobem, jaký jsem tu zastihl. Hledím vyhověti všem požadavkům na les kladeným, ale při tom se snažím, abych až odejdu, odevzdal vám vaše polesí sice notně prosvětlené, ale nikoliv vypleněné. Proto jsem chtěl míti svoje lidi, kteří práci v lese rozumějí. Co se vyseče přes zimu, dám na jaře opět vysázeti a po letech se mezery opět zacelí.”

“Jsem vám velice vděčen,” řekl hrabě. “Jest štěstím, že se mého lesa ujal odborník.”

Rozmluva přešla potom v zábavný rozhovor. Oba důstojníci domlouvali se, kde který bojoval; o pravděpodobném konečném výsledku války se vyjadřovali oba zdrženlivě, na konec hrabě vysvětlil, proč přijel domů.

“To víte,” pravil. “Počasí na severu jest už zimní. Mrazy a sníh nedovolují větší akce, nastala zase posiční válka jako každé zimy se všemi nedostatky a se vši nudou. Vzal jsem si tedy čtrnáctidenní dovolenou, hlavně abych se přesvědčil, zdali mne muniční továrny nepřipraví o mé lesy, které jsou v mé vlasti vzácností. Přijel jsem automobilem, který tu nechám i se šoférem. Přišel jsem k obému velmi levně od jistého Angličana, který se přišel podívati na válku a nevěděl potom kudy odtud. Automobil je vám k službám pane nadporučíku.”

“Děkuji, pane majore,” uklonil se Kalina “Do lesa hodí se mi jezdecký kůň, s nímž se dostanu daleko po ochozu zvěře a mohu ho kdekoliv

přivázati ke stromu; s autem mohl bych jen ku kraji lesa.”

“Tak to nemyslím,” usmál se hrabě. “Podnikněte někdy vyjíždku s mou chotí. Sama nemůže se vydati daleko do krajiny, ale s vámi autem by mohla občas si vyjetí. Ve vaší společnosti bude bezpečnou proti obtěžování; víte ladroni nejsou v naší krajině vzácností. Nemusí se sice vždycky jednati o loupežné přepadení, častěji jen o vydírání, ale paní hraběnkou by taková věc přece jen mohla přivésti v nebezpečný stav.”

“Její osvícenost může se mé ochraně svěřiti bez obavy,” řekl Kalina pevně.

“Věřím vám. Poznal jsem vaše krajany na hojišti. Neuhnou se před nebezpečím,” řekl hrabě. “Ale ještě něco. Lovíte?”

Kalina zavrtěl hlavou: “Dosud jsem tu nevystřelil, nemaje k tomu od nikoho rozkazu.”

“A stav zvěře?” tázal se hrabě.

“Zdecimovaný pytláky,” odpověděl Kalina. “Několik kusů zvěře srnčí je tu ještě, černé zvěře je více. Ostatní nestojí za řeč; mnoho zvěře vyhubili militarisovaní lesní dělníci, kteří zvěř lapali do ok, jedli ji a prodávali.”

“Můžete odstřeliti pro zámeckou kuchyni co za dobré uznáte,” pravil hrabě. “Také hraběnka vyšla si ráda s ručnicí. Ovšem před válkou, dokud jsem byl doma. Zítřka se s vámi podívám do lesa. Přijďte pro mne o osmé!”

Kalina poznal, že je propuštěn a poroučel se oběma hraběcím manželům.

IX.

Když Kalina vyšel do koridoru, setkal se s Ninou. Usmívala se na něho čekajíc, že ji osloví. Pozdravil ji mlčky a sestupoval se schodů. Dívala se za ním smutným pohledem. Vcházeje do svého pokoje, řekl si Kalina v duchu: “To děvče stále

mi nadbíhá. Nelze nerozuměti jejím pohledům a úsměvům. Snad neví, že jsem ženat. Při příležitosti musím jí to říci.”

Po večeri přinesl si Kalivoda knihu zásob do svého pokoje, protože v kanceláři nebylo zatopeno a zima byla dnes citelná. Zanášel dnes vyrobené dříví, protože nemohl tak učiniti odpoledne pro návštěvu u hraběte. Ukončiv tuto práci, přemýšlel o dnešní rozmluvě s hrabětem, též osoba hraběte nutila ho k přemýšlení. “Obyčejný člověk,” řekl si, “a ona je vlastně jeho vězněm. Divím se, že se za něho vdala. Kdo může vyzkoumati příčiny, proč se dívky vdávají? Jako moje Katuše. Vzala si mne z lásky? Zdálo se tak. Duše mé Katuše nevyzkoumá nikdo. Snad čas přinese rozuzlení našeho poměru, až budu zase svoboden. Teď jsem otrokem války a nemohu dělati nic, než čekatí.” Pojednou si vzpomněl, že má ráno hraběte doprovázeti na lov, a uložil se na odpočinek.

Vzpomněl si, že vznešení páni mívají všelijaké kaprice. Řeknou v osm hodin, ale potom čekají od sedmi a mračí se, že už hodinu museli čekatí. Hrabě Montebello takových kapricí neměl. Kalina vstal o šesté hodině a od sedmé hodiny naslouchal ke schodišti. Nic se tam nehýbalo. Dvěře u svého pokoje měl stále pootevřené, aby mu nahoře ani hnutí neušlo. O půl osmé zaslechl kroky po schodech. Byla to Nina. Vracela se po chvíli nesouc na podnosu snídaní. V osm hodin zavěsil si Kalina ručnici na rameno a vyšel na chodbu. Chvíli potom sestupoval hrabě se schodů. Měl na sobě občanský sportovní oblek a na rameně ručnici.

“Dobrého jitra, pane nadporučíku,” pozdravil bodře.

“Dobrého jitra, pane majore,” poděkoval Kalina.

Vyšli ze zámku a kráčeli k lesu.

“Zdali se dostanu k výstřelu?” ozval se hrabě.

“Za jednoho srnce bych se mohl zaručiti,” řekl Kalina. “Vím, kde stává a dám vám ho natlačiti.”

Došli na holinu ke srubu drvařů a Kalina dvakrát zapískal na příšťalku. Někde v dálce se ozvalo podobné zapísknutí.

“Na koho čekáme?” tázal se hrabě.

“Volám na desátníka, aby nám srnce vytlačil z houštiny,” odvětil Kalina.

“A jak to, že přijde zrovna desátník?”

Kalina se usmál: “Desátník má dvě hvězdičky na límci, ví tedy, že dvojí zapísknutí platí jemu.”

Ted’ se zase hrabě usmál: “Máte své lidi zorganizované jako vojíny na bojišti.”

“Inu, jsou to vojíni a les je skutečně velikým bojištěm,” řekl Kalina. “Nahledal bych se svých lidí po lese, když bych některého potřeboval, kdybychom neměli mezi sebou umluvených znamení.”

Po několika minutách přišel ke srubu desátník a hlásil se Kalinovi po vojensku. Kalinu mu oznámil, že provázející ho pán je hrabě, majitel zdejšího velkostatku, načež desátník pozdravil hraběte po vojensku. Potom, když Kalina desátníkovi vysvětlil, že hrabě chce odstřeliti srnce, o němž desátník také dobře věděl a Kalina mu vysvětlil, jak ho má natlačiti, desátník řekl Kalinovi: “Mám panu nadporučíkovi hlásiti něco nového. Na dnešek měl náš srub nocléháře. Dva lidé v něm přespali; je viděti, že měli upravená dvě lůžka. Měli také rozdělaný oheň a kde večer seděli, jest plno nedopalků od cigaret.”

“Zapomněli jste večer srub zavřítí,” řekl Kalina přísně.

“Nezapomněli, pane nadporučíku,” bránil se desátník. “Chlapi ukroutili zámeček u dveří.”

“A z nástrojů neztratilo se nic?”

“Nic. Chlapům jednalo se patrně jenom o nocleh.”

“Zámek tedy večer vezměte s sebou, dáme ho spraviti,” řekl Kalina. “Dva určete, kteří se po večeri vrátí do lesa a přespí ve srubu. Ať si vezmou s sebou pokrývky. Musíme věděti, kdo ve srubu přespal.”

Vykonány potom přípravy k lovu, desátník skutečně srnce z houštiny vytlačil a hraběti podařilo se odstřeliti ho dobře mířenou ranou.

Dva vojíni dle Kalinova nařízení přespali ve srubu a ráno hlásili, že se pozdě večer dva chlapi dobývali do srubu, ale když proti nim oba vojíni, ozbrojení sekerami, vyšli, chlapi zmizeli ve tmě. Ještě následující noci dva vojíni přespali ve srubu, ale ráno hlásili, že chlapi už nepřišli. Patrně myslí, že srub je opět obýván a už tam přicházeti nebudou. Příhoda tato přesvědčila Kalinu, že se v zdejších lesích potulují lidé, kteří se štítí ukázati se před lidmi.

Hrabě Montebello vyšel s Kalinou ještě několikrát na lov, několikrát také pozval Kalinu nahoru k sobě a po čtrnácti dnech odjel, nechav v zámku automobil s černým šoférem. Poněvadž černochoch neměl v zámku určitou práci přidělenou, ustanovil ho Pasagnoli k obsluze Kalinovi. Přinášel černochoch Kalinovi jídlo místo služky a uklízel jeho pokoj i kancelář. A poněvadž se Kalina k němu choval laskavě, kdežto ostatní zámecké služebnictvo chovalo se k němu zdrženlivě, ba dívky se ho i štítily, přilnul černochoch ke Kalinovi celou svou bytostí.

*

Druhého dne po odjezdu hraběte zvala hraběnka Kalinu opět na večerní besedu. Dokud byl hrabě v zámku tyto večerní návštěvy odpadly. Když Nina přišla pro Kalinu a on klidně šel s ní nahoru, Nina se zamračila. Ráno po první své návštěvě u hraběnky byl Kalina trapně dotčen

příhodou, která dotkla se ho poprvé v tomto svém způsobu, co meškal v Montebellu.

Když mu ráno jezdcík Beppo předváděl osedlaného koně k vyjízdce do lesa, oslovil ho: “Pane nadporučíku, dovolte mi několik slov!”

“S radostí, Beppo. Čeho si přejete?” řekl Kalina.

“Mám rád komornou Ninu.”

“Gratuluji vám. Je to hezké děvče,” pravil Kalina dosud bez zájmu.

“Ale ona se ke mně chová odmítavě,” řekl Beppo skoro plačtivě.

“Ale proč?” divil se Kalina. “Jste přece v dobré službě a Nina také. Není pochyby, že by pan hrabě svolil, abyste se vzali. Paní hraběnka má přece slečnu Ninu ráda.”

Beppo kroutil křečovitě uzdu koně kolem své dlaně: “Nina si myslí na vás.”

“Na mne?” Kalina vypravil tuto otázku ze sebe skoro násilím. Ač nebyl si žádné viny vědom, měl přece nemilý pocit, že se nevědomky stal překážkou štěstí tohoto mladého muže. Beppo hleděl na něho jiskřícím zrakem, nemoha se dočkat odpovědi.

“Ale vždyť já jsem ženat, Beppo!” zvolal Kalina, nabyv po chvíli vlády nad sebou. “Mám doma ženu a dítě.”

Beppo vyslal k němu pohled, jaký mívá člověk, v jehčz srdci vzklíčí náhle nová naděje.

“A řeknete to Nině, pane nadlesní?”

“No, jistě. Ještě dnes večer.”

Beppo se uklonil, podáváje Kalinovi uzdu koně . . .

Celé dopoledne byl dnes Kalina v lese neklidný. “Můj první nepříjemný konflikt k vůli ženě,” opakoval si. “Měl jsem tomu děvčeti říci, že jsem ženat, hned jak jsem pozoroval její žhoucí pohledy. Ale nevěděl jsem, že jsou dívky na iihu

tak vznětlivé. Také jsem nemohl tušiti, že by se takové hezké děvče zamilovalo do mne. Večer s ní rozumně promluvím.”

Odpoledne pracoval v kanceláři a černochoch seděl stále u dveří jako věrný pes. Pasagnoli dnes do kanceláře nepřišel. To bylo Kalinovi milé. Ve své stísněné náladě byl by dnes nerad odpovídal hovornému starci.

Večera nemohl se ani dočkati. O šesté hodině odešel do svého pokoje provázen černochem a řekl tomuto: “Jakube, dojděte do kuchyně pro mou večeři, a svou přineste s sebou, můžete povečeřeti tady.”

“Ano, pane,” řekl černochoch spokojeně. “Budu jísti tady u vás, kdybyste mne potřeboval.”

Kalina ho ovšem potřeboval jen k tomu, aby nebyl s Ninou sám, a nedošlo mezi ním a jí k vzrušujícímu výjevu. Předpokládal, že Nina se dovede před svědkem ovládnouti.

Po večeři usedl Jakub ke krbu a přikládal na oheň polínka. Záhy potom přišla Nina se svým obvyklým:

“Paní hraběnka dává se prositi.”

Kalina pokročil jí vstříc: “Slečno Nino, rád bych s vámi promluvil o důležité věci, o které jsem s vámi měl promluvit už dávno, ale nebylo k tomu příležitosti.”

Nina se celá začervenala. Ví už, co jí chce. Řekne jí, že ji má rád, ale netroufal si svěřiti se jí, protože je starší a myslí si, že by ho byla odmítla. Bláhový! Až se jí teď zeptá, má-li ho také ona ráda, řekne mu, že se jí líbí právě takový mužný, jaký je a že ho má ráda z celého srdce. Padla by mu do náruče, kdyby tu neby ten protivný černochoch.

Nina mrskla okem stranou po Jakobovi. Snad ho nadporučík pošle pryč, až dojde k domluvě mezi nimi.

Když jí Kalina podával ruku, vložila ochotně ručku do jeho pravice, a vidouc vážný výraz jeho obličej, usmála se na něho milounce, aby mu dodala odvahy, neboť byla přesvědčena, že dojde teď k jeho přiznání, jak si to právě myslila.

“Slečno Nino,” jal se Kalina vážně hovořiti, “mluvil jsem s Beppem. Řekl mi všechno. Prosím vás tedy, abyste na mne nemyslela. Mám doma manželku a dítě, miluji obě ty bytosti nad svůj život a vedle mé ženy není v mém srdci místa pro ženu jinou. Rozuměla jste mi?”

Nina zbledla. Překvapení z tohoto neočekávaného obratu bylo tak velké, že nedovedla ze sebe vypraviti ani slova. Několik okamžiků zírala vytržštěným zrakem do obličej Kalinova. V tom obličej jakoby z ocele ulitém nehnul se ani sval. Potom pochopila smysl jeho slov, a vyšklubnuvši svou ručku z jeho pravice, beze slova vyběhla z pokoje.

Kalina klidně přistoupil k věšáku, aby odtud vzal svou čapku. Černocho, jehož obličej měl po celý den široký úsměv, hleděl teď vážně na Kalinu. Pochopil dobře, co se tu právě odehrálo. Rozhodování o osudu dvou lidí. Bolest.

“Pane, to děvče vás má rádo,” oslovil černocho Kalinu po odchodu Niny.

Kalina mlčky pokrčil rameny.

“Pane, takovými tvrdými slovy nemusel jste lásku té dívky odmítnouti. Což nemůže člověk míti rád dvě ženy?”

Kalina se nepatrně usmál. “Snad jest to u někooho možno, ale já toho nedovedu.”

Kalina se chystal k odchodu.

“Pane, budu přikládati, aby tu bylo teplo, až se vrátíte. Venku je zima. Do rána bude asi sních,” pravil černocho.

“To vám bude nepříjemné, Jakube,” řekl Kalina. “V Africe ho nemáte.”

Jakub se teď zase usmál. “Máme někdy též, pane, ale roztaje za chvíli,” vysvětlil černochoch.

Kalina odešel do patra.

Hraběnku zastihl v salonku, kde dnes na krbu praskal oheň. Podávajíc mu ruku k políbení, vítala ho úsměvem: “Musela jsem dlouho postrádati vaší společnosti, pane nadporučíku.”

“Osvícenost měla po tu dobu v panu majorovi lepšího společníka, než jsem já,” řekl Kalina upřímně.

Hraběnka zasmála se skoro rozpustile: “A myslíte, že mi byl také milejším než vy?”

Kalina pohlédl na hraběnku překvapeně, spatřil zvláštní oheň v jejích krásných očích a odpověděl proto trochu zmaený: “Zajisté, osvícenosti.”

Zasmála se zase tak, jako prve a pojednou přesunula hovor na jiný předmět: “Víte, že máme automobil?”

“Ovšem. Černý šofér Jakub stal se mým osobním sluhou.”

“A jste s ním spokojen?”

“Úplně. Koná všechny práce jako služka, mimo to je to člověk srdečný, s kterým lze pohovořit o věcech, o nichž nelze mluvit s obyčejným průměrným člověkem, jsem mu nakloněn.”

“A jeho černé tváře se nebojíte?” Hraběnka byla dnes v jakési bujné náladě.

“Osvícenosti, není na světě věci, které bych se bál.”

Stále se usmívajíc, pohlédla na něho zkoumavým pohledem: “Že není? Přece jste se na bojišti bál střel a přešel jste proto do zajetí?”

Kalina zbledl: “Osvícenosti, to vypadá jako výčitka zbabělosti. Střel jsem se nebál, ale bál jsem se, aby v této válce nezvítězilo Rakousko s Německem. A protože takové věci nemohu zabránit, nechtěl jsem k ní alespoň napomáhati.”

Přestala se usmívati a pohlédla na něho udiveně: “Rakousko je přece vaší vlastí!”

“Nikoliv, osvícenosti. Mou vlastí jsou Čechy a moje vlast je k rakouské říši jen přičleněna. Ale vláda této říše chovala se k mému národu vždycky macešsky a kdyby Rakousko zvítězilo, mstilo by se mému národu, že s touto válkou nesympatisoval . . .”

“Nechme politiky,” řekla přerušivši ho. “Nerozumím jí. Chtěla jsem s vámi mluvit o tom automobilu. Řekl mi hrabě, že mohu autem podnikati vyjíždky, a vy že na nich budete mým rytířem.”

Kalina se lehce uklonil: “Pan major mi nařídil, abyčh vaši osvícenost k vůli bezpečnosti na vyjíždkách provázel.”

“Podnikla bych tedy zítra cestu do Perugia. Chci tam nakoupiti potřeb pro ruční práce, kterými v zimě míním krátiti dlouhou chvíli. Provázel byste mne zítra?”

“Jsem vaší osvícenosti k službám, kdykoliv poručíte.”

“A les?”

“Nařídím ještě dnes svým lidem, co mají zítra dělati za mé nepřítomnosti. Mohu se na ně spolehnouti, že vykonají vše věrně, jako bych byl u nich. Ostatně bude dozíratí desátník jako obyčejně. A kancelářské práce vykonám, až se k nim dostanu.”

“Tedy pro zítřejší vyjíždku obstaráte všecko potřebné?”

“Račte býti bez starosti.”

Když se Kalina vrátil od hraběnky do svého pokoje, nepotkav dneš Niny na chodbě, zastihl Jakuba dřímajícího u krbu. Vyskočil hned jak Kalina vešel. Kalina mu tedy pro zítřek nařídil:

“Paní hraběnka chce zítra jeti do Perugia. Máte automobil v pořádku?”

“Ano, pane. Je stále připravený k jízdě.”

“Jděte tedy spat, Jakube! Musíte časně vstáti. Ale zastavte se v čeledníku a řekněte Beppovi, aby mi zítra koně nesedlal. Pojedu s paní hraběnkou.”

“Ano, pane. Obstarám všechno dobře.”

Ráno počkal Kalina na Ninu, když šla pro snídani a požádal ji, aby se hraběnky zeptala, v kolik hodin chce vyjetí. Podívala se na něho vyčítavým pohledem, nepronesla ani slova a sklonivši hlavu, přešla mimo něj do kuchyně. Kalina čekal v chodbě, Nina donesla snídani hraběnce, vyšla potom do koridoru v patře a spatřivši Kalinu v dolejší chodbě, zavolala na něho: “Máte jíti k paní hraběnce!”

Kalina se usmál a v duchu si řekl: I v tom oslovení mi dává na jevo, že se na mne hněvá.”

Když vystoupil po schodech, Niny už v koridoru nebylo.

“Na něco jsem si vzpomněla,” vítala ho hraběnka. “Nemůžete přece jeti se mnou ve vojenských šatech; byl byste ve městě předmětem stálé pozornosti, a možná, že byste zaslechl i jadrnou nadávku na nenáviděné Austriaky.”

Kalina pohlédl na ni v rozpacích.

Hraběnka se usmála: “Lze tomu snadno pomoci. Hrabě má ve svých pokojích několik občanských obleků; vyberte si, který se vám bude hoditi. Nina vám ukáže šatník.”

A hned na komornou zazvonila a vstoupivší nařizovala: “Ukažte panu nadporučíkovi skříň, v níž má můj choť občanské obleky!”

Nina mlčky přisvědčila, vyšla z pokoje a Kalina ji následoval. Když za ní vstoupil do zadního pokoje, otevřela jednu ze skříní zde stojících a chtěla se vzdáliti.

Zastoupil jí cestu: “Slečno Nino, prosím vás, abyste se na mne nehněvala. Věřte mi, že nemohu

jinak.” Vypukla v pláč a zakryvši si obličej zástěrkou, beze slova odběhla.

Vybíraje si oblek, přemýšlel Kalina o výjevu právě se sběhším: “Nemohu ani uvěřiti, že by to děvče bylo do mne opravdu zamilováno. Domníval jsem se, že je to jen rozmar chvilkový nebo snaha po “far amore”, jak to nejednou jmenovala. a čemuž se u nás doma říká “udělati si známost” nebo jak to teď označují slovem “flirt”, což snad mělo býti prostředkem k zaplacení nudy na zdejší samotě. Aby to byla láska? Nemožno. Láska je něco docela jiného.”

Vybral ze skříně sportovní oblek, který míval hrabě na lovu a snesl ho do svého pokoje, aby se převlékl. Když po čtvrt hodině vyšel na chodbu, hraběnka už sestupovala se schodů. Měla na sobě zimní kabát s kožešinou a na hlavě černý klobouk.

Zrak její spočinul na Kalivodovi s patrným zalíbením, když ho oslovila: “Ani bych vás nepoznala. Vypadáte teď jako kavalír.”

Usmál se trpce: “Jenom jako, osvícenosti. Ve skutečnosti jsem i v tomto oděvu jenom zaječím.”

Nina jejich setkání pozorovala z hořejšího koridoru.

Černochovi proročoval včera dobře. Když vyšli před zámek, aby vstoupili do automobilu, s nímž Černochovi předjel, spatřili, že nádvoří je pokryto popraškem sněhu.

X

Když hraběnka usedla do automobilu, Kalina ještě přistoupil k černému šoferovi: “Jakube, nemusím vám snad připomínati, abyste jel opatrně a stále pamatoval, že vezete paní hraběnku!”

“Ano, pane,” černochovi otočil hlavu ke Kalinovi, “vesnicemi pojedete jen mírnou rychlostí, a kde

uvidím silnici daleko před sebou prázdnou, pojedu větší rychlostí.”

Kalina kývl přisvědčivě a vstoupil do auta. V příštím okamžiku vyjelo auto mřížovými vraty z nádvoří na silnici.

Auto bylo jen dvousedadlové a Kalina vtiskl se uctivě do kouta sedadla.

Hraběnka zatahala ho za rukáv: “Přisedněte blíže, pane nadporučíku! Auto drkotá, neslyšel byste, co vám povídám.”

Kalina poposedl a seděl teď těsně vedle hraběnky. Usmívajíc se a hledíc mu z blízka do obličeje, zapřádala rozmluvu: “Hrabě se obává, abych nebyla cestou přepadena lidmi, kteří se potulují v zdejších horách, aby se vyhnuli službě na frontě a živí se loupeží. Proto chce, abyste mne na vyjížd'kách doprovázel. Vid'te?”

“Ano, osvícenosti,” přisvědčil Kalina. “To měl pan major na mysli a z té příčiny mám u sebe nabitý revolver.”

“Tedy byste mne bránil, kdyby mne ladroni přepadli, aby za mne dostali výkupné, jak to dělají?”

“Bylo by to mou povinností,” odvětil Kalina klidně.

Hraběnka hleděla na něho teď zvláštním, tázavým pohledem: “Ale vy jste přijal jen povinnost obhospodařovati naše poleší a nikoliv povinnost vysazovati se pro mne v nebezpečí.”

“Tuto povinnost přijal jsem dobrovolně.”

“Proč?” tázala se nedočkavě.

“Poněvadž je to povinnost čestná,” odpověděl stále tak klidně.

“Ale kdyby ladroni učinili útok na auto, mohli byste při tom přijíti o život.”

Oči hraběčiny teď přímo visely na jeho ústech.

Nepatrně se usmál: “Neprodal bych život

svůj lacino. Muselo by lupičů býti více, než mám nábojů v revolveru.”

Čekala patrně jinou odpověď a tato ji neuspokojila, neboť na jejím krásném obličejí objevil se mráček zklamání nebo snad nevole.

Ted' mlčeli chyli oba.

“Ale život neobětujeme za každého,” přerušila mlčení hraběnka.

“Za každého ne,” přisvědčil.

“A za mne byste život obětoval.”

“Bez rozmyšlení, osvícenosti,” řekl pevně. — “Tato možnost obsahuje přece přání pana majora, kterému jsem vyhověl.”

Hraběnka pohlédla mu zase zkoumavě do obličeje. “Nevěřím, že byste se na pouhé přání hraběte, kterého vlastně ani neznáte, a jehož osoba vám vlastně jako zajatci musí býti lhostejnou, odhodlal k službě, při které se může jednati o život, jsem tedy přesvědčena, že vám spíše záleží na mé osobě než na přání hraběte.”

Hraběnka pronášela tyto věty jedním dechem, neodvracejíc zraků svých s obličeje Kalinova. Hledě jí zpřímá do očí, odpověděl upřímně: “Vtom se vaše osvícenost nemýlí. Záleží mi na osobnosti vaší osvícenosti velmi mnoho.”

“Co ku příkladu? A proč?” tázala se rychle.

“To je přece samozřejmé,” odpovídal stejně upřímně; “Nemohl bych se přece dívati, jak vás nečisté ruce ladronů vyvlékají z auta, trhají s vás vaše šperky, vůbec zacházejí s vámi tak, že by to zbudilo váš strach a hrůzu. Zblednutí vaší tváře nesměl bych viděti.”

Hraběnka se spokojeně usmála. “Tedy, co byste v takovém případě činil?”

Nepatrně se usmál: “Co by na mém místě činil každý muž, jemuž by byla svěřena ochrana vaší osoby. Chopil bych se revolveru a skolil bych každého, kdo by se vás nešetrně dotkl.”

Hraběnka pohlížela mu ještě několik okamžiků do obličeje, usmívala se spokojeně, potom mu podala ruku, řkouc: “Díky. Právě tak jsem si vás představovala.”

Jakub zmírnil rychlost; jeli nějakou vesnicí. Hovor obou cestujících ustal. Kalina hleděl okénkem na levo, vzpomínaje, jak tudy před časem kráčel za nejistým cílem, hraběnka vyhlížela na **pravo**. Když vesnicí projeli, navazovala hraběn hovor podivným způsobem: “Pane nadporučíku, co soudíte o mém manželci?”

“Osvícenosti, k čemu taková otázka?” tázal se trochu překvapený. “Nepřísluší mi přece úsudek o panu majorovi.”

“Ale setkáme-li se s novou osobou, tvoříme si o ní úsudek. Tedy jste si o mém manželci jistě utvořil také úsudek, když jste se s ním několik dní stýkal.”

“To ovšem,” přisvědčil.

“A jaký?”

“Prosím, abych na to nemusel odpovídati, protože k posuzování pana majora nemám práva, jsa mu úplně cizím.”

Hraběnka chopila ho za ruku: “Pane nadporučíku, váš úsudek o mém manželci slyšela bych ráda. Věřte mi, že mi na něm velmi mnoho záleží.”

Tato slova krásné ženy způsobila Kalinovi nemalé rozpaky. Měl jí říci pravdu, že shledal v majorovi jen člověka průměrné kvality? A proč chtěla znáti právě jen jeho úsudek?

Kalina marně hledal ve své mysli vhodnou odpověď. Pohlédl rozpačitým pohledem na hraběnku, jako by v jejím obličeji měl nalézt, co hledal. Nenašel v něm nic. Hraběnka se skoro rozpustile smála a položivši ručku jemně na jeho rameno, řekla: “Rozumím vám, pane nadporučíku.”

Černoch Jakub otočil hlavu dozadu: “Paní, jsme ve městě, kam mám zajeti?”

Automobil sunul se první ulicí Perugia. Obličej hraběncin měl hned vážný výraz.

“Zajed’ před některou osterii a počkej, až přijdeme!”

Auto zastavilo před hostincem a Kalina pomohl hraběnce na dlažbu ulice.

“A budete mne provázeti po nákupech?” zeptala se se šibalským úsměvem.

“Nehnu se ani krok od vaší osvícenosti,” odvětil klidně a vykročil po jejím boku.

Nákup trval dosti dlouho. Hraběnka vešla do několika obchodů. Všude neměli to, co ona chtěla. Z každého obchodu přinesla balíček, který jí Kalina ochotně odejmul. A balíčků přibývalo. Kalina měl jich už plné ruce. Když konečně měla hraběnka všechno, čeho potřebovala, vraceli se k autu.

“Pane nadporučíku,” zasmála se hraběnka. “Vypadáte jako můj sluha.”

“Jsem jím skutečně, osvícenosti.”

“Tedy nechcete si připočísti zásluhu galantnosti?” stále se usmívala.

“Osvícenosti, jsem zajatcem,” řekl temným hlasem.

Čílko spanilé ženy pokrylo se mráčkem, který mohl prozrazovati mrzutost.

Došli k autu, nasedli a Jakub jel zpět k Montebellu. Na zpáteční cestě byla hraběnka nějak zamklá. Chvílemi pohlédla po očku na Kalinu, ale jenom, když se díval z auta ven a nemohl jejího pohledu postřehnouti; jakmile se hnul, odvrátila hned pohled od něho. Když v nádvoří zámku auto zastavilo a Kalina pomohl hraběnce při vystoupení, ve chvíli, než se seběhlo služebnictvo, aby odneslo balíčky nákupu, hraběnka usmívajíc se, řekla Kalinovi: “Šťastně to dopadlo. První moje vyjížďka uběhla bez nebezpečí.”

“To mne nesmírně těší, osvícenosti,” ukloniť

se Kalina. Potom když šel po jejím boku k portálu zámku, podala mu při rozchodu ruku a řekla: “Ale večer přijdete?”

Byla to otázka, ale rozkaz zároveň.

Zase se jen uklonil. “Jak ráčíte poroučeti.”

*

Odpoledne pracoval Kalina v kanceláři společně s Pasagnolim. Měli spolu vyřídit několik záležitostí hospodářských, zabavilo je to až do samého večera; na samý večer vrátili se drvaři z lesa, desátník zastavil se v kanceláři jako obvykle, aby učinil Kalinovi povinné hlášení a vyžádal si rozkazy na ráno. Tak se stalo, že když se Kalina odebral do svého pokoje, šofér Jakub očekával ho tu už s večerí a vyřizoval mu, že tu už byla Nina pro něho, aby šel k paní hraběnce.

Kalina se tedy rychle navečeřel, svlékl vypůjčený občanský oděv, oblékl svůj vojenský a šel nahoru.

V prvním pokoji zastihl Ninu. Podívala se na něho přes rameno, rovnajíc nějaké prádlo do skříňe. “V modrém pokoji,” řekla a hleděla si dále své práce.

Hlas dívčin zdál se Kalinovi zníti klidně, proto jda do naznačeného pokoje, pomyslně si: “Holka dostala rozum, a když vidí, že se mnou nic není, vykourila se jí láska z hlavy.”

Hraběnkou zastal sedící v lenošce u krbu. Něco četla, ale při jeho vstoupení rychle knihu odložila a podala mu ruku k políbení. Všimnuvši si ho blíže, řekla vyčítavě: “Proč jste svlékl občanský oblek?”

“Osvícenosti, jsem nejraději ve svém,” řekl.

“Zdá se mi, že jste ve všem tuze svůj,” řekla stále týmž vyčítavým tonem. “Posad’te se!”

Když usedl, hleděla na něho chvíli zkoumavě, pohodila hlavou a řekla: “Pane nadporučíku, váš

způsob, kterým mne oslovujete, docela nic se mi nelíbí.” Kalina vzhlédl udiveně.

Pohrávajíc si třepením, kterým byla ozdobena boční opěradla lenošky, nehleděla ted' na něho a jala se hovořit: “Vždyť osvíceného na mne nic není. Nejsem šlechtičnou, jsem dcerou obchodníka a ted' jen ženou hraběte. Nemohl byste mne oslovovat tedy jen zkrátka “paní hraběnko”?”

Kalina se uklonil: “To bych mohl, přejete-li si toho.”

“Nejen, že si toho přeji, žádám toho od vás. Mého manžela jste tím slovem neoslovoval, říkal jste mu jen “pane majore”.”

Kalina se usmál: “Dával jsem mu titul hodnosti, jakou zaujímá v armádě, protože takový titul stojí nepoměrně výše než obyčejný titul rodový, který nebyl získán přičiněním ani zásluhami . . .”

Hraběnka otočila hlavu rychle k němu a tázala se se zájmem: “Tedy váš titul nadporučnický má větší cenu než ta osvícenost?”

Kalina se zase jen usmál: “Rozhodně, paní hraběnko.”

“Odůvodněte to!” vyzvala ho s žertovnou přísností.

“Tedy ku příkladu,” vysvětloval stále se usmívaje. “Můj službodárce, hrabě z Wertenfelsu, když jsme spolu cestovali, oslovoval mne jen “můj Václave”, a já ho tituloval “osvícenosti”, protože to byl můj pán. Když jsem se stal nadlesním a spravoval jeho majetek, říkal mi “Václave”, protože mne měl rád a titul “pane nadlesní” zdál se mu pro mne příliš cizím, ale já ho oslovoval stále “osvícenosti”, protože mne živil. Potom vypukla válka, hrabě nastoupil jako záložní důstojník a já také. Ted' jsme si byli rovni. Hrabě dosloužil jako poručík, stav se pro své poranění k další službě neschopným a já během války povýšil na nadporu-

číka. Kdybychom se dnes sešli ve službě ve svých hodnostech, musel by mne můj službodárce oslovovati “pane nadporučíku” a já bych ho tituloval “pane poručíku”.

Majíc bradičku opřenou o dlaň, naslouchala hraběnka pozorně hovoru Kalinovu, když umkl, zasmála a řekla rozsmárně: “Dobře jste to odůvodnil. Titul je jistě podmíněn okolnostmi a řídí se hodností ve společnosti lidské. A je jisto, že zasloužené tituly mají přednost i větší cenu před rodovými a zděděnými. Ale to jsou hlouposti . . . Nechme toho! O něčem jiném chtěla jsem vám dnes říci. Hrabě se zmínil, že bych se mohla bavit také lovem.”

“Ano. Požádal mne, abych paní hraběnkou provázela do lesa kdyby projevila přání zaloviti si,” řekl Kalina.

Hraběnka se usmála: “Vidíte, tohle oslovování zní upřímněji, než ta vaše škrobená osvěcenost. Myslíte tedy, že by lov v našich lesích mohl býti provázen výsledkem?”

“Totiž nejsou-li požadavky veliké,” pokrčil rameny. “Něco tam přece jen ponechali pytláčící vaši dřevaři, které jsem z lesa vypudil.”

Hraběnka zasmála se nahlas: “Velké požadavky! Na naše lesy nemohlo se nikdy klásti velkých požadavků ohledně zvěře. Spokojím se, jen když něco zastřelím, ať je to, co chce. Tedy, co tam ku příkladu ještě zbylo?”

“Jak mi moji lidé oznámili, teď co nastala zima, srazilo se v tlupu pět kusů zvěře srnčí,” podával Kalina zprávu. “Ale v této tlupě jsou tři srny, jichž nutno šetřiti, pak jeden slabý špičák a jen jediný silnější šesterák, který by se mohl odstřeliti. — Ovšem dále v lesích až pod horou Monte Amianta je zvěře víc, ale tam paní hraběnkou vésti nemohu, není tam cest pro auto a pěšky je daleko. V lese je více sněhu než zde v

otevřené krajině. Ale viděl jsem dosti stop zajíců a moji lidé mi oznámili, že obeznali také stopy dvou lišek. Hraběnka tleskla radostně v ručky.

“Dobrá. Spokojím se, poštěstí-li se mi uloviti zajíce nebo tu lišku. A mohli bychom jíti hned zítra?”

“Jak paní hraběnka poroučí. Jsem pro zítřek k službám.”

Lehký mráček objevil se na bělostném čele hraběčnině. Trochu nevrle řekla: “Vy věčný služebníku! Není mi milé, že provázení mne považujete za službu. Chtěla bych míti vědomí, že mne provázíte rád.”

“Ale ovšem, paní hraběnko,” pronesl vážně. “Provázím vás ze srdce rád. Nedal bych se k tomu nutiti, kdyby mně samotnému nebylo to potěšením. Moje slova byla pouhou běžnou frází, jak my muži jich užíváme ve styku s dámami.”

Velké oči hraběčniny zazářily zvláštním ohněm, když mu podala ruku, řkouc: “Tedy ráno ať někdo přichystá mou lehkou ručnici lankasterku. To mi laskavě ještě dnes obstarajte! A teď jděte spat! Musíme ráno oba časněji vstáti. Jakub nás doveze k lesu.”

Kalina políbil podávanou ručku, uklonil se a přeje dobré noci, vyšel z modrého pokoje. Kolem něho proklouzla Nina. Patrně čekala na jeho odchod.

Ve svém pokoji zatíhl Kalina černocho, řekl mu, že ráno poveze hraběnku do lesa a nařídil mu, aby zašel do čeledníku a řekl tam sloužícím, že se má ráno připraviti hraběčnina lankasterka.

*

Kalina probudil se před svítáním. Z postele sáhl pro své kapesní hodinky ležící na stole a zápalku. Bylo šest hodin. Vstal a přistoupil k oknu a odhrnul záclonu. Okno vedlo na zahradu a poskytovalo volného rozhledu na krajinu. Kalina pohlédl k obloze. Obloha byla posetá množstvím

hvězd, které teď už bedly. Bude tedy jasný den bez sněhových přeháněk.

Kalina se umyl, a oblékáje se, jal se vzpomínati na včerejšek i na to, proč dnes časněji vstává. Půjde s hraběnkou na lov do lesů. A jak se včera k němu chovala? Adkud ta její důvěrnost a laskavost? Co znamenají její podivné otázky během jízdy v autu i při večerní zábavě? Včera o tom nemohl přemýšleti, usnul hned tvrdým spánkem zdravého člověka. Ale teď za oblékání a mytí mu napadlo, že se hraběnka chová k němu podivně.

Ale nedospěl k žádnému úsudku, neboť ozvalo se zaklepaní na dvěře a vešel černocho Jakub. Přinášel snídaní a lankasterku paní hraběnký spolu s krabicí nábojů.

“Posílá to pan správce,” řekl, klada ručnici a náboje na stůl. “A tady je snídaně.”

“Vy už jste zhůru, Jakube?” podivil se Kalina. “Kdo vás zvolal? Či jste si nařídil budík?”

Černocho se usmál, vyceniv řadu svých bělostných zubů: “Nic takového nebylo třeba. Vzbudím se, kterou hodinu chci. To je zvyk. Pán, u něhož jsem sloužil dříve, vzpomněl si, že třeba o půlnoci vyjede a auto muselo býti připraveno k jízdě. No, a dnes jsem věděl, že pan nadporučík vyjede časně, tedy jsem se vzbudil o půl šesté a uvařil jsem v kuchyni kávu sám. Kuchařka vstala teprve teď.”

“Tedy k vůli mně, Jakube? To jste nemusel dělati. Nevyjedeme dříve, dokud paní hraběnka neporučí.”

“Ano, pane, k vůli vám,” řekl Jakub, pohlédnuv srdečným pohledem na Kalinu. “Jste na mne dobrý a mám vás proto rád. Můj dřívější pán byl zlý. Stále křičel a také mne bil. Vy mi říkáte Jakube, ale ten Angičan neřekl mi jinak než “ty černé prase”. Vidíte tedy, že vás musím mítí rád . . .”

Kalina se zamyslí. Podivná myšlenka probleskla mu hlavou. Každý, s kým přijde do styku, má ho rád. Snad i hraběnka? I Katuše ho měla ráda. A už nemá?

Jakub začal něco povídati, myšlenky uletěly.

Vycházelo slunce, slibujíc jasný den. Před chvílí byli dřvaři odešli do lesa. Kalina je slyšel, když šli kolem zámku a vyšel k nim na nádvoří. Oznamil desátníkovi, že bude dnes hraběnka v lese na lovu a nařídil mu, aby se k němu dostavil s jedním vojínem, až zahvívá. Bude třeba projít některé houštiny a učiniti pokus vytlačiti někde srnce, aby hraběnka mohla vystřeliti na vysokou zvěř. Nepřijde-li srnec nikde na ránu, bude třeba natlačiti alespoň nějakého zajíce, aby paní hraběnka hned z prvního lovu nepřišla domů s prázdnou. Přípravy tedy byly hotovy, počasí příznivé, Kalina byl spokojen; lov mohl se vydařiti dobře a hraběnka bude míti radost. Kalina přistihl se zase, jako v poslední době už několikrát, při podivné myšlence.

Stará se, aby měla hraběnka radost, přičiňuje se, aby se nenudila, vůbec všechny jeho myšlenky — starosti a počiny točí se stále jen kolem hraběčiny osoby. Proč? Inu ovšem, hraběnka dává mu při každé příležitosti na jevo, že je mu nakloněna, činí mu jeho zajetí snesitelným, ba skoro příjemným, nemůže tedy on chovati se k ní jinak, než co možná oddaně. A je-li její náklonnost diktována snad jinými city? Hlouposti! Nesmí si její podivné otázky vykládati hned takovým způsobem, vždyť má rozum. Ale což kdyby . . .? Má ji rád? No, ovšem má. Lituje ji, že tráví taková krásná žena svůj mladý věk ve venkovské zapadlině, jako otrokyně svého muže. A od hraběte je to bezohlednost, ba více, bezcitnost, že tento rajský květ přesadil do této pouště. Proč

nevystoupil z vojště, když se oženil, a nevěnoval se úplně obhospodařování svého majetku?

Kalina mávl rukou, jako by chtěl od sebe odehnati něco nepříjemného, dotěrného.

Na schodišti ozval se ohlas drobných krůčků. Kalina procházející se v průjezdě pohlédl na schody. Sbíhala dolů Nina, jdouc patrně do kuchyně pro snídani hraběnce.

Nina viděla Kalinu patrně hned, jak nahoře vyšla do koridoru. Čílko dívky se zamračilo a z očí vylétělo několik blesků. To mohlo značiti hněv nebo nenávist. Ale Nina v nejbližším okamžiku sladila rysy svého obličejce jinak. Sestupujíc se schodů, usmívala se na Kalinu a pozdravila ho přívětivým hláskem: "Bon giorno, signore!"

"Bon giorno, signorina," děkoval. "Kdy hodlá paní hraběnka vyjeti?"

Nina se stále na něho usmívala: "Jen co se nasnídá. Oblékla jsem ji na lov vhodně. Myslivecký dres sluší jí výborně. Bude se vám líbiti."

"Dres nebo paní hraběnka?" zažertoval Kalina.

"I oboje, signor," zasmála se Nina rozpustile a odběhla do kuchyně, trylkujíc si nějakou píseň.

Kalina, dívaje se za ní, pocítil v srdci nějakou zvláštní spokojenost: "Je už klidná," pomyslíl si. "Poznala, že flirt se mnou, po němž zatoužila, je nemožný a k ničemu by nevedl, a vypustila to z mysli. Byl to tedy jen dívčí rozmar, jak jsem správně soudil. Jsem tomu opravdu rád. Bylo by mi Niny líto, kdyby se měla trápit pro neopětovanou lásku. A Beppa ovšem také. No, teď se k němu bude Nina jistě chovati přívětivěji a dojde mezi těmi mladými lidmi k sblížení."

Kalina zavolał Jakuba, aby předjel s autem před bránu zámku a sám odebral se do svého pokoje, aby se oblékl k vycházce a dopravil ručnice a loveckou brašnu se střelivem do auta.

XI.

Když auto s Kalinou a hraběnkou zajelo kus cesty do lesa a oba vysoupili na rozježděné cestě určené k vyvážení dříví, smálo se už slunce s bezoblačné oblohy a jeho paprsky odrážejíce se o bílý pokrov sněhový, působily, že se v lese všechno třpytilo, až oči přecházely.

Hraběnka, oděná v krátkou soukenou suknici a soukený kabátek se zeleným límcem, na nohou silné střevíce, přes něž měla soukené kamaše až nad kolena a na hlavě malý plstěný klobouk, stannula chvíli překvapená.

“V zimě nebyla jsem nikdy v lese,” oslovila Kalinu. “Je tu jako v pohádce.”

“V každé roční době je les krásný,” přisvědčil Kalina. “Ovšem zdá se vždycky krásným jenom tomu, kdo jeho krásám rozumí a dovede je najítí.”

“A vy jako lesník jim rozumíte,” usmála se.

Pokrčil rameny, řka: “Račte za mnou! Půjdeme lesem vedle úvozu. Je rozježděný od povozů — špatně by se vám po něm šlo.”

“Jste o mne příliš starostliv,” řekla a vyslala k němu zase jeden ze svých pohledů, které se mu v poslední době zdály podivnými a nesrozumitelnými, a o nichž musel teď často přemýšlet. Ale poslechla a šla po jeho boku lesem. Kalina nesl obě ručnice a brašnu s náboji. Došli ke srubu a Kalina zahvízdl.

“Přivolám dva ze svých lidí,” vysvětloval Kalina. “Budou nám dělati honce, natlačovati zvěř z houštin. Nemáme loveckého psa, musí ho tedy nahraditi lidé.”

Podal hraběnce její lankasterku, když byl do obou komor vložil náboje. Potom nabil také svoji pušku. Zatím co čekali na příchod drvařů, vysvětloval hraběnce účel srubu. Pojednou, jakoby si

na něco vzpomněl, obrátil se k hraběnce: “Račte si připravit ručnici k výstřelu! Mohli by naši lidé vytlačit sem nějakého ušáka už cestou.”

Sám také sňal ručnici s ramene, vzal ji pod pažď a natáhl u ní kohoutky. Nějakou chvíli teď mlčeli, hledíce k habrové houštině, kterou byla holina lemována. Ozvalo se v houštině chrupání sněhu. Neleželo ho vysoko, sotva po kotníky, ale byl utuhlý posledními mrazy. Chvillemi ozvalo se v houštině také praskání přešlápnuté větve.

“Přicházejí,” řekl Kalina, neodvraceje zraků od protější houštiny.

Vystoupili z ní dva muži ve vojenských šatech a rychlými kroky blížili se k našim lovcům.

“To nejsou naši,” řekl Kalina udiveně. “Kde se vzali vojáci v lese?”

V tom už byli oba příchozí tak blízko, že bylo možno rozeznati jejich obličej.

“Rosano!” zvolal Kalina v nejvyšším překvapení. Druhý byl chlap spustlého zevnějšku, kterého Kalina neznal.

“Ano, Rosano,” řekl tento posměšně a několika rychlými kroky stanul před Kalinou. Druhý chlap stanul před hraběnkou, v jejímž obličejí zračil se nepokoj, v předtuše, že od těchto dvou lidí hrozí nebezpečí.

Zakrýváje svoje překvapení, otázal se Kalina přísně: “Co děláte v lesích? Sběhl jste od pluku, vidíte? A zde se skrýváte!”

“Co tu dělám, po tom vám nic není,” odpověděl Rosano s jedovatým pohledem na Kalinu. “Slyšte, co vy teď uděláte! Předně máte zlaté hodinky se zlatým řetízkem, nepotřebujete toho, dáte mi to tedy, abych to mohl zpeněžit! Potom paní hraběnka bude tak laskava a doprovodí nás na malé procházce do hor a vy zase budete tak laskav a pošlete nám zítra sem ke srubu dva tisíce lír, aby se paní hraběnka mohla vrátit z procházky.”

Kalina zrudl hněvem nad touto drzostí, hraběnka zbledla zděšením a pohlížela s výrazem nejvyšší úzkosti na Kalinu.

“Víc nic?” řekl Kalina temně a namířil na lupiče ručnici.

V okamžiku uchopil Rosano ručnici levicí a odsunul její ústí stranou, současně zaleskla se v jeho pravici dýka. Výstřel Kalinův šel mimo.

Také druhý loupežník vytasil dýku z opasku a snažil se hraběnku uchopiti za ruku. Vykřikla zděšeně a zapomenuvši, že má nabitou ručnici, upustila ji na zem a přiskočivši ke Kalinovi, ovinula obě paže kol jeho krku a přitulila se v nejvyšší úzkosti těsně k němu. Tím se stalo, že Kalina nemohl hlaveň ručnice vyrvati Rosanovi z ruky a stal se tak k obraně neschopným. Ještě však stál Rosano od Kaliny tak daleko, že nemohl na Kalinu dosáhnouti, aby ho bodl, snaže se jen, aby ústí ručnice oddaloval od svého těla. Bylo však jisto, že druhý chlap pospíší v nejbližším okamžiku na pomoc svému soudruhu. Už se chystal ke Kalinovi přiskočiti vyhlížeje, s které strany zahájiti útok, protože mu překážela hraběnka. Situace byla na nejvýš kritickou.

V tom vyšli z houštiny oba před chvílí přivolání drvaři, oba ozbrojení obušky, jimiž chtěli jako honci při natlačování klepati na tromy.

“Sem ke mně!” vykřikl Kalina, snaže se ručnicí držeti Rosana dále od sebe.

Několik skoků přes holinu a desátník postřehnuv hned, oč se jedná, zasadil Rosanovi do hlavy ránu obuškem, až se obušek přerazil. Rosano klesl bez hlesu k zemi. Druhý lotr se rychle obrátil a příkrčený ubíhal přes holinu, aby dostihl houštiny.

Oba pionýři chtěli se rozběhnouti za ním, ale Kalina je zadržel: “Počkejte!”

Odstrčiv hraběnku od sebe, přilícil rychle a

vystřelil za prchajícím. Výkřik, jako řev raněné šelmy a lotr zhroutil se do sněhu.

“Díky!” řekl Kalina podav desátníkovi ruku. Ohlédl se po hraběnce, chtěje ji upokojiti, ale spatřil, že klesla omdlelá do sněhu.

“Napřed tohoto svažte, než se vzpamatuje!” ukázal Kalina na Rosana.

Přineseny ze srubu provazy a lotr svázán na rukou i na nohou a odnešen do srubu. Potom Kalina s desátníkem odnesl sem hraběnkou a položili ji na lůžko upravené rychle z nalámaného klestu. Desátník přivolával píšťalkou ostatní dva drvaře, zatím co druhý pionýr nabíral za srubem sních do nádoby. Kalina jal se hraběnkou křísiti, nabíraje přinesený sních na kapesník a otíraje omdlelé obličej. Procitla z mdloby po chvíli a vypukla v pláč.

“Utište se!” konejšil ji Kalina něžně. “Nic se nestalo.”

Plakala stále, zakrývajíc si obličej dlaněmi, jako by se bála pohlédnouti na svázaného lupiče, který se zatím probral z omráčení a kouleje divoce očima, válel se po podlaze srubu.

Po chvíli přišli klusem přivolaní dva drvaři, nesouce sekery v pravicích.

Kalina teď rychle udílel rozkazy: “Jeden doběhne do zámku! Ať Jakub přijede místo v poledne hned teď pro paní hraběnkou a správce ať sem pošle bryčku, abychom mohli oba sběhy dopraviti do Perugia. Dva přineste sem postřeleného! Musíme ho ovázati.”

Desátník s jedním pionýrem šli pro postřeleného; vrátili se s ním po chvíli a desátník oznamoval: “Má náboj broků v obou lýtkách.”

Přinesl ruční lékárníčku, která byla ve srubu pro případ, kdyby některý drvař přišel k úrazu. Kalina s desátníkem posadili lotra do kouta srubu, odejmuli mu dýku a vyhrnuvše mu spodky, při-

ložili mu na lýtka obvazy, namazavše dříve dirky po brokách jodovou tinkturou.

Kalina teď přistoupil k hraběnce. Plakala stále a podávajíc mu ruku, šeptala štkajíc: “Díky! Srdečné díky! Tuto službu nebudu vám moci nikdy oplatiti.”

A když líbal jej ruku, přitáhla ho k sobě a položivši hlavu na jeho rameno, přestala plakati, jenom chvílemi zhluboka vzdychla.

Počínání hraběncino bylo Kalinovi trapné, protože tuto její důvěrnost mohli si jeho vojíni všelijak vykládati, ale nemohl hraběнку od sebe odsunouti, aby snad znovu neupadla v mdloby.

Po čtvrt hodině vrátil se do zámku vyslaný vojín spolu s Jakubem, který oznamoval, že auto stojí v úvoze a bryčka, že tam přijede za chvíli.

Jakub dozvěděl se už cestou od drvaře, co se v lese přihodilo, nadával zle oběma loupežníkům a byl by se na ně vrhl, kdyby mu ostatní nebyli bránili.

Ještě udílel Kalina nejdůležitější rozkazy: “Oba lotry naložte do bryčky a odvezte je do Perugia! Vy, desátníku, odevzdáte je na stanici karabinierů a učiníte příslušné oznámení, že tu provedli přepadení paní hraběinky de Montebello. Jed'te všichni čtyři pro případ, že by lotři měli společníky, kteří by je chtěli cestou osvoboditi! Za tou příčinou vezměte s sebou obě ručnice a náboje, druzí dva vezmou s sebou sekery. Odevzdáte také oba stiletý lotrům odebrané.”

Kalina podal hraběnce rámě a odváděl ji lesem k úvozu. Musel ji silně podporovati, neboť se chvěla po celém těle a sotva se udržela na nohou.

Chvíli po jejich odchodu vlékli drvaři oba loupežníky k úvozu, kde už je očekávala bryčka.

Když v dálce doznělo klepání motoru auta a hrčení bryčky, hluboké ticho rozhostilo se v lese. Jenom množství lidských šlápějí na sněhu svěd-

čilo, že se tu před nedávnem odehrávalo drama, které mohlo míti smutné zakončení. A jasné zimní slunce usmívalo se nezměněně na bílý sníh, zavěšený na větvích jehličnatých stromů a na louži krve, která se ostře odrážela od bílého pokrovu půdy na holině.

✱

Zpráva o přepadení vyvolala v zámku nesmírné zděšení. Když auto vjelo do dvora, všechno služebnictvo se seběhlo. Pasagnoli počínal si jako šílený. Drže se oběma rukama za šedivou hlavu, pobíhal po dvoře, hlasitě zlořeče ladronům, kteří se opovážili přepadnouti paní hraběnku a pana nadporučíka. Podivným bylo počínání Ninino. Hleděla na Kalinu i na hraběnku jako na přízrak, ani neslyšela, co jí Kalina povídá, když jí pod schodištěm odevzdával hraběnku, klada jí na srdce, aby svou paní uložila hned na lůžko, protože je prostydlá, a napřed ji převlékla, protože jest umáčená, jak ji křísil z mdloby. Doporučoval též, aby se hraběnce dostalo koflíku horkého vína. Ke všemu Nina mlčky příkyvovala, odvádějíc hraběnku po schodech do patra.

Kalina se odebral do kanceláře. Bylo třeba podati hraběti obšírnou zprávu a vysvětliti jednotlivé podrobnosti přepadení. Kalina psal tedy hraběti dlouhý dopis. Žádal ho také, aby vysvětlil, jak došlo k postřelení jednoho z loupežníků, až se oba jeho sběhové octnou před válečným soudem. Jednalo se Kalinovi o to, aby neměl opletání se soudy, že jako rakouský zajatec postřelil v zázemí italského vojína. Tomu mohl hrabě zabrániti a Kalinovi ušetřiti nepříjemností, jestliže u válečného soudu celý případ vysvětlí tak, jak se ve skutečnosti udál. Bylo tedy třeba hraběte podrobně informovati.

Nebyl ještě Kalina s dopisem hotov, když se ve dveřích kanceláře objevila hlava Ninina s vy-

děšeným dosud obličejem: “Signor, hned k paní hraběnce!” A hlava hned zase zmizela za zavřenými dveřmi.

Odloživ pero, vyšel Kalina na chodbu. Ohlížel se po Nině, aby ho k hraběnce uvedla, ale zahlédl ji ubírající se přes dvůr do kuchyně. Šel tedy nahoru a čekal chvíli v koridoru, ale když komorná dlouho nešla, otevřel dvěře do prvního pokoje, domnívaje se, že tu hraběнку zastihne. Pokoj byl prázdný.

Ale hraběнка patrně zaslechla vrznutí dveří, neboť se ozvala: “Jste to vy, pane nadporučíku?”

“Ano, jsem zde,” odpověděl a naslouchal, z které místnosti volání přichází. Ozývalo se z ložnice.

“Pojd’te ke mně!” volala hraběнка slabým hlasem.

Kalina váhal. Jaký to nápad té podivné ženy! Do ložnice má k ní jít? Jaké by z toho byly řeči, kdyby se to dozvědělo služebnictvo.

Stál v rozpacích za dveřmi, stále čekaje, že přijde Nina. Jako by jeho rozpaky tušila, ozvala se hraběнка uvnitř: “Jen pojd’te ke mně! Já k vám nemohu.”

Otevřel tedy dvěře a vešel. Hraběнка ležela na lůžku, obličej rozpalený. Lekl se jejího zevnějšku.

“Zavolala jsem vás, abych vám poděkovala,” hovořila, podávajíc mu ruku. Rukáv županu, který měla na sobě, shrnul se při tom až přes loket a Kalina držel v rukou obnažené rámě alabastrové bělosti.

Srdce mu prudčeji zatepalo a krev hrnula se mu do hlavy, když se k té krásně modelované ruce shýbl, aby ji políbil.

“Není zač děkovati, paní hraběňko,” řekl. “Vždyť jsem přece nic pro vás neučinil, než že jsem měl šťastný nápad, přivolati předem dva z

mých lidí. Jim náleží hlavní zásluha za to, že jsme se obou lotrů zmocnili.”

Držela ho stále za ruku a hovořila: “Nemohu se zbaviti hrozného pohledu, jak lotr sápal se na vás se svým stiletým a druhý chtěl mne odvésti do hor. Nechci ani domysleti, co se mohlo státi.”

“Ale nestalo se to, paní hraběnko,” usmál se Kalina.

“Viděla jsem vás s ranou v prsou,” dělala se.

“Pak bych tu ránu byl dostal vaší vinou,” řekl s jemnou výčitkou. “Mohl jsem konečně přece oba lotry zastřeliti, kdybyste mne nebyla držela.”

Hraběnka sklonila hlavu.

“Nevěděla jsem strachem, co počínám,” zašeptala po chvíli. “Živou nebyli by mne lotři od vás odtrhli.”

Vešla v tom Nina a Kalina vstal.

“Promiňte, paní hraběnko,” řekl schválně, aby to Nina slyšela. “Musím dokončiti dopis panu majorovi, aby zařídil další postup v této záležitosti . . .”

Nina vyslala k němu plachý pohled, ale hned hlavu otočila, když se na ni podíval.

Kalina vyšel z ložnice. Vyšel na dvůr a poslal prvního sloužícího, kterého potkal, vyhledati správce. Správec přiběhl k němu hned.

“Signor Pasagnoli,” oslovil ho Kalina, “pošlete hned jízdního posla pro lékaře! Paní hraběnka má horečku. Myslím, že dnešní dobrodružství odstůně.”

“Santa Madonna!” lekl se Pasagnoli a rozběhl se klusem do čeleníku.

Kalina vrátil se do kanceláře, aby dokončil dopis hraběti a připsal, že paní hraběnka pravdě podobně roznemůže se následkem přestálého rozčilení.

Lékař přijel odpoledne, nařídil klid, krčil rameny, změřil horečku a předepsal léky. Když mu správce vysvětlil, od čeho se hraběnka roznemohla, tvářil se neobyčejně vážně a řekl: “Velké rozrušení nervů, nervová horečka. Může trvati několik dní . . .”

Jezdčík Beppo, maje osedlaného koně stále připraveného, jel s lékařem do města pro léky.

Dnes večer hraběnka nevolala k sobě Kalinu. Byla zmítána horečkou, upadala chvílemi v takový stav, že vzbuzovala obavy. Nacházela se občas v jakémsi polospánku, z něhož vykřikovala zděšeně, volala Kalinu a zas se probouzela, hledíc vytřeštěným zrakem kolem sebe. Třeštivým jejím slovy naslouchala Nina pátravým uchem, ale potom Pagnoli poslal k hraběnce svou manželku a také hospodyně s kuchařkou musely nahoru, aby se v noci střídaly v ošetřování nemocné, hlavně pilně vyměňovaly obklady na hlavě, jak nařídil lékař a podávaly lék podle lékařova předpisu.

Kalina dnes seděl dlouho do noci s Jakubem ve svém pokoji, čekaje na návrat svých lidí z Perugia. Bylo pro něho nemalé důležitosti, jak dopadlo odevzdání lotrů na stanici karabinierů. Neželi dlouho. Teprve o jedenácté hodině zahrčela bryčka na nádvoří. Kalina vyšel k nim na nádvoří.

Desátník podal mu služební oznam: Poraněného dal velitel karabiníků prohlédnouti lékařem a převázati. Jednalo se o zjištění, může-li postřelený býti dopraven dál. Potom byl sepsán potřebný protokol, což vyžádalo několik hodin času. Potom musel kočí krmiti koně, což trvalo zase hodinu. Pozdě odpoledne byli oba loupežníci dopraveni na nádraží a dva karabinieři odvezli je do Florencie, kde je divisijní soud.

Kalina poděkoval všem. Když potom poslal Jakuba na odpočinek a osaměl, mohl teprve teď klidně přemýšlet o celém průběhu dnešní událo-

sti. Když ve vzpomínkách dospěl až k okamžiku, kdy ho hraběnka objala, rozlilo se mu tělem zvláštní teplo. Vzpomínal na všechny podrobnosti této chvíle. Objala ho ta rajská žena! Po chvíli nabýval klidu. “Učinila to ze strachu,” řekl si. “A její objetí by mne málem stálo život.”

Celý týden byla hraběnka nemocná a denně k ní dojížděl lékař. Po celou tu dobu Kalina jí neviděl a jenom od žen, které ji ošetřovaly, dozvěděl se, jak se nemocné daří. Zvláštním bylo, že se mu Nina úzkostlivě vyhýbala, aby jí nemohl osloviti.

V té době přišly dva dopisy od hraběte.

Psal Pasagnolimu, že není ani naděje, že by za nynějšího stavu věcí na bojišti mohl dostati dovolenou. Nařizoval mu, aby neopomenul ničeho k ozdravení paní hraběnky a posílal mu denně zprávy, jak se jí vede a kdyby nemoc nabyla nebezpečné formy, aby mu telegrafoval, že by se pak přece pokusil o získání dovolené. Čtyřem drvařům aby vyplatil po dvaceti lírách odměny.

Druhý dopis od hraběte obdržel Kalina. Major mu děkoval za rytířskou službu jeho choti prokázanou; činil to zdvořile, ale dosti suchým způsobem. Vřelosti v dopise nebylo.

Kalina se trpce usmál: “Ovšem, jsem jenom rakouský zajatec komandovaný do Montebella na práci.”

XII.

Dokud hraběnka byla nemocná, chodil Kalina do lesa dopoledne i odpoledne. Bylo třeba, aby k vůli této dvojí vycházce měl Beppo osedlané dva koně. Tato dvojí návštěva lesa byla odůvodněná. Objednávky dříví pro vojenský erár stoupaly denně. Zimní posíční válka vyžadovala velikého množství dříví k bednění zákopů, neboť Italové

byli zatlačeni za Piavu i od Alp v Tyrolsku a nacházeli se teď v krajině, kde nebylo lesů.

Také svěřil Pasagnoli Kalinovi, že hrabě stále požaduje zasílání peněz a jeho soukromá pokladna v Montebello, že je skoro neustále prázdná. Pasagnoli tedy nestačil posílati palivové dříví do Perugia i do Arezza, aby sehnal peníze pro hraběte. Mimo to muniční továrny také stále zvyšovaly své požadavky. Patrně se italská armáda připravovala na jaro k novým nástupům. Lidé Kalinovi sotva stačili s výrobou dříví, ačkoliv teď o krátkém zimním dnu pracovali od tmy do tmy. Ale Pasagnoli uznáváje jejich přičinění, zvýšil jim denní mzdu a také se postaral, aby jim bylo přilepšeno na stravě.

Kalina snaže se vyhověti všem požadavkům, hleděl při tom, aby lesy nebyly vypleněny a přeložil práci svých lidí hlouběji do lesů směrem k hoře Monte Amianta, kde se mohlo ještě probírat a nemuselo se sáhnouti k pasečení zdravých porostů. Jeho lidé přicházeli teď z lesa pozdě večer a ráno zavezl je Jakub do lesa, jak daleko mohl s autem dojeti.

Kalina plně zaměstnaný buď v lese nebo v kanceláři, pociťoval tyto dni nějaký stesk. Přistihl se při tom, že se mu stýská po večerních zábavných hovorech s hraběnkou.

“Ano, stýská se mi po ní,” řekl si. Je to zvyk. Hovor s tou duchaplnou ženou byl mi jediným osvěžením v nudě nynějšího mého života. A jí snad také . . .”

Domů psával často, ale dostával málo kdy lístek prostřednictvím švýcarského Červeného kříže. Doprava za zajatci byla špatná. A lístky pana Achtleitnera byly všechny stejného obsahu. — V Chrastavě nic nového, rekvisice obilí, těžké shánění živobytí, slečna Evička zdráva, paní nadlesní tu byla zase navštívití svou dcerušku, pozdravy

od hajného Spáčila a přání, aby ta hrozná válka už skončila a pan nadlesní se vrátil domů.

Zdali Kalina toužil po domově? Na to nedovedl si sám odpovědět. Vžil se v nové poměry úplně, protože byly příznivé. Přál si, aby už válka skončila a mohl se vrátit domů, poněvadž však na to neměl vlivu, nebolelo ho, že se to nestalo. Byl by se rád vrátil k svému dítěti, pomalu už bylo třeba řídit Eviččinu výchovu, ale nermoutil se pro to, že nemá takové možnosti. Na Katuši vzpomínal dosud s láskou, rád by už byl viděl, jak se bude k němu chovati po návratu jeho, ale poněvadž mohl počítati s možností, že Katuščina láska lety úplně ochladla a že se jeho žena k němu již nevrátí, nebyla jeho touha po domově zžíravou. Kalina klidný a pevný, jakým byl vždycky, nepozbyl těchto svých duševních vlastností ani teď.

Za jisté příležitosti zeptal se také Beppa, jak si teď stojí s Ninou?

Mladý muž tvářil se, jakoby byl spolkl něco kyselého nebo hořkého.

“Je to nadutá pávice,” odpověděl mrzutě. — “Dívá se na mne přes rameno; jsem jí snad sprostým. Myslela si na pána, dokud nevěděla, že jste ženat. No, já si pro ni nohu za krk nedám.”

Tenkrát se Kalina vážně zamyslí. Jak se ten Beppo tvářil zoufale, dokud myslil, že on mu u Niny překáží? A teď, když ví, že tomu tak není, přenesse se docela bez bolesti přes své zklamání. A tomu říkají lidé také láska!

Osmého dne po dni přepadení vstoupila Nina večer do pokoje Kalinova. Zase se na něho usmála, jakoby mezi nimi nebylo došlo k nedorozumění a začala švitořiti:

“Bona sera, signor! Paní hraběnka vzkazuje, abyste po večeři k ní přišel.”

“A jak se jí vede?” tázal se s pochopitelnou zvědavostí.

“Už dobře. Dnes vstala z postele a celý den už chodila. Přeje si vaší společnosti. Vlastně jí to nařídil pan doktor. Zakázal jí čísti romány, aby se nerozčilovala, a když se ho zeptala, zdali by mohla ztráviti večer hovorem s vámi, přímo jí to doporučil. Tedy přijďte brzy, signor, aby jí večer nebyl dlouhý a aby jí nebylo smutno.”

Nina zamhourala šibalsky očima a vyklouzla z pokoje.

Dnes se nemohl Kalina dočkati Jakuba s večerí. Byl zvědav, jak hraběnka vypadá po nemoci. Nahoře v koridoru zastihl Ninu něco tu uklízející. Usmála se zas, ukazujíc na dveře: “V modrém pokoji!”

Hraběnka seděla v lenošce oděná bílým županem zdobeným krajkami. Nevítala ho, ale usmívala se a podávala mu obě ruce. Byla trochu bledá po přestálé nemoci.

Políbil po řadě její obě ručky a usedl potom na židli proti ní, na kterou mu ukázala. Dosud nikdo z nich nepromluvil. Teprve Kalina, když usedl, řekl: “Je mi velkým potěšením, paní hraběnko, že vás vidím opět zdravou.”

Nespouštějíc s něho očí a stále se usmívajíc, řekla: “Mlčte! To je ošumělá fráze. Raději mi řekněte, jestli se vám po mně stýskalo ten týden.”

“Opravdu se mi stýskalo. Vždyť večery ztrávené ve vaší společnosti jsou vlastně oasou v poušti nynějšího mého života.”

Zakývala spokojeně hlavinkou: “Toužila jsem také po vaší společnosti, proto jsem si jenom přála, aby mi lékař dovolil už povstati z lůžka, abych pak mohla vás pozvati k sobě. Ten týden byl pro mne hrozný. Obklady, užívání léků, každodenní prohlídka lékařem, stále ležeti v posteli . . . Dovedete si to utrpení představit?”

“Ne, toho nedovedu,” usmál se. “Nikdy jsem

v takovém stavu nebyl. Tedy na lov už nepůjdeme?”

Zasmála se hlasitě a položila mu ruku na rameno: “Ne! K tomu mne už nikdy nesvedete. Nevydám se již v nebezpečí ani ve vaší společnosti . . .”

Sklonila pojednou hlavinku a úsměv ustydil jí na tváři.

“Zdali mne litujete, pane nadporučíku?” jala se tichounce a měkkým hlasem hovořiti. “Hled’te! Vdala jsem se jako nerozumné děvče, když mi povídali, že budu paní rozsáhlého velkostatku, a zatím jsem tu otrokyní. A stále jsem tu cizinkou. Lichotilo mi, že budu hraběnkou a paní majorovou. Draze jsem zaplatila tento můj bláhový dívčí sen. Také ve svém manželé jsem se zklamala. Po svatbě byl posádkou v Arezzu a dojížděl často domů. Ale každá jeho návštěva mne přesvědčila, že nejede domů k vůli mně, nýbrž aby se přesvědčil, jak jsem se zapracovala ve správu jeho majetku a udělal mi rady, jestliže jsem něčeho dobře nepochopila. Záhy jsem poznala, že můj manžel je vojákem, ale ničím víc. Záhy jsem se také přesvědčila, že hrabě potřeboval paní do zámku, ale nikoliv milující manželku.”

Hraběnka se odmlčela a sklonila hlavu. Bylo dobře, jak ta učinila, neviděla, jak sebou Kalina trhl překvapeně. Proletěla mu hlavou nemilá vzpomínka. Právě takovou výčitkou zahrnovala ho opěťovaně Katuše: “Potřeboval jsi neplacené služby, aby se starala o tvou domácnost a ne milující ženy,” volávala často rozčileně. A přece neměla pravdu. On jenom k vůli své lásce nechtěl zanedbávati povinnosti svého úřadu. Snad hraběnka také nemá pravdu. Majorská hodnost nedovoluje hraběti, aby se cele věnoval své ženě. Ženy jsou vůbec sobecké, přejí si, aby muž mimo svou ženu nevěnoval se už ničemu.

“Válka nás rozvedla úplně,” pokračovala hraběnka. “Tato válka mne přesvědčila, že mne hrabě nemiluje. Vždyť jste toho byl svědkem o poslední jeho dovolené. Lov a hospodářství, žena nic. A teď, když jsem stonala, nepřijel, ani se nepokusil o dovolenou. Co vy byste činil, kdyby vaše paní stonala?”

Tato náhlá otázka uvedla Kalinu v rozpaky. To nebyl jeho případ. On Katuši miloval.

“Totiž, já bych —” a znovu hledal chvíli slova příhodná, zatím co zraky hraběčiny utkvěly na jeho obličejí v napjatém očekávání odpovědi. — “Upřímně řečeno, běžel bych k své ženě třeba skrze plameny. Nic by mne nezdrželo!”

“Vidíte, to je láska!” vzdychla. “A hrabě svěřil mne jen svému správci!”

Hraběnka přitiskla si kapesníček na oči: “Jsem nešťastná. Otrávila jsem si život lehkomyšlností.”

“Paní hraběnko, prosím vás, utište se!” Kalina odtáhl její ručku od očí. “Na svém osudu nezměníte pláčem nic, ale lítost mohla by vám přivoditi opět nervovou afekci. A věřte mi, že by mne bolelo, kdybyste se znovu roznemohla.”

Ponechala mu ruku a usmála se skrze slzy. “Bolelo by vás, kdybych stonala?”

“No, rozhodně.”

Teď její oči zazářily zvláštním ohněm. “To je soucit. Soucit máme jen s tím, koho máme rádi. Vy mne tedy máte rád?”

Chopila se druhé jeho ruky. “Řekněte mi pravdu!”

“Paní hraběnko,” řekl zmatený touto její otázkou, a zatím co srdce prudce mu tepalo, odpověděl vyhýbavě: “Každý vás musí míti rád, kdo vás poznal.”

Teď vztáhla ruce zpět, složila je do klína a sklonivši hlavu, hovořila:

“Hrabě mne nemá rád. Jeho dopisy obsahují jen rady pro hospodářství, zdvořilostní fráze, ale ani jediného vřelého slovíčka lásky. Hled’te, ráda jsem naslouchala, když jste mi vypravoval o lásce k své paní. Toužila jsem, aby mne někdo miloval takovou něžnou láskou, a nabyla jsem přesvědčení, že lásky opravdové, vřelé a obětavé je schopen jen muž vaší povahy.”

Pojednou zdvihla hlavu a vztáhla k němu obě ruce, oslovivši ho dnes poprvé jeho křestním jménem: “Venceslao, miluji vás. Víím teď, jaký cit je opravdová, vřelá láska. Venceslao, co se mnou učiníte?”

Zase zářily její krásné oči a visely na jeho obličejích s zžíravou nedočkavostí, co odpoví.

Kalina chopil podávané ručky a tiskna ji ve svých dlaních, zahleděl se žízňivým pohledem na krásnou ženu. Viděl její žhavý pohled na sebe obrácený, viděl její žádostivost se dmoucí nadra a v té chvíli zmocnila se ho touha vrhnouti se svůdné ženě k nohám, obejmouti její kolena a zvolati vzrušeně: “Ano, miluji tebe, spanilý anděle!”

Tento stav Kalinův trval však jenom malou chvíli. Před duševním zrakem zjevila se mu Katuše, sténající na lůžku a pracující k porodu . . . Zdálo se mu, že ji drží za studené ruce a stírá jí pot s čela, který jí vynutila bolest. A zase spatřil Evičku, jak s torbičkou na zádech cupitá sněhem do chrastavské školy. A teď viděl v duchu jenom udivené nevinné oko svého dítěte a slyšel v nitru svém hlas: “Tam je tvoje láska.”

A Kalina nabyl odvahy nad sebou. Stiskl opět ručky, jež držel ve svých, a už hovořil s vynuceným klidem: “Nemohu zapírat, paní hraběnko, že vás miluji. Ale miluji též svou ženu a zůstanu jí věren.”

Hraběnka naklonila se až k jeho obličejích: “I pro ten případ, Venceslao, jestliže ona už vás nemiluje?”

“I pro ten případ,” odvětil už pevným hlasem.

“Slíbil jsem to, a co živ jsem slibu svého ještě nikdy neporušil.”

“Ale vaše paní je daleko, a moje láska tak blízko. Dokud jste zde, smíte mne milovati.”

“Paní hraběnko, byla by to hříšná láska.”

Po těchto jeho slovech vyprostila svoje ruce, usedla dále v lenošce a zamyslíla se. Po chvíli odsedla a vyzvala ho jako rozkaz: “Sedněte si vedle mne! Chci vás míti u sebe!”

A když ji poslechl, ovinula paži kolem jeho krku a hovořila tichým hlasem: “Hříšná láska, řekl jste. Ale láska naše nemusí býti hříšnou . . . Nemusíte se ani své paní zpronevěřiti, naší lásce dostačí, když se zpronevěřím já svému manželci. Manželskou věrnost mu zachovám, dokud vy ji zachováte své paní. Čeho žádám nemůže býti hříchem. Chci, abyste mne miloval, chci vás líbati, chci užítí tiché blaženosti, dokud jste zde . . . Vždyť potom, až odtud odejdete, budu prožívati bídný život. A vy tvrdíte, že mne milujete a nechcete mi popřáti tichého štěstí, třeba krátkého?”

“Paní hraběnko,” řekl, líbaje ručku, která spočívala na jeho prsou. “Přál bych vám všecko štěstí, které mne v životě minulo.”

“Neříkejte mi paní hraběnko!” zaprosila tulíc se k němu. “Budu věděti, že mne milujete, když mi budete říkati Eleno. Snad někdy zaslechnu z vašich úst sladká slova “moje Eleno”.”

Kalina hladil její vlas. “K čemu by to vedlo, Eleno?” řekl malomyslně.

“K čemu to povede, nevím, a nechci toho věděti,” odpověděla. “Jen bláhový, když ho štěstí potká, ptá se, kdy to štěstí skončí. Venceslao, nemysleme na budoucnost, když přítomnost slibuje býti tak krásnou.”

Objala ho i druhou rukou a jala se ho vášnivě líbati . . .

A Kalina se nebránil. Už dávno zapomněl, jak sladko je spočinouti na ňadrech vlnadné ženy; ted' to poznával znovu a bezděčně poddával se dlouho nepoznané rozkoši.

Dnes šel Kalina od hraběnky až k jedenácté hodině. V koridoru potkal Ninu. Přála mu obvyklé: "Boana notte, signor", a stihla ho potměšilým pohledem provázeným úsměvem. Potom vklouzla do modrého pokoje, aby odstrojila hraběnkou. Když sešel se schodů, v zámku už všecko spalo, jen Jakub čekal v jeho pokoji.

*

Pomalou ubíhala zima. Drvaři pracovali v lese pilně, dostávali slušný plat a protože v Montebellu nemohli nic utratit, libovali si, že si ze zajetí přinesou slušný peníz. O vánocích vystrojila hraběnka slavnostní večeři o štědrém večeru. Kalina večeřel s hraběnkou a po večeři darovala mu skvostný prsten.

"A co já vám dám za takový královský dar?" tázal se.

"Svoji lásku. Jiného nežádám," objala ho a zlíbala.

Večery trávila hraběnka denně ve společnosti Kalinově, ale přicházela k němu také do kanceláře, když tu pracoval. Byl-li přítomen Pasagnoli, vzdálil se stařec, patrně tuše, proč hraběnka navštěvuje nadporučíka v kanceláři. Také ostatní služebnictvo všimlo si, jak nápadně často mešká hraběnka ve společnosti nadporučíkově, ale nikdo se neopovážil o tom mluvit.

Hrabě psával manželce dosti často. Dávala ted' jeho dopisy přečísti Kalinovi. Dopisy byly skutečně psány tonem, který připomínal spíše rozkaz služebné než dopis manželce.

Tak plynuly dni všecky stejné. Na lov si hraběnka už nevyšla. Zvěř pro kuchyni odstřeloval jen Kalina sám. Za to si často vyjela autem

v průvodu Kalinovu, buď do Perugia, nebo až do Arezza, kde byli spolu také dvakrát v divadle. K vůli těmto vyjíždkám opatřil si Kalina občanský oděv, neboť ve vypůjčeném oděvu hraběte nechtěl choditi, byl mu trochu těsný a šedá polní uniforma Kalinova byla už značně sešlá. Také se zdálo Kalinovi nehezkým líbati a objímati ženu cizího muže a vypůjčovati si k tomu jeho oblek.

XIII.

Jaro na jihu. Nádherné jaro, které se dostavilo náhle, mnohem rychleji, než u nás na severu. Jen sešel sníh pod teplými paprsky slunce a vody z něho sběhly s hor do moře, už se na každém kousku země objevily květy nevídaných tvarů a barev. Kalina byl tímto jarem nadšen. Lesy byly docela jiné, než když sem loni přišel. Ozývaly se teď mnohohlasným koncertem ptačího zpěvu a listnaté stromy vypadaly v slunečním jasu jako vzaté z pohádky. Také vojenští drvaři jako by byli znovu zrozeni. Pracovali celé dni za veselého zpěvu a vyrobili dřeva, že ho byly v lese stále zásoby připraveny k odeslání. Tím byla Kalinovi práce značně usnadněna.

Přišla-li objednávka, vykázal jen desátníkovi, co má povozníkům vydati, a zanesl si to doma do knih. Všechnen zbývající čas věnoval hraběnce . . . Vyvinul se mezi nimi zvláštní poměr. — Kalina miloval Elenu, protože ona ho vášnivě milovala a při tom vzpomínal na svou Katuši a toužil po shledání s ní, ačkoliv s trpkostí v srdci vzpomínal, že dříve nebo později bude muset s Elenou se rozloučiti navždy. Někdy sám sebe káral: “Líbáš ženu, která náleží jinému. Není to jednání čestné. Celý život ničím jsi se neposkvrnil, až teď. Ustaň, dokud je čas, dokud si nemusíš vyčítati nic, než těch několik polibků a objetí.”

Bezpočtukráte si umiňoval, že se Eleně vyhne, kde bude moci, ale potom večer spěchal k ní a když se pozdě na noc vracel do svého pokoje, chopil se za hlavu a volal: “Nemožno! Byla by nešťastná, kdybych se k ní choval chladně. Miluji ji jako Katuši.”

A naučil se líbati ji sám, chovati ji celý večer v objetí a šeptati jí něžná slova lásky a byl sám také šťasten, když se blaženě usmívala v jeho objetí.

Odpoledne procházeli se teď na jaře spolu v zahradě za zámkem. Zde bylo jako v pohádce. Cesty vroubené kvetoucími marhaníky, oleandry a šeríky, tichá zákoutí mezi ketoucími keři, bývaly svědky jejich lásky. A když se na krajinu snesl večer, sedávali spolu na balkoně, naslouchati cvrlikání cikád v platanovém stromořadí se ozývajících, drželi se v objetí a opájeli se vůní, která se nesla vzhůru ze záhonů květin. A sedávali tak, až se na azurové obloze hvězdy rozjasnily živějším světlem na důkaz, že už je noc.

Každého dne, když se Kalina vrátil od hraběnky, černochoch Jakub seděl ještě v jeho pokoji, čekaje, nemá-li Kalina pro něho nějaký rozkaz. A jednou, když už jaro značně pokročilo, Jakub oslovil vrátivšího se Kalinu: “Pane, něco bych vám rád řekl.”

“Tak co by to bylo, můj dobrý Jakube?”

“Pane, buďte opatrný!” Černochoch zdvihl do výše pravici se vztyčeným ukazovákem, jako by hrozil k výstraze.

“V lese myslíš?” tázal se Kalina. “Není tam už ladronů. A kdyby se v lese chtěl některý usaditi, je učiněno bezpečnostní opatření. Správce vyzbrojil moje lidi revolvery a karabiniéri z Perugia přicházejí často do lesa.”

Černochoch vrtěl prudce kučeravou hlavou.

“Ne, pane. Víím, že v lese byste se ladronům ubránil. Ale doma vám hrozí nebezpečí. Já nejsem slepý, ale jiní lidé mají také oči. A jsou lidé, kteří mají oči slídivé.”

Kalina pohlédl udiveně na černocho, ale už chápal, co myslí.

“Proč mi to povídáte, Jakube?” tázal se, aby zakryl svůj nepokoj.

“Abyste byl opatrný, když se bavíte s hraběnkou. Pane, přemýšlel jste někdy o tom, jak mohli lotři, kteří vás s paní hraběnkou přepadli, vědět, že s ní půjdete na lov?”

Kalina vytřeštil na černocho oči překvapením. Skutečně někdo musel Rosanovi oznámiti, že vyjde s hraběnkou do lesů na lov.

“Jakube!” zvolal Kalina po chvíli. “O tehdejší vycházce věděli jen správce Pasagnoli a komorná Nina . . .”

Černoch upíraje své černé oči s velkýma bělostnýma bulvama na Kalinu, pokrčil jen rameny, a řekl: “Pane, nevyslovil jsem podezření proti nikomu. Varuji vás jen, abyste byl opatrný . . . Láska je slepá. Zkusil jsem to sám k velké své škodě.”

Kalina se zamyslel. Černoch měl pravdu. Jeho láska k Eleně nebyla snad už v zámku tajemstvím.

Podal černochovi ruku: “Děkuji vám, Jakube. Lituji, že nejsem svým pánem, abych se vám mohl odměniti za vaši oddanost a věrnost.”

Černoch vycenil zuby širokým úsměvem: “Pane, je mi dostatečnou odměnou, že mne máte rád. Muži, jako jste vy, mají každého rádi, i černého muže, a neublíží nikomu.”

“Máte pravdu, Jakube. Toho jsem skutečně nikdy neučinil. A jděte spat! Dlouho jste na mne čekal.”

“Ale rád, pane,” řekl černocho, položiv si ruku na srdce, a vyšel z pokoje.

Když se druhého dne Kalina sešel s hraběnkou v zahradě a vyprávěl jí, jaké podezření černocho vyslovil, hraběnka dala se do smíchu: “Pasagnoli o lásce naší dávno ví, vždyť jste to mohl pozorovati, že si najde vždy výmluvu, abychom mohli zůstatí sami. Je mi oddán s duší tělem. A Nina? Ta je věrná. Nejspíše ladroni jiným způsobem vypátrali, že půjdeme na lov. Mohli ráno viděti auto vyjíždějící ze zámku.”

Kalina už o té záležitosti rozmluvy nerozpřádal, ale nemohl se zbaviti podezření, že Nina se ho chtěla zbaviti a hraběnkou potrestati. Kdyby byl Eleně svěřil, že se Nina ucházela o jeho lásku, byla by Elena nabyla jiného názoru. Ale neučinil toho, aby v Eleně nevzbudil žárlivost a nezpůsobil jí zármutek. Musel od té rajské bytosti oddálení každou smutnou myšlenku, vždyť jí miloval. Ale umiňoval si, že Jakuba poslechne a bude opatrný. aby Nina nic nepozorovala.

Ostatně uvidí, jak bude dál.

Zatím však osud obou milenců byl již rozhodnut a rozhodnutí přinášela poštovní ambulance vlaku, který supal od Florencie k Perugiu.

*

Byl krásný jarní večer. Kalina seděl s Elenou v saloně; seděli na pohovce těsně vedle sebe. Dvěře na balkon byly dokořán a večerní váněk přinášel do salonu vůni květin. V zadním traktu zámku zase seděli Kalinovi vojíni na lavici venku a pěli dvojhlasně české písně. Když pěli národní “Horo, horo, vysoká jsi”, Elena přitulila se ke Kalinovi a vzdychla: “Venceslao, to bude náš případ, až mne opustíte. Kéž by bylo možno tuto dobu odsunouti hodně daleko.”

Elena už dobře rozuměla česky. Milenci už italštiny ve svých hovorech neužívali. Elena

mluvila s Kalinou srbochorvatsky, a on jí zase vysvětloval jak se které slovo řekne česky, měli oba radost, když poznali, že je v obou jazycích mnoho příbuznosti a míchali oba slovanské jazyky, jak se jim to hodilo.

Montebello nemělo pošty. Denně jezdil s bryčkou do Perugia starý čeledín, bývalý lokaj. Vyjžděl ze zámku v poledne a zůstal ve městě až do posledního odpoledního vlaku, který přivážel poslední poštu. Tento posel vracel se do zámku pozdě večer. Poštu adresovanou hraběnce posílal správce ještě večer nahoru.

Také dnešního večera zaklepala Nina na dvěře salonu.

“Pošta,” řekla hraběnka a spěchala ke dveřím.

“Prosím, dopis,” řekla Nina. “A jeden také panu nadporučíkovi.”

Podala hraběnce dva dopisy. Oba roztrhli obálky.

“Od hraběte,” řekla Elena nahlédnuvši v dopis.

“Kdo píše vám? Z domova?”

“Ne,” řekl Kalina. “Váš manžel mi píše.”

“Hrabě? Co chce?”

Elena trochu zbledla.

“Hned se dozvíme,” řekl Kalina klidně a přistoupil s dopisem pod lampu visící od stropu uprostřed salonu. Zde jal se čísti pro sebe. Dozvěděl-li se hrabě o jeho poměru k Eleně, není třeba milovanou ženu polekati. Ale dopis jednal o něčem docela jiném. Kalina četl a četl, obličej jeho nabýval výrazu, jakého Elena u něho ještě neviděla. Držíc manželův dopis ještě nečtělý, opírala se rukou o stůl a hleděla zbledlá na Kalinu široce rozevřenýma očima.

Kalina četl:

“Milý pane soudruhu!

Oznamuji Vám důležitou věc, která se Vás jistě úzce dotýče. Váš národ domáhá se odtržení od Rakouska a osamostatnění jako svobodný stát. Dohoda válčících mocností uznala oprávněnost samostatnosti Vašeho národa, ale učinila podmínkou, že se Váš národ musí postavit jako válčící mocnost po bok dohody. Do Říma přijel francouzský jenerál Štefánik, Váš krajan, aby naši vládu požádal za sestavení bojovných jednotek z českých a slovenských zajatců. Naše vláda sice se z počátku zdráhala k tomu svoliti, poukazujíc na mezinárodní úmluvy, že se zajatců nesmí užívati k válečným úkonům. Jenerál Štefánik přesvědčil však naši vládu, že se tyto úmluvy nevztahují na dobrovolnické formace, které sestavuje vlastně národní rada česká jako mandator celého národa, zvláště když se podobné dobrovolnické sbory v mnohem větší míře sestavily už ve Francii a Rusku. Vláda naše tedy svolila a uvolila se vaše dobrovolníky vyzbrojiti. Dobrovolnické české prapory sestavují se v Římě a v severní Itálii. Dobrovolníků je dost, ale nedostatek důstojníků. Je-li tedy Vaším úmyslem nastoupiti jako velitel dobrovolnické setniny, máte svolení velitelství zajateckého tábora; podobně kdyby s Vámi chtěli odejítí lidé, které tam máte.

S kamarádkým pozdravem Váš

Antonio de Montebello, major.”

Kalina nechal ruku s dopisem klesnouti.

S obličejem jako křída bílým otázala se hraběnka: “Co obsahuje dopis hraběte?”

“Naše rozloučení, Eleno,” řekl pevným hlasem . . . “On vás odtud odvolává?”

‘ Ne. Odejdu dobrovolně. Zde čtete!’

Podal jí dopis. Přímou hltala řádky očima.

Když dočetla, zvolala vzrušeně: “Ale vy nepůjdeté Venceslao! Co je vám po těch politických záležitostech? Přece k vůli nim mne neopustíte?”

Kalina pohlédl na ni s neobyčejnou vážností.

“Mohla byste si mne vážiti, kdybych se zbabelé vyhnul vlastenecké povinnosti, když vlast volá a moji krajané ochotně nastupují k dobytí její svobody?”

Vrhla se mu kolem krku: “Žádný váš čin nemůže míti vlivu na moji lásku. Kdybyste spáchal zločin, nepřestala bych vás milovati. Budu se pro vás trápati, když budu muset stále mysliti, že je váš život v nebezpečí. Venceslao, prosím vás, neodcházejte ode mne! Neopouštějte mne, dokud to nemusí býti!”

Stíral něžně slzy, které jí stékaly po lících, ale zavrtěl energicky hlavou: “Nemožno, Eleno: Miluji vás, ale k vůli lásce k ženě nemohu se státi nevěrným své lásce k vlasti.”

Dnes celý večer Elena proplakala na jeho prsou. Jako každodenně zastihl Kalina při svém návratu do svého pokoje dřímajícího Jakuba.

“Dojděte ještě do ubikace pionýrů. Že jim vzkazují, aby se ráno zastavili u mne, než odejdou do lesa.”

“Ano, pane.”

Ráno oslovil Kalina dostavivší se vojíny: “Kdo chce se mnou odejít do dobrovolnického praporu a bojovati za osamostatnění našeho národa?”

Vysvětlil jim podle dopisu hraběte, oč se jedná. Prohlásili všichni, že s Kalinou půjdou, a desátník řekl nadšeně: “Nic lepšího nás potkati nemohlo. Čert vezmi pasečení! Probijeme se do Čech!”

“Tedy dnes už do lesa nechod'te!” nařizoval Kalina. “Sbalte si své věci na cestu! Ráno nás odveze Jakub do Perugia. Vyjedeme časně, abychom zastihli ranní vlak.”

Přes den pracoval Kalina se správcem, odevzdáváje mu svoji dosavadní agendu. Jakub balil Kalinovy věci na cestu.

Večer ztrávil Kalina u hraběnky. Poslední večer! Celý večer spočívala Elena v náruči Kalinově a když chtěl odejít, chopila ho jako šílená kolem krku, visela svými rty přissátá na jeho ústech a s rozpáleným obličejem šeptala: "Takto ode mne nesmíš odejít, miláčku! Jestli se už v životě nesejdeme, chci, abys musel na mne vzpomínati. Pošlu dnes Ninu dříve od sebe a ty přijď ke mně do mé ložnice, až všecko v zámku usne!"

"Eleno!" zvolal vzrušeně.

"Mlč! Chci tomu! Běru hřích na sebe. Ty nebudeš ničím vinen. Nepřijdeš-li, přijdu já k tobě dolů, ale to by se mohlo státi nápadným. Miluješ-li mne, tedy přijď! Žádám to jako důkaz tvé lásky!" —

*

Tichá noc ležela nad krajinou. Kalina shasil lampu na stole, ale neulehl. Před hodinou byl poslal Jakuba na lože, aby se černocho vespjal k ranní vyjízdce. Po tichu otevřel Kalina dvěře a v punčochách krácel ke schodům. Na dolejším schodu se zastavil. Zdálo se mu, že mu jakýsi vnitřní hlas praví: "Pášeš zločin! Nesrovnává se to s tvým dosavadním bezúhonným životem." A zase jiný hlas mu šeptal: "Nebud' zpozdilý a užij příležitosti k rozkoši! Život záleží jen z požitků . . . Zarmoutil bys hluboce ženu, která ti chce dokázat velikost své lásky tím, že je ochotna obětovat se ti. A ta druhá? Nebyla by tebe opustila, kdyby tě byla milovala. A kdo ví, je-li ti věrnou tak, jako tys jí dosud byl."

A Kalina vykročil po schodech do koridoru.

Zde se pojednou zastavil. Zdálo se mu, že dvěře u pokoje Ninina klaply. Díval se na dvěře, ale nic se nehnulo. Také z klíčové dírky nelinulo

se světlo. Patrně se tedy mýlil. Dvěře u Elininy ložnice našel pootevřené a když vstoupil, objaly ho měkké nahé paže a vřelý polibek zahořel na jeho ústech.

*

Neobjevil se ještě první záblesk nového dne na východě, když Kalina se loučil s Elenou ve dveřích ložnice. Plakala zas na jeho prsou a líbajíc ho vášnivě, šeptala: “Nezapomeň, Venceslao! A piš mi často z bojiště, ať vím alespoň, kde jsi. A také z domova mi piš, i kdyby se tvoje žena k tobě vrátila.”

O hodinu později vyjel ze zámku automobil, v němž seděli Kalina a jeho čtyři vojíni. Na zádi auta byly přivázány bačochy vojínů a vak Kalinův. Všechno služebnictvo vyšlo na dvůr rozloučit se s odjíždějícími. Pasagnoli plakal. Hraběnka ještě spala, ale z okna v patře dívala se Nina, dosud v nedbalkách. Byla bledá, oči měla vytřeštěné a obě ruce tiskla si k srdci.

XIV.

Jarní slunce ozařovalo krajiny na úpatí Alp. Pod modrou oblohou trylkovali v jasném vzduchu skřivani, jinak panovalo všude ticho, jako by daleko široko byly krajiny liduprázrné. A přece tu bylo lidí mnoho, ale leželi nehybně v různých nemožných polohách, jednotlivě i ve skupinách . . . Opuštěné bojiště.

Před několika hodinami odrazili Italové ofensivu Rakušanů a Maďarů. Italské pluky odešly do svých původních posic, zanechavše na bojišti mrtvé a raněné.

V dálce ještě chvílemi praskl výstřel pušky. To dopředu posunuté hlídky posílaly si “pozdrav z dále”. Někdy hejno vran táhlo přes bojiště, chtělo se snést k zemi, kde kynul mu hojný žír, ale s poplašným kráкотem odtáhlo rychle k horám,

kdykoliv se některý raněný pohnul nebo s bolestným zasténáním učinil pokus zdvihnouti se a posaditi se.

Pod velikým keřem šípkovým ležel vojín . . . Slunce svítilo mu do obličeje, ale tento dárce všeho života nemohl v ležícím probuditi jiskry životní, neboť ležící byl ztuhlý a zsinálý. Roj komárů vznášel se nad vojínem. Komáři poletovali vzhůru a dolů. Vypadalo to, jako by tančili nějaký rytmický tanec. Některou chvíli odvál je větrík stranou, ale vrátili se hned zas, aby ve vzdušném svém tanci pokračovali. Snad je sem vábil lesk šavle, která potřísněná krví ležela při pravé ruce vojína, nebo snad zápach krve, jež tvořila louži po levé straně. Stékala s jeho ramene a zatékala do krtiny zarostlé travou. Tak tomu muselo býti asi před hodinou. Ted' byla krev ztuhlá, tvořila černou louži, do níž pražilo slunce.

Nedaleko šípkového keře zastavil vůz označený velkým červeným křížem v bílém poli. Několik vojínů seskočilo s vozu, vytáhli z vozu nosítka a rozešli se po bojišti. Dopravovali raněné do vozu a mrtvolu snášeli na hromady. V dále bylo viděti několik takových vozů. Sanitní ambulance vyklízela bojiště.

Jeden z vojínů spatřil roj komárů tančící nad šípkem a zaměřil sem své kroky. Spatřiv vojína ležícího pod šípkem, zavolal na zdravotní hlídku: "Ecco qua nu Boemo!"

Rychlým krokem přispěchal sem poddůstojník zdravotního sboru, tázaje se v chůzi vojína: "E'morto?"

"Nou so," odvětil zdravotní vojín, který ležícího pod šípkem objevil.

Poddůstojník došed k šípku, řekl: "Český dobrovolník. A důstojník!"

Přiklekl k vojínu a hledal ránu. Našel ji hned, když rozepjal blůzu českého důstojníka.

“Mrtev není. Dýchá! Rychle obvazy!” řekl, jsa s prohlídkou hotov. Rána byla pod levou paží a už nekrvácela.

Sanitní vojíni svlékli raněnému bluzu a košili a v několika minutách přiložili na ránu obvaz. Potom raněného položili na nosítka a odnesli ho do vozu.

*

V malém městě za bojištěm bylo obvaziště. Ovázané a ošetřené raněné ukládali zdravotní vojíni do budovy školy. Na zahradě za školou provádělo několik lékařů nutné amputace a vyšetřovalo rány.

Když vojíni položili raněho českého dobrovolníka na stůl a odmotali obvaz z rány, lékař se shýbl nad ním a pojednou řekl: “Nadzdvihněte mi ho!”

Přiskočili dva vojíni a zdvihli raněného hořejší část těla. Lékař mu prohlédl záda. Objevila se tu rána.

“Průstřel,” řekl lékař mrzutě. “Smrtelné to není, ale tuze hloupé. Svalstvo paže a prsou je rozerváno. Ale plíce jsou netknuty. Hojení bude vyžadovati dlouhé doby.”

Vyčistil a obvázal obě rány, potom nařizoval vojínům: “Je zesláblý velkou ztrátou krve. Až ho vzkřísíte z bezvědomí, nechte ho odpočinout si! Doušek vína, potom silnou hovězí polévku a zítra s ním dál do zázemí. Zde potřebujeme každého lůžka pro amputované, kteří nesnesou dopravy. Nezapomeňte zjistiti osobnost! Je to kapitán dobrovolnických batalionů. Musí se mu věnovati zvláštní péče.”

Půl hodiny potom ošetřovatelka červeného kříže, sedící u lůžka raněného, spatřila, že otevřel oči. Vsunula rychle levou ruku pod jeho podhlavničku, nadzdvihla raněnému hlavu a pravou rukou

podala mu k ústům cínový koflík s červeným vínem. Raněný učinil několik dlouhých doušků.

Když ho ošetřovatelka opět položila, zeptala se: "Prosím, vaše jméno, pane kapitáne!"

"Kalina," odvětil raněný slabým hlasem a zavřel oči. Usnul.

*

Hraběnka Elena de Montebello seděla večer ve svém modrém pokoji. Loket měla opřený o boční opěradlo lenošky a hlavu položenou do dlaně opřené ruky. Velké její oko hledělo do prázdna. Krásnou její hlavou táhla řada vzpomínek. Viděla v duchu milovaného muže, jak za večerů sedával proti ní, slyšela jeho zvučný hlas, když jí něco vypravoval. Vzpomínala pak na pozdější blažené chvíle, kdy ji choval v náručí a na poslední noc, kterou ztrávili spolu a která byla jejich rozloučením. Jen jednou psal Kalina z bojiště, oznamoval, že je před velkou bitvou a teď už týden neměla od něho zpráv. Z prsou krásné paní vydral se hluboký bolestný vzdech a z úst splynulo tiše: "Venceslao!"

Ozvalo se zaklepání na dvěře a vstoupila Nina, nesouc dopis.

Dychtivě sáhla Elena po dopisu, ale jen na něj pohlédla, sesmutněla. Poznala rukopis hraběte. Lhostejně položila dopis na stůl vedle lenošky. A zase zapadla do myšlenek. Po dlouhé době sáhla konečně po dopisu a netečně rozřísla obálku ozdobným nožíkem, který vzala se stolu. Jen do dopisu nahlédla, vytřeštila oči a rychle četla:

"Drahá! Bude Tebe zajímati zpráva, která mne právě došla. Pan Kalina byl povýšen na kapitána a v poslední bitvě velel setnině Čecho slováků a byl raněn. Soudím však, že jeho rána není životu nebezpečná, protože ho dopravili dále. Leží v záložní nemocnici číslo třetí v Miláně."

Dopis obsahoval dále některé všední pokyny

týkající se hospodářství. Konec dopisu přečetla Elena jen zběžně očima, potom jí ruce klesly bezvládně po boky a zahleděla se v zamyšlení zase do prázdna. Pojednou se vzchopila a prudce zazvonila.

Za několik okamžiků objevila se Nina ve dveřích. “Pošli mi sem Jakuba!” nařizovala Elena rozčileně.

Nina se uklonila a seběhla se schodů.

Chvíli potom uváděla Nina Jakuba do modrého pokoje. Černoch se mlčky uklonil, čekaje, až ho hraběnka osloví.

Nina okouněla u dveří.

“Můžeš jít. Nepotřebuji ničeho,” řekla hraběnka.

Nina vyhrnula nosík a vyšla z pokoje. Ale zůstala za dveřmi přitisknuvši ucho na dvéře, aby jí ani slůvko neušlo.

“Jakube,” oslovila hraběnka černocho, “dovezl byste mne do Milana?”

“Poručíte-li dovezu vás tam.”

“Dojedeme tam autem tak brzy jako po dráze?”

“Dojedeme tam dříve.”

“Ale já cesty neznám, snad abych přece jen jela po dráze,” řekla hraběnka starostlivě.

Černoch se usmál sebevědomě: “Cestu znám dobře. Račte se spolehnouti, že dojedeme tam i zpět bez nehody. Na kdy mám přichystati auto?”

“Zítří časně ráno vyjedeme.”

Černoch se uklonil, a protože svou poklonu neprovázel slovy, byl by za dveřmi málem vrazil do Niny, která nebyla připravena na jeho tichý odchod.

“Promiňte, že jsem vás vyrušil,” řekl, ceniv zuby v úsměvu.

Pohlédla na něho jedovatě a zmizela ve svém pokoji . . .

V pokoji, jehož tři okna vedla do parku, seděl Kalina na lůžku. Pod rozepjatou košilí bylo viděti obvaz, který měl napříč přes prsa. V obličejí byl dosud bledý, ale výraz obličejí byl spokojený . . . Týden už byl v nemocnici a rána začala se hojiti. Byla bolestná, protože každý pohyb levou rukou způsoboval novou bolest. Jinak přispěl k spokojenosti Kalinově také lékař jej ošetřující, když mu řekl: ruka sice bude dlouhý čas nehybnou, protože všechno svalstvo na rameni je rozerváno střelou, ale při stálém cvičení nabude ruka po čase opět své pravidelné pohyblivosti; na žádný pád nezůstane chromou. Ovšem se službou ve vojště je prozatím konec; než se ruka zahojí, bude po válce. V rakouské i německé armádě jeví se nespokojenost s dlouhým trváním války a to jest předzvěst rozkladu.

Ve skupině pinií a cypřiší v parku pod oknem zpívala žluva. Kalina naslouchal jásavému zpěvu ptáka a bezděky mu tento pták připomenul domov. První rok, když si přivedl Katuši do Chrastavy, usadil se párek těchto žlutých drozdovitých ptáků v lese za chrastavským zámkem.

Provázela ho Katuše jednou odpoledne do lesa, zaslechla zpěv žluvy a ptala se, jaký je to pták. Vysvětlil jí, že je to vzácný host z jihu, který se v Čechách jen výjimečně uhnízdí. Divila se a Kalina potom doporučil Spáčilovi, aby vzal hnízdící se párek žluv ve svou zvláštní ochranu. Učinil to k vůli Katuši, chtěje jí způsobiti radost.

Následujícího roku žluvy se už v Chrastavě neobjevily. Nevěrní ptáci. A Katuše? Zachovala se k němu právě tak. A přátelství Čestmírovo? Kalina se smutně usmál. Za celý svůj život nešel se ještě s neochvějnou věrností. — Ani u Eleny? Nezachovala věrnost manželi, jak by mohla zachovati ji jemu. A on sám? Pociťil pojednou v duši trpký pocit. Ani vážiti si ho nemůže, když

nezachoval věrnost své ženě, jak bylo jeho pevným úmyslem, než poznal Elenu.

Žulva v parku umkla. Pozornost Kalinova byla obrácena ke dveřím, které se otevřely.

Vytřeštil oči a srdce začalo mu prudce bušiti.

Na prahu stála Elena. Rozhlédla se pátravě po pokoji, a spatřivši Kalinu, rozběhla se k němu. Objala ho bouřlivě, slzíc a líbajíc ho jako šílená.

Najednou se vzpamatovala: “Madonna mia! Zapomněla jsem, žes raněn. Nezpůsobila jsem ti bolest svým obejmutím?”

Zavrtěl hlavou: “Obejmutí tvoje mne blaží.”

A když usedla na pelest jeho postele, řekl jí starostlivě: “Vydáváš se v nebezpečí. Dozví-li se hrabě, žes byla u mne?”

“Je se mnou Jakub a ten bude mlčeti. Jest věrný a má tebe rád.”

“Ale nejsou v zámku všichni jako Jakub,” řekl . . .

Elena zůstala u Kaliny do večera. Než odjela, přál si Kalina viděti Jakuba. Zavolal ho sluha a černochoch měl nevýslovnou radost, že opět vidí svého pana nadporučíka.

Odcházejíc po vášnivém rozloučení z nemocnice, slíbila Elena Kalinovi, že ho brzy opět navštíví. Ale k tomu už nedošlo.

Několik dní po svém návratu z Milana dostala dopis od svého manžela. Byl stručný: “Neodjížděj nikam na delší cestu, abych Tě zastihl doma, kdybych přijel do Montebella. Poměry se teď utvářily tak, že dostanou dovolenou.”

Psala to Kalinovi, odpověděl jí hned a zapřísahal ji, aby za ním nejezdila a nevydávala se v nebezpečí. Jistě někdo ze služebnictva prozradil hraběti její odjezd do Milana. Klidným slohem ji prosil, aby na něho zapomněla, on že uchová do smrti sladkou vzpomínku na blaženou dobu, kterou zažil v její lásce, ale poněvadž je láska obou

beznadějnou, aby se také spokojila jen vzpomínkami, nežádala víc a netoužila po něčem, čeho nelze dosíci.

Následující jeho dopisy byly psány stále týmž tonem, ale její dopisy dýchaly stále vášnivou touhou.

Tak uběhlo znenáhla léto. Kalina byl jako uzdravený propuštěn z nemocnice a nastoupil službu u své setniny. Jeho život byl otráven do té míry, že si nepřál nic, než aby v nejbližší srážce padl . . .

Ale poměry válečné změnily se zatím do té míry, že k větší srážce už nedošlo. Italové provedli známý průlom u Vittorie, zatlačili Rakušany do Tyrol, Rakousko kapitulovalo, v Praze vyhláše-no odtržení od Rakouska a legináři francouzští a itaľští jeli s prvním presidentem Československé republiky do Prahy.

Kalina poslal Eleně poslední list, v němž se s ní rozloučil na vždy, děkoval jí vřele za její lásku která na temné dráze jeho života zazářila jako jasná hvězda a bude mu vždy sladkou upomínkou, ať se jeho osud teď utváří jakkoliv — a odjel se svým praporem do Čech.

Krajina kolem Chrastavy odívala se v podzimní háv. Dni byly ještě jasné a slunečné, ale v noci dostavovaly se již mrazíky, které se po ránu ohlašovaly bílým povlakem na všech nekrytých předmětech. Mrazíky spálily poslední květy na mezích, zbarvily trávu na lukách a pastvištích do hněda a zbavily stromy a keře posledních listů.

Po silnici vcházel do vsi jednoho dne dopoledne muž, oděný šedou polní uniformou vojenskou, na hlavě širák se sokolím perem, po boku šavli, obličej zarostlý plnovousem. Šel ostrým krokem, nevšímaje si okolí, které patrně znal. Před vsí potkal několik rolníků, kteří vyváželi mrvu na pole, pozdravil ho a pomyslně si: "Italský legio-

nář. Z naší vesnice není. Jde patrně jen naší obcí od ranního vlaku.”

Legionář šel dále vsí, dívali se lidé za ním okny, ale nikdo nepoznal nadlesního Kalinu.

Došel k zámku, zastavil se a zadíval se na jeho průčelí. K zastavení přiměla ho smutná myšlenka: Jak ho uvítají všichni ti cizí lidé, kterým byl před odchodem svěřil vedení své domácnosti a výchovu svého dítěte?

Otevřely se dvěře u chodby a vyšla Bětuška s košíkem na lokti. Několik okamžiků dívala se na podivného vojína, pojednou pustila košík a vykřikla: “Ježíšmarjá! Pan nadlesní!”

Místo aby ho uvítala, běžela jako ztřeštěná do stavení. Bylo slyšeti, že běžíc po schodech, křičí stále: “Pan nadlesní! Pan nadlesní je tu!”

Usmívaje se jaksi trpce, kráčel Kalina za služkou.

Z kanceláře vyšel Achtleitner. Bylo na něm viděti, že čtyři léta války silně zahlodala na jeho těle. Byl shrbený a značně pohublý. Docela klidně objal Kalinu, políbil ho na obě tváře a řekl německy: “Zaplať bůh, nastotisíckrát, že jste se vrátil zdráv. Čekal jsem vás každého dne od té doby, co je po vojně, že mne vysvobodíte z tohoto zajetí. Už bych se rád odebral k svým dětem, abych tam složil své staré kosti. A jak je, prosím vás, u nás?”

“Nic vám nemohu říci,” odvětil Kalina. “Projeli jsme Rakousy s presidentem dosti kvapně, protože nebylo dobře známo, jak to vlastně vypadá u nás doma a nebude-li tu přece třeba našeho zakročení.”

“Ale ted’ zůstanete v Chrastavě.”

“Nadobro, pane kolego. Jsem demobilisován.”

Po schodech sestupovaly Bártíková s Bětouškou. Obě slzely radostí. Podal jim oběma ruku a hned se tázal: “Kde je Evička?”

“Ve škole, pane nadlesní,” odpověděly současně. “Přijde v jedenáct. Je už ve druhé třídě.”

Kalina vešel do svého bytu, vydechl z hluboka, jako by se chtěl nassáti toho vzduchu útulného a řekl potom: “Konečně!” Rozhlédl se po kuchyni, prošel pokoji, všechno tu bylo tak, jak to byl před čtyřmi lety opustil. Šli za ním všichni tři, jako při nějaké prohlídce a usmívali se spokojeně, když zakýval hlavou na znamení, že shledává všechno v pořádku. V předním pokoji, kde vždycky meškával, usedl, řka: “Lidé zlatí, ani nevíte, jak člověka blaží, když je opět doma po tolikerém utrpení.”

“No, teď si odpočnete, pane nadlesní,” řekla Bártíková jako útěchu.

Achtleitner se dal do smíchu.

“Mnoho ne,” řekl svým způsobem. “Bude mítí pan kolega práce, než dá do pořádku všechno, co tu natropila válka. Zkrátka, čeká ho dřina na kolik roků, a tím je řečeno všechno.”

“Přineste mi moje občanské šaty!” byla první žádost Kalinova. Když se oblékl do svého mysliveckého úboru, vydechl zase zhluboka a pomyslnil si: “Teď jsem konečný celý svůj!”

V občanský oděv oblékl se k vůli Evičce . . . Obával se, že by ho ve vojenské uniformě hned nepoznala; bylo by se ho to dotklo trapně. Chvíli po jedenácté hodině přišla Evička ze školy. Když jí v kuchyni řekli, že je tatíček už doma, vběhla do pokoje, okamžik dívala se na otce překvapeně; vypadal teď trochu jinak, než jakou jeho podobu měla ve své představě, když se s ním před lety loučila. Ale potom zahořely jí tvářičky a s výkřikem: “Tatíčku! Můj zlatý tatíčku!” vrhla se mu do náruče a ovinula ručky kolem jeho krku.

Kalina přitisknuv své dítě na svá prsa, oslzel. Opětovaně oddálil Evičku od sebe, zahleděl se do jejího obličejce a zase ji k sobě přivinul, aby ji

zlíbal. Její drobný obličej tolik mu připomínal rysy obličejů její matky.

Evička byla už velkým a hezkým děvčátkem. Podiv svůj vyjádřil: “Bože, Evičko, jak jsi vyrostla!”

“Ale, tatíčku, ty jsi nějak zestaral. Mnoho jsi zkusil na vojně, vid’?”

“Mnoho, dceruško, velmi mnoho. Všechno ti později povím.”

Evička už zůstala u otce v pokoji, při obědě seděla na jeho klíně, a odpoledne nešla do školy; když se vrátil tatíček, jak by se byla dnes mohla učit? Po obědě seděli všichni dlouho pohromadě a Kalina jim stručně vypravoval, kde všude byl, kterých bitev se účastnil a mnoho jim teď vysvětlil, co jim nemohl psát z fronty na censurovaných polních lístcích.

Pozdě odpoledne sešel s Achtleitnerem do kanceláře, aby oznámil hraběti, že nastupuje službu v Chrastavě a nadlesní Achtleitner, že odebírá se opět do výslužby.

Bártíková vystrojila dnes slavnostní večeři. Sešli se při ní zase všichni a Kalina, chovaje Evičku na klíně, vypravoval zase dlouho do noci. Při večeři byl také Spáčil se svou ženou. Byl hned odpoledne, když se vrátil z lesa a dověděl se o návratu Kalinovu, přiběhl do zámku a nevěděl radostí co počít. Maje slzy v očích, smál se, opakuje stále: “To je štěstí! No, zaplať pán bůh, že jste se vrátil zdrav. Ted’ bude zas všechno dobře.”

O Katuši se nikdo Kalinovi nezmínil. Tušili všichni, že by panu nadlesnímu hned prvního dne způsobili bolest. Ani Evička se na mamičku nezeptala. Dorůstající dívenka dovedla si už, jak z hovorů Bártíkové a Bětušky, které slýchala, tak z nahodilých poznámek lidí ve vsi, utvořiti úsudek, že mezi otce a matku vetřelo se něco, co je rozvedlo, ale co je tajemstvím jen jich dvou.

Pozdě na noc osaměl Kalina v pokoji se svým dítětem. Ospalou Evičku uložil do její postýlky a když shasil lampu a ulehl na své lůžko, dlouho ještě hovořil s Evičkou, až její pravidelné oddychování ho přesvědčilo, že usnula. Ale Kalina hned neusnul. Vzpomínal. Nejprve na svou ženu. Vráťí se k němu? Slabá naděje. A Elena? Zapomene? Sotva. Láska její byla příliš veliká. A tu pocíťil Kalina zase trpkost v duši. Jako už tolikrát. Dopustil se skutku nečestného? Nikoliv! Láska není hřích; dovolil přece bůh lidem, aby si jako jediný statek odnesli z ráje lásku, když je odtud vyhnal.

XV.

V kuchyni za krámem sešla se jednoho listopadového dne rodina Záhorských o polední přestávce. Záhorská prostírala na stůl k obědu, Katuše seděla u okna a něco vyšívala, Záhorský chodil po kuchyni, pokuřuje si z dlouhé dýmky.

“Potřeboval bych alespoň tři centy bramborů,” jal se mluvití k oběma ženám. “Ale u nás se neuvedly a sedláci žádají za cent padesát korun. Kdybych prodával kilogram za korunu, málo bych vydělal. Ale v Chrastavě prý je bramborů dost a jsou prý tam po třiceti korunách. Zjednám dnes povoz a zítra dojedu do Chrastavy.”

Katuše zdvihla rychle hlavu od práce.

“Podíváte se, tatí, na Evičku?” otázala se.

“No, to víš, že se na ni podívám, zdržím se tam dost dlouho k vůli těm bramborům.”

Tím byl hovor tedy ukončen. Ráno druhého dne Záhorský jel.

Po celý den byla Katuše jaksí neklidnou . . . Vysvětlovala si svůj neklid nedočkavostí, že se dozví něco o svém dítěti. Už měsíc Evičku neviděla, ale večer přinese otec zprávu o ní. Až se udělají lepší cesty, sama se tam zase podívá. Ted’

v první polovině listopadu bylo počasí stále deštivé a bláta všude plno. Kdyby byly dodržely mrazíky, jaké byly ku konci října, byla by se do Chrastavy rozjela už dávno, aby se přesvědčila, nepotřebuje-li Evička něčeho na zimu. Roste jako z vody a jistě už zase urostla zimnímu kabátku. Bude také třeba koupiti jí střevíčky na zimu. Ti cizí lidé nepamatují na všechno tak, jako matka. Ano, matka!

Záhorský přijel pozdě večer. Otevřel dvířka ve vratech, potom celá vrata dokořán, aby vůz s brambory mohl vjeti do dvora a hned rychle vešel do kuchyně, kde zastihl ženu s dcerou.

“Ženské, to je novina!” zvolal zdvihnuv ruce. “Kalina je doma!”

Katuše pohlédla na otce s výrazem největšího překvapení. Také Záhorská podívala se na muže udiveně. Vida otázky v jejich očích, řekl jim: “Počkejte, až složíme brambory, povím vás všechno. Je toho moc.”

A spěchal na dvůr.

“Tak se tedy vrátil,” načínala Záhorská hovor.

Ale Katuše mlčela, jenom opětovaně pohlédla na dvéře, vedoucí do dvora, nemohouc se dočkati zpráv, které otec přináší. Oběma ženám se zdálo, že skládání bramborů trvá dlouho. Konečně bylo slyšeti vrzání zavíraných vrat a chvíli potom vešel Záhorský do kuchyně. Zraky obou žen spočinuly na jeho obličej.

“Tak se tedy vrátil?” tázala se Záhorská.

“Už před několika týdny,” odvětil Záhorský, odkládaje čepici a svlékaje zimník.

“Mluvil jste s ním, tatí?” Katuše, trochu pobledlá, provázela svou otázku bádavým pohledem.

“Toť! Vždyť jsem byl půdne v zámku,” odvětil Záhorský. “Po těch bramborech poslal mi do vsi Bětušku a tu ženskou, co mu hospodaří. A též na oběd mne pozval.”

“Jak se k tobě choval, táto?” zeptala se Záhorská se zájmem.

Záhorský se usmál: “Jako máslo. Tatínku sem, tatínku tam. A to žábě, myslím jako Evičku, také tak: Dědečku sem, dědečku tam.”

Katuši vrazilo horko do obličeje. Sklonila hlavu a naslouchala vypravování otcovu.

“A co mi toho napovídal,” pokračoval Záhorský, usednuv a nacpávaje si dýmku. “Ženské, to byste se divily, kde všude byl, co zkusil, v kolika bitvách bojoval a kolikrát se díval smrti do tváře. Ani si všechno nepamatuji. Napřed bojoval proti Srbům, potom byl v Haliči proti Rusům a naposledy ho poslali proti Talijánům. Už druhým rokem svého vojančení byl povýšen na nadporučíka. Když se vzmáhala ve vojsku nespokojenost, dal se Talijánům zajmouti a stal se správcem lesního hospodářství na statku nějakého hraběte daleko v Itálii. Když se sestavily v Itálii naše legie, vstoupil do nich jako hejtman a v jedné bitvě byl raněn. Ukazoval mi to. Má to na prsou vedle levého ramene a vypadá to teď jako malá hvězdička, ale bylo pryč to veskrz.”

Katuše rychle zdvihla hlavu. Byla teď v obličeji bledá a pohlížela na otce vytřeštěným zrakem, jako by sama prohlížela jízvu po ráně.

“Tatí, je Václav úplně zdráv?” zeptala se tichým hlasem.

“Ale to se ví. Je to úplně zahojené a nic mu to nevadí. Službu koná zase jako před válkou.”

“Tatí, na mne se neptal?” ještě tišeji tázala se Katuše.

“Ne, holka, o tobě se ani nezmínil,” řekl Záhorský, pokrčiv rameny. “A to víš, když o tobě nezačal on, já o vašem sporu začít nemohl. Jen když jsem sedal na kozlík k povozníkovi a Václav s Evičkou doprovodili mne k vozu, řekla Evička:

“Dědečku, pozdravujte mamičku!” Ale Václav na to ani nemuk.”

Záhorský vyprávěl ještě některé podrobnosti o Kalinovi; mezi jiným, jak ho mají jeho služební rády, dělají mu, co mu na očích vidí, a ten hajný by zrovna za něho dýchal.

Tato slova z úst otcových zněla Katuši jako výčitka. Cizí lidé lnuli láskou k jejímu Václavovi, jenom ona ne.

“Půjdeme spat. Vymrzl jsem cestou. Jdi zavřít krám!” řekl Záhorský dceři.

Když Katuše ulehla na lůžko, nemohla usnout. Dívala se ve tmě ku stropu, její otevřené oči neviděly tam nic, za to v duchu viděla řadu živých obrazů. Celá její minulost táhla jí před duševním zrakem . . .

“Mám ho ráda,” jako zoufalý výkřik znělo jí v duši. “Žádný z těch lidí nemiluje ho tak jako já. Bloudila jsem, ale už vidím cestu před sebou jasnou. Bloudila jsem hledajíc u Čestmíra něco, čeho v jeho nitru nebylo a pouze na povrchu se lesklo jako falešné pozlátko, a nepoznala jsem, že se to ryzí skrývá u Václava v jeho nitru pod drsným povrchem. Čestmír je obyčejný, průměrný člověk. Svými fidličkami profidlal se celou vojnou a zatím co jiní krváceli na bojištích, vydělával fidličkami ještě peníze a skryl se pěkně za větrem. Ale můj Václav je hrdina. Prolil krev za svobodu vlasti a dosáhl vysoké hodnosti. Jak krásné! Stal se věhlasným mužem a já nemohu se sluniti v jeho věhlasu, nemohu každému s hrdostí říci: můj muž je kapitán italských legií. Vrátím se k němu, odprosím ho, a jestliže mne dosud miluje, bude zase všechno dobře. Musí mne milovati, vždyť jsem matka jeho dítěte a Václav je charakter, takový muž nezapomene své lásky do smrti. Jakmile mi dá dosti malý pokyn, půjdu k němu.”

Napadlo jí, co otec povídal, že se Václav o ni

ani nezmínil. Což jestli tedy Václav takového pokynu neučiní? Katuše vypukla v tichý pláč a zoufale zaryla obličej do podhlavničky.

V druhém pokoji, kde spali rodiče, řekl před usnutím Záhorský manželce: “Myslím, mámo, že se ta holka teď vrátí k svému muži.”

“Kdyby to pán bůh dal!” vzdychla Záhorská. “Ale nevím. Má ta holka podivnou povahu. A přece ho měla tolik ráda.”

“Bůh sud’, co se mezi nimi stalo,” řekl Záhorský. “Jiná ženská se mezi ně nevetřela, to je jisté, a na Bolinu nemohla Katuše také mysliti, když se oženil. To to tedy není. No, snad se to časem dozvíme.”

*

Druhého dne po odjezdu tchánově dostal Kalina telegram od hraběte: “Přijed’ hned ke mně k důležité rozmluvě”

Když se Kalina chystal na cestu, Evička s ustrašeným obličejem chopila ho za ruku: “Tatíčku, neodejdeš zas na vojnu?”

Pohládl ji po tvářince: “Ne, děvečko zlatá. Jedu do Vídně k panu hraběti. Něco mi chce.”

“A nezůstaneš tam dlouho?”

“Nikoliv. Odjedu večerním vlakem, pojedu celou noc a zítra večer budu jistě doma, když vyjedu z Vídně po poledni.”

*

Druhého dne o deváté hodině dopolední byl Kalina u hraběte.

“Tak, Václave, už jme dobojovali,” vítal ho hrabě tiskna mu upřímně pravici. “Tys to přece někam dotáhl, ale já mám na vojnu jedinou památku své zmrzačení. A teď se pomalu dostavují následky té nešťastné vojny. Sedni si! O tom chci s tebou mluvit. Týče se to tebe jako mne!”

Když se Kalina posadil, hrabě pokračoval: “Tak Chrastava bude rozparcelována. Okolní obce

činí nároky na lesy a agrární reforma jim je přiřkla. Zbude tedy z polesí jen ždibec a polí jest málo, to by tedy nestálo za to, abych Chrastavu držel. Ale co s tebou? Myslel jsem, že jsem tě dobře opatřil a odměnil se ti, za tvoje služby a zatím to válka všecko zkazila. Takového místa, jako máš teď, pro tebe nemám. Dám ti tedy odbytné.”

Kalina seděl smutně zaražený.

“Díky, osvícenosti, snad se jako legionářský kapitán uchytím při jiném odboru.”

“To právě nechci, abys se někde doprošoval,” pokračoval zase hrabě. “Vím něco lepšího pro tebe. Dal bych ti odbytného šedesát tisíc, které dostanu za lesy, a prodal bych ti Chrastavu z volné ruky. Agrární komise odhadla tento zbytkový statek na stopadesát tisíc, levněji ho tedy přenechatí nesmím, aby ho za ty peníze nedostal jiný. Máš nějaké peníze?”

“Mám třicet tisíc korun,” odvětil Kalina, jehož obličej se při řeči hraběte vyjasnil.

“Dobrá,” řekl hrabě spokojeně. “Tedy šedesát tisíc odbytného ode mne a třicet tvých, máme devadesát a zbývajících padesát budeš mi spláceti z roční výtěže. To víš, že ti nebudu přísným věřitelem.”

Podali si ruce a hrabě, louče se s Kalinou, řekl: “Ani neuvěříš, jak jsem rád, že jsem se přece jen postaral o tvou budoucnost. Ode dneška je tedy Chrastava tvým majetkem jako statek zbytkový. Ještě dnes nařídím svému právnímu zástupci, aby provedl knihovní vklad převodu majetku.”

✱

Kalina přišel domů pozdě večer. Čekali na něho s večerí a Evička, přímo výskala radostí, že se tatíček tak brzy vrátil z Vídně.

“Cos dělal ve Vídni, tatíčku?” tázala se se zvědavostí dětem vrozenou.

Uchopil její hlavinku do dlaní, zlíbal celý její obličej a řekl, usmívaje se: “Koupil jsem statek Chrastavu.”

Udivené obličejje Bětušky a Bártíkové.

“Tatičku, i zámek?”

“Ano, moje беруško, zámek je teď náš. Od nynějška bydlíme ve svém.”

Obě ženy oslzely, chtěly Kalinovi blahopřáti, ale žádná nemohla ze sebe vypraviti slova.

“Zavolejte mi zítra Spáčila!” nařídil jim.

Spáčil přišel hned po ránu, ručnici na rameně, jak byl vypraven na obhlídku do lesa.

Kalina ho uvítal úsměvem, který nebyl ani veselý, ani smutný.

“Tak, Spáčile, flintu si můžete schovati někam do skříně na památku.”

Hajný ovšem nemohl rozuměti, jaký smysl slova Kalincva mají, domníval se, že má ručnici odložit a postavil ji tedy do kouta kanceláře, kde ho Kalina přijal.

“Lesy už nejsou hraběte,” vysvětloval mu Kalina.

“Jak to, pane nadlesní?” trhl sebou hajný.

“Agrární komise přiřkla větší část zdejších lesů okolním obcím, a zbytek, který zbyl, nestojí za to, aby hrabě tu vydržoval nadlesního a hajného . . .”

Spáčil zmatelně zbledl. “Co bude s námi, pane nadlesní?”

Kalina obrátil se k němu na židli. “Abych vás dlouho nenapínal na skřípec, povím vám zkrátka, co se stalo. Byl jsem včera ve Vídni u pana hraběte. Protože Chrastava bez lesů nemá pro něho ceny, tedy ji prodal.”

“Komu, pane nadlesní?”

“Počkejte! Nechte mne domluviti! Chrastavu s poli a zbytkem lesů koupil jsem já a vzal jsem si od hraběte odbytne. Jedná se teď jen o vás. Víc

hraběcích služebníků tu není. Tedy, vezmete-li si odbytné, mohl byste s tím něco začít. Odbytné si vzítí musíte, protože na velkostatku hraběte v Rakousích není pro vás volného místa.”

Spáčil smutně sklonil hlavu: “A já už tu tak zvykl! Zapustil jsem tu kořeny, a kam ted’ půjdu s rodinou?”

“Nevěšte hlavu! Něco vám poradím,” pokračoval Kalina. “Vezměte si odbytné a zůstaňte pak v mé službě! Dám vám plat takový, jaký jste měl dosud a co dostanete odbytného, můžete věnovati na výchovu svého Jiříka. A k lesům si po letech pomůžeme. Jsme oba mladí. Zalesníme všechna neužitečná pastviště a dočkáme se jistě ještě pěkných tyčkovin. Budete mi pomáhat při obhospodařování mého majetku a myslím, že z toho oba živobytí vytlučeme. Tak co? Přijímáte?” Kalina nastavil Spáčilovi ruku.

“Zaplať pán bůh, pane nadlesní!” zvolal Spáčil radostně, a pravice Kalinovy uchopil se oběma rukama. “Jak bych nepřijal? Budu vám sloužiti věrně jako pes a zaplať pán bůh, že budete mým pánem vy, kterého mám ze srdce rád a že se majitelem zdejšího statku nestal žádný žid anebo Němec. No, to bude mít moje stará radost, až jí řeknu, že sloužíme ted’ u vás!”

A Spáčil, uchopiv svou ručnici, vyběhl z kanceláře jako vystřelená puma.

*

Kalina stal se majitelem zbytkového statku, ale hospodařiti na něm zatím nemohl. Nejprve bylo třeba dáti výpověď všem nájemcům polí, aby je Kalina mohl na jaře dáti obdělati. K tomu bylo třeba dobytka a Kalina ho neměl, ani peněz, aby si mohl zaopatřiti alespoň pár tahounů a nějaký dobytek k chovu. Dvě krávy, které z dřívějších dob ošetřovala Bětuška, nemohly dodati potřebné mrvy pro všechna pole. Ovšem slíbili rolníci, že

“panu nadlesnímu”, jak mu dosud říkali, na jaře vypomohou svými potahy. Spáčil mohl si teď nohy uběhati, aby obstaral všechno, co mu Kalina nařídil. A Kalina často si vzdychl: “S dluhy se špatně začíná. Ano, kdybych měl ženu! Ale jen s cizími lidmi? Snad to všechno překonám, abych svému dítěti tento majetek zachoval.” Za samých starostí Kalinových pokryl krajinu první poprašek sněhu.

Po svém návratu kojil se Kalina stále nadějí, že se Katuše k němu vrátí, ale když uplynul měsíc a nepřišla, vzdal se té naděje úplně, a smířil se s myšlenkou, že je s Evičkou úplně opuštěn. Ale nepodnikl v té záležitosti nic.

Jednoho dne seděl v kanceláři pročítaje různé pachtovní smlouvy, které před lety sám byl uzavíral, zkoumaje, kdy která pole dostane z nájmu zpět, když zaslechl houkání automobilu. Vyhlédl oknem a trhl sebou překvapením — automobil zastavil před zámkem. Kalina nemohl si ani promyslet, kdo k němu přijíždí, neboť v nejbližším okamžiku vyskočil z auta šofér a Kalina poznal v něm černochoa Jakuba.

Tušil už, kdo je v autu a běžel ven. Než vyběhl z brány, přicházela mu vstříc — Elena. Jak ho spatřila, vyhrkly jí slze z očí a vztáhla k němu obě ruce.

Shýbl se k nim a zlíbal je po řadě, jak byl dělával za tichých večerů v Montebellu.

“Eleno!” zvolal. Na víc slov se nezmohl.

“Přináším ti smutnou zprávu, Venceslao,” jala se rozčileně hovořiti. “Hrozí ti velké nebezpečí. Musela jsem k tobě zajeti, abych tě varovala . . .”

“Mně hrozí nebezpečí?” zadivil se. “Ale pojď dál! Sbíhají se lidé, aby si prohlédli černochoa, kterého ještě nikdy neviděli.”

Kalina vedl Elenu za ruku do svého bytu, a

Bártíková, přítomná v kuchyni, byla náhlým objevením krásné dámy tak překvapená, že zapomněla pozdraviti.

“Dokud je tato dáma v zámku,” oslovil ji Kalina, “nejsem pro ni nikoho doma, kdyby se někdo po mne ptal.”

Zavedl Elenu do zadního pokoje. Zde vrhla se mu do náruče a líbajíc ho, volala stále slzíc:

“Venceslavao!” Můj Venceslavao!”

Kalina snažil se nabýti klidu.

“Tak se, probůh, utiš! A vypravuj, co tě ke mně vede! Snad jsi přece celou tu dalekou cestu nevykonala autem?” Kývla mlčky.

Ted' si Kalina vzpomněl, že bude míti za chvíli zástup lidí před zámkem.

“Promiň na okamžik.”

Odskočil do kuchyně.

“Paní Bártíková, zavolejte šoféra dovnitř a dejte mu nějaké občerstvení!”

A vrátil se hned k Eleně: “Prosím tebe, vypravuj!”

Byla už trochu klidnější a usednuvši vedle něho na pohovku, jala se hovořiti: “Nina prozradila hraběti všechno. Odehrál se mezi námi ošklivý výstup a já nezapřela, že tebe miluji . . . Řekla jsem mu, že od něho odejdu. Přijal to klidně, nezuřil, ale řekl mi jedovatými slovy hroznou věc: “Když mne nemiluješ, bylo by bezúčelným, abys zůstávala u mne. Vrať se k rodičům! Peněžní záležitost vyjednáám později s tvým otcem. Ale napřed dojedu do Čech, abych se vypořádal s Kalinou.”

Elena objala Kalinu bouřlivě: “On tě vyzve! Venceslao, umírám strachem, že tebe zabije a má láska bude tvou záhoubou.”

Kalinovi naběhly žíly na skráních.

“Není příčiny k strachu,” řekl temným hlasem: “K tomu, čeho se bojíš, patří dva: jeden,

který zabíjí a druhý, který se dá zabít. Ale já k tomu nemám nejmenší chuti, protože mám dítě, pro něž musím zůstat živ, když je opustila jeho matka.”

“Venceslao, ty se nebojíš?” tázala se s ustrašeným pohledem.

“Ani dost málo, moje zlato,” trochu se usmál. “Snad jsi mne nepoznala z té stránky, že bych se kdy choval jako zbabělec?”

“Ale, můj drahý! Souboj je hrozná věc, vše spočívá na náhodě.”

Zase se usmál: “Ale tu náhodu může člověk korigovati. A víš přece, že jsem se octl bezpočtukrát v nebezpečí života horším než jest takový souboj. Utiš se a nestrachuj se o mne!”

“Jak se nemám strachovati? Vždyť miluji tě z celé duše.”

“Eleno, naše láska je pro nás jenom zdrojem bolesti. Zapomeňme!”

“Nemohu! Nemohu! Musím stále mysliti na tebe a nemohu-li býti u tebe, netěší mne život. Hled’ jakou cestu jsem vykonala, jen abych tě zase viděla a slyšela tvůj sladký hlas! Řekla jsem hraběti, že jedu do Jakýna a odtud se přeplavím do Dubrovníka k rodičům. A cestou svěřila jsem se Jakubovi, že bych chtěla k tobě. Řekl: “Já také, paní,” a jel k severu. V Padově jsem si opatřila cestovní pas, a jeli jsme dále.”

“Eleno, promiň, to bylo od tebe velkou neprozřetelností. Vždyť jsi mi mohla psáti.”

“A což když by tu hrabě byl dříve než dopis?”

“Také by se na celé věci nebylo nic změnilo.”

“Ale ty souboj nepřijmeš?”

“Nemohu odmítnouti, jestli mne vyzve,” řekl Kalina svým obyčejným klidem. “Jako důstojník musím tuto čestnou záležitost vyřídit. Ostatně, duše moje, vždyť jsem tvému manželovi zadostiučiněním povinován. Ty víš, proč?”

Elena vypukla v pláč a skryla obličej na jeho prsou. Domlouval jí něžně a snažil se ji upokojiti. Po nějaké době se mu to podařilo tak dalece, že mohla opět klidněji hovořiti.

“Tvoje žena se k tobě nevrátila?”

Zavrtěl mlčky hlavou, hladě Elinin vlas.

“Dej se s ní rozvésti a vezmi si mne! Budu v krátkém čase opět svobodnou.”

“To není možné,” odpověděl tiše.

“Tedy mne nemiluješ už?” Zdvihla hlavu a zahleděla se mu pevně do obličeje.

“Netrap mne, Eleno!” hovořil vážně. “Nemohu ti na to odpovědět, než co jsem tolikrát už opakoval. Miluji tě, ale miluji také Katuši. Nevím, kterou z vás miluji více; snad obě stejně . . . Nevrátí-li se Katuše ke mně, bude mne to stále bolet, ale o rozvod nebudu ani jí k sobě vábiti nebudu. Odešla od mne dobrovolně, musí tedy míti příčinu. Zadá-li o rozvod, nebudu se tomu stavěti na odpor, když se mnou žítí nemůže, ale z mé strany k tomu nevyjde popud nikdy.”

Eleně už zase vytryskly slze z očí.

“Neplač! Trápíš mne tím a činíš naše shledání bolestným. Na našem csudu nelze změnit nic. Musíme oba trpěti pro ten cit, který v našich srdcích vzklíčil takovým nedovoleným způsobem. Ale pamatuj si, že i taková láska, která nám působí bolest, je nám milou, protože i bolest taková blaží.”

Elena, utírajíc si slzy kapesníčkem, kývla hlavou. “Máš pravdu. Jsi moudrý. Moje láska k tobě působí mi jen trápení, cítím se nešťastnou a přece mám zase radost, že jsem tě poznala . . . Nemám čeho litovati. Ten krátký čas, který jsme spolu prožili, poznala jsem, jak vypadá pravá láska, a kdybys nebyl přišel do Montebella, nebyla bych se to dozvěděla nikdy.”

Kalina políbil její ruku: “Tak mluvíš moudře, drahá Eleno.”

“Ale ukážeš mi svoji dceru?”

“Za chvíli přijde ze školy.”

Ozvalo se zaklepání na dvěře. Vešla Bártíková, tázajíc se, má-li prostříti k obědu.

“Ano,” řekl Kalina. “A pro našeho hosta též. Šoférovi prostřete v kuchyni.”

“Abych už zase jela,” řekla Elena. “Pošlu Jakuba samotného do Terstu, aby dopravil auto k nám a pojedou dráhou z nejbližší zdejší stanice.”

“Napřed se mnou poobědvej!”

Evička vběhla do pokoje. Zarazila se, spatřivši tu neznámou paní. Snad v prvním okamžiku myslila, že je to mamička, protože se usmála, ale hned jí úsměv zmizel z tvářinky, když poznala svůj omyl. Váhavým krůčkem přistoupila k otci, aby mu podala ruku, jak vždy činívala. Při tom pohlížela stále na Elenu.

“Pozdrav tuto paní, Evičko,” vyzval otec dceru. “Je to paní hraběnka, u níž jsem byl v Itálii a o které jsem ti už mnohokrát vypravoval.”

Evička se uklonila a šla Eleně podati ruku, ale Elena ji přitáhla k sobě a zulíbala jí celý obličej. Děvčátko dělalo udivené oči a celý jeho obličej se začervenalo.

Elena oslovila Kalinu italsky: “Máš hezkou dceru, ale podobná ti není.”

“Je podobná matce,” řekl Kalina taktéž italsky.

“Pak je tedy tvoje žena krásná.”

“Je, máš pravdu, ale tak krásná není jako ty . . .!”

“Zdali bych mohla tvoji ženu poznati?”

Kalina se usmál: “Nic snažšího nad to. Jestli tě zajímá. Zajed’ do Blahoušova, řeknu Jakubovi kudy třeba jeti a kup si nějakou maličkost v ob-

chodě jejího otce, a poznáš ji. •Pohodlně pak dojedeš na stanici dráhy.”

Po obědě chystala se Elena k odjezdu. Kalina poslal Evičku z pokoje a řekl Eleně: “Rozlučme se zde! Venku by to nebylo možné! Vesnický lid je zvědavý a shrne se okolo auta, aby si prohlédl černocho. A přemáhej se, abys neplakala.”

Po obědě zavolal Kalina také Jakuba do pokoje. Černoch měl nesmírnou radost, že Kalinu opět vidí. Slov mnoho neproněsl, ale obličej jeho širokým úsměvem prozrazoval dostatečně, co se v srdci hodného toho člověka děje. Dobře též rozuměl mapě, když mu Kalina ukazoval, kudy musí jeti do Blahoušova.

“A zastavíte před kupeckým krámem v hořejší části náměstí po levé straně. Jsou na náměstí jen dva kupci, tedy u toho hořejšího.”

“Ano, pane. Za pět minut tam dojedu.”

Jakub vyšel, aby připravil automobil. Chvíli ještě Kalina s Elenou hovořil o obyčejných věcech. Oznamil jí, že koupil Chrastavu. Z toho měla velkou radost a řekla mu, kdyby potřeboval peněz, aby jí psal, a hned aby jí telegrafoval, jak dopadne souboj. Peníze odmítl.

“Myslím, že z toho nebude nic,” usmál se Kalina. “Hrabě si rozmyslí jeti k vůli souboji takovou dálku.”

“Kdyby to bůh dal a santa Madonna,” vzdychla, spočívajíc v jeho objetí. “Ale mohu tebe navštívit, až se mi po tobě zasteskne?”

“Nevím, duše drahá, odhodláš-li se k tomu ještě jednou. Dalmácie je teď pro nás cizinou, cestování bude mít značné potíže, než se poměry urovnají.”

“Ale vrátí-li se k tobě tvá žena?”

“I v tom případě můžeš přijíti. Vráť-li se, řeknu jí všechno.”

Elena přisvědčila hlavou. “Vím. Ty nedove-
deš nikoho klamati.”

Poslední objetí, poslední polibek, Elena osu-
šila slzy a Kalina ji doprovodil k autu. Zde jí
nemohl ani ruku políbiti, neboť kolem auta byl
zástup lidí, kteří chtěli prohlédnouti si černocho.

XVI.

Záhorský seděl v kuchyni a zahříval se u
sporáku, Katuše seděla u okna vyšívajíc.

“Tatí!” zvolala pojednou. “Před krámem za-
stavilo auto a sbíhají se k němu lidé!”

Vstala, aby mohla lépe vyhlédnouti z okna.
Záhorský šel volným krokem do krámu.

Alé už Katuše spěchala za ním, volajíc:
“Přijela nějaká dáma a přivezl ji černocho. Okolo
auta je plno lidí!” A spěchala za otcem. Stanuli
oba za pultem, když sem Elena vešla. Také Zá-
horská, puzená zvědavostí, stoupla si do otevře-
ných dveří kuchyně.

První pohled Elinin padl na Katuši.

“Šokoládu,” řekla Elena.

“Mnoho-li i přejete?” tázala se Katuše.

Elena přece jen nebyla na tolik mocna češti-
ny, aby byla mohla Katuši všechno říci, proč sem
přijela. Míchala tedy češtinu s chorvatšinou, dou-
fajíc, že jí Katuše porozumí.

“Ne mnoho,” řekla. “Jeden paket.”

Katuše vyňala z police balíček čokolády a
prohlížejíc si cizí dámu zvědavě, balila čokoládu
do papíru. Ani nevěděla proč, ale zjev neznámé
paní působil jí duševní stísněnost. Po chvíli byla
čokoláda zabalena, černocho vešel do krámu, vzal
balíček od Katuše a vrátil se k autu. Elena vy-
ňala z brašničky peněženku a položila na pult zlatý
peníz.

Katuše prohlížela peníz, přistoupil Záhorský,

prohlížel peníz, který mu Katuše podala, po chvíli řekl: "Milostivá paní, nevíme, kolik tento peníz platí." Elena nespouštěla očí s Katuše.

"Ostavite celý," řekla nedbale a pojednou chopila Katuši za ruku: "Vy paní Kalinová?"

"Prosím," odpověděla Katuše překvapeně, ponechávajíc ruku Eleně.

A tato jala se rozčineně hovořiti: "Ja byla danas u Chrastava. Ja htila vidit Venceslao Kalina. On bio kod mene v Italiu. Já mít ga mnoho ráda, ali on mene neljubi tako kao vas. Mene neče, on hoče vas, da my jste majka od njegove kčerce. Ja mnogo, mnoho nesrečna. A vy budete srečna u njegovy ljubavy! Hajdete k němu natrak! On ima veliku bolest, da je sám a čeká vas. Zašto nečete? Ja iz Italie došla, sama, da ga vidim. Molim vas, nemajte činiti smanje a povratite se u Chrastavu k vašemu dobromu muži. Eto vám."

Elena pustila ruku Katušinu a rychle rozepjala náramek, který měla na levici, znovu uchočila ruku Katušinu a zapjala jí obratně náramek na ruku, než se Katuše mohla z překvapení vzpamatovati a zabrániti tomu.

"To vaše," hovořila Elena a slze jí vyhrkly z očí. "To moj dar za vás na pamet, jerbo vás ma Kalina rád."

Vidouc, že chce Katuše náramek sundati, zadržela jí ruku: "Prosím vás, ostavite! To nic za mene. Já takých stvarci imam mnogo."

A Elena spěchala ven. Ve dveřích krámu se ještě obrátila: "Vratite se u Chrastavu! On vás želí a čeká."

Než se Katuše vzpamatovala, učinilo auto velký oblouk a ujíždělo po náměstí dolů.

Dlouhou chvíli nemohli se Záhorských vzpamatovati z překvapení. Kroutě hlavou a tiskna

zlatý peníz v hrsti, vracel se Záhorský do kuchyně. Katuše šla za ním s hlavou skloněnou, plnou podivných myšlenek.

“Jistě nějaký blázen,” řekl Záhorský stanuv pod lampou, aby si mohl prohlédnouti podivný peníz. “Za balíček čokolády zaplatí zlatým penízem. Podívej se, co je na něm napsáno!”

Katuše vzala peníz do ruky a řekla: “Italská desítilibra.”

“Italská?” podivil se otec.

“Paní je z Italie,” pravila Katuše.

“Jak to víš?”

“Vždyť mi řekla, že přijela z Italie,” odpověděla Katuše. Usedla těžce do židle a sklonila hlavu na prsa. Zvolna sundávala náramek z ruky a zadívala se naň, držíc ruku na klíně.

“A co ti dala?” tázal se Záhorský zpozorovav to. Katuše podala mu náramek.

“Staframente!” zvolal. “Jsou-li to pravé diamanty a perle, má to velkou cenu. Jen jestli ta ženská nebyla blázen nějaký a nebudeš-li to muset vraceti. Present by to byl cenný.”

Katuše přijala náramek od otce, zase ho držela na klíně a jala se tichým hlasem hovořiti: “Ta paní má docela zdravý rozum, a co mi povídala, je všechno pravda.”

“Tys jí rozuměla?” tázali si jedněmi ústy otec i matka. Katuše kývla přisvědčivě.

“Vždyť české bylo sotva desáté slovo,” řekl Záhorský.

“Rozuměla jsem jí všechno dobře,” pravila Katuše. “Václav v zajetí byl zaměstnán buď na jejím majetku nebose tam s ním seznámila, ale jistě je to dáma vznešená, když ve svém autu jede z Italie do Čech. Zamilovala se do něho, ale odmítl ji a řekl, že miluje jen mne a touží po mém návratu. A ona mne prosila, abych se k němu vrátila.”

Katuše pojednou vypukla v usedavý pláč.

Otec i matka pohlíželi udiveně na dceru.

“Ale, sakra, tak k němu jdi, když o tebe tolik stojí!” vyhrkl Záhorský hněvivě.

Katuše sepjala ruce a pohlížela na otce s výrazem zdrcení: “Tatí, vy nevíte, jak mnoho jsem mu ublížila. Jak pak před něho teď předstoupím a co mu řeknu? Vždyť já ani už nevím, proč vlastně jsem od něho odešla.”

“No, nějaká výmluva se snad najde,” mínil Záhorský.

“Tatí, kdyby Václav dal od sebe jen dost malé znamení, že si přeje mého návratu, ale on toho neučiní. Nedovedete si představit, jak hrdý člověk on je. A tu paní on neposlal. Ona všecko povídala jen ze sebe jedouc od něho se svou odmítnutou láskou.”

“Jsi ty divná holka,” ozvala se teď také Záhorská vyčítavě, “taková vznešená a hezká ženská jede za ním kraj světa, aby mu řekla, že ho má ráda, a ty máš k němu jen několik hodin cesty, a nemůžeš k němu jít. A že ho máš ráda, to nemůžeš zapřít.”

Katuše stále usedavě plakala.

“Mami, když vy víte, jaký Václav je.”

“No, jako jiný mužský,” matka se skoro utrhla. “Když mu řekneš: Jdu k tobě a odpusť mi! bude rád, když o tebe tolik stojí, jak ta paní povídala.”

Stále plačíc, kroutila Katuše jen hlavou v naprosté bezradnosti.

Otec nemoha pláče dceřina snést, řekl konečně: “Co ti ta dáma dala, to si tedy nech! A o ostatním dnes dost! Říkají Němci: “Přijde čas, přijde rada!” A Němci nejsou hloupí. Mnoho bychom se měli od nich učit.”

Před vánočními svátky na týden jely Chra-
stavou dva automobily: V prvním seděl důstojník,
kabát samou zlatou šňůru a pán v černém kožiše;
v druhém automobilu seděli dva tací důstojníci se
zlatými šňůrami na kabátech. Lidé vyhlíželi
okny, vybíhali před chalupy a povídali si: “Nějací
oficíři. Jistě jedou na návštěvu k panu Kalinovi.
Má on ted’ známostí, co se vrátil z vojny jako
oficír! Co naše vesnice stojí, nejezdilo sem tolik
panstva jako ted’.”

Obě auta zastavila před zámekem a z prvního
vystoupil důstojník a vešel do zámku. Pán v ob-
čanském oděvu zůstal seděti v autu.

Kalina meškaje právě v přízemí v kanceláři,
viděl obě auta vjížděti na náves, poznal italské dů-
stojníky v parádních uniformách, poznal v dru-
hém autu hraběte de Montebello, zbledl nepatrně,
ale klidu nepozbyl. Bylo dobře, že ho Elena na tuto
návštěvu připravila. Věděl už, co znamená.

Těch několik okamžiků, než cizí důstojník
vešel do chodby a zaklepal na první dvěře, které
tu spatřil, probleskla hlavou Kalinovi jen jediná
myšlenka: “Nevrátím-li se, neuvidím už svého
dítěte.” Mávl rukou ve vzduchu, a řekl si: Vždyť
má matku! V tom už ozvalo se zaklepání na dvěře

Kalina nemohl už mysliti na nic, než na to,
co ted’ přijde. Je zvláštní tah v duši lidské, že
že i takové záležitosti, o níž jistě víme, že nám
od ní hrozí nebezpečí, hledíme vstříc se zvědavostí.
Taková nepochopitelná zvědavost zmocnila se ted’
také Kaliny. Ačkoliv věděl, co mu důstojník, za-
klepavší na dvěře, chce, přece skoro netrpělivě
zvolal své: “Vstupte!”

Vstoupil mladý důstojník, uklonil se a oslovil
Kalinu italsky: “Račte prominouti, pane kapitáne,
že se osměluji navštívití vás bez ohlášení. A do-
volte, abych se představil: cavaliere Portonuovo.
Kapitán alpský myslivců.”

Kalina se uklonil a nabídl důstojníkovi židli: “Těší mne, pane kapitáne.”

Portonuovo usedl obřadně: “Vede mne k vám důležitá záležitost. Můj soudruh comte de Montebello se dozvěděl, že jste navázal milostný poměr s jeho chotí v době, když jste by jako zajatec zaměstnán na jeho velkostatku. Hrabě čeká venku a dává se mnou tázati, zdali jste opětoval city, k nimž se mu jeho choť přiznala?”

Kalina bledý, ale s tváří jako z ocele ukutou odpověděl pevně: “Nemám příčiny toho zapíratí. Opětoval jsem je a chovám je dosud.”

Portonuovo pohlédl na Kalinu trochu udiveně a pokračoval: “V tom případě chová můj soudruh major Montebello přesvědčení, že mu jako čestný muž a kapitán neodepřete zadostiučinění.”

“Jsem k tomu ochoten,” odvětil Kalina týmž pevným hlasem.

“Mohli bychom tedy hned celou záležitost projednati,” pokračoval opět Portonuovo. “Nabízím vám své služby jako svědek.”

“Jsem vám za to k velkým díkům zavázán,” řekl Kalina a podal kapitánovi ruku.

“Venku čeká comte Batisti, svědek pana majora de Montebello. Mohl bych ho tedy zavolati?”

“Prosím, abyste byl tak laskav,” uklonil se Kalina.

Portonuovo vyšel ven a vrátil se po chvíli s druhým důstojníkem. Ten byl starší již muž, s prošedivělým knírem. Uklonil se řka: “Comte Batisti, kapitán bersagierů.”

“Těší mne, pánové, račte se posaditi!” řekl Kalina, postaviv druhou židličku vedle první. Sám zůstal státí, opřev se zády o psací stůl. “Prosím, abyste své poslání vyřídil krátce, aby pan major nemusel venku dlouho čekati.”

“Je také naším přáním,” řekl Batisti. “Pan major soudí, že by kordy mohly býti nejvhodnější

zbraní. Pro případ však, že by pan kapitán nebyl s tímto druhem zbraní obeznámen, navrhuje pan major šavle nebo bambitky. Pan kapitán jako vyzvaný může voliti.”

“Zůstaneme při kordech,” řekl Kalina.

“Přivezli jsme je s sebou,” pravil Portonuovo. “Také lékař je v autu. Jedná se tedy o to, aby nás pan kapitán doprovodil na místo, kde by se záležitost mohla vyřídit bez cizích svědků.”

“Takové místo je v zdejších lesích,” přisvědčil Kalina, oblékaje kožich a sňav klobouk s věšáku. “Prosím jen o minutu poshovění, abych mohl své hospodyně něco naříditi.”

Oba důstojníci vstali, uklonili se mlčky a vyšli, když Kalina jim otevřel dvěře.

Jda po schodech do patra, řekl si v duchu: “Kordy! To se mi hodí výborně.”

Vzpomínal. Když cestoval před lety s mladým hrabětem, musel s ním ve volných chvílích šermovat, protože hrabě, jako bývalý kulérový student, pěstoval tento sport náruživě, podobně jako lov, který byl pro něho vlastně také jen sportem. Nabyl Kalina před lety dosti zručnosti v šermu, a taková věc se nezapomene.

V kuchyni řekl Kalina své hospodyně: “Paní Bártíková, odcházím asi na hodinu. Kdyby v té době někdo se po mně ptal, řekněte mu, aby se svou záležitostí přišel zítra. Až přijde Evička ze školy, řekněte, že jsem šel do lesa a brzy se navrátím.”

Když Kalina vyšel na náves, důstojníci seděli již v autech. Zasalutovali všichni a Kalina poděkoval na pozdrav smeknutím klobouku. Major Montebello stihl Kalinu pohledem, který jevil zvědavost, ale také nenávisť. Portonuovo učinil Kalinovi místo ve svém autu, které hned vyjelo směrem, který Kalina naznačil šoferovi; druhé auto následovalo.

Když jeli kolem hájovny, nechal Kalina zastaviti. “Nařídím jenom něco svému zřízenci,” vysvětlil. Spáčil přiběhl k autu.

“Dojděte na úvoz k Plané Myti a zůstaňte tam! Dokud budu s těmi pány meškati na Plané Myti, vraťte každého, kdo by tam chtěl jíti.”

“Jdu hned, pane,” řekl Spáčil a vrátil se do hájovny, aby se oblékl. Chvíli po té spěchal úvozem k lesu, právě když auta v něm zmizela.

Několik set kroků v lese kázal Kalina zastavit a vyzval důstojníky: “Prosím pány, aby zbytek cesty vykonali pěšky!”

Vystoupili z aut všichni; šofér prvního auta vyndal z karoserie dva končíře svázané k sobě provázkem a podal je kapitánovi Portonuovi . . . Kalina šel s tímto, za nimi kráčeli Montebello s Batistim a lékařem. Na lesní louce se Kalina zastavil, řka: “Jsme na místě, pánové.”

Oba svědkové šli kousek cesty po louce, hledajíce vhodné místo. Našli je po chvíli a pokynuli ostatním, aby k nim přistoupili.

Major a Kalina svlékli svrchní oděv a zůstali ve vestách. Batisti podal Kalinovi kordy, aby si vybral. Vzal bez vybírání, který mu byl nejbliže. Vytasil ho z pochvy a tuto odhodil. Potom prohlédl si hrot kordu. Byl s jeho břitkostí spokojen.

Když oba soupeři nastoupili do střehu, major zahájil hned útok. Počínal si při tom vášnivě, upadáje často v neopatrnost. Mohl Kalina už několikrát provésti bod, ale neučinil toho, kryl se pouze s naprostým klidem, odrážaje majorovy útoky. Úmyslem jeho bylo, ukázati svému soupeři, že jsou jeho útoky marné, unaviti ho tak, aby souboj skončil nerozhodně.

Zápas trval už asi deset minut, zápasníci dvakráte změnili místo, major užil různých záludů a zdálo se, že zásobu jich už vyčerpá a neví teď, jak by soupeře svého napadl.

Jednu chvíli stál Kalina ve střehu drže končír vnitř bok a tu učinil major výpad k boku do prsou. Kalina rychlým otočením pěsti odrazil protivníkovu zbraň nalevo a poněvadž odsekl zdola nahoru, major nejša na prudký odsek připraven, nedovedl svůj končír ovládnouti a tak se stalo, že kord majorův probodl levou ruku Kalinovu, kterou tento držel dle předpisu vzhůru nazad. Byla to rána nedovolená a nečestná. Kalina zaskřípěl zlostí zuby, z očí vyšehly mu blesky. Maje teď končír majorův pod svým končířem, otočil bleskurychle pěst při svém levém boku, a učiniv výpad, bodl majora vši silou do prsou. V prvním okamžiku vytřeštil major udivením oči, potom když mu vytryskla z prsou krev, zvedl paže do výše a padl do náruče Batistimu.

Kalina vytrhl kord z prsou majorových, odhodil ho stranou a obejmuv pravicí svou levicí v místě, kde byla probodena, obrátil se k svému svědkovi: “Nebyl bych útočil, pane kapitáne, ale tuto záludnou a nepoctivou ránu musel jsem oplatiti.”

Obrátil se teď k místu, kde úvoz ústil na louku a zavolal: “Spáčíle!”

Volaný přiběhl klusem. Spatřiv, co se tu odehrálo, pochopil všechno hned a vtáhl vzduch mezi zuby, až to zasyklo.

“Ovažte mi ruku a přehod'te mi kabáty přes rameno!” řekl Kalina.

Lékař a Batisti zaměstnávali se ovazováním rány majorovy.

Spáčil přinesl z lékařovy skříňky obvaz, vyhrnul Kalinovi rukáv košile a ovazuje ránu, řekl: “Je proboděný sval, ale je to ošklivé.”

Přiložil obvaz, oblékl Kalinovi kabát jen na pravou paži a přehodiv mu ho přes levé ramě, zapjal ho na prsou, aby zraněné levé paže bylo pod kabátem. Podal potom Kalinovi klobouk a nesa

jeho kožich přehozený přes loket, zeptal se Kaliny: “Půjdem, pane?”

Kalina mlčky přisvědčil a smeknuv klobouk, pozdravil důstojníky. Všiml si jeho pozdravu jen Portonuovo a přistoupil k němu. Kalina mu podal ruku: “Děkuji za prokázanou službu.”

“Byla ráda prokázána.” Portonuovo se uklonil a stiskl podávanou pravici.

Když šli lesem, řekl Kalina Spáčilovi: “Zjednejte hned někoho, kdo by mne dovezl do okresního města k lékaři. Musím dáti svou ránu vyčistiti a řádně ovázati.”

Po chvíli dohonily je oba automobily. Kalina hledal pohledem majora. Seděl zahalený v plášť a byl bledý jako křída. Lékař seděl u něho, kdežto oba kapitáni jeli v prvním autu. Když Kalina a Spáčil vyšli z lesa, spatřili automobily už za vsí, jedoucí plnou rychlostí.

“Mají nakvap!” řekl Spáčil.

*

Bylo dva dni před štědrým dnem. V krámu Záhorských bylo plno lidí, Záhorský s Katuší nestačili prodávati. Venku byla sněhová prášenice a po náměstí hvízdal mrazivý severák. O osmé hodině odešel z krámu poslední kupující a Katuše spustila roletu v krámových dveřích, shasila v krámu lampu a vešla za otcem do kuchyně.

Otec seděl už za stolem a četl noviny. Přes den neměl teď času na čtení a nechával si tedy noviny na večer. Katuše přistoupila ke sporáku, kde Záhorská vařila večerň, aby se ohřála.

Záhorský sebou pojednou trhl a zvolal: “A tohle je dobré. Tady je něco o Kalinovi.”

Obě ženy pohlédly zvědavě na Záhorského.

“Co se stalo Václavovi?” tázala se po chvíli Katuše a hlas její zřejmě prozrazoval nepokoj, který se jí zmocnil.

“Ale je toho moc,” řekl Záhorský, “celý článek. Bude nejlépe, když vám to přečtu.”

A jal se bez pobízení čísti: “Romantika jako ve středověku. Před týdnem konal se v Chrastavě souboj se všemi rytířskými jednotlivostmi, jak bývalo obyčejem v středověku. — K tamnějšimu majiteli zbytkového statku panu Kalinovi přijelo několiik italských důstojníků a v blízkém lese utkal se pan Kalina s jedním z nich v souboji na kordy. Během zápasu byl pan Kalina poraněn na ruce a vrazil za to svému soupeři čepel kordu do prsou. Raněný italský důstojník dal se v okresní nemocnici převázati a pokračoval pak autem v cestě na jih. Patrně, aby co nejdříve přejel naše hranice. Pan Kalina byl ošetřen lékařem v okresním městě. Poněvadž lékaři musí každý vážný úraz oznamovati úřadům, dostala se zpráva o konaném souboji na veřejnost. Pan Kalina byl kapitánem našich italských legií, a teď patrně byl nucen vyrovnati nějakou čestnou záležitost z doby svého pobytu v Itálii za poslední války. Zajímavo je, že pan Kalina nebude moci býti trestán za souboj, který je u nás zakázán. Důstojníci byli Italové, nemohou býti stíháni, protože v Itálii je souboj mezi důstojníky dovolen, a nemohou býti vyslechnuti ani jako svědkové.”

Záhorský dočetl a pohlédl na dceru. Měla obličej skoro šedý a oči široce rozevřené.

“Raněn. Václav je raněn,” vydechla z hluboka . . .

“Tady to stojí,” řekl Záhorský, ukazuje na noviny.

Katuše sklonila hlavu a zamyslíla se. Pojednou zdvihla hlavu.

“Zítřa zajedu do Chrastavy.”

“Konečně!” zvolala Záhorská. “To ti dobrý duch našeptal.”

XVII.

Štědrý den. Divá prášenice sněhová hnala se přes krajinu kolem Chrastavy. Rezavá větrná korouhvička na střeše zámku vrzala pronikavě a vítr, který se hnal po průčelí zámku, hvízdal a skučel, jako by sto divokých běsů obletovalo zámek. Uvnitř zámku bylo útulno. V kuchyni Bártíková s Bětuškou vařily, pekly a smažily a v předním pokoji seděl Kalina s Evičkou. Kouřil z dlouhé dýmky a naslouchal, co mu Evička povídala. Byla dosti dlouhá řada toho, co si přála, aby jí Ježíšek nadělil.

Kalina máje poraněnou ruku dosud v obvazu a zavěšenou v šátku přivázaném kolem krku, naslouchal s úsměvem. V zadním pokoji stála pěkná jedlice, kterou byl předvčirem Spáčil přinesl z lesa, a kterou včera Bětuška s Bártíkovou ověsily cukrovím, ovocem a svíčkami. Aby Evička měla letos obzvláštní radost, když je tatíček doma. A dárků pod stromečkem mnoho, pro všechny, víc než si Evička přála.

Schylovalo se k večeru. V zimě je už o čtvrté hodině odpolední skutečný večer.

Vrzly dvěře v průjezdu a někdo šel nejistým krokem po schodech do patra. Do kuchyně vstoupila Katuše a nejistým pohledem rozhlédla se po místnosti, v níž kdysi bývala vládkyní.

“Krysta pána, milostpaní!” vzkřikla Bětuška a hnala se jí po ruce.

“Můj muž?” tázala se Katuše, utrhnuvši ruku.

“Ale, to se ví, je doma. Tuhle v pokoji. Ale, milostpaní, to je radost! A jak jste se sem dostala?”

Katuše neodpověděla a kráčela ke dveřím pokoje. Bártíková překvapením přestala míchat pražení, které připravovala na rybovou polévku.

Kalina, slyše mluvíti v kuchyni, otevřel dvéře pokoje právě, když Katuše brala za kliku. Spatřiv svou ženu, na okamžik se zarazil, ale hned uchoopil Katuši za ruku, vtáhl ji do pokoje a dvéře za ní zavřel.

“Evičko! Hled’! Mamička přišla k nám na svátky.”

“Mamičko!” zvolala Evička, ale nespěchala k matce. Dospívající dívka vytušila, že se mezi rodiči musí vyrovnati něco velmi důležitého, než dojde k uvítání.

Katuše nespouštějíc se ruky Václavovy, stannala s ním uprostřed pokoje, s obličejem bledým hleděla k zemi a zašeptala: “Václave, odpusť!”

Usmál se a pravicí ji objal: “Žes se v dnešní nepohodě vydala na cestu k nám, toho ti opravdu odpustiti nemohu, ale když už jsi tu, budiž nám srdečně vítána! Našla jsi se konečně sama, a to bude štěstím pro nás všechny.”

Vypukla v pláč a položila si hlavu na jeho prsa. Nechal ji tak chvíli, pohlédnuv na Evičku. Držela nějakou knížku na klíně, ale nehleděla do ní, nýbrž na skupinu svých rodičů a dívence bezděky vstoupily slzičky do očí.

Katuše postřehla, že ji Václav drží v objetí jen pravou rukou, zdvihla hlavu a ukázavši na jeho levé paže, otázala se vzrušeně: “To za mne, vid’?” . . .

“Ne, Katuško, toho jsem si spravedlivě zasloužil,” pravil s blaženým úsměvem. “Je to odčinění mé viny. Později ti všechno povím.”

“Byla u mne dáma, řekla, že tě miluje, a že přichází od tebe.”

“Vím to,” přisvědčil. “Řekla mi, že k tobě zajede.”

“A co ti chtěla?” Katuše vzhlédla k mužovi s patrnou nedočkavostí.

Vzal ji za bradu a zdvihnuv jí hlavu, hovořil

jí přímo do obličeje: “Nabízela mi, cos ty před lety nabízela Čestmírovi, jak mi to oznámil v dopise.”

“A ty?” tázala se, vydechnuvši.

“Inu, odmítl jsem jako Čestmír,” řekl s úsměvem.

Nový výbuch pláče a Katuše ukryla obličej opět na prsou Kalinových.

“Odlož si!” Kalina políbil ji, zdvihnuv jí hlavu a hledě jí laskavě do obličeje, jako by nemohl nasytiti se toho pohledu, kterého léta postrádal. “Evička se nemůže dočkat, až se pomazlí s mamíčkou.”

Tu teprve přiskočila Katuše k své dcerušce, přivinula ji k sobě a zůstala už seděti vedle ní.

Kalina otevřel dvěře kuchyně a zavolal: “Bětuško, pojd’te přiložit do kamen! Paní jest promrzlá!” Usedl potom proti své ženě a dceři.

V nastalém tichu bylo slyšeti jemné zasyčení. Když Bětuška přikládala do kamen, její slzy padaly na rozzhavená otevřená dvířka kamen.

Kalina ohlédl se ke kamnům: “Neplačte, Bětuško! Už bude všechno dobře.”

“Vzpomněla jsem si, kdyby se byl vrátil též můj Frantík. Kdo ví, kde chudák kosti složil.”

Utišila se konečně radost ze shledání ustoupivši tiché spokojenosti. Vedouc Evičku za ruku, vstoupila Katuše do kuchyně.

“Co jste připravily k večeři?” tázala se, ale hned se ulekla. Zastihla tu jen Bártíkovou hořce plačící.

“Probůh, paní Bártíková, co je vám?”

Stařena pravila hlasem přerývaným štkáním: “Mám radost k vůli pánovi a Evičce, že jste se k nim vrátila, ale zas mám lítost, že teď musím pryč. A tolik jsem tu zvykla.”

“Proč byste chodila pryč?” řekla Katuše laskavě, uchopivši stařenu za ruku. “Pán vás

nemůže přece propustiti, vždyť jste nám Evičku opatrovala po celou válku. Neplačte! Všechno zůstane při starém.”

Tu se Bártíková rychle upokojila, dovedla Katuši ke sporáku, vysvětluje jí, co se tu vaří, peče a smaží.

Po chvíli přiběhl hajný Spáčil. Bětuška jdouc do hospody pro pivo, nemohla se přemoci, aby nezaběhla do hájovny s radostnou zprávou, že se paní vrátila k pánovi.

Uvítal Katuši přímo bouřlivě. Nedal si brániti, aby nezlíbal její ruku a přes tu chvíli volal: “Já se zblázním radostí! Co jsem živ, nezažil jsem štědrého večera tak radostného jako dnes!” A na obličejích bylo mu znáti, že to myslí upřímně.

Potom Bětuška rozsvítila svíčky na stromečku v zadním pokoji. Manželé držíce se za ruce, dívali se se šťastným úsměvem na Evičku, jak sbírala dárky pod stromečkem pro ní uchystané. Také Bártíková s Bětuškou našly tu některé potřebné věci na zimu — jenom manželé Kalinovi neměli pod stromečkem nic. Ale byli spokojeni. Jim Ježíšek nadělil nejcennější dar — — poznání, že láska jejich neochladla lety; že oba bloudili, ale sešli se konečně na pravé cestě, po níž budou už kráčet bezpečně celým životem.

Při večeři vzpomněla si Katuše náhle na něco: “Vašíčku! V novinách, v té zprávě o tvém souboji stálo, že jsi majitelem Chrastavy. Jak tomu mám rozuměti?”

“Dobře. Koupil jsem tento zbytkový statek.”

Udivený pohled Katušin.

“A kdes vzal tolik peněz?”

“Šedesát tisíc dal mi hrabě odbytného, třicet tisíc jsem ušetřil za čtyři léta na vojně. Měl jsem velký plat a málo jsem měl příležitosti k utrácení. Chtěl jsem zachovati něco Evičce pro případ, že

bych padl. A padesát tisíc jsem hraběti dlužen. Budu mu je spláceti. Chrastava je tedy skutečně naše.”

Katuše vstala, ovinula ruku kolem krku mužova a řekla s výrazem štěstí: “Ten dluh zaplat hraběti hned zítra!”

Odskočila, vyndala ze své brašničky knížku a podala ji mužovi: “Je to vkladní knížka blahoušovské záložny, kterou jsi mi vrátil, když jsem šla od tebe. Podívej se, kolik je tam teď!”

“Sto tisíc!” zvolal Kalina nahlédnuv do knihy.

“Tatí vydělal mnoho peněz za války a ukládal mi to,” vysvětlovala.

“To je peněz víc, než potřebuji,” řekl Kalina spokojeně. “Zaplatím dluh a koupím dobytek, abych mohl na jaře začít hospodařit intenzivně. Ale s jednou podmínkou, že dám na Chrastavu vtěliti tebe jako spolumajitelku poloviny statku.”

Líbajíc ho, řekla: “To si udělej, jak chceš! Bude to konečně jednou všechno našich dětí.”

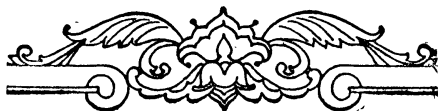
Katuše ujala se hned příštího dne úřadu hospodyně. Činila to s takovou radostí, jako když před lety poprvé vstoupila do tohto zámku. Několik dní manželé sdělovali si své osudy, které je postihly v době odloučení. Kalina nezamlčel své manželce ničeho. Když jí vypravoval o lásce Niny a Eleny, rozplakala se: “Vším jsem vinna já . . . Bloudila jsem a svedla jsem i tebe k bloudění. Ale už mi to odpusť! Nahradím ti všechno svou láskou, neboť teď už mám jasné ponětí o svém srdci.”

Čtrnáct dní po svátcích dostal Kalina dopis od Eleny. Při jeho čtení zbledl. Psala Elena že její manžel své ráně podlehl, že je tedy vdovou.

Katuše pohlížela na Václava ustrašeně. Podal jí mlčky dopis. Když ho přečetla, řekla jaksi vzdorovitě: “Stál o tvůj život, měl jsi právo brániti se.” . . .

Kalina se smutným úsměvem řekl: “Ano, tak, jak to povídáš, konejší své svědomí každý, kdo se bezděky dopustil hrozného činu.”

Napsal potom Eleně dlouhý dopis, v němž jí oznamoval, že se Katuše k němu vrátila; prosil ji, aby se snažila na něho zapomenouti, on že jí do smrti uchová v srdci vřelou vzpomínku, ale víc, že teď od něho žádati nemůže. K jaru dostal od Eleny ještě jeden dopis. Psala mu stručně, že vstoupila do kláštera a bude se modlit za jeho štěstí. Katuše oslzelá čtouc, potom vzdychla: “Milovala tebe víc než já.”

UNIVERSITY OF CHICAGO

108 498 559

Cena
75 centů,
poštou
85c.